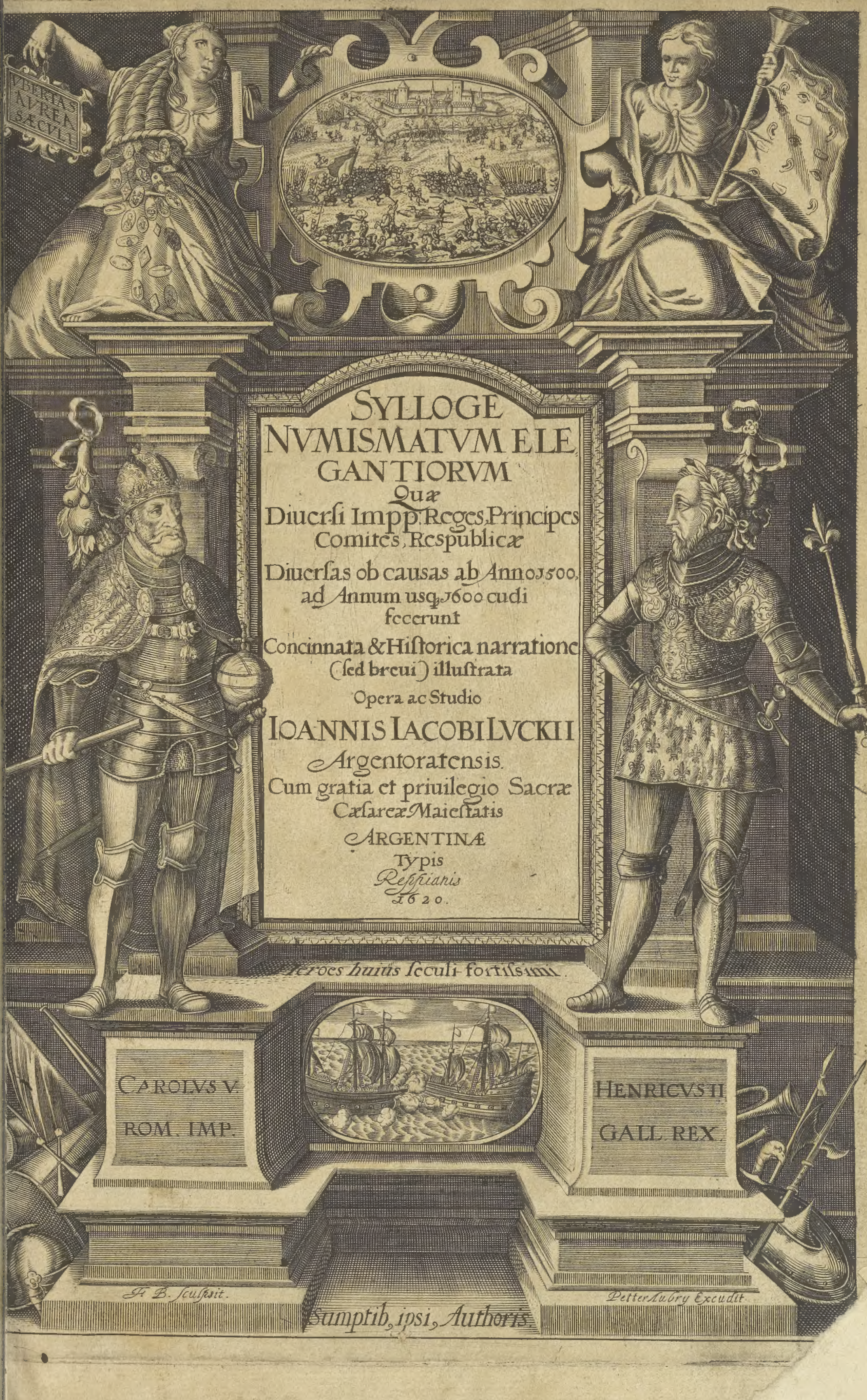

FORTITER
ET
SUAVITER
PIERRE DE CHAIGNON
LA ROSE
Geo: W. Eve . 1914

J. W. Rimington.

VBERTAS AVREA SAECVLI
SYLLOGE
NVMISMATVM ELEGANTIORVM
Quæ
Diuersi Impp. Reges, Principes
Comites, Respublicæ
Diuersas ob causas ab Anno 1500,
ad Annum usq; 1600 cudi
fecerunt
Concinnata & Historica narratione
(sed breui) illustrata
Opera ac Studio
IOANNIS IACOBI LVCKII
Argentoratensis.
Cum gratia et priuilegio Sacræ
Cæsareæ Maiestatis
ARGENTINÆ
Typis
Repp[illegible]ianis
1620.
Heroes huius seculi fortissimi.
CAROLVS V.
ROM. IMP.
HENRICVS II
GALL. REX
H. B. sculpsit.
Petter Aubry Excudit
Sumptib. ipsi, Authoris.

PERILLUSTRI & GENEROSISSIMO DOMINO:

DOMINO EBERHARDO,

DYNASTÆ RUPIS SPOLETANÆ:

HOHENACCII, ET GEROLTZECCII AD VOGASINUM: DIVI MATHIÆ Secundi Imp: nec non Sereniſſimi MAXIMILIANI Archiducis Auſtriæ, piè defunctorum, Camerario: & Citeriorum Ordinum Provincialium Præſidi Magnifico: ex antiquâ Ducum Spoleti familiâ oriundo: Domino meo Clementiſſimo. S. P. D.

PRÆCLARE MERERI DE REbus mortalium videntur, Perilluſtris ac Generoſiſſime Heros: Domine Clementiſſime: qui, quæ fortiter ſapienterque ſunt ab Impp. Regibus, Principibus, belli paciſque tempore geſta, li-

terarum monumentis consignare: consignata posteritatis memoriæ ad cultum pariter atque imitationem, consecrare student. Præterquam enim, quod nullum ferè uberius præmium referunt, publicis sese curis, laboribus, periculis mancipantes: quam quod fato functi in literis vivunt: nec quibus regionibus vitæ eorum spatium circumscriptum est, eisdem commemoratio nominis terminatur: fieri non potest, quin in historia eiusmodi, tanquam illustri theatro, conspicere liceat varia virtutum Heroicarum exempla: & primores quidem populorum earundem imitatores existant: qui sunt de plebe, inde quoque hauriant, quod ex usu sit ad mores benè laudabiliterque instituendos. Jam verò, ut non exiguum operæ suæ precium ferunt, qui vel copioso atque connexo narrationis filo Personas illustres describunt: vel saltuatim facta quædam ac dicta, memoratu digna, excerpunt: vel etiam imagines earundem, cum vitæ curriculo, ob oculos ponunt: sic neque laborem planè inutilem suscipiunt, qui varia à Magnatibus cusa NUMISMATA colligunt: eaque brevi expolitione in gratiam eorum explicant, qui loquentes picturas audire potius, quam tacitam aliquam poësin volunt intueri. Quod enim tædiosâ nonnunquam prolixitate libri ac volumina, id compendiosâ brevitate nummi præstant: habent id Characteres eorum atque Emblemata, ut hic quidem solers inventum, ille prudens responsum: hic tubam, ille pacem: hic auspicium rei felix, ille victoriam lætam: hic luctum, ille gaudium designet, plærisque etiam symbolis atque inscriptionibus sic comparatis: ut plenæ sint occultæ atque latentis sapientiæ: & sicuti imperitos à se arcent, sic doctis exhibeant nonnihil, in quo ingenij sui vires exerceant. Equidem ut ad hoc studij genus, haud segniter eorū exemplo incitatus fui, qui insignem nummorum copiam, tam veterum quam recentiorum congerendo, eosdemq; nummos doctè & ingeniosè explicando, adeóque multa, quæ jacebant in tenebris, eruendo inque lucem proferendo, laudem sibi minimè vulgarem pepererunt: sic neque claritate illorum ac celebritate me deterreri passus fui: quo minus

hanc

hanc Numiſmatum elegãtiorum Syllogen, quaſi quaſdam operum meorum primitias, publici iuris facerem. Cæterùm cùm pro antiquo atque inveterato more, is mihi deligendus eſſet: cuius patrocinio, hoc quicquid eſt conatuum meorum, ab invidorum & malevolorum (quibus hac tempeſtate nòn caremus) obtrectationibus tutum redderem, tot me cauſæ atque rationes Tuam ad Clementiam quaſi manu deduxerunt, Perilluſtris ac Generoſiſſime Domine, Domine Clementiſſime: ut alium circumſpicere Mecænatem non debuerim, certè nefas duxerim. Non pluribus eam attingo, quod hunc qualemcunque ingenij mei fœtum, Tuæ ſub Cl. tutelâ ac præſidio, contra maligni livoris dentem ſatis munitum fore, confiderem, cum Eam & peravitum generis decus, & cana in rebus graviſſimis prudentia, & iuncta comitati gravitas, in eum dignitatis ac ſublimitatis gradum evexerit, ut bonorum omnium vota ominaque ſecunda audiat, cunctorum in ſe oculos convertat, adeoque ſingulari Provinciæ noſtræ, imò totius Germaniæ ſit ornamentum. Quod ita eſſe facilè credit, quicunq; vel Perilluſtrem, & pace ſagoque celebratiſſimam, majorum Clem. Tuæ ſeriem intüetur: quos inter Proavus illius WILHELMUS, Dominus in Rappolſtein: Eques aurei velleris: triumque Impp. Maximiliani I. Caroli V. & Ferdinandi I. Conſiliarius, & ſupremus in Alſatia Advocatus (cuius nomen in hoc libro cum præclarâ mẽtione occurrit) veluti ſydus aliquod clarum emicat: vel meritiſſimo Clementiæ tuæ merito fieri cogitat, quod iam pridem à Divo Imperatore MATTHIA, & Fratre Majeſtatis ejus MAXIMILIANO, Auſtriæ Archiduce Sereniſſimo (cuius utriusque anima iam inter cœlites agit) ad Camerarii, & Citeriorum Auſtriacorum Ordinum Provincialium Præſidis munus ſit aſcita: quod favore ſummo clementiâque fruatur ſacratiſſimæ Cæſareæ Majeſtatis FERDINANDI II. moderni Imp. Auguſti, pij, felicis: eiusque de voluntate maximi ponderis legationes devotè ſuſcipiat: feliciter obeat: quod apud cæteros Germaniæ Principes ac Proceres eâ gratiâ floreat, de quâ meritò ſibi poſſit gratulari. Movere, inquam,

hæc me causa debuit ac potuit, & præter eâ altera: quod uti Clem. Tua bonas artes alias magnoperè diligit: sic antiquitatis cognitione (quâ nulla imperanti necessaria aut utilis est magis) impensè delectatur: mihi spes inde atque fiducia nonnulla apparet, fore: ut cum per occupationes graviores Clem. Tuæ licuerit, ad chartulas has meas se convertat: & (quod spero optóque) voluptatis aliquid ac laxamenti ex iis capiat. Verùm missis causis & his, & aliis, quî, sine impietatis ingratique animi nævo, dispicere de alio potuissem, cui hoc quicquid vel spei, vel rei, dedicarem: cum sedulò scilicet calidèq; mecum perpenderem: & quantis jam ante beneficiis Tua me Clementia affecerit: & quam in eo multa fuerit, ut Antiquitates meæ cum de suâ, tum aliorum manu quotidiè auctiores redderentur: opusculum verò præsens in lucem exiret limatius atque locupletius. Id namque fuit, cujus præcipuè causâ perpetuæ gratitudinis, cultus & obsequij nexu ac vinculo Clem. Tuæ me obstrictũ profiteor, hoc simul eidem munusculum offerens: quod si ex suâ conditione æstimetur, levidense est prorsus atque exiguum: si ex animo meo, ingens, profectò, affectus mei argumentum, gratique animi pignus immortale. Id si Cl. Tua (quod eâ, quâ par est, animi submissione, oro rogoque) serenâ fronte excipere: deq; nominis sui splendore lucis aliquid ac dignitatis ei suppeditare voluerit, jam votorum meorum fastigium obtinuisse mihi videbor: nec minus egregiè animabor, cùm ad evulganda similia: tùm ad Annales Rupis spoletanos (quod facere jam pridem cæperam) ex Archivis suis eliciendos, & ad umbilicum, quod ajunt, perducendos. Ita Opt. ac Max. Deus Clementiæ Tuæ, pro communi patriæ salute, consiliis benedicat: Eandemq;, unà cum totâ Perillustri domo Rupis spoletanâ quam diutissimè publico bono salvam, sospitem, rebusque secundis florentem conservet.

Exarabam Argentinæ 10. Id. Febr. Anni recuperatæ per Christum salutis
M D X X.

Perillustris Clementiæ ac Generositatis Tuæ

Humilimus

Johannes Jacobus Luckius
Argentoratensis.

LECTORI BENEVOLO SALUTEM DICO.

NIhil gratum æquè atq; exoptatum contingere ei posse arbitror, LECTOR BENEVOLE, *qui de ingenij sui fœturâ in publicum aliquid emittere cogitat: quam ut mens sua consiliumq; prius, quam in reprehensionem veniat, penitius intelligatur. Sunt vicißim partes ejus, qui lucubrationes suas non vel negligi prorsus, vel improbari velit: ut planè & plenè explicet, quod scire Lectorem oporteat: ne ipse dici poßit culpâ incurrisse, quam alij postea imputaverit. Cum itaq; hoc ipsum, de quo mihi sermo, sic operis hujus mei ratio efflagitet, ac si in eo quædam neceßitatis pars esse videatur: percurres,* Lector amice, *sine molestia, de quibus verbo uno alterove te monendum esse duxi. Cum enim ab eâ usq; ætate, quâ per judicium mihi scire aliquid atq; intelligere licuit, testem illam temporum: lucem veritatis: vitæ memoriam: magistram vitæ: nuntiam vetustatis, Historiam in delicijs habuissem, factum: ut usu ipso atq; experientiâ discerem: quam fructuosè consuetis alijs, historiæ plenius cognoscendæ, subsidiis, Monetæ atq; Numismata jungantur: quæ vulgari nunc* ANTIQVITATVM *nomine solent indigitari. Sunt namq; Nummi tales certa, minimèq; dubia rerum gestarum documenta: sunt Historiis, quia simul cum re ipsâ nati, plærumq; antiquiores: sunt, quia temerè adulterari, citra perspicua doli argumenta, nequeunt, ut voluptate, sic fide potiores: ita quidem, ut Historias non rarò ad fidem nummorum oporteat: non è diverso nummos ad illorum rationem accommodare. Unde non pauci in eam insuper abière sententiam: ut rerum, præcipuè Romanarum, seriem, è solis Numismatis sarciri ac restaurari posse, arbitrentur, sublatâ omni (quod malum absit) scriptâ Historiâ: nisi longinqui*

ginqui

ginqui temporis labes: barbarorum atrox & Romani nominis deletrix injuria: plurimorum deniq; cum avaritia, tum inscitia magnam eorum partem intercepissent, doctamq; posteritatem ea defraudassent. Equidem, cum hunc ad modum (dicere ut cœperam) in scrutandis Numismatis laborans, fortunam non adversam habuissem: sed eorum aliquot millia collegissem: placere quibusdam è Patronis ac Fautoribus meis animadverti, ut scrinia mea thecasque reserando, paterer aliquam eorum partem, ubi typis descripta fuisset, in manus hominum emigrare. Parui: non tam ut gloriolam hinc aliquam aucuparer (neq; enim mei ingenij est, magnum quippiam de me polliceri) quam ut voluntati eorum, quibus nihil facilè negare soleo, voluntatem meam aggregarem: feci auspicium operis à Centenario Annis 1500. & 1600. incluso: quod ille cum Virorum fortissimorum, tum rerum memoriâ dignissimarum ferax, præ cæteris, ac fertilis mihi videretur. Nummos, adhæc, penè singulos succinctâ exegesi Historicâ explicare conatus fui: idq; frequenter non tam meis verbis, quam Authorum, penes quos ea, quæ nummus contineret, literis consignata extarent. Quod à me factum scopo non alio: quam, si quid in Historia occurreret non æquè gratum omnibus, id non tam à me, quam alijs profectum appareret. Namque prima mihi cura in toto hoc opere fuit, prima cautio: ne cujusvis, vel religionem, vel statum, vel dignitatem, calamo perstringerem: non quicquam in quenquam acerbius dicerem: multò minus convitijs (quod multis jam Scriptoribus solenne) librum meum facerem auctiorem. Ut neq; in eo veniâ indignus videbor, si in Emblematum aut Symbolorum enodatione, quid incauto mihi exciderit: aut non satis opportunè conceptum sit: aut secus positum, quam debuerit. Nummos Augusti, imagine signatos, Argentea Ænigmata vocat Prudentius, in quodam de Coronis hymno: quod typorum ac figurarum, quibus insigniri solent, ut plurimum difficilis atq; intricata sit explicatio. Ecce, Poëta pius me excusat, si non Oedipum ubiq; repræsentavi: cui datum legimus, ut ænigmata evolueret: si quid sub tot gyris & mæandris latuit, quod ignorarem. Gratia ijs esto, qui meum hoc institutum, qua nummos varios suppeditando: qua limati judicij sui censurâ poliendo

poliendo, juverunt plurimum ac promoverunt: gratia par tibi esto, Lector amice, *si eò te lubentiorem, ad condonandos mihi errores meos, habuero: quò ad eos, cum die & curá, emendandos, tu me habes paratiorem. Sub finem illud voveo: ut tantum ex his nostris commodi ac voluptatis haurias, quantis illa mihi vigiliis ac laboribus (de sumptibus ut sileam) constitère.*

Sis felix & fave.

ENCOMIUM
INCLYTAE ET PERILLVSTRIS ATQUE Generosissimæ DOMVS RVPIS SPOLETANÆ, à Duce ROCHO usq; ad EBERHARDUM iam rerum potientem.

Felices nimium Ausonios bona si sua nossent!
Si quos Heroas, quos cretos sanguine Divûm
Post Anchisiadem tot secula prisca tulerunt,
Mactassent digno, quem virtus urget, honore!
Felices nimium, si quos antiqua SPOLETI
Stirps numerare Duces solita est dudum ordine longo,
Servâssent patrio gremio candoris amantes.
Ast quò non perversa ruit vos inter Erinnys?
Invidiæ quid non tentavit numen agreste?
Delicium Ittaliæ, Mundi laus publica ROCHUS,
ROCHUS, *quem Musæ, vario quem carmine Phœbus*
Cantabunt, donec numeris natura recurret,
Pellitur insidiis Patria, non pellitur Orbe.
Egregiam vero laudem hac vos fraude refertis?
Dum nos Germani tam insigni Heroe beamur.
Ille animis lætis nostris novus hospes in oris
Cernitur: adventuq́; eius dant jubila cuncti.
Ecce sibi Alsatiæ partem parat ære corusco,
Hic ubi declivi placidè delabitur Ellus
Valle, supraq́; caput miratur in æthere montes.
Sed tamen ut memorare queant primordia sedis
Et nati natorum, & qui nascentur ab illis,
Rupe super celsa Regales construit arces,
ROCH SPOLETIN *voluit Patria quas voce notatas;*
RAPPOLSTEIN *nostra solitas ætate vocari.*

Hæ Ro-

Hinc fuit ALSATIÆ *non laus hæc ultima dudum,*
Vna Rupe super tres Arces posse videri.
Hæ ROCHI *sedes: hic* ROCHUS *stemmatis author.*
ROCHE *tibi grates agimus, nisi Teutonis oras*
Vidisses, queîs hæ caruissent quæso Columnis?
Nobile non nosset ROTEBURGUM *Marte celebrem*
ORTOLPHUM, *cui lusus erat, quod bella vocamus.* Anno 942.
Non TREVIRIS; *Romam quam dicunt ante stetisse*
(Da veniam Antiquis Musa) annis mille ducentis,
WIPOLDUM *insignem galea mirata fuisset.* Anno 1019.
Non quoq; VINDELICI *laudassent ordine Primum*
Nominis, & reliqua nulli virtute secundum Anno 1080
GUILHELMUM, *famam cui Progymnasmata Belli*
Et Natura simul, simul & Fortuna dederunt.
Quid loquar ANSHELMUM? GOTHOFREDUS *prodeat Heros,*
Dux BULLIONIADES *fama super æthera notus.*
Ille, suas nobis lachrymas testabitur ultrò,
Fuderat in tristi quas obsidione GIBELLI,
Cum fuerat tanto & tam fido orbatus Achate.
Quid prodest vixisse PIUM *& sic inde vocari,* Anno 1095
Esse Decus Classis, Terrorem Gentibus, Alti
Sanguinis, omnigena virtutum laude Coruscum,
Et tandem vili lapidis transmittier ictu?
Carmine nec nostro nobis indictus abibis,
CONRADE *ô quondam vel gloria Palladis una.*
Nomine conveniunt CONRADUS CÆSAR *& Ille:*
Tempore conveniunt CONRADUS CÆSAR *& Ille:*
Bello conveniunt CONRADUS CÆSAR *& Ille:*
Lauru & Victrici CONRADUS CÆSAR *& Ille.*
RAPPOLSTEINIADES CONRADO *assurgite forti,*
Qui vestras Galeas virtute ornavit & auxit.
Cæsaris hic etenim CONRADI *castra secutus,*
Id norunt SYRI *quondam gens effera bello,*
DAVIDIS *exemplo* GOLIATHUM *lance secundum*
Ludibrium Martis fecit, Risumq; Popelli.
Ecce etenim ut dubiis certarent Spesq; Timorq;
Motibus, & Palmam Miles speraret uterq;:
Dedita gens Christo fidei præcordia cingit
Lorica: ast vires Gentiles armaq; iactant.
Quid fit? conveniunt finiri cuncta Duello
Debere, ut tandem quis sit Deus ille pateret.
Hic tu vidisses CONRADI *mascula corda,*
Qui pro CONRADO, *& vera Pietate suapte*
Prodit, & aut vita aut morte obsignare fidele
Christigenûm nomen soli confisus JOVÆ
Discupit & certis sese immiscere periclis.
Prodit: at ecce suo gaudet quoq; Barbara turba
Obside, qui mille & ronchos spirabat & iras.
SARRACENUS *is est, Lector te nolo morari,*
Non homo sed fingens hominem mage, filius Orci,
Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum

 Non

Non frontis sed cordis erat, sævissima pestis:
Et iam clamabant Christum periisse suosq.
Non has ampullas, non sesquipedalia verba
Stirpe satus ROCHI *curat, sed cominus astat;*
Nec verbis opus esse refert, sed viribus ipsis.
Pugna fit, at quam non metiri mense vel anno
Nos decet, extemplò Domini protectio præstò est.
Barbarus ut frustrà gladio diverberat auras
Trux oculos, trux labra, genas trux, omnia sævus,
Atq. adeò sensus humanos abdicat: intra
Viscera semianimis CONRADUS *traijcit Ensem*
Sanguinolenta Geta, repetitisq. ictibus ipse
Nulla parte sui læsus vitam eripit hosti:
Et sic Christigenis vincendo restituit rem.
Audijt hoc CAESAR, *sed quò plus audijt, illo*
Tam generosam animam plus exaltare flagrabat.
Ergo futurorum seclorum ut gesta Nepotes
CONRADI *memori retinerent mente repôsta*
Incrementa ferunt Generosa insignia Gentis
RAPPOLSTEINIACAE, *mediaq. imponitur utrox*
Et Caput & Pectus Galeæ, sed Crine tricato
SARRACENI, *huius pugnæ indelebile signum.*
Sic dum CONRADUS CONRADO *certat* AMORE:
Rursus CONRADUS CONRADO *certat* HONORE.
Te quoq. sed monumenta canunt animose RODOLPHE,
Et tua post cineres renovatur fama superstes.
Inprimis forti numerosum cive TIGURUM
Obstupuit, palmam cum Lusus inter Equestres
Deferres referens juvenili ætate virile
Pectus & ante annos spirans Heroica facta.
Quam tibi felici CATHARINA *est sidere* CONIUX
Tradita, quæ celso WILIPARTO *Gnata Parente*
LUITKIRCHI *Domino,* COMITE *ast de* MONTEq. FORTI
Tres Charites, quin alma Venus, quin Juno benigna
Cælitus hoc fœdus mihi sanxivisse videntur.
ROCHE *tibi grates agimus, nisi Teutonis oras*
Vidisses, quantis caruissent quæso Columnis.
Quam Decus egregium Generosi Stemmatis huius
Fritavi Tritavus. *Quondam* EGENOLPHUS *erat? Seu tu Pietatis amorem*
Spectes, seu Genium sublimem, sive decoros
Mores, seu studium de cunctis ritè Merendi.
Illius annubio castos persensit Amores
GERTRUDIS COMITIS THEODRICI *Filia blanda,*
Quem Dominum agnorunt HOHENACI *subdita quondam*
Oppida, post GENERO *licito sed jure parata:*
RAPPOLSTEINIACAS *quanta hæc Accessio ad oras?*
Post hunc Magnanimus rexit ditionis habenas
Frit vi Atavus. ULRICUS, *Patriæ Virtutis strenuus heres.*
Ut tamen ipse genus simul amplificaret Avitum,
Ecce! Thori sociam GUTHAM *sibi deligit: omen*
Nominis illa tenet, dum deveneratur honore

Et Pie-

Et Pietate Virum, ratio velut exigit Aequi.
Hæc EGISHEMIIS *Virtus innata puellis,*
Claro quo COMITIS *se dignas stemmate monstrent,*
Non jactare Domum, propria at clarescere laude.
Hic postquam Bellis Terris jactatus & Alto
Et pro Christigenis & divo nomine Christi
Plurima jam statuit diverso Sole trophæa,
Non satis esse ratus sectari terrea tantum,
Fata, Monasterjum faciendum ante ultima curat
Aere sat ingenti dictum cognomine PERIS.
Quid porro ANSHELMUM *memorem seriè hacce Secundum?*
Tam vario quondam qui rerum excelluit usu,
Ut fuerit PRUDENS *vulgò cum laude vocatus.*
Vota SIGISBERTHÆ *ter fausto sidere junxit,*
Cui Pater ALSATIÆ *celebris* LANDGRAVIUS *olim.*
Alter at ULRICUS *fieret quo Stemmatis Author*
Ex FROBURGIACO *generosam sanguine prolem*
Suscipit, & tentat gestis extendere famam.
Sed te quî digne referent HENRICE *Camœnæ,*
INDUPERATORIS *Favor inviolabilis olim*
Quem comitabatur, ceu quoddam Numen, ADOLPHI?
Quæ tibi mens animi fuerat, qui corpore sensus,
Cum Ditione tua collecti Militis armis
Pulsus ab Audaci ANSHELMO *novus hospes in oris*
Externis factus fieres, sed criminis expers,
Exul & ereptas lugeres viribus Arces?
Hæccine fraterni sunt mutua symbola Amoris?
Siccine qui quondam sedarunt ubere ab uno
Prima ætate sitim, nunc insurgentibus annis
Bella inimica gerunt? & avitas linquere sedes
Cogitur haud quicquam meritus? Proh Numinis iram!
Montes, Agri, Amnes, Sylvæ te HENRICE *dolebant.*
Luce genas lacrymis tingebant FOEMINA VIRq;:
Nocte jugis super errantes hinc indeq; FAUNI
HENRICUM *querula sed frustra voce vocabant.*
Indignum facinus! sed quid non alma JEHOVÆ
Cura valet, curas hominum qui ridet ab alto?
Frater ut hisce bonis inhiat, terraq; potitur
Omnis abundantis frugis, populumq; coercet
Jussibus usq; novis perrumpens vincula Juris,
Insperata salus descendit sponte supernè.
Cæsaris invicti generosâ accenditur irâ
Pectus, & ardescunt sensus ob crimen ADOLPHI.
Ire jubet, properare jubet, jubet usq; volare
Turmatim, quos arma Viros tractare sciebat;
AUDACEM ANSHELMUM *pellant audacibus ausis:*
HENRICOq; *suum tribuant sic Lege jubente.*
Nec mora: qui fratrem pepulit nunc pellitur ipse.
Undiq; læta sonant DOMINUM *sortita priorem*
Oppida: & exultant cives: quin ipsemet Aether
HENRICUM *Rosea tum tempestate salutat.*

Tritavi Abavus.

Tritavi Proavus.

Tritavi Avus.

1292.

Et tu post cineres vivis, Generose JOANNES.
Nimirum hoc Marti debes, cui mascula corda
A teneris annis pro Christo & Jure sacrâsti.
Si cui sit suspecta Fides: attendat: eandem
LUDVICUS BAVARUS, variis exercitus armis
Cæsar honore suo redimet: quem Millibus olim
Multis sectatus Cataphractis acer ab hoste
Defendit vario, bello insuperabile pectus.
BRUNO sibi revocans & Res, & Nomina Avorum,
Arguere imbelles animos abjectaq; vidit
Pectora, consenuisse domi, nec more Parentum
Conseruisse manum, vitamve opponere Marti
Pro vita Patriæ, pro Libertatis amore.
Ergo illius opem veluti tria Lilia GALLI
Noscere eximiam, sic virtutem ANGLUS in hoste
Laudavit specimenq; suis dedit esse Catervis.
Quid quod & ille Graves Equitum flagrante Cohortes
Ante per innumeras Europæ strenuus oras
Pro BURGUNDIACÆ, per tot discrimina rerum,
Quæ Domus validis Bellona duxerit ausis?
ROCHE tibi grates agimus, nisi Teutonis oras
Rediisses, quantis caruissent quæso Columnis?
Nempe sua ulterius laudes per secla manebunt
SCHMASMANNO ætatis qui trivit tempora prima
In BURGUNDIACA generosis motibus aula:
Postea sed variis Bellis tentatus & usu
Atq; Fide inventus Germana, ita nomen adauxit
Inclytus ALSATIÆ tandem ut CAPITANEUS esset
Nomine Cæsareo: Quid non parat ardua Virtus?
Sed quia GUILHELMUS parili post functus HONORE:
Cur non ingeminem: Quid non parat ardua Virtus?
Addo, quod hicce Duci Turmas adduxit Equestres
LOTHARIÆ molli non oppresso hoste RENATO
Tum, cum NANCEI confinem sanguine terram
CAROLUS aspersit linquens BURGUNDIO vitam.
GUILHELMO successor adest GUILHELMUS, & ipse
ALSATIÆ PRÆSES mandato MAXMILIANI:
Cujus is ante fuit PRÆFECTUS splendidus AULÆ.
Hujus quid valeant humeri, si nemo loquatur,
Testari poterunt VENETI, quos Marte petivit
CAESAREAE sub signo AQUILAE circa alta PATAVI
Mœnia, ubi Musæ Martis doluere sub ira.
Signum hodiè monstrant donatum Cæsare Templa
Quæ ROCHOVILLAE sunt nomine sacra GREGORI.
Hujus quid valeant humeri, si nemo loquatur,
Rustica gens, gens effrenis, gens impia & amens
Testari poterit, quæ contra iura capessens
Arma Deos versus Terrestres, vindice IOVA,
Magna parte isto DEBELLATORE recessit.
Huius quid valeant humeri, si nemo loquatur,
INDUPERATORES interrupto ordine TRINI

Testari

Testari poterunt, quod rarum dixero factum,
Consiliis usi felicibus illius omnes.
MAXMILIANE *tuos compello hoc nomine Manes:*
CAROLE QUINTE *tuos compello hoc nomine Manes:*
FERDINANDE *tuos compello hoc nomine Manes.*
Crediderim meritis minor haud quod Iasone magno:
VELLERIS AURATI EQUITIS *quod Symbola produnt.*
Excipit ULRICUS WILHELMUM *Tertius, Heros* — Avus.
Par Atavis, imò ROCHO *par, gloria Gentis.*
Pugna TICINENSIS, *quæ decantatur in Orbe,*
Hoc Duce nobilitata fuit: scis CAROLE *Quinte.*
CAROLE *quin hoc scis; peteres cum* CELTICA *Regna,*
FRANCISCUMq́; *tuo nunc huc, sed protinus illuc*
Pro lubitu toto Mundo admirante vocares,
Quanta Viri fuerit Virtus, qui pectoris ausus.
Hoc unum haud una verum ratione dolendum est,
Quod cadit ante diem ætatis sub flore virili.
Nec PIUS *hic tacitis* EGENOLPHUS *volvitur umbris,* — Pater.
Cuius adhuc memori multorum mente reposta
Gloria apud nostros, sed queîs præcordia Titan
De meliore luto finxit: quis cætera curet?
Pax cordi huic fuerat, Pia Pax, Pax Aurea Rerum,
Pax Virtutis amans: Pax Legum sedula Nutrix.
Ergo ubi GALLORUM *dominator dira minatur*
ALSATIÆ HENRICUS, *quæ certa est fama, Secundus:*
Ipsemet & terræ cupidus tam fertilis ingens
Agmen in has oras animoso milite ducit:
HEIDECCO *Affini, placido sed nomine, tantos*
Dissuadet fremitus, qui post REGEM *ipse salutat*
Efficiens aliò ut se vertant signa cruenta.
Sic PATRIAM, *sic ille* SUOS, *sic* OMNIA *salvat.*
Sed quod non punctum quoq́; laudis abunde meretur,
Alter ut AUGUSTUS, MECOENAS *alter alumnos*
Quod tot Musarum variis hinc inde Lyceis
Magnifico, patriæ cum fructu, foverit ære?
Antea quæ terras liquit Postrema Dearum
Descendet Cœlo, Cœlo dominabitur Orcus,
Quam laudes EGENOLPHE *tuas non asseret Orbis.*
ROCHE *tibi grates agimus, nisi Teutonis oras*
Vidisses, quantis caruissent quæso Columnis.
Salve EBERHARDE, *in quo iam Rerum summa tenetur:* — Eberhardus.
Salve, atq́; æternum salve Spectabilis HEROS.
Ad laudum pelagus stupet ipsus Apollo tuarum.
Posteritasq́; memor factorum grata tuorum
Narrabit serie infinita encomia quondam.
PANNONIÆ *ut vastas lustraris novimus oras,*
TURCA *ferox Christi populum cum tristibus armis*
Turbarat, Fidei quo non capitalior hostis.
Novimus ut sumptu pretioso & mille periclis
BELGIACIS *fueris populis gratissimus hospes:*
ALBERTI ARCHIDUCIS *collectum quippe favorem,*

MAU-

MAURITIq; simul NASSOVI quando tulisti.
O quantum est, Tantum Tantis placuisse Dynastis!
Cætera prætereo LOCA, quæ florente Juventa
Plurima vidisti nullo remorante labore.
MATTHIÆ Augusti tibi quæ spirârit Amoris
Aura, patet; cujus fueras CAMERARIUS olim.
MAXIMUS unde Parem dedit ÆMILIANUS HONOREM;
Atq; Ducem statuit, qui debellare REBELLES
RURICOLAS valeat cæcum & sedare Tumultum.
Mellifluæ porrò tibi quæ Facundia Linguæ,
Quæ mulcere potes Mentes & saxa ciere,
IMPERII PROCERES mirantur & undiq; laudant.
Laudat item IMPERII dum iam moderatur Habenas
FERDINANDUS, eo qui Nomine Reg. SECUNDUS;
Cujus LEGATUS cum Laude Gravissimus audis.
Quin AFFINE etiam tam multo PRINCIPE gaudes.
Nullum Numen abest, si sit PRUDENTIA: quare
Conspirâsse in te jurarim Numina cuncta.
JUSTITIA in sese Virtutes continet omnes,
Quam colis: eccuius quare tu diceris expers?
Dij tibi dent, quæcunq; mereris, at ampla mereris:
TEUTONIÆq; diu Vivas cum CONIUGE fructu;
CONIUGE, Semideas superat quæ Mente Sagaci;
CONIUGE, quâ votis Meliorem haud fingere possis;
CONIUGE, SOLMENIS quæ Laus, quæ Gloria Gentis:
CONIUGE, præclarè quæ complet Nominis Omen;
Verè etenim est ΑΓΑΘΗ: totus miratur id Orbis.
Ut quoq; Te Virtute æquent pia Pignora Amoris,
Sint ter-fausta tuo FRIDERICO fata GEORGO:
Sint ter-fausta tuo JACOBO fata JOHANNI:
Sint ter-fausta tuo LUDOVICO fata PHILIPPO:
OTTILIÆ sint fata ANNÆ ter-fausta: quod opto.
Verum, EBERHARDE, in te tandem ut mea Musa quiescat,
Aeternùm rursus salve Spectabilis HEROS.
ROCHE tibi grates agimus: quia Teutonis oras
Vidisti, tantas licuit memorare COLUMNAS.

Humilimi Obsequij declarandi causa F.

Johannes Paulus Crusius,
Poëta Cæsareus.

HEN

HENDECASYLLABUM,

In Opus Numismaticum

Præstantissimi Viri, Domini

JOHANNIS JACOBI LUCKII,
Fautoris & Amici sui honorandi.

LUCKI, Flos hominum politiorum,
Jucundissime Amice, Opus te habere
Et argenteum & aureum, monetis
Repletum variis, labore multo
Dudum compositum, meas ad aures
Tradux fama dicat: Quid ergo restat,
Quo minus pateat per ora vulgi?
Et lucem aspiciat sereniorem?
Forsitan Critici times senatus
Censuram, invidiæ severitatem,
Dente rodere quæ solet maligno,
Quæ ipsa non didicit satis? sed heus tu
Zoili genus æstimare noli
Assis unius: est tibi Patronus
Heros Magnanimus, potens Dynasta
RAPPOLSTEINIUS, huic tuas dicasti
Jam pridem aureolas amœnitates,
Gratas Principibus viris & ipsis
Monarchis: satis hic iniquiorem
Censuram reprimet: sub hujus ala
Felix præsidium anchoramque sacram,
Ad quam confugias, habebis acer.
Quod si (quod faciet benignus Heros)
Spirabit tibi gratiam & favorem,
Tu jube Criticos valere ineptos.

A

Joanne Jacobo Riepio,
J. U. D.

ALIUD.

Dicite quos docuit plus quam Vulgaria Virtus
Spirasse, & meritis exeruisse caput,
Ecquid agendorum seriem quid millia rerum
Temperat ingrati dulce laboris onus?
Est ita: magna quidem, sibi pectora conscia recti,
Præmia sunt: non sunt præmia sola tamen.
Laus & honos, ævoq; etiam mansura futuro
Gloria virtutis calcar euntis habent.
Quis nescit quod eat pulchris comes optima factis
Gloria, detq; animos, promoveatq; bonum?
Dum sua post funus miles durantia sperat
Nomina, cruda nihil Mortis imago moves.
Dum cupit à sera bene posteritate notari
Princeps, quæ patiens quantaq; ferre solet?
Nosse igitur, celebrasse etiam quæ secula pulchrè
Anteriora gerunt posteriora decet.
Hoc æquum & justum est (quis diffiteatur & illud)
Eximia non hoc utilitate caret.
Prodi igitur prodi scriptor celeberrime LUCKI
Daq; operi lucem cernere posse tuo.
Da tua scripta legi; leget ut puto, plurimus illa:
Quiq; leget scriptis lector amicus erit.
Et cur non esset, cedro res digna profecto est;
Tot memoranda suis restituisse notis.
Tot propè quæ tulerat, quod fert secum omnia, Tempus;
Vindice te, nobis nunc quoque salva manent.
Regales dico vultus & Cæsaris ora
Plurima quæq; tuus talia Nummus habet.
Est varius Nummis (utinam non pessimus esset)
Usus, & huic studium ponere quisque solet.
Nummi etiam tibi cura tui est: sed quid valet ille;
Unus plus reliquis scire videre mihi.
Cogit Avarus opes, opibus quoque deinde coactis
Cogat opes: facit his quid quoque? cogit opes.
Et cogit sine fine miser, sine fine laborans
Esse miser, misero nec benè velle sibi.

Sor-

Sordide sic (quoniam vis) pauper amare maneto:
Divitias scit opes Author habere suas:
Et facit ex opibus quæstum, facit optima lucra,
Lucrum aliud, quæstum dissimilemq́ tuo.
Author ades, ponasq́ bonos in fœnore Nummos:
Debitor incipiet plurimus esse tibi.
Sic, credas, maneant tamen, ut tibi credita: tecum
Aeris formam aliĳ tu tibi pondus habe.
Temporis antiqui per te monumenta patescant,
Quæ Nummo effigies præstereaq́ tuo est.
Hæc nisi tu dederis, quis enim dabit illa? fidelem
Custodem tanti temporis unus agis.
Tot proceres, magnosq́ viros, Dominosq́ potentes
Tu facis ad vultus quosque redire suos.
Tu facis ut nobis post funera passa loquantur:
Facta horum, quasi sint jam modo facta, facis.
Nec mihi mens dubia est, quin si tibi reddere grates
Possent laudati (turba sepulta) Viri,
Magna tibi speranda forent, & clarus honore
Acciperes merito præmia digna tuo.
Fata obstant illis, calcataq́ semita lethi:
Alterius nunc est, solvere justa tibi.
Cujus erit rogitas? factum præstare tenetur
Heres, Defuncti qui solet esse loco.
Successor Princeps pro Principe dona rependet,
Grandia Principibus dona placere viris.
Aspicis? applaudit jam RAPPOLSTEINIVS *Heros,*
Et læta oblatum fronte serenat opus.

Joann. Carol. Wogesser J. U. D.

ALIUD.

Ergo bonis avibus, Lucki, *tua scripta sub auras*
Dantur? eritq; horũ Lector in orbe frequens?
Daphnide res hæc est, res hæc dignissima Cedro:
Invideant alij, tu tua cautus agis.
Laudo virum, si cui sit tritus Livius *ingens:*
Plutarchum *volvit, si cui mica salis.*
Doctum Thucydidem *Nemo aut tantum Ebrius odit:*
Iudicio Herodotum *qui legit, ille sapit.*
Quos quoque præterea numerarunt secula prisca,
Qui temnit, Midæ fors tenet auriculas.
Num verò satis hoc? credat Iudæus Apella:
Secula ego seclis continuanda puto.
Scilicet & nobis Heroes *ordine longo:*
Non nostris annis deficit omne Bonum.
Macte igitur Lucki! *Antiquis qui Nostra reponis;*
Nec cupis obscuro sint Hodierna loco.
Inprimis tua Fama vel illo nomine gliscet,
Nummorum *Signis facta quod illa patent.*
Goltzius *& calidas regiones vidit* Iberi;
Vidit & Ausoniæ, *cura ea magna, Solum:*
Teutoniæ *insignes & vidit is impiger Aulas:*
Paucis: Europæ *vidit is omne Decus.*
Cur vidit? tantum ut præstaret, Candide Lucki,
In quo à te possit vincier Arte, Fide.
Debentur Stradæ *Laudes, debentur* Adolpho
Occoni; *atque* HulsI *Fama perennis erit.*
Non minor his Lucki *toto celebraberis Orbe:*
In promptu causa est: non Labor ille Minor.
Si Nummos *Monumenta refert quis falsa referre,*
Nil refert; vox hæc forsan inertis iners.
Bella idem moveat Schleidano, *bella* Thuano:
Natalem Comitem *postulet ille reum:*
Et Guicclardinum *non vero dixerit ore;*
Quorum præ reliquis asseris ipse Fidem.

Obstu-

Obſtupui, ut vidi, quod tanta Volumine in uno
Concurrant, quòd ſit Copia Magna Brevis.
Obſtupui, & Morbi fuit hæc haud ultima Cura:
Nam præ gaudiolo qui ſtupet, inde valet:
Sic tamen inde valet, ſi ſic tribuente Jehovâ
SebizI *accedat provida Cura prior.*
Lucki *Nate* Bono Patriæ *quoque cætera prome:*
Nobile Principium, crede, Laboris habes.
Fallor? an hocce probat quoque Rappolſteinius Heros?
Non fallor: placida Fronte ſerenat Opus.

Ulterioris Favoris promerendi cauſa F.

Johannes Paulus Cruſius,
Poët. Cæſ.

ALIUD

TAndem prodit opus, minio cedroq́ notandum:
Gratia Cæsaribus, Principibusq́ piis:
Auxilio quorum præsens thesaurus in auras
Exit, opes superans inclyte Crœse tuas.
Inprimis EBERHARDE tibi, generose Dynasta,
Maxima debetur gloria, summus honor.
Nam tu nominibus cum sis generosius avitis,
SPOLETANORVM Celsa propago Ducum:
Hæc veterum monumenta colis, miraris, adornas,
Authoremq́ libri, qua potes arte juvas.
Scilicet ex illis, largo qui profluit amni
Indagas usum, commoda mille vides.
Nucleus historiæ latet hic dulcissimus omnis:
Hic Sophiæ cornu divite gaza latet.
Si quem cura gravat, si quem dolor usque fatigat,
Hic erit alma quies & medicina liber.
Exemplis animum variis emblemata pascunt,
Hæc ceptum retrahunt, illa subinde movent.
An non Chrysippi gravius miraris acumen?
Defluit Oceanus, vix ubi gutta datur.
Ergo posteritas Authorem grata supremis
Laudibus ex merito vel super astra feres,
Qui tot priscarum rarissima munera rerum,
Et dat inexhaustæ commoditatis opes.
Perge brevi spatio reliquos subiungere numos:
Par tibi nemo fuit, nemo futurus erit.
Thesaurum nemo similem collegit in orbe,
Res Asiæ veteres, res Africæq́ tenes.
Sidera vos terræ, regesq́ ducesq́ juvate,
Hic laudes memorat factaq́ vestra liber.

M. Caspatus Brulovius, Poet. Cæs.

IN EMBLEMA DN. AUTHORIS Contra Zoylum.

QUo te Mome pedes? sta Mome: morabor euntem:
Ex parva cernes commoda magna morâ.
Te fore, Pallas ait, rosorem livide libri,
LUCKIUS in vulgi quem dedit ora typis.
LUCKIUS Aoniæ decus immortale catervæ,
Principibusque viris gloria, lumen, honor.
Quid frontem caperas? quid nares Sannio crispas?
Quid libro Niobes tanta precare mala?
Si potes, huic similem monumentis collige librum:
Non potes? hunc noli rodere dente nigro.
Carpere perfacile est, imitari laude, laborem
Sustinet: hocce nequis, lividus illud agis.
Aspicis ut volitent volucres ad saxa Minervæ,
Antiquis hostes legibus atque viris.
Tecta caput galeâ nil curat rostra volucrum
Innitens lapidi fixa Minerva sedet.

Tuli-

Tu licet adversis pungas conamina tanta
Unguibus, exiguo tempore nullus eris.
Nil igitur prodest tuus atri spiritus oris
Mome, Liber præsens sidera tangit; abi.
Túne quod invidiâ premeris, cultissime LUCKI,
Mœrebis? non hæc causa doloris erit.
Summa petit livor, perflant altissima venti,
Vis est invidiæ gloria: livor honor.
Invideant aliæ modò sim sacrata Minervæ,
Noctua picta canit, sola Minerva manet.

Dn. Affini meo cariß. P.

M. Casparus Brülovius, Pomer.
P. L. Cas. Poet. in Argent. Acad.
Profeß. & sec. Claß. Præcept.

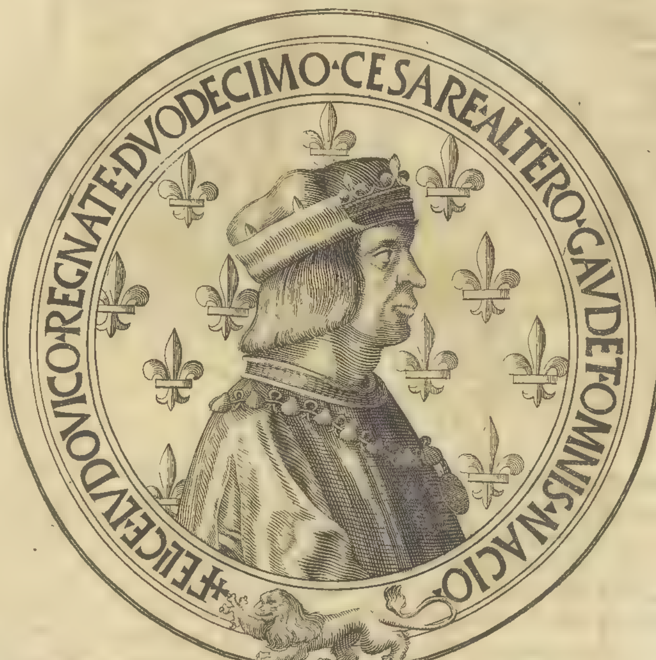
NVM-

NUMMI III. HONORARII.

I. LUDOVICO XII. GALLIARUM

REGI, EIUSDEMQUE UXORI ANNÆ BRITTANNÆ, cultus atq; gratitudinis loco, post occupatum Ducatum Mediolanensem, & copias feliciter reductas, à Republica LUGDUNENSI oblatus: Anno Christi 1500.

II. *Cusus à Rege, ob similem, recepti Mediolani, memoriam.*
III. *Imaginem Johannis Trivultÿ referens, supremi eo in bello Ducis; & Galliæ Mareschalli.*

LUDOVICUS Gallorum Rex nominis ejus XII. ubi primum, ex animi sententiâ Regni res composuerat, totus & animo & viribus in bellum Mediolanense insistere cæpit: Valentiæ aviæ nomine, Principatum Mediolanensem, jure sibi delatum hæreditario, contendens. Nec verò, Ludovicus Sfortia, quin magnum bellum à Gallo impenderet, dubitabat. Diu itaque cogitatum paratumque in Mediolani Ducem bellum tandem movit: multisque equitum ac peditum copiis subnixus, & quod Sfortia suis exosus esset, omnem propè ditionem ejus, sine sanguine, in potestatem redegit. Rectà enim Mediolanum ducenti, obv.os sese effudêre cives: & pueri, tanquam patriæ liberatori, ab invisa tyrannide eam asserenti,

Pæana decantavere. Sfortia tempori cedendum ratus, trans Alpes fugiens, Oenipontum ad Cæsarem se contulit: triginta mulis thesaurum ac supellectilem deferentibus. Atque hæc ferè anno seculi ejus postremo gesta sunt.

Initio sequentis anni Sfortia, spe recuperando ditionis, bellum parat. Nam imminentem à Gallia tempestatem dudum prævidens, Galeacium non paucis tantum causâ in Sueviam miserat, sed etiam ut Helvetiorum quorundam animos sibi conciliaret. Is tunc ad eos profectus, quinque millia mercede conduxit: qui ob fœdus Gallicum, domo abire prohibiti, invito magistratu in Italiam sese abdiderunt. His accedebant à Cæsare auxiliares Athesinorum copiæ: quingenti insuper gravis armaturæ equites, quos bello Helvetico Philippus à Sequanis patri miserat. Insubres quoque nonnulli in fide adhuc manserant, quibus præerant Ascanius Sfortia Cardinalis, Ludovici frater: cujus maximè operâ cum omnis ferè ditio paucis diebus re cepta fuisset, Mediolanenses, aversis à Gallo animis veterem dominum læti excepêre. Interim Cæsar per nuncios cum Helvetiis agebat, ne Regi opem ferrent, sed Sfortiæ magis rem foverent, qui Imperio addictus esset. Aderant verò & Regis legati, qui jura ejus in principatum Mediolanensem allegarunt. Inter hæc Ludovicus Sfortia, relicto ad arcis Mediolanensis obsidionem Ascanio fratre, ipse Novariam profectus, oppidum & arcem in potestatem redegit.

Inter

Inter hæc Ludovicus Rex auditâ Mediolani defectione Tramollium cum equitatu in Italiam præmittit: peditum magnas, ex Gallis & Helvetiis copias

conscribi jubet: quibus Johannes Jacobus Trivultius, & Ligninus præfecti magna cum celeritate Novariam proficiscuntur. Qui in oppido erant Helvetij, non numerato ad diem dictum stipendio tumultuabantur. Accurrit Ludovicus Princeps; pecuniam brevi adfuturam dicit: hortatur in officio maneant, pristinæ virtutis & militaris gloriæ memores. Illi obstinatis animis, in fratres suos & propinquos arma se sumpturos negant; jamque apertè cum suæ gentis hominibus Gallo merentibus collocuti, nullis precibus, nullâ obtestatione moveri possunt, uti ducem in tutum perducant. Helvetico itaque gregarij militis habitu tectus, dum per Gallorum castra iter cum reliquis facit, agnitus fuit. Sunt qui à milite proditum ferunt; qui domi à suis dehinc capitali afficio sit affectus. Capti cum eo fuere Galeatius Sanseverinus Roberti filius, & alij nonnulli eodem habitu occultati. Lugdunum missus Sfortia, non permissâ videndi regis potestate, in Loccensem arcem conditus, decimo post anno diem obiit. Ascanius quoque à Venetorum tribunis captus, petente id Rege, inque, sua ditione captum asserente, & ipse in Galliam missus est. Mediolanenses impetrata defectionis veniâ, Regi sese dedidêre. Rebus tandem è voto constitutis Lugdunum rediit: lætus ob uxoris partum, quæ Claudiam Valesiam (erit ea postea Gallorum Regina) pepererat. Nummus prior *liliis* undiquaque conspersus est, *symbolo Francorum gentilicio:* conspicitur in altero *D. Ambrosius Mediolanensium Antistes:* tertio Trivultius illud stabilit Maronis:

> ——————*Famam extendere factis*
> *Hoc Virtutis opus.*

Et illud alterum Senecæ in Hercule Oeteo:

> *Quid me tenentem regna syderei poli,*
> *Cœloq; tandem redditum planctu jubes*
> *Sentire fatum? Parce, nam Virtus mihi*
> *In astra, & ipsos fecit ad superos iter.*
> *Virtus in astra tendit, in mortem timor.*

Arnoldus Ferronus in historia Gallica: Gerardus de Roo in Annalibus Austriacis: Author.

NUMMI DUO MEMORIÆ DICATI

VOTIVUS ALTER FRIDERICI II. SICILIÆ ET NEAPOLIS REGIS: CUSUS, CUM REGNO exutus Ludovico XII. Galliarum Regi se fortunasque suas commisisset. Anno Christi 1501.

Vindex alter, acceptæ à Ferdinando injuriæ, cusus ab eodem Rege, tempore eodem.

LUDOVICUS XII. Galliarum Rex, uti à Germanorum motibus securus, Neapolitanum bellum commodè aggredi posset, Maximilianum sibi conciliare omni studio conatus est. Id, etsi difficilè videretur, per filium tamen ejus Philippum confieri posse spes erat. Philippus à pace non alienus inducias aliquot mensium à patre impetravit. His ita peractis, cum Ferdinando Hispano, qui & ipse regno eidem inhiaret, fœdus facit: quo uterq; simul Fridericum bello aggressi, ditionem ejus omnem manu captam, ita partirentur: uti Gallo Neapolis, cum Aprutiorum provinciâ: Hispano Apulia & Calabria cederet: Pontifice, Provinciarum divisionem inter Reges factam comprobante. Fridericus itaque à duobus potentissimis Regibus oppugnatus, dedentibus sese passim civitatibus extremâ necessitate

cessitate circumventus, ad Gallorum sese fidem conferre constituit: cumque legato ejus Obignino ita pepigit: velle se omnia, quæ adhuc in regno teneret, intra sex dies ipsi tradere, si Pithecusas sex adhuc mensibus retinere sibi permitteretur. Hoc concesso, eam in Insulam abijt, miserabili omninò spectaculo: cum eodem ipso tempore sororem suam Beatricem, Mathiæ Hungariæ Regis Viduam, à Ladislao Bohemo repudiatam intueri: & Isabellam, Mediolanensi Duci nuptam, sed veneno interemptam lugere cogeretur: qui casus peracerbi, præter violentam è regno ejectionem, luctum Friderico duplicarant. Quare fortunâ indies magis ac magis adversante, quod summum in Hispaniarum regem odium conceperat, se Gallo commisit: Aenariâ & Tarento præsidio munitis. Rex humanissimè Fridericum excepit, Andegavensi principatu ei tradito, & 30. Ducalium, qui vocantur, aureorum millibus annuo reditu assignatis. Quid igitur *in igne ardens liber?* Vulcano, ariolari si licet, tradit veteres injurias, à Rege, cujus tum sub fide tutelâque vivebat, sibi illatas: optatque, positis odijs, longarum tandem finem discordiarum. Quid *agnellus à lupo raptatus?* Oedipo non opus in re manifestâ. *Gerard. de Roo. Author.*

NUMMUS CASTRENSIS FERDINANDI CONSALVI DE CORTUBA: FERDINANDI HISPANIARUM REGIS, in bello Neapolitano, summi Præfecti: Cusus Anno Christi 1503.

FERDINANDUS CONSALVUS, ob res præclarè gestas, Mganus cognominatus, in bello eo, quod inter Ferdinandum Catholicum, & Ludovicum Galliarū Regem conflatum gestumq; fuit, ad Cannas & Lyrim, memorabili pugnâ ingentem Gallorum exercitum profligavit: obtinuit victoriā, vel ob id celebriorem: quod eam tam nobilis, tamq; opulenti regni integra amissio, & Hispani imperij firmamentum secutum fuit: magis autem, quod cum Galli hostibus potentiâ longè superiores, & omnibus terristribus maritimisq; ad bellum necessariis apparatibus instructi, regnum invasissent, tam facilè, & sine hostis sanguine ac periculo sunt debellati: quamvis etiam pauci hostili manu perierint, è tanto tamen exercitu, variis casibus, paucissimi evaserunt. Ex peditibus enim qui fugâ clapsi se conservarunt & ex iis qui deditione factâ, terrestri itinere Caietâ discesserūt, pars frigoribus & morbis consumpta est: & qui vivi Romam pervenerunt, plæriq; nudi ac miserabiles, pars in publicis pauperum hospitiis: pars noctu frigore, & fame in plateis & viis perierunt. Hujus autem rei, sive fata Gallis adversa, nec minùs nobilitati, quàm plebi contraria, sive morbi ex incommodis ad Garilianum passis contracti, causam præbuerint, plærique eorum qui deditione factâ navibus Caietâ, ubi maximam equorum partem reliquerunt, discesserant, vel in itinere, vel quam primum in Galliam pervenissent interierunt: inter quos Salutiarum Marchio, Sandricartius, & Montis præfectus, multique alij magnæ nobilitatis viri cladis ad Garilianum acceptæ, totque Calamitatum, quæ post secutæ sunt nuncij, ob eorum, qui perierant multitudinem, & præcipuè tot nobilium virorū jacturam totum Galliæ regnum lachrymis & planctibus repleverunt. Consalvo vicissim alludere in symbolo suo *ad exempla Augusti & Titi Impp.* placuit: *quorum ille oppresso Antonio Janum clausit: hic eversâ Hierosolymâ & bellis, Syria totâ, compositis. Franusc. Guicciard. Author.*

NUM-

NUMMUS TRIUMPHALIS ULRICI DUCIS WIRTEMBERGICI, CUSUS POST BELLUM BAVARICUM, ET auctos insigniter Ducatus sui terminos; Anno Christi 1504.

GEORGIUS Dux Bavariæ moriens RUPERTUM Generum, filium Philippi Electoris Palatini, hæredem ex asse scribit. Id, cum ægrè admodum amarulenterque ferrent cæteri Bavariæ Duces, Rupertus verò neque hæreditate cedere; neque salutaria MAXIMILIANI Cæsaris amplecti consilia vellet, unà cum patre Philippo Electore proscribitur; Copiis Imperatoris suas conjunxerat Fridericus Marchio Brandenburgensis: Albertus & Wolffgangus Bavari, cum fœdere Suevico: Landtgravius Hassiæ Wilhelmus: Alexander Comes Palatinus Dux Bavariæ & Veldentiæ: Inprimis vero Ulricus 17. Annorũ Adolescens; & quod bellicæ laudis esset cupidior: & quod sumptus faciendos se recepturũ confideret, bellũ promptè indicit Electori Palatino: educit ad 20000. peditum & octingentos circiter equites, cũ necessario belli apparatu: Obsidet Mulbrunnam, Monasterium muro & turribus validum, præsidio 300. virorum firmatum: idque tormentis expugnatum ad deditionem cogit. Inde Knitlingam subigit: Brettam obsidione cingit quidem, sed interveniente Ludovico Palatini filio, rursus liberat. Post exercitum ad munitissimam arcem oppidi Bæseckhaimi movet: quo obtento Leostainium oppidum & arcem obsedet, omnia circum, ferro & igne, populatus: quartoque obsidionis die capit. Inde ulterius movens, arcem & oppidum Weinspergum, Neustadũ ad Cocham: Meckmülam oppidum & arcem in potestatem suam redegit. Non minus cæteri etiam principes quos Cæsar ad bellum excitaverat, plurimum damni Palatinatui intulêre. Superato sic Ruperto, & Electore Philippo admodum humiliato, pacem tandem Cæsar utrobique mandavit. Cui principes obedientes, rebus benè gestis, domum sunt reversi: cum expeditio isthæc bellica 17. hebdomadas durasset. *Crusius in annalibus Suevicis Author.*

NUM-

NUMMUS TRIUMPHALIS

MAXIMILIANI IMPERATORIS,

CUSUS POST PUGNAM MEMORABILEM, AD RE- ginoburgum cum Boemis commiſſam: & expugnatam arcem Geroltzeckianam Anno Chriſti 1504.

Durante bello, de quo modo verba facta, Bavarico, cum Rupertus Alberto viribus impar eſſet; Boemorum non parvam manum conduxit. Eos propè Reginoburgum excepit Maximilianus Cæſar: animo ferens indigniſſimo Boëmos in Germaniam adduci. Aderant illi Albertus Bavarus, Fridericus Brandenburgicus, cum Caſimiro & Georgio filiis: quorum utrumque Cæſar militari dignitate, ſub pugnæ tempus inſignierat. Boëmis ſe cum ſuis conjunxerat Rupertus. Utrisq; pugnæ cupidis acerrimè pugnatum eſt, & Rupertus egregiè inter primos ſe geſſit, nutantem aliquoties aciem inſtaurans, neque ullam de ſe timoris ſignificationem præbens, quoad conſiſtere ſuos vidiſſet. Cæſar verò ſuos, & verbis & exemplo cohortatus, in denſiſſimam hoſtium agmen invectus, vitæ periculum adiit, ex quo ſuorum tamen virtute ereptus, hoſti pertinacius reſiſtenti, victoriam extorſit. Boemorum multi in prælio, nonnulli in fuga cæſi: reliqui domum, qua venerant, per ſaltus rediêre. Poſt hoc prælium, multa paſſim loca ultrò deditionem fecêre. Eſt ad Oeni ripam in Tirolenſis agri & Bavariæ confiniis Kufſtemium oppidum, quod arcem habet, ex ſolida rupe exciſam: quæ in montis prærupta crepidine collocata, oppido ſuperimminet, unam tantum, quâ adiri poteſt, ſemitam præbens: ingenio loci & operè munitiſſima, Geroltzeckum appellata. Hanc per id tempus cum præſidio tenebat Joannes Bentzenaverus, domi nobilis, & rei militaris peritiâ inſignis: qui Palatinorum partes ſecutus, fiduciâque loci elatus, inſolenter admodum ſe gerebat. Cæſar eò profectus arcem cum oppido ſibi tradi poſtulat, vitam ac veniam præfecto, eiusque militibus promittens. Id cum impetrari non poſſet, oppugnationem, etſi difficilem aggreſſus, crebris tormentorum

ictibus

ictibus arcem verberari jussit. Ferunt præfectum, ut planè omnem vim hostilem spernere videretur, post explosa tormenta, scopis etiam exteriorem muri partem verri jussisse. Contumeliâ itaque isthâcce suique contemptu irritatus Cæsar, majora tormenta, per clivosa montium juga, in locum quendam ex adverso in monte, qui arcis situm altitudine, nonnihil superaret, subvehi curavit: quibus non mœnia sed milites ipsi, & interiora arcis domicilia petebantur, neque usquam tutus dabatur recessus. Obsessi deditionem tandem faciunt: præfectus cum nobilibus aliquot capitali supplicio afficitur. Cæsar arcem cum oppido Tirolensium ditioni asserit, partemque montis illam, ex qua tormenta explosa fuerant, destrui curat. Rupertus non multò post cum uxore animi ægritudine Landshuti diem obiit, Anno ætatis 23. relictis infantibus, quibus Maximilianus nonnulla de paterna ditione restitui curat Cæterùm cum multo & labore, & sumptu, & periculo hæc Cæsari staret victoria, meritò symbolum hoc ejus *rotam* habet, *quæ sub mundo voluitur.* Reges notans & Principes non nisi per tot discrimina ad ardua pervenire: quot in *malo punico acini* reperiuntur. Sed ut duri corticis & amari malum est punicum: acinos habet suaves: nucleos medicos: sic dulcissima est periculorum exantlatorum, recteque factorum memoria. *Gerardus de Roo,*
Author.

NUMMI CASTRENSES

PHILIPPI I. REGIS CASTELLÆ, LEGIONIS, &c. CUSI DURANTE BELLO, CONTRA Carolum Geldriæ Ducem ſuſcepto: Anno Chriſti 1505.

PHILIPPUS I. Caſtellæ & Legionis Rex, antequam iterum in Hiſpaniam abiret, conſilium ſecutus procerum ſuorum, armis Geldriam repetere ſtatuit, haud ignarus per eam acceſſionem hoſtium opes ubique ſuis impares fore. Cum florentiſſimâ igitur equitum peditumque manu profectus, Arnemum Geldriæ oppidum ſubitâ vi adoritur: cujus incolæ ad poſtremum metu ſubacti, portas Burgundo patefecerunt, qui ingreſſus præſtitit fidem deditis: neminem violans: nihil cuiquam adimens: nemi-

neminem suis fortunis dispolians. Quæ res effecit, ut continuò alia pleraq; oppida ad Philippum defecerint. Videbatur paucis diebus universam Geldriam subacturus (*sicuti animosè satis quemvis*, QUI VOLET, *ad pugnam provocat*) nisi in Hispaniam redire cupiens, pacem cum Geldro fecisset. Ea traditus his propè conditionibus data: ut quæ in deditionem Philippus accepisset, sibi haberet: Carolus Geldriæ princeps unà cum Burgundo in Hispaniam proficisceretur. Verùm hoc ad iter jam accincto, Geldrus, mente mutatâ, excusavit nescio quas occupationes. Unde factum, ut quæ pollicitus fuerat; non præstiterit. Philippus autem morbo correptus moritur sexto Calend. Octobris; Anno Domini 1506.

Ætat. 28. *Hadrianus Barlandus.*

NUMMUS VOTIVUS JULII SEGUNDI PONTIFICIS: CUSUS ICTO FOEDERE CAMERACENSI, cujus Author ipse fuerat. Anno Christi 1508.

JULIUS Secundus Pontifex Max. Imperatorem, & Galliarum regem; Venetis parum faventes intelligens, utendum hâc occasione: deque utriusq; animo sibi copulando laborandum esse statuit: ut; quod suis opibus minus posset, illorum viribus adjutus, Ariminum, Imolam, Cerviam, Faventiam, nonnullasq; alias civitates à Venetis recuperaret. Accedebat ad veterem illam indignationem, quod cum ipse Vincentium Episcopatum, post defunctum S. Petri Cardinalem nepotem suum, Sixto alteri nepoti dedisset, illi contempto eo, alium ex patriciis suis intruserant. Itaque missus in Gallias Sixtus, multa cum rege agit: quorum partem cum Maximiliano Pontifex ipse per literas communicavit: quos si conjungere posset, Ferdinandum utriq; multa necessitudine illigatum, in eandem sententiam adductum iri, sciebat. Haud magni negotij res fuit, hos Principes ad bellum Venetis inferēdum animare, quod suas quisq; causas habere sese putabant, & ad recipienda, quæ singulis erepta possidebant Veneti, omnium conjunctionem peropportunam videbant. Igitur adnitente inprimis Pontifice, & Commeantibus internunciis, eò res deducta est: uti Imperatoris nomine Margaretha, jus filia, Belgarum gubernatrix, & Matthæus Langius à Rege Galliæ Cardinalis Rothomagensis, quem sequebatur Jacobus Albionus, Aragonum regis legatus, Cameraci convenirent. Sed, ne vera hujus conventus causa Venetis innotesceret, sparsum in vulgus est, de pace cum Geldro, tractanda ag , cum quo paulo antè dierum quadraginta induciæ intercesserant. Paucis diebus transacta inter illos res, inque certam formulam conceptum fœdus, quam apud Gerardum sæpius hactenus à nobis citatum videre licet. *Obductum* nummus refert *tenebris castellum:* sed & *coruscantem serenâ luce Dianam.* Tenebras Julio multas offuderunt Perusia, Cæsena, Forilivium, Venetorum cumprimis indies crescens potentia: novum ei jubar exoritur, pacto cum potentissimis magnatibus fœdere. *Gerard. de Roo. Author.*

NUM-

NUMMI MEMORIÆ
DICATI

REFERENTES IMAGINES NICOLAI URSINI: ANDREÆ GRITTI ET BARTOLOMÆI Liviani, Ducum fortiſſimorum: quorum operâ uſi ſunt Veneti in bello, contra Ludovicum XII. Regem Gallorum geſto: Anno Chriſti 1509.

CUM Ludovicum XII. Gallorum Regem variis modis offendiſſent Veneti: repudiaſſent conditiones æquiſſimas, per legatum Regium Joannem Laſcarim oblatas: detrectaſſent auxilia ad repetendam Neapolim poſtulata, factum eſt, uti bello eos petere deſtinarit: Julio Pontifice tubâ incentivâ pariter atque ſuccentivâ, regem incitante. Erant ei in armis quadraginta hominum millia; quæ Antonius etiam Dux Lotharingius ſecutus eſt. Jacobo Chabaneo Palicio prima acies data eſt: cui junxit Rex Helvetiorum turmas. Viciſſim & Veneti, quantas poſſunt, copias ex omni ditione comparant: Nicolaum Vrſinum Nolæ & Petiliani regulum, ac Bartholomæum Livianum rei ſummæ præficiunt: quibus Andream Grittum, & Georgium Carnarium adjungunt. Hi in Lombardiæ fines progreſſi, regis conatibus obviam ire ſunt juſſi. Ante quorum adventum Ciamontius regis juſſu Abduam fluvium, propè Caſſianum, vado traijciens, Trevium, & vicina quædam loca invadit: præfectos aliquos capit. Hinc ubi Mediolanum ad regem iviſſet, Trevium ab exercitu Veneto recipitur. Ad ejus rei famam Rex cum omnibus copiis, adcurrens, antequam ab hoſte prædis

prædis intento prohiberetur, superatâ Abduâ, castra propè hostem ponit: & levibus inde velitationibus, occasionem prælio quærit. Non deerat Liviano pugnandi ardor: sed Petilianus in aciem venire, & totius rei eventum in unius pugnæ aleam conijcere, suis rationibus inutile esse putabat. Rex ut illos in prælium alliceret, Ripaltam machinis concussam capit: captam incendit. Cum v. contra ac ratus erat, Veneti neque tum loco se moverent, castra retrò ad fluvium transfert, quo loco ipsis commeatum intercipi posse, videbatur. Id ne fieret, Veneti & ipsi castra movent, cumque præter regios iter facere cogerentur, Galli instructis ordinibus signum expectare jussi, mox in prætereuntes invecti sunt, & eam agminis partem, cui Livianus præerat, nunc à tergo, nunc à lateribus, perturbant. Ille necessitate pugnæ allatâ, militem dissipatis ordinibus incedentem, ad signa vocat: aciem instruit: & pro tempore exhortatus, cum delecta equitum manu in hostem irruens, propè ad regem ipsum pervasit. Jamque Gallorum acies inclinare nonnihil, & pedem referre videbatur: sed equitum turmæ, & Helvetiorum peditum phalanges ad regem accitæ, trepidare hostem, & fugam circumspicere coegerunt. Cecidêre ex utrisque plurimi in ipsa pugna: ex Venetis in fuga quoque nonnulli apud ipsos peditum: apud Gallos equitum jactura major fuit. Ad octodecim hominum millia utrinque desiderata fuisse, qui prodidêre. Livianus graviter vulneratus unà cum Citolo Perusino captus est. Petilianus cum exercitus ea parte, quam ducebat, in tutum evasit. Defunctos Rex sepeliri jussit: fanumque eodem loco ædificari, ubi sacra fierent annua: idque vectigalibus annuis dotavit. *Gerardus de Roo. Arnoldus Ferronus.*

NUM-

NUMMUS CASTRENSIS, MAXIMILIANI PRIMI IMPERATORIS: CUSUS SUSCEPTO CONTRA Venetos bello. Anno Christi 1509.

CUM Venetos non à Gallo modo fractos, sed & plurimis difficultatibus aliis circumventos intelligeret Maximilianus I. Imp. minimè occasionem hanc negligendam ratus, cum maximâ Germanorum manu in Italiam contendit. Auspiciis ejusdem Christophorus Frangipanius Pisinium, Diviniumque in Istria arces: Ericus Brunsuicensis Feltrium, ac Bellunium capit. Inde ad famam de ipsius cum Germanis adventu, Goritia, Tergestæ, & alia non pauca ejus tractus loca in ejus fidem redeunt. Veneti post Gallorum ex Italia discessum aliquantulum recreati, nova, de recuperandis iis, quæ amiserant, inprimis verò de Patavio consilia iniêre. Erant ea in civitate complures Veneti nominis studiosi: quos inter Sacardus quidam Soncinus hujusmodi dolum commentus est. Andream Grittum, cui id negotij à Senatu datum erat, cum ea militum & agrestium manu, quam habebat, occultato itinere propius ad caudæ longæ portam subire, & occasionem rei expectare jubet, ipse armatis domi consciis, ad præstitutum tempus currus aliquot fœno onustos in oppidum adduci jubet; quorum uni, sub ipsâ portâ, ex composito rota excidit. Accurrens cum suis Grittus, in forum usque progressus, Venetos eorumque patronum S. Marcum conclamat. Excitus ad clamorem Leonhardus Trissanus, qui cum præsidio tantum trecentorum Germanorum oppido præerat, dum præter Brunorium Saregium, cum quinquaginta equitibus, neminem suppetias venire vidit, in arcem se confert, moxque viribus ac paucitate diffisus fugâ dilabitur. Ita Veneti totâ urbe, sine sanguine, potiuntur. Cognitis his Maximilianus, cum omnibus suis copiis Veronâ profectus (quæ jam pridem claves legatis ejus tradiderat) ad tertium à Patavio lapidem tormenta expectat: mox Limono expugnato, Ateste castrum expugnat: Monsilicium oppidum vi capit, & destruit. Post advecta tormenta Patavium obsidet, muros plurimis locis, & propugnaculum quoddam ad portam Omnium Sanctorum propè totum deiicit.

Die obſidionis decimâ inſtructâ acie mœnia tormentis patefacta invadere in animo quidem habebat: ſed quod aqua ſolito altior eſſe nunciabatur, militem in aperta pericula mittere noluit. Inter hæc Lucas Malvetius cum aliquot equitum turmis, urbe egreſſus quadraginta aureorum millia Venetiis allata, paucis in tranſitu amiſſis, introduxit. Cum igitur omnium rerum copia, ex ante convecto ſuppeteret, & milites pecuniâ acceptâ, prompti ad imperata adeſſent, Cæſar fruſtra operam ſumi videns, tormentis tutum in locum deportatis, Liminum cum omnibus copiis, atque inde Vincentiam ſe convertit, multa de ſociis ſuis queſtus: quorum Pontifex admiſſis Venetorum legatis, & Gallus auxiliis tardius miſſis, fidem omnibus feciſſent: alieniori ſe ab ipſo eſſe animo. *Gerardus de Roo.*

NUMMI MEMORIALES

IMAGINES REFERENTES ISMAELIS SOPHI, PERSARUM REGIS ET BAIAZETHIS secundi, Turcarum Imperatoris, armis se invicem petentium. Anno Christi 1510.

ISmaël Sophus regem sese Persidis, Jacuppo Ussumcassanis filio perfidiâ libidinosæ conjugis obtruncato, effecerat, occasione innovatæ in Mahometanâ secta religionis: quæ tanto cum applausu & studio credulæ multitudinis suscepta est, ut clientes ejus, sectatoresque concursu gentium, ardoreque propagandæ religionis incredibili, in Cappadociam, ipsamque Lycaoniam felicibus armis penetrarint: nepotesque duos Bajazethis, Orchanen, & Machumeten, & binos Bassas, Caragium, Bellerbeium Asiæ, & Halim, geminosque exercitus duobus ducibus oppressis, occidione deleverint penè citius, quàm magnitudo periculi Bajazethi innotuerit. Ismaelis socius erat Techelles (alio nomine Schachkuli vocabatur) qui concionando, fatidiceque respondendo, pellectis Cappadocibus in sectæ bellique societatem, exercituque Persarum auxiliis firmato, è finibus Cappadociæ Lycaoniam irruit, & vastatâ regione, Iconio exercitum admovet. Inde eum depulsuri Orchanes, & Mahumetes nepotes Bajazethis, qui illis regionibus imperabant, ab hoste fusi fugatique sunt. Techelles, relicto Iconio, in Bithyniam effusus obvium habuit Caragium Bassam, Asiatici equitatus Magistrum, quem Bellerbeium nominant. Hunc magno prælio superatum, festino advolatu obrutum conclusit intra Cutheiam urbem ad Orminium montem. Urbe expugnatâ, Caragium cum uxore vivum cepit, atque ad Prusiam Bithyniæ caput animum adjecit Sed ab eo conatu avertit eum Bajazethes, novis copiis objectis per Halibassam, cui se Techelles Galaciæ planitiem emensus, obvium ex insperato tulit, & ut vel demoraretur, vel à persequendo eum deterreret, Caragium Beller-

bejum, quem vinctum secum trahebat, mediâ viâ, sequentibus spectandum, palo affixit. Hoc spectaculo incensus Halibassa magnis itineribus antecedentem insecutus est, donec ad Olygam montem non procul ab Ancyra, Techellij prælij initium fecit, in quo ipso ad extremum cæso, copiæ penè jam victrices, mutatâ fortunâ belli, cum interitu Ducis dissipatæ sunt. In locum Halibassæ summissus Junus Bassa Epirota, acceptis ab Achomate Baiazethis filio copiis, Techellem tandem totâ minore Asiâ expulit. *Philipp. Lonicerus in Chron. Turcico.*

NUMMI CASTRENSES
JULII II. PONTIFIC. MAX. ET
ALPHONSI III. FERRARIÆ DUCIS;
Cusi durante Bello Ferrariensi: Anno Christi 1511.

Etsi Julius II. Pont. causas varias bello prætexeret, Alphonso Estensi Ferrariæ Duci illato: attamen non nisi ea demum vera fuit: quod Ferrariæ opes jam animo invasisset: urbemque figendæ suorum dominationi aptissimam videret. Ægrè non minus amarulenterque idem tulit; quod postulanti, ut icto cum Gallo fœderi nuncium mitteret Alphonsus, non paruisset. Quî vero parêret, cum *de forti hoc ei dulcedo promanaret?* Habent namque Historici: Regem per nuncios ac literas sæpè testatum, se libenter omne imperium, pro Estensis incolumitate, ac defensione expositurum: nec Insubriæ modo, ac Liguriæ, totiusque Cisalpinæ regionis, sed Galliarum, & reliqui regni vires non promptius pro salute, ac existimatione, quàm pro Alphonso evocaturum. Pontifex majorem in se molem, quam cui ferendæ par esset, impendere videns, Joannem Franciscum Picum Mirandulæ regulum, ad Ciamontium misit, summum Gallicarum copiarum præfectum. Sed postquam longa disceptatione, multisque internunciis ultrò citroque missis nihil convenisset, Pontifex datis ad reli-

 quos

quos principes Christianos literis, graves de rege querelas facit. Rex cum Gurcensi Cæsaris legato novum fœdus certis conditionibus componit. Vigebat interim bellum Ferrariense, & Pontifex ipse, novi anni initio in castra profectus, quæ ad Mirandulam tunc erant, non prius destitit, quàm ea civitas caperetur. Nullis enim suorum consiliis: nulla itineris & temporis difficultate, quo minus id bellum, præsens ipse & periculis sese offerens, urgeret, deterreri potuit, exemplo admodum raro, mirantibus plærisque illo ipso tempore, quo Gallorum Rex quietus ipse, per legatos rem administrabat, Pontificem in castris versari. Nolebat quippe quenquam *contra stimulum suum calcitrare*: nec erat è superioribus Pontificibus, qui Petri Patrimonium majore animi præstantiâ tutaretur, aut latius proferre contenderet. *Arnoldus Ferronus in vita Lud. XII. Gerard. de Roo. Platin. in vita Julij II.*

NUMMI CASTRENSES

LUDOVICI XII. GALLIARUM REGIS, CUSI, UTI APPARET, ANTE, VEL post pugnam ad Ravennam commissam. Anno Christi 1512.

LUDOVICUS XII. Galliarum Rex Julio secundo Pont. Max. admodum infensus, opera Bernardini S. Crucis purpurato Hispano, & ejus collegis Concilium, Mediolani decretum, Pisis habere cœpit. Julius verò aliud Romæ, in Laterano Concilium, in ante diem Calendarum Maij anni sequentis, indixit. Ad Pisanum Ludovicus in toto regno quatuor & viginti Episcopos misit: Cæsar, ob auxilia aliò deducta, regi offensus post Lateranense concilium à Pontifice promulgatum neminem Pisas legavit, sed Episcopos suos Augustæ Vindelicorum super hoc negotio consultari jussit. Julius interim, uti contra Gallum vires suas firmaret, Pisanumque conciliabulum impediret, sub anni finem fœdus cum Arragonio ac Venetis de mutuâ sociorum defensione, percussit. Rex, alienatum à se Maximiliani animum videns, ut cum hoste, antequam ille apertè cum confœderatis se conjungat, debellaret, aut operæ pretium aliquod insigne faceret, Gastoni Foisseio, qui Brixiam per eos dies ceperat, uti hostem aggrederetur, scripsit. Foisseius, Ravenna necquicquam tentatâ, ad Pontificis exercitum advenientem conversus, memorabili prælio victoriam adeptus, ab Hispanis, quibus abire volentibus fugam permittere noluit occisus est. Cecidêre utrinque fortissimi quique ad decem millia: quorum trientem ex Gallis: reliquos ex Italis & Hispanis fuisse memorant. Incidit hoc prælium in solennem Dominicæ resurrectionis diem, qui eo anno Aprilis erat undecimus. Victoria penes Gallos stetit luctuosa, propter ducis & nobilium quorundam cædem, *lætior futura, si ille fugienti hosti, ne desperatio in fortitudinem vertatur, vel argenteum pontem esse substernendum meminisset.* Ravenna victoribus se dedidit, à quibus direpta est. *Gerardus de Roo in Annalibus Austriacis.*

NUM-

ALTER MAXIMILIANI IMPERATORIS: MAXIMILIANI SFORTIÆ ALTER: Cusi post Gallos ex Italia pulsos: restitutum Sfortiæ Mediolanum. Anno Christi 1512.

PATRONUM & Clientem eâdem hic paginâ exhibemus. Ille Maximilianus Imper. est, qui Ludovici copiis ac præsidiis ex Italia ejectis, in eo totus erat, ut ad legitimum dominum Insubriæ Principatus rediret. Hic Maximilianus Sfortia, Dux Octavus Mediolanensium: dignus ob singularem in Imperatorem observantiam habitus, qui in recuperandâ sede patriâ juvaretur: cum præsertim faventem restitutioni Pontificem haberet. Urgebat namque rem eam Julius ipse, & Helvetij: quod externi regis potentiam ille per Italiam invalescere nollet: & tenuiorem hi vicinum Gallo præferrent. Committitur negotium reductionis Episcopo Gurcensi: qui Româ discedens Maximiliano Sfortiæ, qui jam ex Germania Veronam venisse dicebatur, obviam proficiscitur. Is verò ex Sedunensis Cardinalis instinctu non expectato illius adventu Cremonem abierat: ibi eum assecutus Gurcensis, Mediolanum usque deduxit, ubi magnâ cum

cum omnium lætitia solenni ritu inauguratus est. Symbolum Ducis elegans est; quo ad magnas quidem res capessendas præclarè se animatum esse ostendit: desperare verò de votis animi sui, ob vitæ brevitatem, complendis. Sic *formica ausu nisuq; præclaro ad cœlum usq; repere conatur; vitâ vero spirituq; destituitur ante, quàm finem optatum assequatur. Gerardus de Roo.*

Author.

D NUM.

NUMMUS TRIUMPHALIS

HENRICI VIII. ANGLORUM REGIS, CUSUS OCCUPATO MORINO & Tornaco: Anno Christi 1513.

ANNO, à partu Virginis 1513. Henricus Angliæ Rex, cum validâ bellatorum manu, Caletum in Flandriæ fines trajecit, bello adorturus Galliæ populos. Huc argento & auro, quod ingens secum advexerat, non modo Cæsarem Maximilianum, sed omnem quoque Brabantiæ, Flandriæ, Holandriæ nobilitatem ad se juvandum pertraxit. Lectissimum equitatum, ac pedites complures è Gallia missos, qui Morinum, quod obsessurus hostis videbatur, commeatu levarent, Maximilianus partim occidit, partim in fugam compulit. Signa bellica novem amissa: currus onerarij centum quinquaginta abducti. Post hæc Romanorum Imperator Maximilianus, & Henricus VIII. Angliæ Rex, magnanimi principes duo, unanimi consensu, Morinum, quod præsidio firmaverat Galliæ Rex Ludovicus, omni armorum genere oppugnare adorti, murorum partem dejecêre. Atque hinc cum ingens terror civitatem invasisset, facta est deditio hâc lege, ut miles vi abstineret. Ingressus Cæsar Anglo cessit urbis imperium. Postea deditum est Tornacum. Hujus oppidi cives permulti, ne militarem diutius feritatem pati cogerentur, novas sedes in Flandriâ & Brabantiâ quæsivêre. Henricus & hujus urbis à Cæsare imperio sibi relicto, incredibili sumptu arcem intra muros extruxit, multis inclusis ædificiis: ubi & præsidium ei fuit perpetuum, donec post aliquot annos Gallo urbs redderetur. Opis atque adminiculi ad hæc perficienda multum habuit in copiis Imperatoris & Nobilitate Belgicâ: hæc securitas Regi. Res verò nisi ex animi cessisset sententia, *securitas* ipsa *altera* erat in consilio repentino, & è re nato: quod per *catarractam pensilem* denotat: quæ hosti in urbem ruenti subito, & unius sæpè viri manu obijcitur. *Henric. Barlandus in Chronico Belg. Author.*

NUM-

NUMMUS CASTRENSIS CUSUS A JACOBO IV. REGE SCOTIÆ, EXPEDITIONEM IN ANgliam ſuſcepturo. Anno Chriſti 1513.

QUO tempore Morinum & Tornacum Urbes in Henrici VIII. Anglorum Regis poteſtatem venêre, Scotorum Rex Jacobus ejus nominis Quartus, infeſtis copiis Angliæ fines invaſit: futurum ſperans, ut, dum *Galliæ & Angliæ Reges inter ſe altercantur, utrumq; ipſe contundat.* Ubi vero id Catharinæ Angliæ reginæ nunciatum eſt, mulier animumque gerens, curamque virilem, mirâ celeritate, contracto exercitu, infeſtis haſtis, clypeis, armisque cum hoſte concurrit, fuitque hâc pugna ſuperior ipſa. Scoti ad Tilum amnem fuſi fugatique ſunt: permulti ex his cæſi. Periit eodem prælio Rex ipſe Jacobus adhuc ætate florens, & cum eo nobiles plurimi. Tradunt quidam, veniſſe in Angliæ fines Scotum, ut in iisdem locis adverſus Gallum belligerantem Henricum averteret, & ad regni ſui defenſionem revocaret, hoc pacto Gallorum regi Ludovico gratificaturus. *Gerardus de Roo: Hadrianus Barlandus.*

NUMMUS TRIUMPHALIS SIGISMUNDI PRIMI REGIS POLONIÆ: CUSUS A PRÆLIO MEMORABILI quo Basilium Moschoviæ ducem ad Orsham vicit, atque fugavit. Anno Christi 1514.

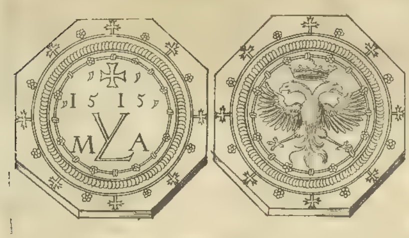

SIGISMUNDUS Primus Rex Poloniæ audiens, Smolenscko arcem munitissimam in ditionem Lituanorum à Moschoviæ Duce Basilio captam, exercitum ad ulciscendum hostem duxit: Moschas 80000. Equitum contra Regem destinavit: Polonorum autem & Lituanorum copiæ 35000. non excedebant. Constantinus Ostrogius Dux exercitus, strato ponte ultra Borysthenem, juxta Orsham oppidum transfert pedites: equitatus verò angustum vallum sub ipso Castro Orshæ superat. Mox ubi dimidia pars exercitus Borysthenem transiret, nunciatur Johanni Andreæ Celadin, cui summa rerum à Moscho commissa erat, ut hanc exercitus partem invaderet. At illi visum, quò integrâ potiretur victoriâ, expectare, dum totus hostis exercitus fluvium transmisisset. Prælij initio Moschovitæ in Lituanos impetum faciunt: illi haud timidi, strenuè resistunt. Inde maximâ vi certatur. Tandem Lituani cedentes ad collem, ubi tormenta collocata erant, ea in Moschos insequentes exonerant: extremamque aciem eorum in subsidiis collocatam feriunt, turbant, dirimunt. Hoc novo belli genere Moschi perterriti terga vertunt, quos Lituani cum Polonis conversi, omnibus copiis effusis, insequuntur, fugant, confodiunt, cæduntque. Bellum sola nox diremit. Est inter Orsham & Dubrounam fluvius Cropiuna dictus: in cujus dubiis & altis ripis Moschi fugientes tot submersi, ut cursus fluminis impediretur. Capti sunt eo in conflictu omnes militiæ præfecti & Consiliarij, qui ad Regem missi sunt. Johannes verò Celadin supremus Dux exercitus, cum duobus præcipuis viris, Vilnæ in compedibus ferreis detinebatur. Cæsa sunt tunc temporis Moschorum 42000. capti 2000 exceptis iis, qui in fugâ aquis obruti sunt. Ex Polonis & Lituanis 300 duntaxat occubuere. In magna victoria & felici rerum omnium successu, mortalitatis nihilominus memor est Rex laudatissimus: memoresque vult

vult esse, quotquot hunc vitalem spiritum trahunt: quandoquidem PRAWO ZYWECHCE *jus omne vivens poscit*, hoc est, *quemlibet viventem judicium non Rhadamantinum aliquod, aut Draconicum, sed longè gravius atque atrocius expectat. Lampas* vitæ humanæ typus est: quâ, oleo seu humido radicali deficiente, extinctâ, mors subsequitur, *cranio* significata: *Liber* sacrarum literarum de vitæ hujus fragilitate, & extremo adeundo tribunali mortales admonet. *Alexander Guagninus de rebus Polon. Author.*

NUMMUS MISSILIS

SPARSUS VIENNÆ AUSTRIÆ, IN FESTIVITATE SPONSALIORUM FERDInandi Archiducis Austriæ, & Annæ Uladislai Ungariæ Regis filiæ. Anno Christi 1515.

CUM Maximilianus Imperator audivisset, Franciscum I. Galliæ regem nuper electum, Mediolanensis Ducatus titulum assumsisse: fœdus cum Venetis confirmasse, Helvetiosque per eos dies tentasse, ipse quoque rem Austriacam vicinorum regum fœderibus & affinitate aliquâ constabiliendam esse putavit. Itaque Joannem Cuspinianum ad Uladislaum in Ungariam, & nonnullos ad Sigismundum Poloniæ Reges misit, qui eos, uti Viennam ad se venirent, invitarent. Id cum facturos audivisset, splendidissimo comitatu exceptos comiter admodum & magnificè Viennæ tractavit, nullo honoris festæque lætitiæ genere omisso. Aliquot inde dies colloquiis & consultationibus dati. Erant Uladislao regi, ex Anna Gandala, liberi Ludovicus & Anna. De his ita inter ipsos convenit, uti ambo Austriacis illigati nuptiis, perpetuæ pacis, amicitiæque fœdus confirmarent. Ad decimum Calend. Augusti, qui dies publice sponsaliûm confirmationi dictus erat, Maximilianus, utroque rege præsente, Annæ coronam auream imposuit, & florenti serto ab eâ donatus est. Hinc ad D. Stephani templum itum est, ubi peractis sacris verba præeunte Strigoniensi. Anna, accepto in fidem annulo, ita Maximiliano desponsa est, uti intra annum aut Carolo, aut Ferdinando conjungeretur. Ludovico Maria Cæsaris neptis præsens, legibus itidem conjugij devincta fuit, lachrymas ubertim fundente Uladislao. His peractis ducenti viri militari dignitate donati sunt. Inde ad epulas, ludosque equestres, & choreas discessum est. Per eosdem dies, pax & fœdus promulgatum, ex quo maximæ provinciis illis, & regnis commoditates redundarunt, inprimis vero Austriacis Principibus ad Hungariæ, Boëmiæque regna stratus est accessus. Undecimo namque anno post Ferdinandus, qui Annam duxerat, Ludovico à Turcis ad Mohacium oppidum cæso, utrumque regnum, ex fœderis & matrimonij jure adeptus est. *Gerardus de Roo.*

NUM-

NUMMUS CASTRENSIS,

FRANCISCI GALLIARUM REGIS,

POST RECEPTUM MEDIOLANUM

Cuſus: Anno Chriſti 1515.

LUdovico XII. ipſis anni 1515. Calendis febri extincto, ſucceſſit in Regno Franciſcus hoc nomine Primus, Angoliſmenſis Dux, agnatione regi proximus, cui Claudia ejus filia uxor erat. Is cum ſingulari animi præditus magnitudine, nõ unũ duntaxat, quem debellaret ſibi orbem depoſceret, eodẽ die, quo regno initiatus eſt, Mediolanenſis ducatus titulum ſimul aſſumpſit: fœdus cum Venetis confirmavit. Helvetios quoque per eos dies tentavit: qui legatos audire noluerunt, & niſi promiſſa ſerventur, in Burgundiam ſeſe aut Delphinatum moturos, minabantur. Inter hæc Cæſaris, Arragoniæ Regis, & Mediolanenſis principis legati ad defenſionẽ Italiæ, fœdus cum Helvetiis percuſſerant, quibus ſeſe & Pontifex, cui in fœdere ſervatus erat locus, fruſtra à Gallo ſolicitus conjũxerat. Sed Rex apparatu bellico à Ludovico jam antea facto, regni ſui opibus, inſuper & Venetorũ amicitia fretus, variantibus Helvetiorum conſiliis, Italiam ingreſſus, plæraſque Inſubriæ civitates ad obſequium redegit. Aderant ei præter Gallicam nobilitatem Lotharingiæ & Geldriæ principes. Cũ vero Palitia ſuperatis Alpibus Proſperũ Columnam inopinato adventu cepiſſet, Rex Mediolanum rectâ ducens, cum Helvetiis paciſci cœperat. Sed novæ aliquot copiæ, majus ex bello & prædis emolumentum ſperantes, omnem pacis actionem impedivêre. Mox cũ popularibus ſuis conjuncti, ad quadraginta hominum millia in Gallos ducunt. Jam optimâ diei parte exactâ, Helvetij omnis moræ impatientes, magno cum hoſtium contemptu, pugnam invadunt: fitque acerrimum prælium, multique mortales utrinque occumbunt, donec neutrubi, dato receptui ſigno, milites ſtando & arma tenendo defatigati, quaſi tacito conſenſu, pugnâ exceſsêre, cum in multam noctem jam certatum eſſet. Poſteâ die iisdem animis ad manus reditum. Sed eâ nocte Rex tormenta in idoneum locum ſubduci iuſſerat, & Livianum cum levi equitatu vocaverat. Is ardente jam pugnâ Helvetios à tergo aggreſſus, ita turbavit, uti omiſſa Victoriæ ſpe, paulatim, quod omnem Venetorum exercitum

cum

cum Liviano advenisse rebantur, servatis ordinibus retrò cessêre, & nemine fugam impedire auso, Mediolanum pervenêre. Cæsarum numerus parum apud Scriptores certus, Plures ex Helvetiis: magis clari ex Gallis cecidêre: inter quos nonnulli Germanorum præfecti. Paulò post Franciscus, Helvetiis domum abeuntibus, Mediolanum ingressus est. Sfortia in arcem præsidio munitam se recepit. Hujus rei famâ territus Leo Pontifex, per Allobrogum principem cum rege pacem facit. Sub initium Octobris Maximilianus Sfortia quibusdam pactionibus arcem regi tradit. *Gerardus de Roo in Annal. Austr. Author.*

NUMMI DUO CASTRENSES CÆSARIANORUM ALTER, VERONÆ A VENETIS OBSESSORUM: ALTER MARCI Antonij Columnæ, Cæsaris in Veronâ Præfecti: cusi Anno Christi 1516.

VENETI, Noviodunensis fœderis certiores facti, ne ex pactis conventis tantum pecuniæ persolvere cogerentur, vocato cum suis Lautreccio, duobus Athesim pontibus exercitum traijciunt; & Veronam arctâ obsidione cingunt. Erat in oppido M. Antonius Columna cum octingentis equitibus, & quinquies mille peditibus Germanis, ac mille quingentis Hispanis. Hi contra omnem oppugnantium vim, muros egregiè defendebant. Jam consumptus ferè in castris erat pulvis bellicus: & dum novus adveheretur, accidit, uti excitato, ex rotarum collisione, igni octingenta dolia cum ipsis carris & jumentis conflagrarent. Mocenicus Gallorum negligentià temerè ignem portantium id evenisse affirmat. Ea res incommoda Venetis, Veronensibus grata admodum fuit, quos jam annona deficere cœperat, & murorum magna pars disiecta sollicitos fecerat. Cùm verò novem hominum millia Maximiliani jussu ex agro Tirolensi conscripta, in itinere esse, jamque Clusium deditione, Covolum vi cæpisse fama vulgasset, Lautreccius, aut concepto, aut simulato metu, quod regem suum, pacem quàm bellum malle, sciret, Villam Francam abijt, à quo relicti Veneti obsidionem solverunt: Veronâ commeatu, & rebus necessarijs alijs recreatâ. Ea in re, & obsidione fortiter ferenda, commendatur Guilhelmi Rogendorffij industria: cujus viri virtus & fides, magnis postea tempestatibus, sub Carolo Cæsare spectata est. Magna quoque M. Antonij Columnæ constantia

E fuit

fuit, qui, etsi globi ictu vulnus accepisset, noctu dieque tamen strenuè Ducis munia obivit. Cernitur in nummi ipsius altera parte *thalaris tunica inter ignis flammas illæsa permanere*; quia ex Asbestino, aut Amiantho lapide conflata est. Ut itaque *Amianthus lapis semper in igne pervicax*, id est, constans manet: *sic Columna se contra omnes hostium conatus semper constantem mansurum, vulnereq; satis periculoso, nequaquam de gradu (quod ajunt) dejectum iri, hâc Hierographiâ ostendere voluit.*

Geradus de Roo. Author.

NUM-

IMAGINES TURCARUM IMPERATORIS: CAMPSONIS ET TOMUMBEI SYRIÆ ET Aegypti Sultanorum referentes, qui à Selymo victi occubuerunt. Anno Christi 1515.

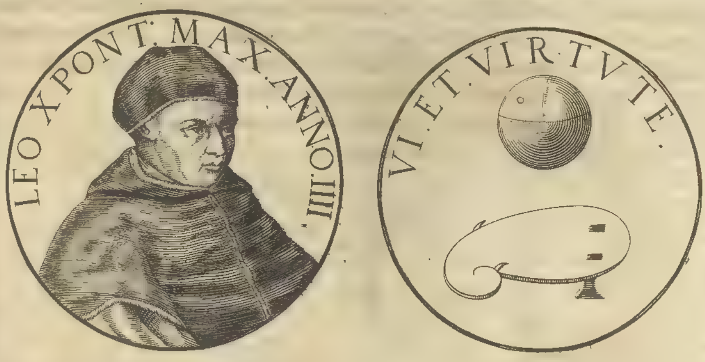

CUM Selymus Turcarum Imp: Aladolum regem prælio nobili superasset, atque profligasset, victoriarum successu elatus, totum terrarum orbem sibi animo destinans, adversus Campsonem Gaurium Cairi (quæ Memphis est in Aegypto) Soldanum expeditionem suscepit. Fretus Campson ille cùm magnâ suâ potentiâ, & Mamalucorum virtute, qui in re militari longè erant exercitatissimi, tum ingenti Arabum Æthiopumque concursu, tali instructus exercitu ex Ægypto in Syriam progressus, ut Turcica arma ulterius progredi prohiberet, certam sibi pollicebatur victoriam. Interea Selymus Campsonis insolentiam retundendam esse ratus, omisso Persâ, vim belli omnem præter spem & opinionem Campsonis magna celeritate superatis Tauri jugis, transtulit in Comagenam, castris positis ad Singam amnem, non procul ab Alepo, ubi Campson promotis à Damasco castris Selymo occurrit, & extemplò acie congressus eo eventu pugnavit, ut fusis, ex perfidia Cajerbeij, Mamalucis ipse Campson armis, multoque abdomine, & ingentis ramicis pondere gravis cadente equo in pulverem

excussus conculcatusque interiret ætatis anno 77. Unde postea Selymus brevi tempore Syriam, Ægyptum & Judæam suo imperio subjecit. Antequam Ægyptum peteret, Hierosolymam adijt, veterumque Prophetarum sepulchra veneratur, Christianis sacerdotibus, sepulchrum Domini obtinentibus, pecuniam in alimenta sex mensium largitus est. Mamaluci in locum Campsonis Tomumbeium Circassum delegerunt, qui, extrema tentaturus, arma adversus Selymum reparat, magnâ Vernarum Arabumque manu contractâ, à Rhodijs tormenta bellica impetrat, ad sextum ab urbe Memphi lapidem prope Mataræam, balsami fœcunditate memorabilem, castra figit; terraque suffossa se munitionibus, hostem insidijs circumvallare omni modo studet: nihil eorum, quæ strenui & callidi Ducis essent, omittens. Selymus de considijs Tomumbeij edoctus, cum 20000 equitum, additâ manu Prætorianorum militum, Sinan Bassam præmittit, qui commisso cum Garelle prælio, victoriam sed non incruentam reportat. Garelles victus omnibus signis militaribus amissis vix per solitudines evasit. Selymus delatâ ad se victoriæ famâ, universisque in Judæam adductis copijs, se cum Sinambassa conjungit, inde, post acceptam in deditionē Garam Memphim accessit, eoque eventu cum Tomumbeio pugnavit, ut penes ipsum, in fugam actis, partim etiam cæsis Mamalucis, victoria steterit. Statim in conflictus initio Tomumbejus intellexit omnia sua consilia hosti prodita esse, ideò quæ potuit in tanta festinatione tormenta, sed ferè sine ullo usu in hostem direxit. Garelles firmâ manu Sinambassam adortus ita copias ejus turbavit, ut ipse Sinambassa præcipuus inter Turcicos Duces occubuerit. Tomumbejus tandem desperatâ victoriâ intra urbem se recepit, Selymus à transfugis machinationes Tomumbeij percipiens magno ausu urbem aggressus cuncta perrupit: & cum tridui prælio magnam partem Mamalucorum delevisset, ipsum Tomumbeium captum ac vili jumento impositum, perque urbem circumductum, gulâ laqueo fractâ, ad Basvelam Syriæ portam unco ferreo supra fornicem suspendit. Philip: Lonicerus.
Author.

NUM-

NUMMI CASTRENSES
ALTER LEONIS X. PONT. MAX.
FRANCISCI MARIÆ ALTER, URBINATIUM Ducis: cusi dum bellum invicem gererent. Anno Christi 1517.

LEO X. Pont. ex causis nonnullis, sive quæsitis, sive oblatis, Franciscũ Mariam Rovoreũ Urbinatium ducẽ bello aggressus, omni sua ditione exturbaverat: & Laurentiũ Medicem agnatum suum, quem majore indies imperio dignitateque auctum cupiebat, rebus imposuerat. Rovoreus patriâ extorris, præterea sacrorum usu prohibitus, amicorum opes & auxilia solicitabat. Ex omnibus maximè idoneus visus est Fridericus Gonaga Borolensis regulus, qui ob vetera amicitiæ jura; non deferendum illum esse ratus, quod & bellicæ gloriæ cupidus esset: & Laurentium ex offensa quadam odisset, defensionem amici principis, & augendæ laudis; & vindictæ ab inimico sumendæ, materiam libens arripuit. Ejus suasu facile in consortium adducti sunt præfecti aliquot militares, qui assiduis bellis, & oppidorum direptionibus assueti, pacem æquis animis ferre non poterant. Igitur ad Rovoreum se conferunt Hispani ad 5000. pedites octingenti levis armaturæ equites, cum suis ducibus, armorum usu nobilibus. His copijs

ille auctus, eodem ferè tempore, quo Verona Venetis est reddita, ditionem amissam recuperare aggressus, à multis passim oppidis receptus est, quæ præsidio, vel nullo vel modico custodiebantur. Mox *Urbinum* ipsum regionis caput ducens, etsi neque tormenta, neque pecuniam haberet, pactionibus tamen cum *Jacobo Rossetto*, qui urbi cum duobus peditum millibus præerat, transigit, ut incolumis cum suis abscedens urbem ipsi tradat. Urbini exemplum secutæ sunt reliquæ civitates. Ita *Rovoreus* omnium opinione, etiam ipse suâ citius totam propè ditionem recuperavit. *Leo* verò Pontifex & *Laurentius* sua & ipsi auxilia & copias undique comparantes, bellum urgere & amissa recuperare satagebant. Cæterum, in re parum æquâ nec *vis* nec *virtus*, quas *pila ventosa, eiq; subiectus follis* in symbolo notat, Leoni profuit: Franciscus, *hac famæ tubâ*, quod hostibus potentissimis non cessisset, *Immortalitatem* sibi comparavit. Platina. Jacob. Schrenck à Noring. Gerardus de Roo. Author.

NUM-

NUMMUS VOTIVUS: FRANCISCI A SICKINGEN, NOBILIS GERMANI, CUSUS, VENIA IMPERATORIS Maximiliani primi impetratâ, post diuturnam cum Wormatiensibus controversiam, Anno Christi 1518.

ORTA gravi inter Senatum Wormatiensem & plebem seditione, urbe nonnulli Senatorum expulsi fuerunt: allectis eorum in locum dignitatemque, quibus pax & tranquillitas Reipublicæ curæ ma-

ræ ma-

ræ magis cordique esset. Certior hac de re factus Maximilianus Imperator, Wilhelmo Domino in Rappolstein/supremo Curiæ suæ Magistro id dat negotij: iret obviam motibus hisce, eosque quâ fide, quâ curâ posset, sopiret eq; medio tolleret. Strenue is sibi de mandato fungitur munere officioque: inquirit singulari dexteritate in turbarum harumce causas: componit, quicquid ortum erat controversiæ: in authores, quotquot eorum habere poterat, pro ratione delicti animadvertit. Vicissim illorum, qui urbe cesserant, & huic malo, primum, quod dicitur, fomitum subjecerant, causam defendit Franciscus à Sickingen: Nobilis Germanus: Eques auratus: charus Imperatori, non ob antiquum modò generis decus ac nobilitatem: verum etjam singularem animi magnitudinem: candorem planè ingenuum: singularem atque eximiam rei militaris peritiam. Hic Wormatienses infestare: capere cives in vineas & agellos suos exeuntes: captos non nisi gravi soluto λύτρῳ dimittere. Vexati hunc ad modum, maleque habiti Vangiones, fractæ pacis publicæ Sickingum in supremo imperij dicasterio, reum agunt: urgent ita calidè negotium, ut aqua & igni interdictū ipsi fuerit. Sickingus ne dum ultionis, quam justam putabat, satur, naves insuper diripit, ituras ad mercatum Francofurtensem : cingit urbem collecto undiquaque exercitu: quatit tormentis, sed conatu irrito: movens inde castra vineas depopulatur: patibulum deijcit. Triennio toto cum durasset, sopitur tandem cõtroversia isthæc, magnorum quorundam hominum intercessione: Franciscus proscriptionis ignominiâ liberatus, in gratiam Cæsaris reducitur, *Procumbit* itaque *ad genua ejusdem: supplex orans, ne Mercurium Marti præponere: favere impensius Mercatoribus velit, quàm armatæ Nobilitati:* Siquidem imperij propagandis terminis, nobilibusque parandis victorijs, magis hujus quàm illorum sit opus operâ atque adminiculo habiturus. *Author ex Rupespoletano Archivo.*

NUM-

NUMMUS MEMORIÆ DICATUS

MAXIMILIANI I. IMPERATORIS,

CUSUS DURANTIBUS COMITIIS IMPERIALIBUS Auguſtæ Vindelicorum: Anno Chriſti 1518.

VT miti facilique præditus erat ingenio Maximilianus I. Imperator: neceſſitate, non niſi extremâ urgente arma induebat: ſic, ingraveſcente jam ætate, operam dedit ſedulò: quò pacatum, quãtum quidem fieri poſſet, ſucceſſori Imperium relinqueret. Præclarè laudabiliterque. Ut enim belli tempore, cum mala ingruunt atque incommoda alia, tum nullus eſt *aratro dignus honos: ſqualent abductis arva colonis*: ſic *pax aurea* (vides eam in nummo Imperatoris) *fruges fructusq; hoc eſt, omnium rerum ubertatem, non manu parcâ, ſed plenis calathis atq; caniſtris offert.* Referri huc poteſt, ac debet, quod eodem penè tempore, cum Pontifice, Rege Angliæ: Helvetiis fœdus iniit: iuvit ac promovit reconciliationem Franciſci Gallorum Regis, & Caroli Hiſpaniarum Belgarumque Principis: rediit cum Venetis in gratiam reſtitutâ Brixiâ Veronâque, & non niſi belli ſumptibus exolutis. Spectat eodem, quod Carolum nepotem, in Hiſpaniam abiturientem, arctè complexus exoſculatusque ubi fuiſſet, pro ætate multis de rebus inſtruit, ac qua ratione Belgas, Hiſpanos, Germanos ac Italos in ſui amore ac reverentia contineret, edocuit: Belgarum verò ordinibus, diu ac ſæpè de officio erga

Adolescentem Principem admonitis, deque Repub. rectè constituendâ, fasuberrima præcepta reliquit.

Est curæ ejusdem ac solicitudinis, quod in Comitiis postremis, cum Septemviris Imperij Electoribus, qui, præter Bohemiæ Regem, Augustam omnes venerant, de Carolo Nepote in Romanorum Regem eligendo agere cœpit: effecit, ut cum novi exempli res esset, Cæsare nec dum à Pontifice coronato regem eligi, in concilio propositum fuerit, eò inducendum esse Leonem, uti coronam, & alia Imperatoriæ dignitatis insignia, per Legatum conferenda in Germaniam mittat: soluto verò Augustano conventu, Oenipontum profectus mittendis hinc inde legationibus Nepotis successionem identidem ursit. Et ecce has inter cogitationes dum versaretur, lenta eum febris invasit, quæ uti soli cœlique mutatione, aut ipso itinere discuteretur, secundo amne in Austriam descendit. Welsam oppidum cum venisset, intendi morbum videns substitit, ultimisque sacris ritò perceptis, animam Deo reddidit pridie Idus Januarij, Anno 1519. cum vixisset annos propè sexaginta: Imperasset triginta duos. *Gerardus de Roo in Annalibus Austriacis. Author.*

NUM-

NUMMI CASTRENSES

ILLE DUCIS ULRICI WIRTENBERGICI REFERENS IMAGINEM: HI CUSI A CArolo V. Imperatore Ducatum Wirtenbergicum, pulso Ulrico, obtinente: Anno Christi 1519 & seqq.

EST Reutlinga Rom. Imp. municipium: vicinum Wirtenbergensibus: uterque conterminus ager: confines sylvæ: conjuncti limites. Accidit, casúne an industriâ dubium, quod è Wirtenbergicis saltuarijs quidam eo in oppido à cive intra mœnia occideretur. Dux cui charus necatus erat, sisti sibi percussorem ad judicium postulat. Cunctantibus

 oppida-

oppidanis parat ultionem: contrahit exercitum de ſuis magna ex parte ſubditis: Reutlingios ex improviſo media hyeme obſidione cingit: fontes ac fluvios avertit: muros amplius ſeptingentis ictibus majorum tormentorum verberat. Oppidani ſubito infortunio perterriti, ſed non fracti, urbem fortiter defendunt: muros acervo projectilium ſaxorum indefeſsè muniunt; ſpe freti hoſtes in maximo frigore, & altâ, quæ jacebat, nive durare diu haud poſſe. Dux dum nihil ſegnior ad Urbem expugnandam totus accingeretur, vili ſago tectus, & ruſticano pileo: corruiſſet magna muri pars arcis everſa machinis: altè brumali gelu foſſæ concretæ, hoſtibus aditum præberent non difficilem, oppreſſi tot malis Reutlingani deditionem faciunt: Princeps, urbe præſidio de ſuis munitâ domum ſe recipit. Erat in fœdere, uti appellabatur, Suevico Reutlingia. Quapropter confœderati ejus rem hanc ad ſe pertinere exiſtimantes, diu non cunctantur: bellum Duci indicunt: reſiſtenti plerasque arces, oppidaque adimunt: urgent ita denique imminutum viribus, ut relictis in arce Tubingenſi liberis per ſylvam Hercyniam in Mompelgartenſem comitatum recipere ſeſe cogeretur. Eam deinde provinciam Cæſar à confœderatis: poſt Ferdinandus Frater à Cæſare, cum hæreditas divideretur, eſt conſecutus. Patriâ vero Dux profugus Helvetiorum aliquot millia cogit, ut ſua recuperaret: & præter alia, Stutgardiæ ſuburbium capit: in eoq; caſtra ponit, ut oppidum etiam occuparet. Cum autem Suevici fœderis ordines, & Ferdinandi quoque Regis præfecti, qui regionem illam tenebat, copias conſcriberent; & occultè milites atque duces ad defectionem ſolicitarentur, pecunia quoque non ſuppeteret, ab incepto rurſus deſiſtere coactus fuit. Reducitur tandem patrium in Ducatum opera maximè laboreque Philippi Haſſiæ Landgravij, cum in Undecimum uſque annum exilium pertuliſſet. *Sleidanus. Joannes Pedius Techingerus in Comment. de Hulderico Princ. VVirtenberg.*

NUM-

NUMMUS CASTRENSIS CHRISTIERNI II. REGIS DANIÆ, CUSUS EXPEDITIONE CONTRA SUEcos susceptâ: Anno Christi 1520.

Ut symbolum Christierni hujus Secundi animum prodidit ad arma potius, quam pacem ac tranquillitatem proclive (*Aquilæ namq; cum Dracone bellum perpetuum*) sic Imperium ejus turbis motibusque abundavit, tristi tandem fine clausum. Jus primò, quod ex Avi & Patris successione in regno Suetiæ sibi vindicabat, armis persequi cum decrevisset, magno è Saxonibus, Frisiis, Scotis, Gallis collecto exercitu, in Stenonem Suetiæ Regem ducit: Stocolmiam sedem regiam magnâ operum vi cingit. Sed adventante Stenone, obsidione solutâ, cum reflante vento exercitum toto trimestri expectato transmittere non potuisset: summâ rerum omnium penuriâ pressus, à Stenone commeatum, & fidem accipit, quo securè in Daniam redire sibi liceret: quam ipse humanitatem, quadriennio post detestandâ fraude pensavit. Sequenti anno multo majus crudelitatis & perfidiæ specimen edidit. Nam potentiori cum exercitu excursione in Vestrogothorum terras à Danis factâ, & pugnâ super mare congelatum commissâ, ictu tormenti in femore vulneratur. Steno cum paulò post obiisset, & duce sublato numerosus Suecorum exercitus statim dissipatus esset, Christiernus victor à proceribus regni, qui Danicæ factionis erant, evocatus, coronâ regia Stocolmiæ ornatur, eodemque die, veritus ne se absente Stenonis liberi à contrariæ factionis principibus, rursus in regnum restituerentur, clausis urbis portis, præcipuos ex omnibus ordinibus viros cõvivio à se acceptos populo astante & trepidante ad XCIIII. obtruncari jubet: relictis ante prætorium, ad horrorem per triduum cadaveribus. Ita Stocolmiâ profectus, cum multa sævè in multos passim perpetrasset, incolis ad facti famam ad 30000. cum armis accurrentibus, ipse per devia & sylvas noctu potius quam interdiu, iter faciens, in Daniam vix tandem revertitur, ubi tot cædibus efferatus, cum ne suorum quidem sanguine cruentam sitim restingere posset, à Friderico patruo Holsatiæ principe, & Lubeccensibus bello petitus: terrente cõscientiâ, cum uxore Isabella, Cæsaris sorore, & liberis in Zelandiam profugit. Tertio,

post Stocolmiensem laniena*m* Anno. Interea Gustavus Erici filius Stenonis filia in uxorem accepta procerum favore, & Lubecensium imprimis opibus regni vacui possessionem adeptus est: In Dania Christierno ejecto Fridericus patruus vir gravis ab ordinibus regni coacto concilio Rex declaratur. Christiernus exilij & otij impatiens, novennio post, ope Cæsaris classe comparatâ, belli aleam rursus tentat, sed adverso numine, & certantibus contra ventis per naufragium majore classis amissâ parte, vivus in patrui manus devenit; qui eum Callinburgi in carcere detinuit, usque dum Anno Christi 1559. perfidam & crudelem animam expiraret. *Thuanus.*

NUM-

NUMMUS CASTRENSIS EFFIGIEM SOLYMANNI, UNA CUM DELINEATIONE URBIS ET CASTRI BELgradensis, referens erepti Christianis Anno Christi 1521.

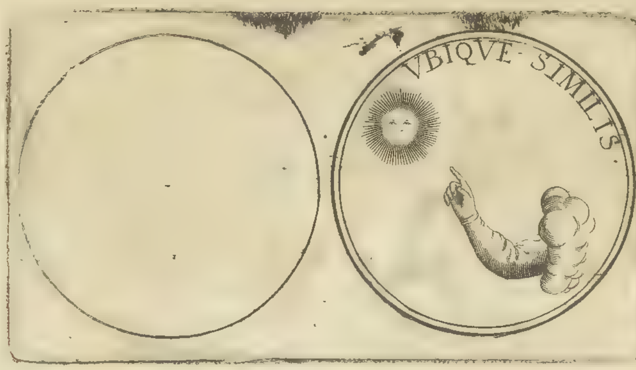
SOLYMANNUS Turcarum Imp. Caierbeio sive Cazelli Præside Syriæ profligato, Ægyptoq; recepto, quietis impatiens, ne ab Ottomannicâ erga Christianam Remp. rabie deficere videretur, Belgradum, quæ & Alba Græca, totius Ungariæ, adeoque Christianæ Reip. propugnaculum ex Pyrrhi Bassæ, viri ingentis animi & consilij, instinctu oppugnavit. Reservabantur enim in munitissimo isto oppido vexilla & trophæa Turcis à tempore Amuratis, usque ad Solymanni imperium erepta. Legati insuper Turcici ab Ungaris malè habiti, causam & initium belli, & quæ eam sequebatur calamitatis dedêre. Ingenti itaque collecto exercitu properè famam ipsam adventu suo prævertens, Serviam ingreditur: inde Ungariam: cui tum Ludovicus Ladislai filius, juvenis rerum imperitus, nec quicquam præter nomen Regium inter Proceres Ungaricos obtinens, præerat, nemine obsistente petit. Præfectus Belgradi, cognito imminenti periculo, auxilium & stipendia pro militibus petens, spe sua frustratur. Tyrannus urbem Belgradrum citra ullum suorum detrimentum expugnat, diripit, militique Christiano præsidiario, cui auxilia non mittebantur, stipendia à suo rege debita persolvit: sacramento solutos impunè dimittit, sibique aditum planum ac facilem non tantum in Ungariam, sed etiam reliqua Christiani imperij regna patefacit. *Philipp. Lonicerus Author.*

NUM-

NUMMUS TRIUMPHALIS

PHILIPPI VILLADANI, MAGNI RHODIORUM MAGISTRI IMAGINEM REFERENS:

Clari ob Rhodum ſtrenuè ac viriliter defenſam. Anno Chriſti 1522.

BELGRADO expugnato, Solymannus ad occupandam Rhodum magno conatu animum adjecit. Non pauci quidem ex nobilioribus Baſſis hanc expeditionem diſſuadebant, animo recolentes, ingenti cum dedecore & clade, Inſulæ iſtius expugnationem à Mahumete fruſtrà tentatam fuiſſe. Verùm, cum paternorum præceptorum memor Solymannus, nihil aliorum moraretur conſilia, ſub finem menſis Junij, claſſe inſtructâ quadringentorum navium, exercituque viris biscentenis millibus conſtante collecto, cum valido machinarum bellicarum robore Rhodum appulit. In ſextum usque menſem duravit obſidio, inque ea magni comprimis Rhodiorum Magiſtri Philippi Villadani virtus enituit, intrepido animi robore commonſtrantis, *Virum fortem ſolis inſtar ſemper ſibi ſimilem eſſe: non extolli rebus ſecundis; non deprimi adverſis.* Cum ſæpius infeliciter, & aggeribus & cuniculis actis, Turcæ expugnationem tentarent; multisque Rhodiorum virtute cæſis, dyſenteriâ etiam triginta ferè millibus extinctis, jam Solymannum inſtituti ſui pœniteret: ecce recentem ex Natolia militem Farathes Baſſa, Caierbeius vero Alexandriâ, quadraginta triremes frumento oneratas adducit. Novis hisce confirmatus auxiliis Solymannus, ab urbis expugnatione nihil remiſit: præſertim cum magnâ murorum parte deſtructâ, ſublatoque juventutis robore; adverſus hoſtilem impetum Rhodiis ſatis haud eſſe virium animadverteret. Sub tempus illud ex Hiſpania Romam revertebatur Adrianus VI. Romanorum Pontifex, mediocres ſecum ducens copias, tum etiam aliquot triremes, quas ad ſubſidium Rhodiis adduci hortabantur; ſed fruſtra; Cardinalis Medices, qui poſtea ad Pontificiam dignitatem evectus Clemens VII. dictus fuit: & Cardinalis Farneſius, qui factus Pontifex Pauli III. ſibi nomen uſurpavit. Chriſtianorum itaque Principum auxiliis ſe deſtitutum eſſe animadvertens magnus Rhodio-

Rhodiorum Magiſter, factâ deditione, iis conditionibus hoſtium violentiæ ceſſit, ut qui vellent, relictis machinis bellicis, quæ poſſent liberè ſecum auferrent. Quibus pactis religiosè ſtetit Solymannus, urbemque cum triginta virorum millibus modeſtè ingreſſus, eâ erga Philippum Villadanum uſus fertur humanitate, ut eius fortunæ non parum condoluiſſe viſus fuerit. Sic cum magna ſui gloria, ingenti verò Chriſtianæ Reip. dedecore & detrimento Solymannus Inſulâ nobiliſſimâ potitus eſt, quæ, ut Thomas Gnichardus ait, *ærumnoſæ Græciæ fuit protectio: peregrinantium diverſorium: naufragorum portus: miſerorum aſylum: languidorum Xenodochium.* Facta fuit deditio ipſo natali die Chriſti, qui annum ſalutis inchoabat 1523. *Philippus Lonicerus.*

NUMMUS VOTIVUS HADRIANI VI. PONT. MAXIMI IMAGINEM REFERENS: CUSUS POST ADEPTUM Pontificatus honorem: Anno Christi 1522.

IN *Leonis Pontificis locum*, scribit lib. historiæ suæ 20. Paulus Jovius, *suffectus Hadrianus Sextus: mirâ & certe pudendâ, si Italiæ decus respiceretur, Senatorum factiosorum suffragatione: quâ festinatis comitiis, hominem apud Batavos extremi Oceani natum, & tum in Hispania agentem virtutis nomine, cunctis senatorij ordinis prætulissent.* Est ita: parum è dignitate sedis Pontificiæ multis visum, cum Itali haberi possent, cis Alpes hominem accersiri: cum è nobilitate præcipui, textoris filium. Sed virtus Hadriani fecit, doctrinaque insignis, cum vitæ integritate, morumque sanctitate singulari conjuncta, ut Caroli V. Præceptor primo fieret, & Consiliarius: ut Academiæ Lovaniensis Cancellarius: ut in Hispania, absente Carolo, gubernator: ut Episcopus Dertusensis: ut tandem Ecclesiæ Romanæ caput. Fœdus fecit cum Carolo V. Venetis, Ferdinando Archiduce Austriæ, & quibusdam civitatibus Italiæ contra Franciscum Galliarum Regem: misit Franciscum Cheregatam ad conventum Noribergensem cum certis mandatis contra Lutherum. Magnoperè ei in votis erat, *ut sua opera, studio, consilioq; finiretur, quam multi solicitè expetebant, quæq; jam tentata ac capta à nonnullis fuerat, Ecclesiæ, Curiæq; Romanæ reformatio.* Sed antequam vix manum operi huic admoveret, non sine veneni suspicatione sublatus è medio fuit. Sedit non nisi anno 1. mensibus 8. diebus 6. Cardinalem unum creavit. Sepultus ad S. Mariam de Anima. Germanorum *Author.*

NUM-

NUMMUS TYPICUS

FRANCISCI A SICKINGEN

EQUITIS AURATI IMAGINEM REFERENS: Cusus cum Urbem Trevirensem hostiliter obsideret, Anno Christi 1522. & 1523.

PRÆCLARIS admodum atque eximiis animi dotibus Heroem isthuncce (cujus & superius facta mentio) præditum fuisse, indicio illud esse potest: quod Carolus V. imp. censor ingeniorum acerrimus, non solum in Consiliariorum eum numerum allegit, sed & exercituum variorum ducem ac caput esse voluit. Cæterum ut *vitiis nemo sine nascitur: optimus ille, qui minimis urgetur:* sic in hoc Francisco desideratum unicum penè illud fuit: quod ultionis vindictæque cupidior, tentaret ea nonnunquam atque aggrederetur, quæ vires suas, facultatesque longè superarent: fieret hinc, ut magnis ausis, conatibusque suis non rarò excideret. Hujus generis fuit, quod Richardo Archipræsuli Trevirensi per literas bellum denunciavit: cum is jure agi prohiberet cum duobus ditionis suæ hominibus, pro quibus fidem suam interposuerat. Deforme namque atque humile quippiam, seculo illo, videbatur; judicis consequi sententia, quod quis armatâ, cum suâ, tum suorum manu impetraturum sese confideret. Spei itaque animique plenus, & cum agnatorum suorum, tum nobilium aliorum adjutus subsidiis, Trevirim obsidet, primariam Galliæ Belgicæ Urbem & sedem Electoralem: obsessam tormentis igneque injecto oppugnat acerrimè. Viceversa etsi nihil Archiepiscopus intermitteret eorum, quæ ad defensionem urbis pertinere videbantur; magis tamen fractus, & ad solvendam obsidionem urbis coactus Sickingus fuit, cum Ludovicus Elector Palatinus; Philippus Hassiæ Landtgravius, ut & Suevici fœderis consortes, Archiepiscopi viribus copias suas conjungerent: fractæ pacis publicæ Sickingum reum agentes, eâque de causâ puniendum existimantes. Franciscus in arcem suam Nanstalium sese recipit: ubi à principibus arctè obsidetur: cumque

nocte quadam hostium castra contemplaturus, tectum cõscendisset, lethali vulnere à trabe, quæ tormento icta, inque frusta dispescita fuerat, sauciatur; èque eodem paulò post moritur. Ditio ejus licet in potestatem Cæsaris venerit, tractu attamen temporis ex parte majore Hæredibus ejus ac consanguineis restituta fuit. *Author.*

NUM-

NUMMI CASTRENSES AC CUSI DURANTE OBSIDIONE TICINENSI SECUTA MEMORABILI PUGNA ad Papiam commiſsâ. Anno Chriſti 1524.

ADverſus Carolum V: Hiſpaniarum Regem, & jam electum, Imp. Romanũ, terrâ mariq; præpotentem principem, ſpiritus erigere eſt auſu; Rex Galliarum, Franciſcus Primus: vel quia prælatum ſibi in Imperio Carolum ægrè ferret: vel quia illuſtrandi nominis occaſionem quæreret. Belli hujus initio Gallus quædam loca Cæſarianis: illi Gallo ademerunt:

tandem & huic Mediolanum ereptum à Carolo, & Massilia Galliæ transalpinæ urbs insignis obsessa. Duces exercitus erant Carolus Borboniæ princeps, qui nuper à Gallo ad Cæsarem defecerat: & Marchio Piscariæ vulgo sic nominatus: ambo viri ad omnia vel cogitanda vel explicanda consilia prudentissimi. Hi relictâ Massiliâ (cum à Gallo maximas contrahi copias ad solvendam Massiliæ obsidionem inaudirent) exercitum aliò suum abduxerunt. Gallus, viribus & tunc videbatur superior, mirâ celeritate superatis Alpibus, ineunte Octobri agrum Mediolanensem attigit. Interea pari studio est eò properatum à Cæsarianis ducibus. Hi Papiam (aut ut vetus habebat nomen) Ticinum: illius duces cum equitibus aliquot Mediolanum ingressi sunt, regi & copiis eius hospitia petituri. Interea Papiam quoque concessit Dux Cæsareus Antonius Leva, vir inprimis strenuus; qui conspectis hostium exploratoribus, muniri loca omnia: ferrea & ænea tormenta lapidesque tormentarios subvectari: aggerem intus substrui: denique nihil non eorum parari jubet, quod ad arcendum hostem pertinere existimaret. A Gallo Papia obsideri cæpta Quinto Calend. Novemb. acta utrinque ea, quæ ad oppugnationem ejus strenuam, quæque ad defensionem spectare videbantur. Durante obsidione octavo Idus Novemb. de communi sententiâ ad oppugnandam urbem, totus fermè exercitus rapitur, & ad ipsas fossas admovetur. Qui intus erant vasa lignea, terram, alia multa comportare: aggeres erigere: nihil hosti opportunum relinquere: nihil sibi quod idoneum ad depellendum esset, neglectum permittere. Secundum hæc milites Germani catervatim ad Ducem concurrentes stipendia

exigere, unde se vestiant, unde ventri quoque satis faciant. Decernitur ut mercatores pannarij militem vestiãt: solutâ obsidione, à Cæsario Quæstore pecuniam accepturi: nummos exteri mutuò darent. Venditum publicè quoque frumentum. Sed ubi nec his quidem modis tantum contrahi potuit signatæ pecuniæ, ut militi solveretur, Leva argentea sua vasa omnia conflari, & in nummos converti jussit, unde stipendium est militi subministratum. Crescere cœpit hoc tempore obsidionis calamitas. Tantâ enim laboratum est inopiâ rerum omnium, quæ ad victum pertinent, ut equinæ & asininæ carnes obsessis pro dulci cibo fuerint. Per eosdem dies etiam lignis ad cibum coquendum deficientibus, miles pulcherrimas civium ædes diruit. In his malis iterum lacessere obsessum Gallus: Germano excubias agenti, asininæ carnis esum exprobrare: stipendia iterum efflagitare Germani. Antonius pecuniam quantam posset publicè privatimque ut corraderet, à Canonicis Templi Majoris mutuum accipit: fasces, insignia, vel argenteos baculos in nummum conflat, qui Ticinensis Scholæ Rectori ad Comitia, vel eunti aliò, præferri consueverant. Quæ rursus cum non sufficeret,

ceret, & jam tertium ſtipendia peterent Germani, Antonius quod geſtabat aureum monile conflavit, militemque ſuum placavit.

Rebus huncadmodum comparatis, Carolus Borbonius ſexto Calendas Februarias repentè cum validâ manu apparuit in agro Laudenſi: Gallus tormenta omnia avehenda curavit ad locum, quà venturum putabat hoſtium copias, prohibiturus ne propius accederent: militem quoque in Vrbeculis, quas occupaverat, hyemantem, ad caſtra vocavit. Dies venerat, qui ſextus eſt Calend. Martias, quo tempore, ex loco eminentiore, Papienſibus qui plus quatuor menſibus jam incluſi tenebantur, belli data ſigna. Quod ubi intellexit copiarum Cæſaris in urbe obſeſſa Præfectus, relictis qui urbem tuerentur, copias educit: primumque omnium tribus locis effracto arietibus caſtrorum muro; qui Gallicas acies egregiè tuebatur; Cæſariani vallum irrumpunt. Rex ubi hoſtem intra munitiones eſſe audivit, ſub auroram jubet unà cum bellicis machinis obviam ire armatos, qui Cæſarianos prohibeant. Itur: pugna committitur varia, atrox, cruenta. Horam ferè unam dubius fuit, & anceps pugnæ eventus, cum repentè ſuorum caſu pedites Galli conſternati, primum loco cedere, mox terga ſimul vertere cœperunt. Rex, ubi etiam extrema acies à Cæſarianis eſt equitibus circumventa, & à fronte alij urgebant infeſtius, viribus auxilioque deſtitutus capitur: cumque eo Rex Navarræ, Pontificis Romani legatus: duces ac principes complures alij. Nec tamen incruenta hæc ſtetit victoria Cæſari, in cujus exercitu præter inſignes alios Duces, octingenti ferè deſiderati. Parta inſigni hac victoriâ, Cæſariani cum præda, captivisque Regibus, ac tota ferè Galliarum regni nobilitate, Papiam ovantes repetunt, magnâque civium quoque lætitiâ, & gratulantium, acclamationibus, urbem, longa jam obſidione liberatam, ingrediuntur. *Salamandra conſtantiæ in rebus adverſis ſignum hieroglyphicum eſt: cujus ea natura ſcribitur, ut ſine læſione in igne vivat: frigiditate etiam ſua ignem extinguat.* Symboli id loco uſurpare Franciſco placuit: ſicuti viciſſim Cæſari *Aquilæ ſe aſſimilare; Baſiliſcis & Anguibus hoſtes ſuos, bello à ſe ſubactos: Hadrian. Barlandus: Author.*

NUM-

NUMMI MEMORIALES
REFERENTES IMAGINES EORUM,
QUORUM POTISSIMUM VIRTUTE OPERAQUE Motus Rusticorum, in Alsatia atque Thuringia sunt extincti. Anno Christi 1525.

ANNO restitutæ salutis M D XXV. nulli non nota Seditio Rusticorum per Sueviam & vicinam Germaniæ partem, quæ est ad Danubium, primo vere exorta fuit: parvisque primò ab initiis adeò crevit hoc malum, ut nullus postea mensis fuerit, quo non aliis atque aliis locis sit rebellatum. Incendium idem cum è Germania vicinam in Lotharingiam pervenisset, Antonius ejus regionis princeps, fratre suo Claudio Guisio (qui Gallici exercitus reliquias pugnâ Papiensi dissipatas collegerat) inter alios comitatus Tabernas Alsaticas usque progreditur; quo loco rustici maximo numero convenerant. Et cum insuper aliquot Rusticorum millia his auxilio venirent, ille copiis aliquot equitum, peditumque missis, propè vicum Lupfstenum ad mille quingentos occidit: reliquis fugâ dilapsis: postridiè verò in eos, qui circa Tabernas erant, ingentem edidit stragem. Qua tamen in re fides desiderata fuit. Nam jussi deponere arma, & impunitate promissâ, cum per medias equitū & peditum cohortes prodirent inermes,

domum

domum quisque suam redituri, levi quadam occasione concitatâ turbâ cæsi fuerunt magna sui parte: post à furente milite, direptum est oppidum & arx Episcopi, cives etiam & promiscuè omnes interfecti, nullo discrimine. Eâ factâ strage cum Princeps domum rediret, alter rusticorum exercitus ad vallis Wileræ fauces consederat, ut transitu ipsum prohiberent: sed commisso prælio cæsi fuerunt supra millia quatuor. In eo conflictu Comitem Isenburgicum desideravit. Itaque maximâ cum prædâ plurimisque captivis domum revertit. Consimilis fuit aliorum in Palatinatu & agro Wormatiensi exitus. Quibusdam tamen in locis placidè res composita fuit, dexteritate Magistratus & intercessorum: quos inter seditione in Brisgoia ortâ, captoque Friburgo strenuè suis partibus defunctus fuit Wilhelmus Dominus in Rappolstein, tempore eo supremus Alsatiæ Advocatus Cæsarius. In Thuringia pariter cum tumultuaretur à prophana multitudine ad conatus ejus infringendos Saxoniæ Princeps Fridericus validas contrahit copias: verum in ipso belli apparatu moritur die Maij 12. Albertus etiam Comes Mansfeldius collectis aliquot turmis equitum, & impetu in illos facto ad ducentos interficit. Perterrefacti cæteri neque longius progressi Franckenhusium fugâ petunt, ibique commorati majores copias expectant. Hæc res sola impetum illorum tardavit, eâque morâ interpositâ, vicini Principes equitatum conscribunt ad mille quingentos: & peditatum non magnum. Hi erant Saxoniæ princeps Johannes Elector, eiusque Patruelis Georgius: Hassiæ Landtgravius Philippus: & Brunsuici Dux Henricus. Non longè à Franckenhusio consederant rusticani in monte: & contractis curribus muniendi sui causa difficulter poterant adiri: sed neque tormentis nec armis idoneè erant instructi: & plærique omnes rei militaris imperiti. Quapropter Principes etiam miseratione quadam impulsi missis internuntiis hortabantur: ut traditis modò seditionis authoribus, ab armis discederent, & impunitate propositâ domum redirent. Vicissim antesignanus Rusticorum, cùm concione seditiosâ verèq; tribunitiâ suos esset cohortatus, prius etiam Adolescentem Nobilem missum à Principibus contra jus gentium interfecisset, clamore sublato, & S. spiritus implorato auxilio, acies in Principes dirigebat. Eo facto magis exacerbati principes committendi prælij dant signum, & copias instruunt. Fit impetus in hostem, & tormentis primum res agitur. Cum autem in munitiones fieret impetus, ac multi passim interficerentur: ibi demum in fugam conjecti Franckenhusium petunt: alij quidam in diversam montis partem sese recipiunt, ac in proxima valle per paucos equites aliquandiu sustinent, ac demorantur, ex iisque unum & alterum interficiunt. Cum enim magna sui parte fugerent, equites absque ordine vagabantur, & quam quisque in partem venisset, ibi fugientes persequebantur; sed nonnullis desideratis accensi irâ studioque vindictæ magis instabant, & ad quinque circiter millia conciderunt. Mox à prælio fuit occupatum Franckenhusium, capti in eo trecenti & capite mulctati, inter eos inprimis Münzerus turbarum harum concinnator, cujus caput affixum hastæ, exempli causa, mediis in campis collocatur. *Sleidanus Author.*

CLEMENTIS VII. PONT. MAX. CUSUS POST FOEDUS CUM GALLO, ANGLO, VEnetis, Francisco Sfortiâ, contra Carolum V. Cæsarem sancitum. Anno Christi 1526.

DEderat Franciscus Rex Galliæ insigne exemplum, non temerè concessam à superis victoriam, spe magnificarum promissionum sine fructu è manibus dimittendam: sed insistendum cœlestis doni beneficio cogendosque ante dimissionem, ad earum rerum satisfactionem, quas verbis promittebant. Liberatus quippe à Cæsare pactis stare recusabat, posthabitis filiis, quos obsides reliquerat: spretâ jurisjurandi religione, quâ sese obstrinxerat: & ut vires magis suas magisque stabiliret, de fœdere cum Pontifice, Anglo, Venetis, aliisque Italiæ Principibus maturè pangendo cogitabat. Pronos eam ad rem cunctos invenit. *Pontifex* inprimis *Clemens Josephus in hoc fratrum contubernio esse voluit:* & quod veteres animo offensiones aleret: & quod suspectam admodum Cæsaris potentiam haberet: & quod Cæsar in Hispania edicta quædam contra sacrosanctæ sedis authoritatem promulgaret: & quod Mediolensi arci, priusquam fame oppressa hostibus dederetur, maximis copiis in tempore succurri posse statueret. Maturatione itaque maximâ res agitur: icitur fœdus 17. Maij Anni 1526. Cuniaci inter Regios procuratores, & Pontificis ac Venetorum ministros ab altera. Capita fœderis hic ponere otiosum, cum à Guicciardino & aliis prolixius recenseatur. Commodi interim parum ex hac fraternitate sensit Pontifex. Differt sua auxilia Francus: Sfortia, commeatus adactus inopiâ Mediolanensem arcem tradit Borbonio. Cæsariani Pontificem à confœderatis separaturi, cùm operâ Procerum Columnensium inducias aliquot mensium cum eo pepegissent, ipseque induciis temere fidens militem omnem dimisisset, securum obruunt: Romam nemine resistente occupant. *Francisc. Guicciardinus: Pontus Heuterus: Author.*

NUMMUS CASTRENSIS:

CUSUS DURANTE OBSIDIONE Cremonenſi, Anno Chriſti 1526.

CLEMENTIS VII. Pontif. Max. Franciſci primi Galliarum regis: Venetorum & Principum Italiæ confœderatorum copiæ, cùm aliquandiu fruſtra Mediolanum obſediſſent, Helveticis & Medicæis copiis in caſtris Mediolanenſibus relictis, Malateſtam Baleoneum Peruſienſem cum octo millibus Italorum ad obſidendam Cremonam miſerunt, qui centum tormentis majoribus per triduum creberrimis ictibus urbem conquaſſans, maximam murorum ruinam effecit. Erat in urbe Conradinus Glurnenſis Cæſaris præfectus, cum mille Germanis, & quingentis Hiſpanis, qui nocturna excurſione in caſtra hoſtium irruentes, ſtragem maximam edidêre: ſigna tredecim militaria in urbem retulêre. Itali, etiamſi per ruinam murorum maximus pateret aditus, impreſſionem tamen facere ſunt averſati. Hâc ſuorum timiditate Julius Monferonius, & Malateſta commoti ipſimet per ruinas hoſtes adorientes, reprimuntur. Julius, cum multis aliis fortiter pugnans occumbit. Damno hoc accepto Itali ducem Urbini cum toto exercitu, in auxilium vocare coacti ſunt: quem Germanorum militum virtus eum in ſtuporem metumque rapuit: ut non homines, ſed Cacodæmones in urbe eſſe diceret. Obſeſſi tandem pulveris tormentarij, & aliarum rerum coacti inopiâ, ubi vitam & ſalva ſua omnia pacti fuiſſent, explicatis ſignis urbe excedunt, eandemque hoſti relinquunt.

Durante obſidione moneta, quam vides, inter manus militum verſata fuit. *Adamus Reuſnerus.*

NUMMUS TRIUMPHALIS

CUM ICONISMIS DUOBUS: CUSUS AD MEMORIAM EXERCITUS PONTIFICII INTER PADUMCAC MINCIUM DISSIPATI: NODI CONFŒDERATIONIS MAGNÂ EX PARTE SOLUTI. ANNO CHRISTI 1526.

Confœderatorum in Italia res, quæ exiguum hactenus successum habuerant, in peius indies ire ac senescere cœpêre: res verò Cæsaris melius habere; posteaquam præter recentes copias acquisitas persuaderi sibi Georgius Fronspergius, Cæsari semper addictissimus, passus fuit: ut cum conscriptis suo ære quatuordecim millibus peditum Germanorum, acceptisque ab Archiduce Ferdinando quingentis equitibus, laborantibus Cæsarianis in auxilium proficisceretur. Is per Tridentinas Alpes, mense Novembri, in Italiam se demittit: frustra Urbinatium Duce, confœderatorum Imperatore, impedire id conante: qui Vaprio profectus Johannem Medicem, sexcentos gravis compluresque levis armaturæ equites, & circiter novem peditum millia secum duxit: non quidem ut cum hoste aperto prælio dimicaret, sed infestando, & commeatus impediendo in aliquod eum discrimen adduceret. Ac diù quidem, quodnam futurum esset Germanorum iter fuerat dubitatum: tandem tamen Burgofortum versus id ceperunt: quo cum ipsi tormenta non haberent, quatuor minora tormenta (falconetos vocant) à Ferrariensium Duce missa, Pado sunt advecta: quod quidem auxilium per se parvum, fortunæ beneficio maximum extitit. Nam cum Urbinas illos persequens, in Mantuanum septum, quod Serral-

Serrallium vocant, in quo & illi adhuc erant, esset ingressus, cum illi Burgoforto appropinquarent, Joannes Medices, quamvis cum parva fructus spe, novissimum illorum agmen, cum expeditis equitibus est insecutus: cumq; eos tormenta accepisse ignorans audacius accessisset: ipsique tormentorum uni ignem admovissent, altero ictu Johanni Medici paulum supra poplitem crus fregerunt: quo vulnere Mantuam perlatus, post paucos dies maximo cum belli detrimento, in quo nulla præter ipsius arma unquam hostibus terrori fuerant, mortuus est. Nam etsi viginti novem duntaxat annorum juvenis, & ferocissimo animo esset: experientia tamen ac virtus in eo annos superabat, brevique in re militari celeberrimus dux futurus, certò credebatur. *Pont. Heuterus Franc. Guicciard.*

NUMMI DUO FERALES,

QUORUM ALTER TRISTEM LUDOVICI HUNGARIÆ REGIS INTERITUM refert, ad oppidum Mochacz ſuffocati: Anno Chriſti 1526. alter Regis admodum deſiderati refricat memoriam: Turcâ miſerabiliter Hungariam vaſtante, Anno Chriſti 1543. & 1544.

VT Solymannus Turcorum Imp. Hungariam invaderet, cauſas multas, interq; eas has non poſtremas habuit: quod Regem mollius educatum à ſuis contemni: niti prorſus aliorum conſiliis: regnum turbis ac proditionibus domeſticis agitari: ardere odiis mutuis Principes Chriſtianos, eaque propter ad ferenda Hungaris auxilia, minus vel promptos, vel citos fore animadverteret. Collectis itaque bis centenis virorum millibus Ungariam ingreditur Anno Chriſti 1526. cumque Taurinum veniſſet, præmiſit Balibeio duce equites, qui excurrendo hoſtium agros popularentur. Rex tum Budæ erat: & copias quas potuit coegit, quorum numerus 24000. exceſſiſſe negatur. Erat cum rege Georgius Zepuſius, ſeptem Caſtrenſis præſidis frater: & Paulus Tomori homo temerarius, qui regem impulit, ac penè coegit, ut hoſti obviam iret. Solymannus promotis ad Mochacz oppidum caſtris, æquo in loco, quia hoſtis numerum valdè exiguum ſine ductoribus & tormentis vidit, nihil differendum ſtatuit, ſed prælium committendum. Cunctis ergo à Rege quoque per Tomori confusè ad certamen diſpoſitis, cum aliquandiu noſtros procurſationibus & levibus præliis exercitos, attriviſſet, tandem manus longè impares, & ſummæ adeo

adeò copiæ 30. Augusti conferunt. Exercitus Regius facilè & miserabiliter, offuso terrore cæditur atque fugatur: cadunt amplissimi quique præsides ignominiosè: succumbit Tomori fortiter dimicans: Zebusius dum in navem citato equo insilire nititur, aquis Danubij obruitur: Ludovicus, hostis manus effugere volens, ex media cæde in lacunam quandam, ex stagnatione Danubij, equo delatus, quòd armis gravabatur, ibidem submersus interiit. Cadaver post duos demum menses repertum in Alba regali perhonorificè tumulatur. Solymannus usus fortunæ prosperitate Budam occupat, redeunte hyeme in Thraciam copias reducit, & victoriam hancce maximâ festivitate celebrat. *Philippus Lonicerus in Chron. Turcico. Petrus Ranzanus in Epitome rerum Ungaricarum.*

NUMMUS GRATULATORIUS

CUSUS IN HONOREM CAROLI V. IMP. EXPUGNATA PER MILITEM ROMA, auspiciis Caroli Borbonij. Anno Christi 1527.

PRæclarè se rebus consulturum suis statuebat Clemens VII. Pont. Rom. si fœdus Italiæ Principum, & maximarum civitatum constitueret: quo tutiores essent adversus ingruentem Cæsarem, & ad illum excludendum (nam hoc planè agebatur) validiores. Carolus vicissim nihil ad turbanda hujusmodi consilia prius habuit, quàm exercitum in Italiam quam primum mittere: qui cunctis minaretur: Jubetur itaque Georgius à Fronsperg clarus eques, & notæ virtutis exercitum conscribere, quem ille contractum ocyus ex Alpestestri Rhætia in Athesin vergente, sub initium anni 1527. in Italiam ducit. Fronspergio præter alios se adjungit, Carolus Borbonius Cæsareanorum copiarum præfectus, qui ab induciis cum Pont. Max. transigendis prorsus abhorrebat: incitabaturque à Ferrariæ Duce ad invadendam Romam: necessaria omnia pro exercitu clam ipsi subministrante. Pontifex videns Borbonium se contemnere, expeditoque cum exercitu ex agro Aretino rectà Romam contendere, urbis curam Laurentio à Cere Ursino committit. Romanos verò ad arma alacriter capienda, pecuniamque quâ miles conscriberetur, conferendam, adhortatur. Sed cum lentè hæc nulloque animorum ardore administrarentur: rebus omnibus ad urbis defensionem adhuc imparatis; Borbonius quinto Maij in ejus conspectum castra locat, posteroque die, ipsâ aurorâ, oppugnationem aggreditur: dumque Germanos frigidius pugnam ineuntes animaturus, arreptâ scalâ inter primos ascendens pugnam orditur, sclopetorum globis per cerebrum ac fœmur adactis mortuus concidit: Philiberto Challonio, Aurantij Principe juxta astante, ac longiore veste cadaver, ne ducis morte miles perturbaretur, contegente. Cumque eo cadente, per duas horas veterani acriter pugnassent, tandem Germani & Hispani in suburbium, deinde in ipsam urbem erupêre, desideratis cum Borbonio, mille viris, interfectis verò tam

rò tam in oppugnatione; quàm irruptione quatuor Romanorum millibus. Divina ac humana militûm libidini cessêre, in omnem sexum ætatemque, omnis libidinis, sævitiæ, calamitatis, ac cruciatus genere promiscue sævitum. Pontifex Clemens cum effugere potuisset, consilij inopiâ, ut cum multis aliis circumveniretur, ac in arcem Angelinam concluderetur, causa fuit: ubi per integrum obsessus mensem, frustraque auxilium à confœderatis expectans, tandem cum Lanoio, Aurantio, Vastio, Moncada, & Alarcone his legibus. 6. Junij transigit. Pontifex in stipendium Cæsarianorum militum constitutis temporibus, quadringenta millia aureorum persoluito: ac statim decem millia præsentato: cum tredecim Cardinalibus in mole Adriani custoditor: donec prima pecuniæ pensio sit persoluta: tum Neapolim, aut Caietam proficiscitor, expectaturus Cæsaris decretum. Exinde Alarco cum tribus Germanorum, ac totidem Hispanorum signis arcem ingressus, Pontificem cum Cardinalibus arctè custodit, cæteros omnes dimittit. Atque sic quidem *spes prisci honoris, & restituendi imperij suscitata est, ex capta urbe, quam Tyberis secat. Pontus Heuterus. Author.*

NUMMI MEMORIALES CLEMENTIS VII. PONT. MAX.

QUIBUS IN ARCE ANGELINA CONclusus libertatem redimebat. Anno Christi 1527.

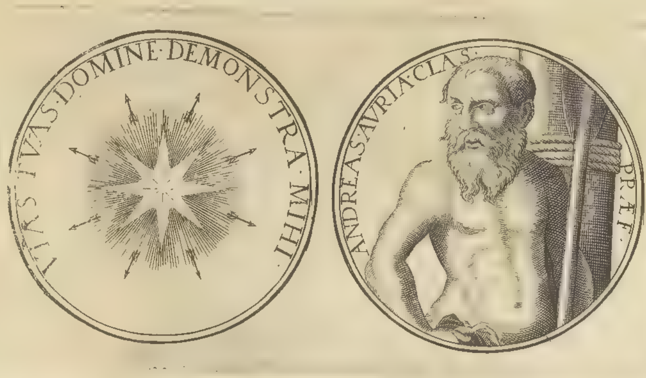

ERat namque totus quidem in conficiendâ pecuniâ liberandi sui, suorumq; Cardinalium causâ, Clemens: verùm cùm lentius procederet solutio, grassabãtur interim Romæ octo millia Hispanorum: quatuor millia Italorum peditum: quos cum Lanoius ac Vastius educere conarentur, à seditiosis ad cædem quæsiti, ægrè effugêre, mansitque in urbe vivens suo arbitratu: insolens, avarus, libidinosus, impiusque miles, neglectâ abjectâq; omni disciplinâ ac imperio, circiter octo menses continuos: peste inter eos insigniter grassante. Cæsar factum hoc diligenter excusans nullo suo mandato accidisse dicebat: inprimis autem ad Angliæ Regem ea de re scribit: & quanquam istud certò credat justo Dei judicio contigisse, qui vim ac injuriam sibi factam sit ultus, tamen operam se daturum ait, ut hæc ipsa clades initium sit & occasio salutis Reipublicæ. Cùm in Hispaniam esset allatus ejus rei nuncius, illicò cessare Cæsar jussit ludos, atque spectacula, quæ propter recens natum filium Philippum edebantur. Quin & brevi restituitur ab eodem in libertatem Papa Clemens post septimum captivitatis mensem: milites quoque Cæsariani, cùm se abundè prædâ, libidine, vino, auroque satiassent, insuper singuli duos à Vastio aureos accepissent, Ducum se Imperiis subiicientes, Romam deserunt. *Sleidanus.*

NUM-

NUMMUS HONORARIUS GRATITUDINIS TESTANDÆ

GRATIA CUSUS A GENUENSIBUS ANDREÆ AURIÆ; Caroli V. Imperatoris Archithalaſſi : poſteaquam à Franciſco Galliarum Rege defeciſſet. Anno Chriſti 1528.

VT ſub finem Anni 1528. graviter Regem Galliæ Franciſcum primum liberorum ſtatus affecerat: quos in Hiſpaniam miſerat obſides, & infeliciter geſtum bellum per Italiam, amiſſo exercitu atque Imperatore Lautrecho: ſic non minus eum conturbabat Andreæ Auriæ Genuatis, rei maritimæ ſcientià clariſſimi Ducis, à ſe ad Cæſarem defectio. Cauſa defectionis fuiſſe traditur: quod, cum Andreas per Philippum Auriam præſtantiſſimos Cæſaris Duces Alphonſum Vaſtium Marchionem, & Aſcanium Columnam in navali pugnâ quadam cæpiſſet, captos verò petenti Regi ſiſtere nollet, Rex indignatus verbis minacibus animi ſui exacerbationem abunde oſtenderit: eòque Auriam adegerit, ut Vaſtio & Columnâ liberè dimiſſis, per Antonium Levam Cæſaris amicitiam aucuparetur. Receptus ad res agendas confeſtim animum convertit, ejectoque Barbeſio rei maritimæ præfecto, Genuâ & arce potitus, Gallos mox Savonâ expulit. Alij hanc defectionis cauſam adferunt: quod, cum vidiſſet patriæ libertatem in ſummo diſcrimine verſari, quotidieque contra illum nova & inſolita Gallos, in maximum urbis detrimentum, moliri, ſibique à Barbeſio inſidias ſtrui: permotum rebus hiſce patriæ libertatem vindicaſſe, regique ordinis ſui torquem aureum (quo antea ab illo donatus fuerat) remiſiſſe, ipſiusque inſignia, quæ in navibus erecta habuerat, deleviſſe: Cæſaris amicitiam ſibi magis, quam Galliæ regis profuturam autumans. In cujus rei & vindicatæ libertatis memoriam populus Genuenſis Coloſſum ex marmore præaltum, cum hac inſcriptione ipſi erexerat: ANDREÆ AURIÆ CIVI OPT. FELICISSOQUE VINDICI ATQUE AUTHORI PUBLICÆ LIBERTATIS, SENATUS POPULUSQUE GENAVENSIS POSUIT. Lubet hic addere Jani Vitalis de re eâdem verſus haud invenuſtos:

Quem spectas barbâ horrentem, sævumq; tridentem
Imperium pelagi magna ditione tenentem,
Aurius est: non ille modo Lybiæq; Asiæq;
Pyratarum horror, & formidabile nomen:
Sed terræ decus Ausoniæ, & nova gloria Martis.
Hic patriam longo concussam turbine belli
Firmavit pace, & civiles sustulit iras.
Istum grata suum Ligurum Respublica civem,
Et pietate gravem, & meritis ingentibus, inter
Delectos proceres, quos ille ab origine primâ
Excoluit, celebrem æterno sacravit honore.

Nummi latus alterum hierographiam habet, quam Triremi, pro Imperatore Carolo V. ædificatæ, appingi voluit Auria. Calidum ei ad Deum votum, idque duplex: alterum *ut in itinere periculoso sydus illud sibi præluceat, quod tres Magos Orientales Bethleemum usq; deduxit:* alterum *ut divinum sibi adsit numen in hostibus suis configendis superandisq;. Id enim tela à stella circulata significant. Sleidanus Author.*

NUMMI CASTRENSES CUSI VIENNA AUSTRIÆ A SOLYMANNO TURCARUM IMP. OBSIDIONE cinctâ, solutâ. Anno Christi 1529.

LUDOVICO Ungariæ Rege tristi fato perempto, de eligendo successore Proceres dissentiunt: Ferdinandum aliis postulantibus: aliis Joannem Comitem Zebusiensem Transylvanum. Comes Ferdinando impar ad Solymannum confugit, inque occupando Ungariæ Regno auxilium ejus efflagitat. Solymannus qui jam pridem Ungariam & huic vicinam Austriam spe animoque devoverat, manu utrâque occasionem hanc arripiens, collecto exercitu maximo, incredibili omnium rerum, quas belli usus exigit, apparatu, in Ungariam properat: dedentibus sese parcit: resistentes omni vi vastat & crudelitate; præsidium Budense, quod se fortissimè defenderat, contra fidem datam, trucidat: Viennam Austriæ pervenit 22. Septemb. Ferdinandus Rex Ungariæ, cum incendium istud non in suam modo perniciem, verum totius Imperij exarsurum animadverteret, de auxiliis Germaniæ Principes Spiræ Comitia celebrantes compellat: decretis

hisce præficitur, Comes Palatinus Rheni Bavariæ Dux Fridericus: hic dum necessaria bello parat, Philippo è patre nepoti (cujus hic imago cernitur)

in defendenda Vienna partes suas committit: qui Spartam sibi demandatam quovis tuêri, atque exornare modo conatur. Hoste magis magisque appropinquante, suburbana, quia ampla & imminuta, præsidio Turcis esse poterant, diruta sunt & incensa: machinæ, & bellica instrumenta disposita: naves quæ in anchoris perstiterunt submersæ: fossæ post muros ductæ: erecti aggeres: urbis custodia per stationes divisa; & valida undique elocata præsidia: portæ penè omnes præter eas, per quas egredi nonnunquam in hostes liceret, latere cocto obductæ: sicque compositis rebus, non diu manibus & armis temperatum. Nam mox occupatum castrorum munitione hostem aggressi nostri exigua manu, collatis ultra vallum & munitiones signis, pepulêre. Tentatum idem sæpius & plærumque feliciter: sæpè cæsis plurimis sine sanguine nostro in Urbem reditum. Hostis cum aliquandiu vineis admotis, actisque cuniculis muri fundamenta subvertere, sed frustra tentasset, quadrifariam tandem divisum exercitum, ac senas sibi ipsi succedentem in horas, continuato die ac nocte prælio Urbem jubet oppugnare: fossores interim in aversissima munitionum parte cuniculos numero plures agere: ut perpetuis laboribus exhausti, obsessi loca deserere cogerentur: armorumque strepitu actos cuniculos non sentirent. Nec fuit spes vana Tyranni, cum suffossus & crebrà vi pulveris impetitus murus tribus ex oris amplâ patefactâ fenestrâ corruerit. Hic ingenti sublato clamore Turcæ patentes muri aditus, per ruinas magno molimine gradientes oppugnare: nostri, è diverso, animo infracto insultantium impetum sustinere: hostes ipsos muro arcere: tandem repellere. Non semel sed sæpius hunc ad modum, sed frustra tentatâ urbe: fractis militum animis: increbrescente rumore, brevi cum copiis auxiliaribus Ferdinandum Regem & Fridericum Palatinum affore; de solvendâ obsidione tyrannus cogitat, incensisque statim primâ sub vigiliâ castris, institutam accelerat abitionem: quod tamen ne foret inultum, crudelitate summa coram se mactare jubet Christianos omnes, quos sors iniqua captivitate involuerat. Hybraim Bassa, collectis levis armaturæ equitibus, compositisque ex arte & industria subsidiis: præcedentem à tergo tutabatur Tyrannum, qui correptis repentè signis, tantâ cum festinatione reliquum

quum in castris militem reducit, ut & urbes & oppida omnia; quæ improviso metu perculsa Imperium acceperunt, nullo præsidio imposito, intacta reliquerit: quintàque post abitionem die Budam, 32. milliaribus Germanicis Viennâ distantem, pervenerit: amissis suorum quamplurimis: quorum cadavera, unà cùm ingenti Camelorum & bestiarum numero strata passim per itinera fuerunt reperta, vi frigoris hyemisque sævitiâ, & famis diuturnæ tolerantiâ jamdudum emacerata. Præterea maximè per omne obsidionis tempus Principum Palatinorum Friderici & Philippi virtus eluxit: qui inter cæteros: quamvis multi egregij, insignibusque facinoribus, & rebus gestis præstantes adfuerint bellatores, velut inter ignos Luna minores emicuêrunt. Nemo iis vigilantior: nemo laboris & periculi tolerantior: unde & Σωτῆρες servatores patriæ appellati. Duravit obsidio diebus triginta tribus, cœpta 13. Sept. soluta 16. Octob.

Melch. Soiterus JC. de bello Pannonico, Author.

NUMMUS VOTIVUS

CUSUS IN HONOREM CAROLI V. IMP. PACEM CUM PONTIFICE, GALLO, Anglo condentis Cameraci. Anno Christi 1530.

GALLIÆ Rex bello infeliciter in Italia gesto: amisso exercitu: mortuo Lautrecho: Andreâ Auriâ Genuate, rei navalis scientiâ clarissimo desertore ac transfugâ, ad pacem animum adjecit: non ab eâdem abhorret Imper. imprimis quod Turcâ, expeditionem Panonnicam moliẽte, Austriæ suæ subtimeret. Eam obrem Cameracum, liberam adhuc, & neutrius partis urbem in medio ferè Belgio sitam (uti fatalem ad gravissimas Reipublicæ constituendas consultationes; & induciarum, fœderum, ac pacis solenni promulgatione, jam olim celebratam) delegerunt. Interea igitur temporis quo in Hispania inter Clementem VII. Pont. Max. & Imper. convenit: hinc à Cæsarianis, Margaritâ Austriâ, Maximiliani Aug. Filia (ea Carolo V. erat amita, proque nepote ex fratre tunc Belgium obtinebat) inde vero à Gallis Aloysia Allobrox Regia mater; (quæ eadem Franciæ rebus præerat) cum splendidâ pompâ delecti comitatus, quo condictũ erat, venerunt. Has enimvero deducebat, qui ambabus erant, aut à consilijs, aut ab actis, aut â secretis: & alij proceres, quorum intercessione utrinq; optata pax facilior, æquabiliorq; esset. Quo, postquam convenissent ex præcipuis Italiæ civitatibus legati, puta à Venetis, ab Insubribus, â Florentinis: & si qui essent Italorum reliquorum Gallicarum partium studiosi Romanus Pont. præter Salniatam (qui res Pontificias antea illic procurabat) Capuanum item Antistitem eodem misit. Britannicam vero legationem simul obibant Londinensis Episcopus & Suffolchius Ducis titulo honoratus. Itaque per accensos Heroidum reconciliatricum coacto semel, atque iterum senatu, postquam de alternis controversijs, ac consultationibus diu multumq; iurisperiti disputassent: Galli postremo præ nimio quodam suarum rerum studio, relictis Italis Non: Sextil: pacem cum Cæsareanis certis quibusdam conditionibus, deliberatò fecere. *Ludovi. Quicciard. Sleidanus.*

NUM-

NUMMUS TRIUMPHALIS FERDINANDI GONZAGÆ: SUMMI EXERCITUS CÆSARIANI PRÆFECTI: Cusus occupatâ jam Florentiâ: Anno Christi 1530.

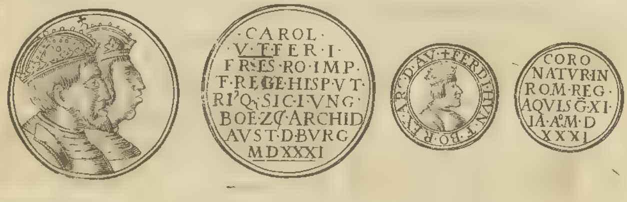
AMicis tandem aliquando oculis, hoc anno, Italiam pax alma respexerat: variis sopitis bellis ac controversiis: quas hic recensere longiùs foret. Soli superant Florentini asperrimo bello implicati, & à sociis fœderatisque destituti. Veruntamen insigni animorum altitudine, nec adversæ fortunæ, nec minitanti hosti uspiam cedebant. Quin communitâ civitate, & meliore parte municipiorum, militem cogebant, sibique immensâ pecuniarum vi providebant. Arausinus Cæsarianorum præfectus ubi receptâ Perusiâ continuò territorium Florentinorum invasisset, unoq; cursu Spellam, Cortonam, & Anetium pactione cæpisset, tandem etiam castra ad muros urbis ponit. In hoc Florentinum bellum: Ligures, Senenses, Lucenses, Pontifex, & Imp. auxilia itidem submittebant. Nec verò obsessorum virtuti quidquam decessit, donec Pistorio, Prato, atque Empoli, tribus simul amissis oppidis, legatum præterea Ferucium unà cum copiis, in Stellatinis profligatum atque interfectum cognoverunt. Missis igitur ad hunc Ferdinandum Gonzagam (qui strenui ducis in obsidione officium fecerat, & in demortui Arausini locum fuerat suffectus) legatis, decimo demum mense post obsessam oppugnatamque Florentinam, non omninò iniquis conditionibus concordiam constituerunt. Bartholomæus Valorius legatus Pontificius urbem introgressus, ubi aliquot cives supplicio capitali affecisset, alios exilio multasset, universam rem Florentinorum ad Pontificis

Romani poteſtatem traduxit: Imperatore etiam poſtea volente, jubente: ut illa ipſa norma ac regula cùm magiſtratuum, tum civitatis eſſet, quæ univerſæ Dictatoribus Medicibus fuiſſet: interim principem in ea locum Alexander Medices Pontificis nepos, Imperatoris vero deſignatus gener (utpote cui naturalem filiam deſpondiſſet) obtineret: eâ lege & conditione, ut ab eo tanquam hæreditario jure liberi invicem ſuccederent, & ſi absque liberis deceſſiſſet Alexander, propinqui Medicûm familiæ nihilominus tantundem juris in Florentinos, atque ipſe habuiſſet, reliquo etiam tempore haberent. Symbolum viri hujus fortiſſimi elegans eſt. Conſpicitur in eo aurora, per nubes erumpens. Sic namque laboribus ac periculis patefactâ viâ glorioſa ſubſequuntur famæ illuſtramenta. Spargit flores eadem, quæ forſan Florentiam jam à ſe occupatam ſignificant. Vehitur aureâ ſede à Pegaſo alato: diligentiæ ea nota. Vigilantiæ ſignum Gallus ad rhedam adhibitus eſt. Vigilantiâ enim præcaventur pericula, quæ virtutis exercitia impediunt: ut diligentiâ eiusdem actiones in habitum tranſeunt. *Ludovicus Guicciardus. Author.*

NUMMI MISSILES

FERDINANDO AUSTRIACO,

CAROLI V. FRATRE, REGE ROMANORUM consecrato Aquisgrani: Anno Christi 1531.

VT de Rege Romanorum creando cogitaret Carolus V. Imp. causæ hæ potissimum fuerunt; propositæ in primo Principum Electorum congressu, Coloniæ celebrato: quia diversis ipse regnis, atque populis imperaret, neque posset continenter esse in Germania; quia turbulentus admodum esset & periculosus orbis christiani; præcipuè verò Germaniæ status, propter dissidium religionis: propter vim atque potentiam Turcarum: propter nuper excitatam seditionem atque bellum rusticanum: & quia multa per imperium inofficiosè fierent, ac minus obsequenter. Videri sibi itaque prorsus necessarium, atque ex usu Reipublicæ, ut secundum se creetur aliquis Romanorum Rex: velut alterum imperij caput, per suam absentiam: qui sit & ingenio præditus, & vigilans, & industrius, & potens, & amans pacis, atque concordiæ, & rerum imperij non imperitus, & omnino talis, cui fidere, & in quo ipse totus possit acquiescere. Qui sit autem magis ad eam provinciam idoneus fratre suo, Ferdinando Bohemiæ Ungariæque Rege, nullum se novisse alium: hujus etiam fines atque regna jam esse veluti murum aliquem, pro salute totius Germaniæ, oppositum immanitati Turcicæ. Principes Electores à deliberatione Cæsarem orant, ne Germaniam deserat, sed in ea sibi domicilium atque sedem collocet. Cùm autem Cæsar in sententia persisteret, collatis consiliis, quintâ Januarij die, Ferdinandum renunciant Romanorum regem. Saxo, quod unum poterat, creationem hanc esse vitiosam, explicatis causis, neque sibi probari per filium disertè protestatur. Obtinuit nihilominus Imperator, quod voluit. Coloniâ profecti Principes sunt Aquis granum: Ferdinandus ibidem inauguratus regno, 11. Januarij: nummi in vulgus sparsi, qui rubricæ huic subiiciuntur. *Sleidanus Author.*

NUMMUS FERALIS

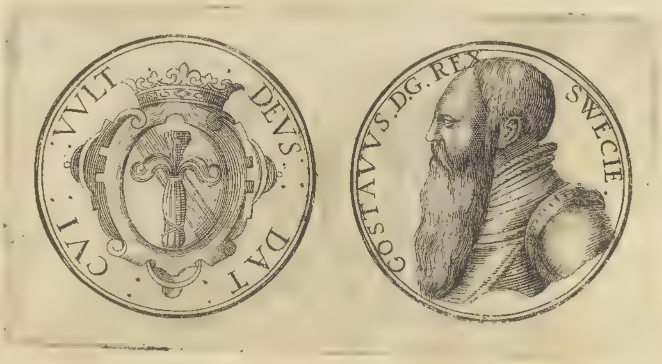
CUSUS IN MEMORIAM HULDARICI ZWINGLII TIGURENSIUM CONCIONATORIS, occumbentis in prælio contra quinque pagicos gesto. Anno Christi 1531.

QUÆ causæ primæ fuerint, ut Tigurini & Bernates contra Quinque pagicos arma caperent: omnemque iisdem commeatum intercluderent, hic recensere foret longius: ad Historicos Lector benignus remittitur. Quinque pagani certè cùm maximâ rerum necessariarum inopiâ premerentur, silentio conductis copiis, signa proferunt, & opinione citius ad Tigurinorum fines perveniunt: quibus in finibus erat jam ante dispositum à Tigurinis præsidium circiter mille militum & amplius. Et hi quidem suos monent, crebris in oppidum dimissis nuntiis, ut mox advolent: sed tanta fuit hostium celeritas, ut hi ægrè subsidio venire possent. Et cum jam superassent montem, quâ faciundum erat iter, laborare suos in proxima valle, & in præsenti periculo versari conspiciunt, ibi tum ad virtutem sese cohortati promiscuè decurrunt ex monte, cujus hæc erat natura, ut singularibus eundum esset. Ea res in causa fuit, cum universi non possent in acie consistere, ut multitudine superati plurimos è suis desiderarent, ac terga verterent. Fuit hoc 11. die Octobris. In cæsorum numero fuit Zuinglius. Nam Tigurinorum ita fert consuetudo, cum in hostem exitur, ut Ecclesiæ minister primarius unà prodeat. Zuinglius etiam vir fortis & animosus, cum secum reputaret, quod si domi resideret ac prælium forte fieret adversum, fore ut magnam ipse sustineret invidiam, quasi concionibus quidem accenderet hominum animos, in ipso autem discrimine remollesceret, voluit omninò communem subire Martem. In corpus autem exanime valde sævitum fuit, & vix etiam illius morte potuit odij acerbitas exaturari.

Sleidanus.

NUMMUS TRIUMPHALIS GUSTAVI SUETIÆ REGIS: CUSUS SUPERATO CHRISTIERNO DANIÆ Rege, inque vincula conjecto. Anno Christi 1532.

EST ita: sunt sortes nostræ in manu Domini: extollit hunc: illum deprimit: *in bellis inprimis exerit fortitudinem brachij sui: quiq; putant in robore exercitus bella consistere: hos superari facit ab hostibus: Dei est & adjuvare, & in fugam convertere*; Dei, dare, cui vult: cui vult adimere. Meritò postremum hocce, symboli usurpavit loco Gustavus Daniæ Rex: variâ dum viveret, fortunâ jactatus: de hostibus tandem suis triumphans. Acrior inter hos Christiernus erat, Suetiæ Rex, qui cum, ob intentatam tyrannidem ante annos novem concitatam metuens multitudinem, solum vertisset: seque opibus Imperatoris Caroli V. cujus Germanam sororem Isabellam uxorem habebat, sustentasset, vix tandem instructâ classe Liburnicarum navium, ad regnum (jam modo dispertitum) armis repetendum, seriò animum adjecit. Nam ab hujus regis fugâ, Fridericus Holsatiæ Dux, Christierni avus in Daniæ regem fuit adoptatus: Suetiam autē Gustavus Erici Trolle filius (quem Christiernus inter cæteros securi subjecerat) ejectis Danorum præsidiis, ope Lubecensium vindicavit. Christiernus igitur, vel obridente fortunâ, vel potius culpam pœnâ premente comite, Oceano Germanico navigans, postquam, non perferente tantum scelus pelago, pars navium naufragium fecisset, & in maximâ reliquiarum jacturâ, militum robur amisisset: in mediis aquis relictus, nullo labore ab hoste domestico profligatur, superatur, capitur. Eâdem ferè horâ, quâ ipse à Christierno captus, inque Daniam abductus fuerat. *Ludo: Guicciardinus. Author.*

NUMMUS TYMEUS
EFFIGIEM REFERENS SEBASTIANI SCHERTLINI A BURTENBACH,
Equitis aurati; Cuſus Anno Chriſti 1532.

DE Heroica, Sebaſtiani Schertlini, fortiſſimi bellatoris virtute afferri in medium hoc loco multa poſſent. Emicuit illa ſyderis lucidiſſimi inſtar in Geldrica; Cæſaris, Picardica, Valentinenſi expeditionibus: pugnâ ad Noveriam atque Ticinum: motu Ruſticorum: Mediolani obſidione: expugnatione Romæ ac Narniæ: alibi. Inprimis verò eo tempore, quo Solymannus Turcarum Imper. ingentibus viribus Viennam appropinquaret, re tamen minus ex ſententiâ ſuccedente, fugam turpiter arriperet, relictis poſt ſe viginti millibus levis armaturæ equitibus, qui prædam ex chriſtianis agerent, ferro & igni finitima quæque vaſtarent. Schertlinus à Bavariæ Principibus, Republicâ Auguſtana, & aliis confœderatis Sueviæ & imperij civitatibus conductus, cum aliquot equitum & pedeſtrium turmis in Ungariam contendit. Ubi à Friderico Palatino Rheni Electore, Imperialis Exercitus ſummo Duce, omnium pedeſtrium copiarum Tribunus cum ſumma poteſtate conſtituitur. Quo officio ita viriliter audacterque functus eſt, ut Turcarum exercitum in Sylva quadam deprænhenſum parvâ ſuorum manu proſtraverit. Unde factum, ut à Rege Ferdinando, cum prædicto Friderico Palatino Viennam accerſitus, præſentibus aliis Principibus & Proceribus, cum eodem Palatino ſecundâ vice Eques auratus creatus, & regiâ remuneratione cumulatus fuerit.

Schrenckius à Nozingen.

NUMMUS MEMORIÆ DICATUS

CLEMENTIS VII. PONT. CUSUS

DESPONSATA NEPTE CATHARINA HENRICO Francisci filio in congressu Massiliensi. Anno Christi 1533.

VURE meritoque apud familiares suos deprædicabat Clemens VII. Pontifex familiæ suæ supremum quasi felicitatis cumulum beneficio divino accessisse : cum Alexandrum domitâ Florentia, desponsataque ei Cæsaris filia, Ducem conspiceret: neptem Catharinam Francisci regis filio junctam videret: ac Hyppolitum Medicæum cognatum, defuncti Pompeij Columnæ Cardinalis locum tenentem, sacerdotiisque opulentum, alterum familiæ lumen columenque cerneret. Eò certè gratior atque exoptatior cum Gallo ipsi erat affinitas, quo minus persuadere sibi poterat, Regem Franciscum pro filio Henrico, eas ex animo expetere nuptias, quod genere, loco, gradu ac sorte, plane impares essent, ut neque crediderat, serio rem agi prius, quam in complexus illi venissent. Cæterum cum ob generis decus insigniter auctum multorum premeretur invidiâ, quis sibi sit animus, eleganti symbolo notare voluit. Ut enim saxo quadrato incumbens pila (una scilicet, è sex gentiliciis) extremum solis æstum, verèque syrium perfert illæsa: arbor vetusta torridaque eodem accenditur: sic vir integer scelerisque purus ab invidis malevolorum oculis linguisque mordacibus incommodi nihil capit: usurpat tritum illud: *Infelix cui nemo invidet. Sleidanus. Pontus Heuterus. Author.*

NUMMUS TYPICUS IMAGINEM REFERENS JOHANNIS RANTZOVII, EQUITIS AURATI, ET DOMINI in Bredenberg, &c. Friderici Primi, & Christiani Tertij Regum Daniæ, summi Exercitus Præfecti: cusus circiter Annum Christi 1534.

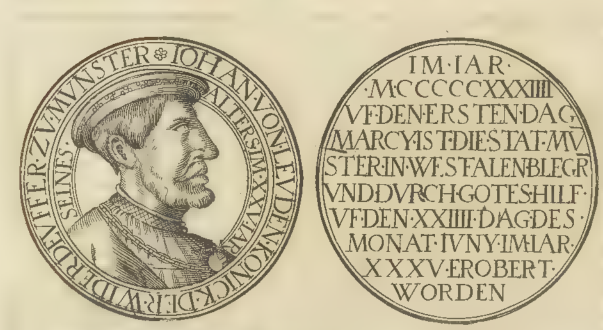
JOHANNES hic Rantzovius, ex illustri nobilique Rantzoviorum in Holsatia, familia prodiens, tredecim annorum adolescentulus cum esset, post mortem patris, invitâ matre & amicis, clam instructo domi equo, proxima castra secutus est. Vir factus durissimis belli laboribus se totum dicavit: susceptaque nobili peregrinatione totum penè terrarum orbem circumvagatus, Hierosolymis Equestrem dignitatem suscepit, quam succedente tempore, factis egregijs condecoravit. Ex his singularia & ad memoriam digna illa: quod cum Christiernus Secundus Daniæ Rex immanissimâ crudelitate in Proceres Danicos, Gothos & Suecos sæviret, hique in tyrannum conspirantes ad Fridericum patruum Christierni, regnum deferrent: Rantzovius Friderico suasor & author, ut oblatam provinciam susciperet, extitit: sub ipsius auspicijs, exercitum in Daniam traduxit: nonnullisque locis ibi prius expugnatis Haffniam regalem urbem, plus anno integro obsidione pressit: domitam fame in Principis sui gratiam suscepit. Quod peractis his, cum cohortibus suis in Selandiam navigavit, commissâ ancipiti pugna, Severinum de Norbu virum strenuum, rei militaris peritum, & quindecim millia agrestium secum habentem, superavit: quin eodem etiam die Ottonem Stigensem hostibus, cum non contemnenda manu ex plebe collecta subsidio venientem devicit. Quod cum Christiano Rege Lubecenses, res novas molientes, non procul ab oppido Oittino desideratis multis auffugere: Segebergensem obsidionem relinquere, ac de sua

ſua civitate defendenda ſollicitos eſſe coegit: Eosdem paulo poſt ſex menſibus arctiſſimè obſedit, tantumque effecit, ut pacis conditiones ſuſceperint. Quod in Iutlandiam contra ſeditioſam agreſtium multitudinem profectus, oppidum Alborch, in quo ruſtica plebs duce Clemente Navilero congregata erat, feliciter expugnavit: captivum vivum Clementem quaſi Regem plumbeâ coronâ decoravit, & capite plecti curavit. Quod in Fioniam traijciens plebem majore numero congregatam, cum parvâ manu adortus in fugam conjecit, ac paulo poſt non procul ab Aſſenſi oppido exercitum Comitis de Oldenburg, juſta acie ac prælio ſuperavit. Quod in Selandiam profectus, plerisque locis vi ſubactis, Hafniam iterum, ut ante decennium obſedit, Ducem & Comitem ſuperiores, conſumptis in civitate alimentis ac deſperatis auxiliis, quæ à Carolo V. Cæſare expectabantur: culpam agnoſcere, delicti veniam petere, & ſe Christiano Tertio ſubiicere compulit. Mittimus alia, *quæ cum tractatu difficilia eſſent, bono ordine ſingulariq; agendi dexteritate: cum dura atque inſigni laborum tolerantiâ exantlavit.* Hóc enim *horologium, ejus in nummo innuere videtur: hoc palmam dextrâ tenens, patientia. Jacobus Schrenck à Nozingen. Author.*

NUMMI CASTRENSES

JOHANNIS LEIDANI ANABAptistarum Regis: Cusi durante obsidione Monasteriensi. Anno Christi 1534. & 1535.

CUM Monasterij, celebri Westphaliæ urbe, magni tumultus inter Pontificios, & reformatæ religionis cives exorti, Landtgravij potissimùm operâ sedati fuissent; supervenit sarcinator quispiam Holandus Johannes Leidensis Anabaptista vehemens; qui Hermannum Strapedam, Rottmannum, Knipperdolingum, complures alios socios sibi leg t. Hi stabilitis non parum viribus Anabaptistas ante urbe pulsos revocant: facto ad forum concursu clamorem tollunt: & omnes non baptizatos jubent interfici, tanquam paganos & impios: tormenta publica, & curiam

tiam invadunt: multis vim faciunt. Rottmannus, & Bernardus Knipper-dolingus occultè missis literis in oppida vicina sui generis homines monebant, uti fortunis omnibus relictis, ad se quamprimum advolarent; fore, ut, quicquid reliquissent cum usura decupli recipiant. His promissis excitati maximo numero commigrant, viri pariter ac mulieres, præsertim tenuiores, & qui domi stare non poterant: Monasterium petunt. Oppidani verò qui erant re lauta, cum urbem externis hominibus impleri viderent, se subducunt; Anabaptistis & promiscuâ plebe relictis. Ad hunc modum debilitatis alterius partis viribus novum suæ factionis deligunt senatum: creant quoque consules, & in his Knipperdolingum: ædes Divi Mauritij invadũt, incendunt templa alia, alia diripunt: mox omnes, qui non essent ipsorum sectæ, urbe propellunt, bonis eorundem occupatis. Quin & Johannis Leidensis instituto polygamia permittitur: frequens matrimonij repetitio in laude ponitur: Knipperdolingo gladius traditur; quod sic visum esset Deo, ut, qui summum antea magistratum gesserit, & consul fuerit, nũc infimum locum obtineat, & sit carnifex. Ad octavum cal. Julias oritur Propheta novus aurifaber is, convocatâ in forum multitudine, commemorat patris cœlestis mandatum hoc esse, ut imperium totius orbis terrarum Joannes Leidensis obtineat: ut cum validissimis copiis egressus, reges atque Principes omnes promiscuè interficiat: multitudini solum parcat. Sic ergo rex factus Leidensis pro consuetudine sibi Proceres deligit: coronas etiam duas, & vaginam, & torquem, & sceptrum, & alia id genus ornamenta sibi parari jubet ex auro lectissimo: deinde certos constituit dies, quibus palam audiret omnes, qui, quaque de re vellent, ad ipsum aliquid deferre. Quoties in publicum prodiret, comitatus erat officiariis, & proceribus domesticis: proximè eum sequebantur adolescentuli bini equites, dexter coronam & Biblia gestabat, alter evaginatum ensem. Eadem erat pompa primariæ uxoris, nam plures habebat eodem tempore. Hanc tantam perfidissimorum hominum audaciam Episcopus urbis compressurus, civitatem obsidione cingit: subnixusque auxiliis ab imperio sibi decretis: urbem tandem fame extremâ laborantem capit, ipso Divi Johannis sacro, nocte mediâ. Oppidani licet initio resisterent, & occupato foro sese communirent, re tamen desperatâ, multisque cæsis, impetu primo misericordiam implorant, & impetrant. Rex autem & Knipperdolingus in hoc ipso tempore capiuntur: Rottmannus abjectâ spe salutis, cum in confertam hostium turmam incurrisset, confoditur. Telgerum adducti cum essent, Rex ab Episcopo rogatus, quâ fretus authoritate tantam sibi licentiam arrogasset in suam civitatem atque populum? rogat invicem, quis ipsi jus & imperium in eam civitatem dedisset? cumque responderet Episcopus, de collegij populique voluntate, sibi ditionem hanc obvenisse: refert, & se divinitus eò vocatũ. Decimo tertio deinde Calendas Februarij Monasteriũ deducuntur: custodia attribuitur singulis separatim: eodem etiam die venit illuc Episcopus, & cum eo Archiepiscopi, & Principis Cliuensis legati. Quod secutum est biduum, piis admonitionibus datum est, ut ab errore deducerentur: ac Rex quidem agnovit peccatũ, ac precibus ad Christum confugit: reliqui duo nec ullum fatebantur delictum, & obstinatè sua defendebant. Postridie Rex in locum editiorem productus, alligatur palo: aderant bini carnifices, ac forcipes igniti: ad tres primos morsus conticuit. Cum horam & amplius ad hunc modum laceratus esset, transacto demum per pectus mucrone decessit: idem supplicium & socios ejus perculit. Extincti caveis ferreis illigantur singuli, & ad summam turrim urbis exponuntur pensiles, Rex quidem medius, & quanta est hominis statura, sublimius illis. *Sleidanus.*

EXPEDITIONEM CAROLI V.
Africanam concernentes: susceptam Anno Christi 1535.

INTER eos, *qui* (Senecæ verbis ut utar) *ultrò cessantibus malis se obtulerunt: & virtuti itura in obscurum, occasionem, per quam enitesceret, quæsiverunt*: Carolum V. Imperat. numera. Certior is factus Hariadenum Barbarossam Argerij in Numidia Regem, Solymannicæ classis Præfectum; ejecto rege Muleasse, occupasse regnum ac urbem Tunetum, expeditionem sibi suscipiendam, restituendumque Muleassem decernit: causâ hac insuper motus, quod neque Siciliæ, neque Italiæ, neque Hispaniæ littora ab Afrorum Turcarumque invasionibus tuta fore judicaret. Perscribit Andreæ Auriæ, quàm maximum paret navium numerum: condit testamentum: uxoreque gravidâ relictâ, Hispaniæque curâ commissa, postridie Calend. Martij Madritio Barcilonam proficiscitur. Calendis Maij Aurea cum viginti duabus triremibus optimè armatis, ac unâ insigni quadriremi, quæ Cæsarem erat vectura, Barcilonam venit. Convenerant & Belgarum onerariæ militem & commeatum vehentes, tum Lusitaniæ regis Caravellæ; cum ingenti Galeone, quæ veteranum adducebant peditem: præeratque Lusitaniæ classi Johannes Regis Emanuelis filius. Cæsar trigesimo Maij, audito sacro

sacro, decimâ ante meridiem horâ quadriremem conscendit, ac cum eo Joannes Lusitanus, Imperatricis frater; exoneratisque omnibus tormentis, sublatis anchoris dant vela. Quastius, seu ut alij, Vastius ac Fürstenbergius, Hispanum, Italum, ac Germanum peditem triremibus imponentes jam antea in Siciliam pervenerant: universa classis septingentarum navium numerum excedebat. Appellunt in Africa Cæsariani 14. Junij, posteroque die hostium ignes in promontoriorum speculis conspiciunt. Occupant triremes portum Farinæ, quatuor milliaribus Guletâ distantem; ubi Cæsar jactis anchoris, onerarias expectat: propius Guletam movet, ac Barbarossam, operitur. Decimo sexto Junij, pedites, equites, ac tormenta in terram exponit, expugnatisque aliquot munitionibus Guletæ appropinquat. Tum turrim aquariam, mox Salinariam, ubi Cæsar tabernaculum figi jubet, milites Cæsariani occupant: Vastius pro more productis tormentis à 18. Junij die, ad 23. usque continuò Guletanas munitiones rumpit; Guletani levibus quotidiè prælijs, æquatâ classe, cum Cæsarianis certabant. Periit enim è Cæsarianis Comes Sarmensis, è Turcis præfectus Giaffero. Quarto Julij omnibus fere copiis Guletani erumpentes, pabulatores Cæsarianorum invadunt, sed repelluntur. Dispositis terra marique omnibus tormentis 14. Julij ipsa aurora contra Guletam exonerari incipiunt: duravitque vis usq; ad horam secundam pomeridianam. Tum omni exercitu, qui triginta millium erat virorum ad pugnam parato, cum; Cæsar acies circum equitans militem ad fortiter agendum inflammasset, signum invasionis datur. Cumque aliquandiu acriter esset pugnatum, tandem Cæsariani vi irrumpunt, obviosque omnes sternunt. Cecidere multi, nec tamen inulti, captæ 150. Barbarossæ naves in sinum Guletanum subductæ, tormenta quadraginta diversi generis, inter quæ Francia fuere complura liliis insignita, aut Salamandram cum his verbis habentes: Nutrisco & extinguo.

Guletâ captâ relictis ibidem sexcentis militibus, mortuisque magnis fossis coopertis, Cæsar 20. Julij Tunetum versus movet, Andreâ Aureâ ad

classem, ut tormenta reduceret, relicto, sex tantum muralibus, ac totidem campestribus, militum corporibus attractis, Cæsarem sequentibus. Equos enim nullos præter militares habebat. Milites quinque dierum cibaria adferre jussi: cætera erat Auria subministraturus. Cæsar undique armis tectus Hispanico insidebat militari equo, ferreum manu gerens clavum perequitansque peditum ordines, verbis vultusque alacritate omnes animabat. Pedites Germani cum tormentis ac impedimentis in medio ibant, à lateribus Hispani, Italique sclopetarij, præcedente equitatu. Haud procul Tuneto in olivetis sedebat Barbarossa, centum millia inermium Afrorum habens, sed decem millibus Turcarum peditum, quos Constantinopoli advexerat, fidens. Appropinquante Cæsare, (necessario enim hac illi iter erat) tormentis ultro citroque exoneratis, pugna variis locis initur, magno Afrorũ cum ululatu, & incondito Christianorum clamore. Afri cum factâ impressione nil proficerent, cedebant, iterumque revertebantur: sed magno detrimento à sclopetariis accepto, hastatorum Germanorum phalangem horrebant, vitabantque: cumque ab hâc illato pede urgerentur, inde nimbo pilarum obruerentur, in fugam abeuntes Turcis pugnam relinquunt, qui fortissimè pugnantes, tandem numero obruti, ruptis ordinibus pro majori parte cæduntur. Barbarossa desertis tormentis ac impedimentis Tunetum re desperata, se recipit, majorem accepturus cladem, si Cæsariani siti propè enecti insequi potuissent. Quæ causa fuit, ut eodem loco Cæsar castra facere cogeretur. Tanta enim iis locis torrente Sirio, aquæ fuit penuria, ut pro dulcis aquæ haustu tres aureos solverent, totidem pro pomo punico. Nox necessitati, repertis puteis, auxilium tulit. Summo manè qui fuit 21. Julij Cæsar castra movet, ac fit certior, Barbarossam cum equorum & tormentorum parte deserto Tuneto in proximum montem castra posuisse, postero die reliqua ablaturum ac arcem incensam pulvere tormentario, cum captivis Christianis, & quicquid auferre non posset absumpturum; sed servos de Cæsaris adventu prælijque eventu certiores factos, ruptis cathenis, se liberasse: Barbarossam occupata arce exclusisse, eumque cum cæteris piratis Gerbam usque profugisse. Quare nemine resistente Tunetum Cæsar intrat, servosque Christianos omnes, qui 20000. numerum superabant, liberos pronunciat. Reperta sunt in arce Tunetana tormenta omnis generis complura, tentoria eximij operis: Rex Muleasses civibus iratus, consentiente Cæsare, urbem militi dat diripiendam: 22. Julij: Cæsar Præconis voce urbis direptioni ac civium miseriæ finem imposuit. Postero diĕ Muleassem in regnum restituit: tributum ei annuum duorum Falconum ac pernicium equorum imponit, utque desertâ Solymanni amicitiâ suam colat; præsidiariisque Guletanis stipendia persolvi curet. Deinde exercitu urbe educto, ad vicum Rada castra locat. Volebat Cæsar & Algerio Barbarossam pellere, sed impeditus alui fluxu, quo miles promiscue laborabat, in Siciliam cum classe contendit: Guletæ præficiens Bernardinum Mendorum cum præsidio mille Hispanorum peditum, justoque tormentorum numero ac commeatu: additis decem, duce Antonio Aureâ, triremibus.

Pontus Heuterus Delphius.

NUM-

NUMMUS CASTRENSIS

CAROLI V. IMPERATORIS, CUSUS

ſuſceptâ expeditione contra Franciſcum I. Galliarum Regem: Mediolani Ducatum, mortuo Sfortiâ, affectantem. Anno Chriſti 1536.

FRanciſcus Galliæ Rex, quod mortuo Franciſco Sfortiâ miſſis ad Cæſarem legatis, petitâque Ducatus Mediolanenſis (quem litera M. in numo ſignificat) reſtitutione, pro voto reſponſum non obtinuiſſet, odio ac invidiâ indies creſcentis potentiæ Cæſaris concitatus, copias undique ingentes ruptâ pace cogit, eisque Philippum Chabotium, Franciæ Ammiralem præficit: jubens, Avunculum Carolum Sabaudiæ Ducem ditione pellat: prætextu quæſito, ſe maternæ hæreditatis portionem, cùm æquis conditionibus non poſſet, vi armisque obtenturum. Sabaudius jam antea debilitatus, & impar hoſti tam valido, brevi tempore totis ferè finibus ejectus fuit. Rex enim ſuperatis Alpibus Pedemontanam quoque regionem invadit, & inter alia præcipuum ejus loci oppidum Taurinum captum, opere præſidioque munit. Perhibuerunt nonnulli Clementem Pontificem, quo tempore Maſſiliæ fuit, regi conſilium hoc dediſſe, ut, ſi Mediolanum aliquando recuperare vellet, vicinam Sabaudiam atque Taurinos occuparet. Cæſar ubi primum de conatu Regis intellexit, ilicò per Germaniam, aliisque in locis, quantum omninò poteſt, conſcribit exercitum: in Italiam evocat: cum Venetis fœdus facit, qui iisdem legibus ſe Cæſarem defenſuros, quibus defuncto Sfortiæ, operam promiſerant, polliciti ſunt. Hoc fœdere confirmatus, operâ fratris Ferdinandi peditum equitumque delectus in Germania fieri jubet, impetratq; ab Helvetiis, neutram partem quieti foverent. Scripſit & ſorori Mariæ Belgarum Gubernatrici, pedeſtres equeſtresque copias conſcribi, opportunoque tempore ab ea parte rem geri curet. Ineunte verè Cæſar Neapoli Romam venit: Româ Senas: inde Florentiam contendit: Florentiâ Lucam: indeque transgreſſo

greſſo Apennino Aſtam veniens ab Antonio Læva Foſſanum expugnatum diſcit. Rebus igitur omnibus paratis, ſubſequente per Liguriæ littora cum inſtructiſſima claſſe ab Italicis cohortibus Andreâ Auriâ, Cæſar per maritimas Alpes, ac Tendanos colles Lugdunenſis Provinciæ fines juſto cum exercitu intrat. Auria Auripolim ac Gratiam capit diripitque. Cæſar ad Forum Livij perveniens, reperit Germanorum peditum viginti millia, Ducibus Tamiſio, ac Georgio Fronſpergio, Hiſpanorum octo millia, Duce Ferdinando Centivillio Sanſeverino, Principe Salernitano. Haſtatos equites Belgas ac Burgundos Maximilianus Egmondius Buræ comes adduxerat: Hiſpanos ac Italos Ferdinandus Toletanus Albæ Dux: Veterano levi equitatui præerat Ferdinandus Gonzaga. Gallus Cæſaris celeritate præventus, neque hac parte eum irrupturum expectans, juxta Lugdunum legionarios pedites, equitesque in unum coegerat, Avennionemque verſus progrediens, alium in Picardia exercitum conſcribit. MANUS DOMINI, *qui compluribus aliis in periculis atq; ærumnis, protexit Cæſarem: ita eum hisce quoq; hoſtis ſui, nunquam non acris atq; acerbi conatibus eripuit.*

Pontus Heuterus Delphius. Sleidanus.

Author.

NUMMUS TRIUMPHALIS

GUIDI RANGONII COMITIS:

tentatâ Genuâ: capto Cariniano: expugnatâ Carmaniolâ. Anno Christi 1536.

CUM, Imperatore Carolò, in bracata Gallia bellum gerente, Nassovius Guisam cepisset in Picardia: Joannes Jacobus Medices, Gallicas excursiones acriter propulsaret, castraq; Taurinum usque promoveret: ibi tum Guido Rangonius Comes, pro re natâ Gallicarum partium in Italia studiosus, hortatore & expeditionis comite Cæsare Fregoso, ex improviso Genuam festinans, nullo tormentorum præludiò, scalis admotis subitò oppugnavit: sed is singulari fortitudine Genuensium (maximè vero virtute Augustini Spinulæ, & Baptistæ Corsi, cui cognomentum erat Farinæ (hi enimvero qua ex parte Rangonij milites irruptionem intentabant, confirmatis suis, hostem acriter propulsabant) post ancipitem dimicationem tandem est repulsus. Salus profectò Ligurum, præsentiâ ducum, tunc præcisè stetit: quorum quidem fuit victoria, at non incruenta. Extitit enim ferè par oppugnatorum, & propugnatorum clades: in quibus tamen Farina est concisus: Quod Fregosi consilium ubi malè vertit Rangonio, à Liguribus ad Thaurinas Gallorum stationes se subduxit. Cæsariani autem his cognitis Thurino statim discedunt: ob id Rangonius apparentis victoriæ vestigiis insistens Carinianum copias admovet. Quod etsi magno impetu invadit resistentibus fortiter oppidanis primò repulsam patitur: sed dum is novam adornat irruptionem, ij qui intra oppidum erant, & propter prioris insultus cladem, & propter sauciatos quam plurimos militum propugnatorum, incolumitatem pacti Rangonio se tradiderunt. Capto igitur deditione Cariniano, Carmaniolam ex Salussana jurisdictione, cum multis aliis oppidis, vi expugnat. De symbolo cogitationes hæ meæ: *signari virum fortem tauri imagine, viribus lacertisq; suis obvia quæq; prosternentis: mancos interim atq; frustraneos ejus esse conatus: nisi Deus super eum alas suas extendat: nisi victoriam ipse (palma hujus hieroglyphicum) per angelos suos largiatur. Ludovic. Guicciardinus.*

Author.

NUMMUS CASTRENSIS

CAROLI V. IMP. DURANTE EXpeditione, contra Franciſcum Galliarum Regem, ſubinde res novas in Galliâ & Italiâ molientem, ſuſceptâ. Anno Christi 1537.

NOVÆ hujus condendæ monetæ cauſam præbuiſſe videtur res proſperè feliciterque per Cæſaris Duces, in Atrebatibus & agro Pedemontario, geſtæ. Dum enim in Hiſpania anno penè toto ſubſiſteret Cæſar, exercitus eius Belgicus Floro Burenſi ductore, Sampaulum oppidum & arcem in Atrebatibus, Junio menſe, vi capit: præſidiariis omnibus necatis. Inde profectus in Morinos, Terovennam oppidum obſidet; fruſtra tamen. Ibi demum induciæ factæ ſunt decem menſium, in ea ſolum regione. Nam in Gallia ſubalpina ſeu Pedemontio, vigebat bellum nihilo ſecius: & Cherium oppidum vi receptum fuit à Cæſarianis ingenti edita ſtrage militum atque civium. Ulterius etiam progreſſi, cum Taurinum commeatu intercluderent, Galliæ Rex, autumni tempore, conſcriptis copiis filium natu majorem Henricum & Annam Momorantium eò mittit, qui ferro patefactâ viâ præſentem inediam ſublevarunt. *Sleidanus.*

NUM-

PAULI III. PONTIFICIS AUXIlia ferentis Venetis: cum Solymannus Corcyram Insulam conatu frustraneo adoriretur: Cusus Anno Christi 1537.

CUM Andreas Doria, cum suâ & Pontificis classe, multos abhinc annos Neptunium quoddam regnum in mari cum supero & infero exercuisset, inque maritima Imperatoris provinciâ, cum summa sui nominis gloria versatus, Turcis, Barbarisque piratis multam cladem intulisset: Coronen civitatem inter alia, ad Peloponensum expugnasset: novissimè vero hoc ipso anno, insigni prælio navali 12. naves longas, & cum his aphracta, aliaque navigiola quædam ex Turcis cepisset, iniquissimè id ferens Tyrannus Asiaticus, atque ob id inflammatus iracundiâ (quod informatum ejus animo erat, Venetos in eo multis nominibus sibi incommodasse) bellum ipsis apertè indixit: & Sextili Ahenobarbo classis instructissimæ Præfecto mari præmisso: ipse itinere terrestri, cum exercitu validissimo Corcyram Venetæ jurisdictionis insularum Adriaticarum unam oppugnatum contendit. Sed & parati Veneti & egregiè cùm auxiliis aliis, tùm Pontificis inprimis instructi, non modo per se fortiter sua tuebantur: sed ipsis etiam, pro re natâ Imperatoria classis patrocinabatur. Ita ut post insultus Corcy-

reorum varios, poſt tentatam iterum atque iterum expugnationem, ubi intellexit Turca, Pontificem, Imperatoremque inſuper cum Venetis in ſuum caput conſpiraſſe, non minori ferè accepto detrimento, quam dedecore, ſecuto Septembri, Conſtantinopolim repedavit. Pontifex, cùm ſuis potiſſimum laudibus aſcriberet, hoſtem terga dediſſe, in ſymbolorum ſuorum altero, *rei benè gerendæ occaſionem haud negligendam: utendum prudentia adverſus potentiorem eſſe monet: ſicuti Delphinus cum Crocodilo pugnans, dorſum ei ſubmittit, pinnis aculeatis, ventrem ejus mollem tenuemq; fodicans: in altero verò præſtitis ſupra dictis Eccleſiæ auxiliis à Regibus & Magnatibus ſibi ſervilia fieri, gloriatur. Ludov. Guicciard. Author.*

NUMMUS CASTRENSIS

FERDINANDI GONZAGÆ PRO-Regis Siciliæ, Cæsarianorum militum Præfecti: Cusus post expeditionem in Albaniam susceptam & Castrum novum expugnatum. Anno Christi 1538.

HOc namque Anno Cæsar, Pontifex, ac Veneti, divisa inter se Græcia, contra Solymannum, Italiæ minitantem, bellū decernunt: promittente Cæsare octoginta duas triremes: totidem Venetis: Pontifice, triginta sex, quibus Cæsar atque Genuenses onerarias convehendo commeatui, pedestribusque copiis, addebant, Ferdinando Gonzaga, Siciliæ Prorege iis præfecto: universæ vero confœderatorum classi Andreas Auria Cæsaris nomine erat imperaturus: Pontificiæ Marcus Grimannus, ac Paulus Justinianus: Venetæ, Vincentius Capella. Sed tantæ in unum contractæ vires, quanquam contra prodiisset Solymanni Præfectus Hariadenus Barbarossa, nil dignum memoriâ gessere, Auriâ pugnam vafro artificio detrectante, ac paulo post Turcarum classe ingenti tempestate fœdè disiectâ. Gonzaga cum nil laude dignum gestum esse, insuper etiam sua consilia non ab Auria solum, verùm etiam à Venetis (teste Jovio) contemni videret: indignitate rei commotus, assumptis secum duodecim Veteranorum Hispanorum militum millibus, Albaniæ littora infestans, maximâ celeritate castrum novum ad Ægeum mare adortus terrâ marique obsidet: & virtute militum duobus Præfectis Buccanigrâ & Cæsare Josiâ Firmano amissis, subito expugnat. Triduo post etiam Castello Novo, arce loci natura munitissimâ, deditione per præsidiarios factâ, potitur. *Aquila volucrum omnium generosissima is ipse Gonzaga est. Illa ad arcem, in jugo montis sitam, cursum dirigit: non vel maris latitudine, vel montium altitudine territa: certa vel ad metam pervenire, vel mori. Hic memoriâ partaq; fama dignum aliquid moliri statuit: & vel arcem expugnare: vel, quod generosi animi, veræq; fortitudinis ac constantiæ est signum, præclaris in conatibus fortiter succumbere. Pont. Heuterus.*

Jacob. Schrenck à Notzing.
Author.

NUMMUS ICONICUS

HENRICI DUCIS SAXONIÆ,

posteaquam Georgij fratris defuncti ditionem occupasset. Anno Christi 1539.

GEORGIUS Saxoniæ Dux liberis se destitutum videns, Henricum fratrem ejusque filios Mauritium & Augustum testamento facit hæredes, ea lege, ne formam religionis mutent; nisi pareant, Cæsari & Ferdinando Regi ditionem omnem attribuit, donec aut ille vel filij, vel ex ea familia proximus agnatus conditionem impleant. Hoc suum testamentum ita confectum, nobilitati prius & populo communicat senex jam & valetudine minus firmâ, petitque ut ratum habeant, & data fide jurent ab eo sese non discessuros. Illi verò, quod metuerent, ne bellum ea res inter agnatos excitaret, orant, ut patiatur ad Henricum fratrem mitti legationem, sperare enim illum assensurum, nec quicquam in religione immutaturum. Verùm immutare Principis animum nullis nec argumentis, nec precibus missi legati poterant, antequam etiam domum rediissent, jam è vita discesserat Georgius. Henricus frater cum copiis ilicò Dresdam, & ad reliqua profectus oppida suam in fidem populum adigit. Hoc autem eò proclivius erat, quod fœdere nitebatur Smalcaldico. Saxoniæ quoque Elector, cùm de testamento Georgij, cæterisque consiliis illius non nesciret, ubi de ejus morte in itinere cognovit, domum è vestigio properat, ut si opus esset, Henrico subveniret. *Sleidanus. Author.*

NUM-

NUMMUS VOTIVUS

ISABELLÆ, CAROLI V. UXORIS,

effigiem cum emblemate referens: Cusus in honorem illius ab Imperatore. Anno Christi 1539. aut circiter.

LEontius, Philosophus Atheniensis, ubi suprema sibi imminere fata ex morbo præsensit, filios geminos hæredes scribit: de filia Athenaide sic testatur: *Athenaidi filiæ dulcissimæ centum, non amplius, aureos lego: sufficit illi fortuna sua: qua muliebre genus omne facile antestat.* Quantò vero rectius postremum hoc de Isabella quis usurparit, Emanuelis Portugaliæ Regis filia. Caroli V. Uxore, in qua præter formam ad invidiam elegantem, ita cum prudentia morum probitas certabat: cum humanitate gravitas: ut, cui primæ has inter virtutes dotesque deferendæ partes essent, meritò ambigeretur? Quin & prole copiosa maritum beavit, natis ex se Philippo II. Hispaniarum Rege, Joanne, & Ferdinando: qui ambo in juventute obierunt: Maria, Maximiliani II. & Joanna Joannis III. Lusitaniæ Regis uxoribus. *Charitum itaq; Trigæ æquiparare eam, aut etiam anteferre Imperatori placuit: rosâ notare florem ætatis: myrto fœcunditatem: glande moderationem in summâ fortunâ: urnâ perpetim fluente, stirpem generis: Diis Laribus divinam providentiam: quasi augustiora sint, quàm humana, quæ Principibus bona obtingunt.* Extinguitur partus doloribus. 1. Maij Anni 1539. ætatis 40. matrona omnibus charissima: quam quo viventem amavit ardentius, eo mortuam sanè flevit acerbius Imperator. Mortem illius præcessit stella crinita sive Cometa, qui obitum Augustæ portendere videbatur. *Sleidanus Author.*

NUM-

NUMMUS MEMORIÆ SACER

CUSUS A CAROLO V. IMP. GANdavensibus ob defectiones crebras punitis, inque ordinem redactis. Anno Christi 1540.

CUR Imperator Carolus animadvertendum in Gandavenses esse censeret, causas benè multas habuit: statuit comprimendam inprimis libidinem Principibus suis resistendi: id quod in Carolo Burgundo fecerant Proavo suo: in Philippo abauo: in Ludovico Flandriæ Comite proavo materno; in se tandem ipso. Venit sub id tempus in Belgium Ferdinandus Romanorum Rex, comitatus duabus Germanorum peditum legionibus, cum quibus, ut & sorore Regina Maria, omnibusque ferè Belgarum Proceribus, Gandavum vigesimo quarto Februarij intrat: paulò post subsequente Cæsare. Statim ad omnes Urbis portas murorumque ambitum, custodiæ, ne quis elaberetur, collocantur. Tum evocato Procerum, Senatusque Flandriæ concilio, advocatum fiscalem accusationem contra rebelles instituere jubet Imperator: quod cùm prolixâ oratione fecisset, ostendit sub finem quam variis rationibus crimen læsæ Majestatis commisissent, privilegia idcirco omnia, atque immunitates, ob seditionem, conjurationem, ac rebellionem amisissent, vitæ bonorumque omnium pœnam incurrissent. Adhæc Gandensium advocatus, ex scripto prolixè respondet: sed frigidè atque enervè: quod cum ipsemet satis sentiret, conclusurus, quæcunque ad movendam commiserationem facere poterant, adfert, adque solam Cæsaris innatam clementiam Gandenses confugere profitetur. Cæsar diu ac maturè, cum proceribus habito super lite consilio, tandem pridiè Calend. Maij in publico senatus consessu, cæteris paulò altius eminens, sententiam condemnatoriam pronunciari jubet, quam

quam varios apud Historicos: inprimis Belgicarum rerum scriptorem Pontum Heuterum libro II. videre licet. His peractis è captivis Gandensibus viginti sex capite plectuntur; multi alij pro fortunarum conditione pecunia multantur, ac ad Divorum invisendas reliquias in longinquas peregrinationes ablegantur, ubi plærique interiêre, aut mansêre; cæteri absoluti itineris testimonium adferentes, universo vitæ tempore publicis muniis abstinere sunt jussi. Centum partim à textoribus, partim è Creseriis æquo numero lecti, ac talaribus vestibus induti, capite pedibusque nudi collo laqueum gestantes, ac ad Cæsaris pedes se prosternētes, veniam impetravêre. Privilegiis insuper atque immunitatibus, orbatis civibus, magnam pecuniæ vim imperat Cæsar; arma adimit, extructâque in Urbe arce, præsidium in capite, & cervicibus eorum collocat. *Id pacis utiq; vult in nummo symbolum: face comburentis arma librosq;, quibus privilegia continebantur: reducentis serenitatem rerum omnium copiam. Pontus Heuterus. Sleidanus. Author.*

NUMMUS MEMORIÆ SACER

CAROLO V. IMPERATORIS: CUſus, ut veriſimile eſt, paulò antequàm, ſecundam in Africam expeditionem ſuſciperet: Anno Chriſti 1541.

VLtra *Herculis Columnas non eſſe, quo ulterius progrediare*, ſermone adeò crebro uſurpatum fuit, ut in proverbium etiam abierit. Fixiſſe Columnas has in finibus Hiſpanicis tum fingitur Hercules, cum boves Geryonis inveſtigaret: tanquam illic ſuprema orbis eſſet meta: neque acceſſus ad ullam terræ plagam daretur ulterior. Jure igitur meritoque ſymbolum hoc uſurpat Imperator nunquam ſatis laudatus, utpote qui plus terræ ultra terminos illos Herculeos, non aperuit modo, ſed etiam occupavit, ſuſceptâ duplici in Africam expeditione: quarum altera feliciter (ut ſupra monuimus) eque animi confecta ſententia fuit: tantum periculi atque infortunij altera habuit, ut inter ea, quæ ſiniſtro à Carolo ſuſcepta omine fuerunt, recenſeri primo loco debeat. Quò Solymannum ex Ungaria avocaret, inque diverſa parte diſtineret, longo tædioſoque itinere Algieram Africæ urbem (olim Juliam Cæſaræam dictam) appulit; Mendoſamque cum Hiſpanicô milite eodem veniſſe reperit. Universâ claſſe ad oppidi conſpectum in anchoris ſtante, ac Hiſpanos, Belgasque expectante, biduum tranſiit, quo Cæſar circiter viginti millia peditum, cum maxima equorum ac tormentorum parte, in terram expoſuerat, parans ſimul alia ad expugnandã Algieram neceſſaria. Inclinante die, ſubito exorſus proceloſus imber, totâ nocte univerſum exercitum aquâ pluviali perfudit: ingentique illato in cõmodo, ne tormentis ſclopetisque uti poſſent, effecit. Adhæc diverſiſſimis mundi è plagis exorti ſummâ cum violentiâ venti atrociſſimam excitant tempeſtatem, unde fiebat, ut fluctuum ad littora repercuſſu jactatæ, ac inter ſe concurrentes naves, ruptis anchorariis funibus, inſpectante ac gemente exercitu

tu cum rebus pretiosissimis, ingenti commeatus copia, ac generosissimis equis mari absorberentur. Triremibus quindecim in littus adactis, aquamque per rimas admittentibus, cum homines abjectis armis in servitutem se offerrent, à sævis Numidis interficiuntur: nihilque toto littore, præter hominum equorumque cadavera, navium fragmenta, ac natantis supellectilis diversas species spectabatur. Cum Turcæ etiam ac Numidæ, qui Algieræ in præsidio erant, variis locis castra invadentes stationes cæderent, omniaque sibi adversa Cæsar prospiceret; cùm Deo inprimis reconciliationem quæsivit, sacrâ coenâ usus: & ut idem faceret exercitus imperavit. Cæpit quidem confligere cum barbaris loco acclivi ac salebroso: sed cum ventorum impetus nihil remitteret, de reditu in Europam cogitavit: *malo*, inquiens, *unum Christianum servare: quam mille Turcas aut Pœnos trucidare.* Humanitatis atq; commiserationis illud singularis fuit: quod milites classem conscendere, equos verò omnes etiam generosissimos in mare eijci, ut eorum loco vel vilissimus calo reciperetur, seriò mandavit. Classes cum reflantibus ventis certum tenere cursum, nec altera alteram expectare, juvareque posset, in varias disjectæ plagas, rebus omnibus amissis, pervenere: Cæsar sub finem tandem Novembris in Hispaniam rediit, famâ de morte ejus passim dispersâ. *Pont. Heut. Matth. Dresseras. Author.*

NUMMUS VOTIVUS

FERDINANDI ROMANORUM REgis: Cusus ante expeditionem Ungaricam & Budam obsessam: Anno Christi 1541.

QUO tempore Carolus V. Imperator conventus Ratisbonæ agebat, Ferdinandus Rex Budam obsidet, & oppugnat: in qua tunc erat Vaivodæ Johannis uxor Vidua, cum filiolo Stephano. Quia verò jam pridem pupilli tutores cæterique proceres hæredem Regni Turcæ commendaverant, ipseque in se pueri patrocinium receperat, rebus ita postulantibus, legatum mittit cum copiis, quæ mense Julio Budam venerunt, ipse verò cum reliquo exercitu, non multò post subsequitur. Itaque Ferdinandici rejecti, Germani, Bohemi, Moravi, relictâ obsidione, & ingenti acceptâ clade: Pesto etiam amisso, quod est oppidum contra Budam; reliqui fugâ salutem sibi quæsiverunt. Turca sub exitum Augusti, munera mittit infanti Stephano, ac matri nunciat, cupere se puerum videre, petitque ut in castra eum sibi mittat. Mulier perterrefacta cùm aliud non posset, hortatu procerum mittit una cum nutrice, comitatum turba nobilium. Ille perhumaniter excipit, ac deinde per suos, Reginæ Consiliariis ostendit, velle sibi Budam tradi: nam se, non illam posse ab hoste eam defendere, & sibi subinde redeundum huc esse cum exercitu: quod valdè sit & molestum, & sumptuosum: itaque multò præstare, ut ipse teneat. Hi de suo periculo soliciti mussant. E vestigio Janizarorum præfecto negotium datur urbis occupandæ, neque prius ad matrem Reginam missus est filius, quam re perfectâ. Cum jam urbem tenerent, & cives omnes exarmassent, arcem quoque sibi tradi postulant, in qua Regina tum erat. Eam Turca jubet interim per internuncios animo esse præsenti, & Transylva-

niam

vaniam ei, atque filiolo concedit. Quum igitur omni conquiſita ſupellectile tumultuariè abiiſſet, à præfectis, & à milite barbaro deducta, Budam, Turca cum duobus filiis venit ſeptembris die ſecundo, & templum ingreſſus, expiatum, actisque gratiis Deo ſuo, propter rem benè geſtam in caſtra revertit, & relictis Budæ, Peſtique præſidiis, reliquum exercitum domum reducit. *Biceps in nummo aquila imaginem crucifixi hominis repræſentans, Ferdinandum Regem proponit, ſe ſuaq; omnia præpotenti Deo committentem.*

Sleidanus. Author.

NUMMUS CASTRENSIS

JOACHIMI II. ELECTORIS Brandenburgici: Cusus ante expeditionem Hungaricam, totius imperij nomine auspiciisque susceptam. Anno Christi 1542.

JOACHIMUS Secundus, Marchio Brandenburgensis Elector, Dux Pomeraniæ, Stetini Cassubiorum, &c. prima militiæ tyrocinia in Hungaria, vivente adhuc patre Joachimo Anno 1532. feliciter posuit: Turcam in prælio ad vicum Leopoldianum cum duobus equitum millibus fudit, fugavitque, unde à Carolo V. Imperatore cingulo equestri donatus est. Postea in bello Hungarico, quod Ferdinandus Rex non tam cum vidua Johannis Sepusij, quam cum ipso Turcarum Imperatore, Budâ jam paulò ante captâ, gessit Anno 1542. decreto Procerum Imperij, in Comitiis Spirensibus Dux belli electus, apparatu bellico, & milite copioso validissimè instructus, nulli parcens sumptibus, qui ad bellum cum tanto hoste gerendum requiruntur, spretis difficultatibus & periculis omnibus, magno & invicto animo in Hungariam contendit. Aclicet tunc quidem multis de causis susceptæ expeditionis impedita felicitas fuit: attamen Joachimus id saltem præstitit, ne hostes factâ impressione latius progrederentur. Itaque Ferdinandi fines in Hungaria, à latrociniis, vastationibus, incendiis ac sævitia barbarorum tutos servavit. De Pericle Atheniensium Duce legimus, quod, quoties Prætor creatus Chlamydem indueret, ante omnia seipsum solitus sit affari, quasi commonens: *Attende tibi Pericle, liberis imperas; Græcis imperas; Atheniensibus imperas. Fallor, aut similem ad modum seipsum in symbolo exuscitat Princeps laudatissimus? Cogita, Joachime, quod de fortitudine*

dine tua reiq. militaris peritiâ sit factum judicium: Leonis animum induens communem Orbis Christiani hostem fortiter aggredere.

Spe (Scaligeri verba) *deterior ne fueris*
tuâ, quod optas
Accinge te ad id: viribus excute & tuis te.

Jacob. Schrenck à Notzing. Author.

NUMMUS CASTRENSIS

JOHANNIS FRIDERICI ELECTORIS Saxoniæ: Cuſus ſub Wurcenſis belli initium. Anno Chriſti 1542.

GLadium Magiſtratui pio prudentiq́, non eâ ſaltem de cauſa traditum à Deo fuiſſe, Princeps innuit laudatiſſimus: ut cives improbos aliosq́, facinoroſos è medio tollat: ne reliquo corpori Reip. noceant: verum etiam, ut regiones, ſubditos, jura, privilegia, immunitates, quas ſalvas, legum judiciorumq́, metu, obtinere non poteſt, vi, armisq́, aſſerat, tueatur, cuſtodiat, protegat. Faciendum utique hoc ſibi exiſtimavit, cum Anno Chriſti 1542. in controverſiam cum Mauritio veniret Duce Saxoniæ, de Wurcena, Miſnenſis Epiſcopi oppido: à quo, cum tributum ad bellum Turcicum conferendum exigeret, Mauritium Ducem acriter in eo repugnantem habuit. Exarſit, parvâ hâc è ſcintillâ, præter opinionem omnium, celeriter bellum; & quidem alieniſſimo tempore, quod Paſcha antecedit, quo ſc. meditanda Chriſti paſſio erat: unde etiam à placentis der Fladenkrieg/ nominatum fuit. Elector oppidum Wurtzen cum quadringentis equitibus, & aliquot peditum ſignis deditione cœpit: Mauritius autem brevi ad decem peditum millia, & quingentos equites coegit. Sed tempeſtivâ & fideli interceſſione Philippi Landtgravij Haſſiæ bellum diremptum, at animorum offenſiones non ſublatæ ſunt. Conſentaneum eſt, acri ac vehementi quadam incitatione inflammatum utriusque Principis animum ab iis fuiſſe: quos paci conſulere magis decuerat. *Sleidanus. Dreſſerus. Author.*

NUMMI CASTRENSES
JOANNIS FRIDERICI ELECTO-ris Saxoniæ, & Philippi Landtgravij Haſſiæ, armis contra Henricum Brunſuicenſem ſumptis. Anno Chriſti 1542.

CUm Henricus Dux Brunſuicenſis graviſſimis calumnijs atque invectivis, repurgatæ religioni addictos peteret: ortiſque varijs per Saxoniam loca que finitima incendijs complures deprahenderetur: qui habitâ quæſtione à præfectis & familiaribus Henrici Brunſuicenſis ſe conductos, atq; ſubmiſſos fuiſſe, confiterentur: Inſuper etiã Henricus ipſe Goſlariam & Brunſuicum Smalcaldici fœderis civitates, perpetuis excurſionibus, atque rapinis vexaret, neque Cæſaris & Ferdinandi Regis parêret edictis, qui rogatu Proteſtantium, vt ab omni vi temperaret, mandaverant: bellum ei Saxo & Landtgravius communi ſociorum nomine indicũt, breviq; tempore ſuam in ditionem ipſius agrum omnem perducunt, & arcem non procul ab Urbe Brunſuico poſitam Wolfebutelum, in quâ ſpem omnem collocaverat, deditione capiunt. Ipſe non diu commoratus: adventante jam hoſte fugâ ſibi ſalutem petit, & ad Bavaros, cum natu maximo filio Carolo Victore contendit. In ea quam diximus arce complures repertæ ſunt literæ, quibus liquidò doceri poteſt, quid ipſe, quid Bavari, quid Moguntinus, quid Heldus, & alij nonnulli conati ſint. *Sleidanus.*

O NUM-

GVILIELMI DUCIS JULIÆ, CLIviæ: Cusi belli tempore, quod contra Carolum V. Imperatorem gesserat: Anno Christi 1542. 1543.

CAROLUM V. Imper. graviter Guilielmus Dux Juliæ, Cliviæ, Montium &c. & quod Gallorum Regi militis in ditionibus suis scribendi subinde potestatem fecerat: & quod Iohannam Navarream, Francisci ex sorore Margareta Valesia neptem sibi desponsaverat: Rege nuptias illas vel maxime urgente, volente. Neque sub cineribus iracundia Cæsaris resedit: erupit, inque manifestum bellum exarsit: dum scilicet Anno Christi 1542. Ducatum Juliæ, Duce Wilhelmo & subditis nihil hostile timentibus invasit: ferro & igne omnia latè vastavit: loca plurima suam in potestatem redegit. Temporis non longi interjectâ morâ Dux Wilhelmus conscripto suarum ditionum milite, exceptis Marcoduro, Henisberga, quam tentavit, & Susteren, urbibus: quæ validis Cæsareanorum præsidijs tenebantur: omnia recupevit: subsidiũ Marcoduranis à Cæsareanis missum in agro Aldehonensi oppressit: & mense decẽbri asperrimâ hyeme Cæsarianos Marcoduri agentes aliquot

aliquot dieb. obsessos, libero ipsius arbitrio se dedere coegit. Inde pace rursus sed frustra initio anni 1543. per Electores & Landtgravium Hassiæ tentatâ, Cæsariani ingente militum numero Ducatum Juliæ rursus inundaverunt: sed pridie Paschatis Guilielmi auspicijs cæsi sunt fugatique. Victoria hæc Clivensis ad Sittardum magnam excitat in Gallia lætitiam: jussuque Regis publica decernitur ad templa Divorum supplicatio. Qua re magis exacerbatus Cæsar ex Hispania in Belgium contendit: Bonnam venit Moguntiâ secundo flumine. Inde Marcodurum (dura vulgò appellatum) Augusti 22. die venit, eamque secundo post die ui atque impetu capit: captam diripit, frustra reluctantibus acriter Clivensibus, quibus animum auxerat constans quædam opinio à Gallis excitata, quod Cæsar ad Algieram submersus jam pridem factus fuerit esca piscium. Occupatis & aliis, iisque præcipuis ditionis Clivensis oppidis princeps ipse venit Venlonum ad Cæsarem, cum deprecatoribus Henrico Brunsuicensi & Coloniensis Archiepiscopi legatis: quorum assiduâ & obnixâ deprecatione ipsi tandem est parcitum. Victo Granuellanus & Auraicæ Princeps leges imponunt.

A Centauro, in Emblemate, aut monstro quovis alio abripi sese libertas patitur, fœminæ simulachro expressa: ne vini ulteriorem patiatur. Confugiunt, libertate sua oppressa, ad Gallos Belgæ, odio Hispanorum: à quibus semper ante, haud secus atque à monstris abhorruerant. Sleidanus. Jacob. Schrenckius à Notzingen.

Author.

NUMMUS AVGVRALIS CAROLI V. IMPE: CVSVS SVB VLtimam expeditionem Gallicanam. Anno Christi 1644.

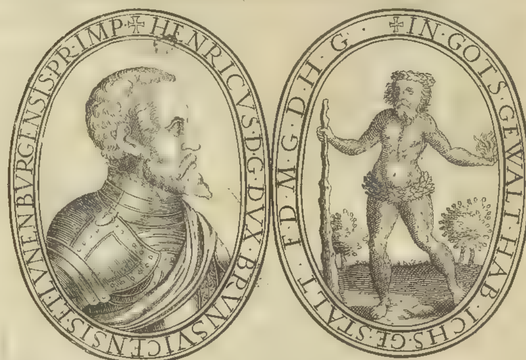
ILlustrissima victoriâ erat, quâ Gallus per Franciscum Anguineum Vindocinensis ducis fratrem, Alpinarum gentium Proregem, potitus fuerat, Carigniano suam in potestatem redacto. Eâ nunciatâ clade cum Cæsarem multi putarent, non recusaturum actionem pacis, obfirmatè ipse bellum parat: cumque Regem Franciæ in comitijs Spiræ celebratis, magnâ contentione hostem imperij pronunciari curasset, collectis ingentibus exercitibus in Galliam irrumpit. Lucemburgum militibus in præsidio relictis fame laborantibus deditione primùm recipit. Hinc transgressus in Campaniam Ligniacum in convalle montibus interclusum expugnat: Sandesirium oppugnat, immisso milite: sed desideratis circiter quingentis cum oppidani fortissimè sese defenderent, nihil agit. Secundo demum mense cum & Landræus, ruinâ domus oppressus, interijsset, & puluis tormentarius deesset, deditione capitur. Eâ durante obsidione Renatus Auraicæ Princeps, tormento percussus, altero pòst die, cum Wilhelmi Nassovij filium, patruelem suum fecisset hæredem, vitam finit, non sine mærore Cæsaris. Capto Sandesirio Cæsar pergit, & Catalauno relicto (quod est oppidum Campaniæ) castra ponit ad Matronam; cujus ad fluminis alteram ripam excubabant aliquot equitum Gallorum cohortes. Ibi Wilhelmus Fürstenburgius, qui Galliæ situm & aditus omnes nouisset, uno tantum servulo comitatus, de nocte procedit è castris, ut, quo loco flumen vado transiri posset, & exercitus traduci, cognosceret. Vbi iam ductore quodam homine rusticano, vadum reperisset, & in alteram ripam evasisset, interceptus ab equitibus Gallis Lutetiam pertrahitur. Res ea Cæsari omnino præter expectationem accidit, & suspensum aliquandiu tenuit. Galliæ Rex quod Helvetij nondum advenerant, prælium declinabat: & Cæsar promotis castris iuxta flumen Matronam progreditur. Est ijs locis oppi-

oppidum Epernæum; ubi multũ erat alimoniæ & ſupellectilis militaris: ea, ne veniret in hoſtium manus, flumine ſecundo tumultuariè devehitur: quod aufferri non potuit, igni corrumpitur, ipſiſmet oppidum incendentibus Gallis. Itaque Cæſar nemine reſiſtente, Caſtroteræum venit, caſtellum Theodorici vulgo vocant, ad idem flumen ab vrbe Lutetia, non bidui viâ poſitum oppidum. Et quanquam erant in caſtris Cæſaris, legati regis Galliæ, de pace miſſi, Cæſar tamen progrediebatur nihilominus: & cum iam hucuſque perveniſſet, incredibilis fuit orta Lutetiæ trepidatio. Fugiebant omnes, qui paulo eſſent lautiori fortuna, nec regis edictis fugam prohibentis contineri poterant, & fex modo hominum manebat. Itaque periculum erat, ne ab his ipſis vrbs omnium longè maxima, & inprimis opulenta diriperetur. Eorum, qui dant operam literis, ingens erat ibi numerus, ex omni ferè Europa: hi quoque fugiebant, & alioqui rex edixerat, ut omnes externi confeſtim diſcederent, capitis denunciatâ pœnâ. Cæſar iterum Cathalanum ubi perveniſſet, de ineunda cum rege concordia Monacho Hiſpano internuntio agit. Concepta pacis capita cum rex non aſpernaretur, quibus omnia hoc novo bello ablata utrinque reſtituebantur, & eo loco, quo ante bellum futura erant, Cæſar per Sueſſiones Cameracum & in Flandriam ſe recipit. Cæterum, ſimilitudines ac ſymbola, à rebus Cœleſtibus petita (cum alioquin præcipuam ex aſtrorum & motus ſyderum contemplatione voluptatem caperet) ſæpè multumque uſurpabat Imperator. Ex his non poſtremum, quod hic nobis nummus exhibet. *Sicuti enim maximus receſſus ſolis à terra eſt, quum ad quartum ferè gradum Cancri pervenit: ac tum in Auge ſive Apogæo eſſe dicitur: ſic aliquò quidem uſq; nominis ſui famam ſeſe extendiſſe ſtatuit Carolus: nondum autem ad apicem faſtigiumq; ſummum perduxiſſe: res à ſe geſtas præclaras: partas cedro dignas victorias: gerendas, parandas longè adhuc majores, celebriores. Sleidanus. Iohan: Tilius in Chronico Regum Franciæ.*

Author.

NUMMUS CASTRENSIS

HENRICI DUCIS BRUNSUICENSIS: Cusus in expeditione contra Saxoniæ Electorem & Hassiæ Landtgravium suscepta: Anno Christi 1545.

HENRICUS Dux Brunsuicensis, è ditione sua ejectus, militem conducit, quàm potest occultissimè: Gallo ipsi belli nervum, ut dicebatur, subministrante. Facto itinere per agrum Luneburgensem, non sine maleficio suam in provinciã ingreditur: Steinbruccum arcem deditione capit: vicinis ciuitatibus Brunsuico, Hanobriæ, Mindæ, Bremæ, denu[illegible]iat, ut sibi de injurijs satis faciant, & à conjuratione Smalcaldicâ (sic enim fœdus Protestantium vocabat) discedant: sin minus, diraminatur. Primariam suæ ditionis arcem Wolfebutelum obsidet: passim suam in fidem jurejurando populum [illegible]git. It contra Landtgravius mandato sociorum, cum Genero suo Mauritio, ac Ernesto Brunsuicensi. Dum non procul utrinque absunt copiæ, agitur de pace à Brunsuicensi, intercessore Mauritio: verum interim levibus aliquot prælijs utrinque decernitur. Impetrantur tandem induciæ, quò de pace facilius ageretur: sed eæ statim à Brunsuicensi violantur, eoque res deducitur, post aliquot prælia, ut de summa rei, cum toto Landtgravii exercitu sit ei decernendum. Hic ipse metuere, & quas antea repudiarat, pacis leges gravissimas, post longam deliberationem recipere. Leges erant hæ, quas ei tulerat Mauritius, ut se & filium natu maiorem dederet. Itaque paret, & sese cum filio dedit: quibus custodias ponit Mauritius: insignia copijs hostilibus adimit: avectis secum machinis octodecim, omnique instrumento bellico alio, ut & Steinbruccâ recuperatâ, domum redit. *Sylvanus in nummo Principem denotat, ad omnia adversa devoranda, sustinendaq́ paratum. Patientiæ namq́ typus est, accensus in læva foculus ductus forte à facto Scævolæ, nulli non Romanâ ex historiâ, noto. Confector Tabularum in Sleidanum.*

Author.

NUMMI CASTRENSES PAULI TERTII, PONTIFICIS AL- ter: alter legati ſui eq́ue filio Nepotis Alexandri Far- neſij Cardinalis: S. Rom. Eccleſiæ Vicecancel- larij: Cuſi armis contra Proteſtantes ſumptis. Anno Chriſti 1546.

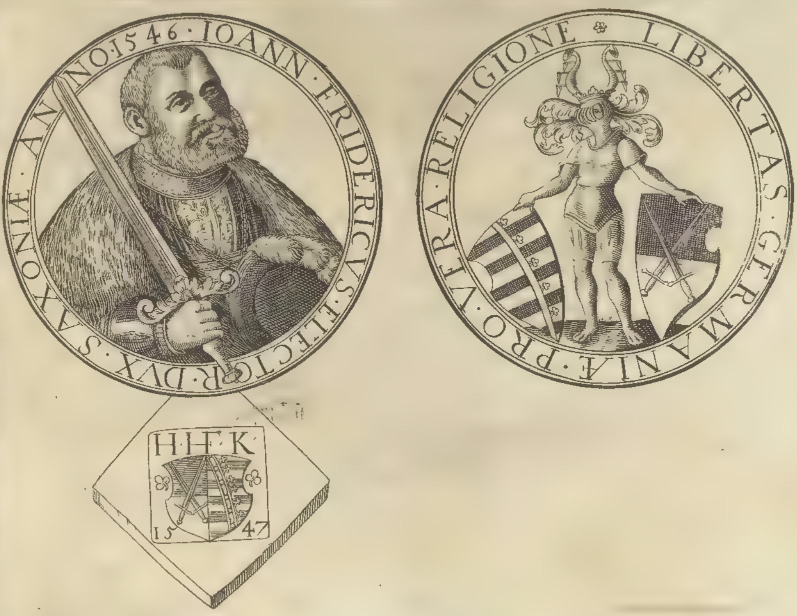
VT ſuũ quoque zelum in defendendâ religione Romanâ teſtaretur Paulus III. Pontifex, Carolo V. contra Proteſtantes omnibus rebus inſtructum mittit exercitũ: qui ad idus Auguſti anno 1546. Landiſhutum venit: tantò Imperatori gratior & acceptior, quod de Smalcaldicorum progreſſu certior factus, dimiſſis nũcijs illum, vt accelераret, hortatus fuerat. Peditum erant millia decem: equites levis armaturæ quingenti. His omnibus copijs nepotem ſuũ ex filio Octauium Farneſium Pontifex præfecerat. Octauio militabant magni nominis duces, Alexander Vitellius: Joannes Baptiſta Sabel-

Sabellus: Sfortia Palavicinus: Fridericus Sabellus: Paulus Vitellius, Julius Ursinus: Alexius Lascaris: Hieronymus Pisanus: Ioannes Maria Paditanus: Nicolaus Plumbinus: Nicolaus Petilianus. Cum hâc manu Florentiæ Dux Cosmus Medices unà mittebat equites ducentos, Rudolpho Balione, & Ferrariæ, Dux Hercules, centum, Alphonso fratre notho ductore. Octauio fratrem natu grandiorem, Cardinalem Alexandrum Farnesium, velut inspectorem consiliorum Cæsaris, Pontifex adjunxerat: promiserat insuper adhoc bellum ducēta millia Coronatorum? quinquies adhæc centena millia florenorum ex monastrijs, permissu suo, haurienda. *Junenem in nummo priore Ganymedem conjicio, lilia, permissu Jovis, humectantem: cum inscriptione, Dos Jovis exhilarat. Neq; enim insolens Ecclesiam liljis conferre inter spinas enascentibus. Hanc Syrio pressam æstu frigidâ fovet ac refocillat Pontifex: copias Cæsaris augendo: Duces peritos mittendo: pecuniam, nervum belli, subministrando. In altero Farnesius Viro bono atq; cordato operam dandam monet: ut in consiljis actionibusq; suis, ad scopum præfixum, quantum fieri potest, collimet: usurpatis Agamemnonis apud Homerum verbis: quibus Teucrum sub scuto Aiacis latentem, & feliciter multos Trojanos ferientem, compellat.*

Iliad. Θ. Sleidan. Author.

NUMMI CASTRENSES

JOANNIS FRIDERICI, DUCIS ET Electoris Saxoniæ: Cuſi ſub belli Smalcaldici initium, Anno Chriſti 1546.

INcidit hos in annos bellũ Smalcaldicum, ſive Proteſtantiũ: *quod victis,* (uti Hiſtoricorum quidam ſcribit) *multis modis triſte fuit, ac luctuoſum: victori felicitatis finem & quaſi terminum attulit.* Multorum hoc in fœdere Principum ac magnatum ſacramenta legis, manus; opes, arma atque inſtrumenta bellica: duos tamen eiusdem primi pilos quaſi atque Centuriones: Johannem Fridericum Saxonem, Imperij Electorem: & Philippum Haſſiæ Landtgravium: reformatæ religionis aſſertores ſtrenuos; quos etiam præ reliquis Cæſar, diſpoſitis & inſtructis ad bellum rebus omnibus, proſcribit die Julij 20. Proſcriptioni cauſam non religionem prætexebat (illam enim Alberto, & Joanni Brandenburgicis, alijsque ſibi militantibus liberam relinquebat) ſed multiplicem fœderatorum contumaciam ac rebellionem: læſæ Maieſtatis crimen: quodque ijdem Henricum Brunſuicenſem, & Julium Naoburgenſem è ditionibus ſuis ejeciſſent, & judicij Cameræ Imperialis authoritati parere recuſarẽt. Formulam Cæſar ad Mauricium Saxonem mittit: ipſe exercitum ducit Ingolſtadium: quo etiam Proteſtantes cum copijs

ſuis ubi veniſſent, communicato conſilio epiſtolam ſcribunt, & per tubicinem ad Cæſarem mittunt. Eâ cum injuſtum ſibi bellum inferri declaraſſent, multaque de cauſæ ſuæ æquitate attulliſſent, tandem defendendi ſui cauſa, & propulſandæ, non inferendæ injuriæ eam Cæſari, quâ devincti ſint, fidem renuntiant. Varia ad Ingolſtadium geſta usque ad anni 1546. finem: quæ lectori benevolo è Sleidano nota. Certum, præclaras aliquot adoriendi hoſtes occaſiones è manibus Proteſtantes emiſiſſe. Sed noluit Deus, ut Evangelium armis defenderetur, reſervatâ ſibi viâ ac modo, quâ propugnandum eſſet. Hyeme tandem appetente de pace quidem actum eſt: ſed ob conditiones duriores à Cæſare propoſitas, re infectâ diſceſſum. Redeunt itaque ad ſua Proteſtantes: Carolus diſcedentes lento gradu inſequitur. *Sleidanus.*

Matthæus Dreſſerus. Author.

NUMMI CASTRENSES

FERDINANDI ROMANORUM REgis; & Mauritij Ducis Saxoniæ: Cusi durante bello Smalcaldico. Anno Christi 1546.

FERDINANDUS Romanorum Rex, cum Fiessâ & Erenbergo â Schertlino captis, Oenipontem in magno periculo versari cognovisset, repentè magnam manum subditorum ex agro Tirolensi contrahit: qui ductore Francisco Castelalto Tridenti præfecto oppidum defendunt, simulque vias & aditus occupant. Idem postea ex Boëmia, Pannonia atque Silesia militem evocat; eidemque Sebastianum Weittenmullum ducem præficit. Dederat vero jam antè Cæsar in mandatis Mauritio Saxoni, vt jure agnationis Provinciam Johannis Friderici Septemviri sibi vendicaret, idque nisi faceret, minatus est, se alij potestatem occupandi esse daturum. Mauritius verò, quanquam Cæsaris mandato parere in animo habebat, properare tamen noluit, usque dum Ferdinandus per Hungaros & Boëmos præsidium, quod in Sudetis montibus septemvir collocarat, fudisset, & agrum septem-

viralem cædibus incendijsque quantis potest maximis, vastasset. Hâc demum vi ac tempestate perculsos, & ad se confugientes in fidem recipit, suoque cum Ferdinandi copijs exercitu juncto Zuiccaviam in Misnia, Schnebergam, Alteburgum, plæraque alia Electoris oppida, præterquam Gotham, Isenacum, Wittebergam, in suam fidem adigit. Eius rei nuntius in castra Cæsaris perlatus magnam excitavit lætitiam, quam & tormentorum tonitru Cæsar significari curavit.

Sleidanus, Dresserus. Author.

NUMMUS CASTRENSIS
CHRISTOPHORI CARDINALIS
Madrucij, itidem sub initium belli Smalcaldici cusus, Anno Christi 1546.

MADRUCIORUM fidem atque industriam cùm multis documentis explorasset Carolus Imp. clementiâ eos singulari prosequitur: ornat honoribus: ad res magni momenti ac ponderis adhibet. Alibrandi operâ in contrahendis contra Protestantes copijs feliciter utitur: Eundem pôst Germanicæ legationis Ducem supremum designat. Christophorum, quem amœni virum ingenij Thuanus appellat, sub id ipsum temporis ad Pontificem mittit, evocaturum promissa contra Evangelicos auxilia. Eundem Anno 1555. mortuo Joanne Jacobo Medicino Meleniani Marchione, summæ rerum in statu Mediolanensi præficit: quod Septem virorum, & reliquorum Imperij Principum amicitiâ floreret: attributo ei Piscariæ Marchione, qui rei bellicæ sub ipso præesset. *De Phænice naturæ referũt speculatores, quod sexcentos annos ubi vixit, voluntario se committat incendio, pyrâq; congestâ, quam eminentiori loco sitam Sol incendat, spontanea ardeat: ex his verò ipsis cineribus suis tandem reviviscat. Pari modo viri magni & vel literis, vel armis clari semetipsos quasi curis atq; laboribus comburunt: sed fini eâ, ut æternam post se nominis famæq; celebritatem relinquentes, seræ etiam vivant posteritati.*

Thuanus, Sleidanus Author.

NUMMUS CASTRENSIS

OCTAVII FARNESII, DUCIS Placentiæ, Parmæ, & Castri: Marchionis Novarriæ. S. Eccles. Generalis, Cusus durante bello Protestantium: Anno Christi 1546.

CTAVIUS Farnesius, cujus modò facta mentio, in Germaniam ubi venisset, strenui Ducis munere præclarè functus est. Nam ubi Cæsar Donaverdam expugnare decrevisset, lectissimis equitibus prius vrbe exploratâ, Farnesium cum equitatu peditatuque Italo, & Schaumburgium Comitem cum Germanis, ac duodecim bellicis tormentis eò mittit. Probavit hominis consilium fortuna: cumque de nocte profectus eò prima luce venisset, admotis scalis oppidani sese dedunt: præsidiarij fugâ sibi salutem quærunt. Distabant inter se castra non plus mille & quingentis passibus: tantâ attamen diligentiâ, tamque occultè res gesta fuit: ut hostes neque opportunè succurrere, neq; scire, quid factum sit, nisi peracto negotio, potuerint. Exeunt per conditiones deditionis duo vexilla præsidiariorum militum: quæ à fœderatis ibi relicta fuerant, quorum in locum duo vexilla rursus introducta sunt Cæsarianorum. Emblemate significare voluit Octavius, *nullam arcem, castrum, turrim aut civitatem tam munitam esse, cuius porta virtuti non pateat: Invia enim virtuti nulla via. Sleidanus. Author.*

NUMMUS CASTRENSIS CAROLI V. CÆSARIS DONATIvi loco exercituum præfectis diſtributus; ſoluto Proteſtantium exercitu. Anno Chriſti 1546.

CAROLVS auditis, quæ à Ferdinando Fratre & Mauritio Saxoniæ Duce feliciter in Saxonia gererentur, caſtra Lavingæ mutare decrevit: copiasque in duas partes diviſas movit; cum in alterâ peditatus procederet cum tormentis: in alterâ adverſus hoſtem, equitatus. Etenim vix fieri poterat, ut diutius in ijsdem caſtris Cæſariani morarentur, cæno ita profundo; ut annona propius plauſtris advehi non poſſet. Sermo plærorumque fuit, potuiſſe ea die Landtgravium tot difficultatibus oppreſſos, & propè circumvẽtos Cæſarianos invadere, non ſine maxima ſpe rei præclaræ gerendæ: ſed non paſſa fuit Cæſaris fortuna, tantam ei cladem infligi: paulo enim poſt, cum paucæ omnino civitates atque ordines conferrent auxilia in bellum, pax vero à Cæſare niſi duriſſimis conditionibus impetrari non poſſet; Proteſtantes decernunt, vt reliquis omnibus abductis copijs in Saxoniam Equites mille & ad octo millia peditum relinquantur inhybernis. Ita deinde ad 22 Novemb.

vemb: discedunt. Cæsar insequitur, cumque eos in Franconiam cogitare putaret, Pophingam, Norlingam, Oetingensem agrum, & Dinckelspulum, ut eis antevertat, deditione capit: ac postea Rotenburgum magnâ celeritate contendit. Landtgravius interea domum se recipit: Saxo verò ingressus iter cum socijs, civitates & principes, ad quos venit, pecuniâ mulctat. *Confector Tabularum in Sleidanum.*

Com. Natal.

NUMMUS ICONICUS:

CAROLI V. IMP. EFFIGIEM REferens, solerti depictam manu in castris ad Mülbergam sitis: Cusus Anno Christi 1547.

SOluto Protestantium exercitu, Cæsar Norlinga Noribergam: inde Egram venit in Paschate: ubi Mauritius & Augustus suas copias cum illo conjungunt. Obviam quoque it appropinquanti Cæsari Joachimus Brandeburgicus Elector cum 400. Equitibus: quibus filium suum Joannem Georgium præfecerat. Inde digressus Cæsar Saxoniæ fines attingit. Saxo cognito Cæsaris adventu, Albim transgressus pontem sublicium, qui Misnæ est, incendit, ne exercitum suum traducere Cæsar possit. Ipse verò Witebergam contendit. In itinere ad Mülbergam prope Albim considet, flumenque ratibus jungit. Sed appropinquante Cæsare injectis flammis eas incendit. Hispanorum in

adverſa ripa inſequentiũ unus & alter, ut flammas reſtinguant, & rates ſervent, Albim tranant, gladios tranſverſos ore deferentes. Tum ex ijs navigijs, quæ ſecundo flumine devecta, Saxones à reliqua parte pontis avulſerant, ut & illis, quæ Cæſar plauſtris adduxerat effecto ponte, fluvius fuit conſtratus, ut pedites & impedimenta tranſirent. In hoc rerum ſtatu Saxo, qui tunc ſacram concionem audiebat, præmiſſis impedimentis, ipſe poſtea ſubſequitur, & Wittebergam iter habet. Cæſar autem qui in celeritate momentum omne poſitum eſſe videret, vado reperto, primum Huſſaros, & leviorem omnem equitatum tranſire flumen jubet: pòſt ipſe quoque cum gravi armatura tranſit incolumis, neque cunctandum ratus, donec impedimenta ſimul & peditatus adeſſent, progreditur, & tribus trans Albim milliaribus ad ſylvam Lochanam Saxonem offendit, ibidemque ſuos ad virtutem cohortatus, initium prælij facit. Exercitus omnis equeſtris erat bipartitus: in prima acie erant Albanus Lanoius: Antonius Toletanus: Baptiſta Spinellus: Mauritius: alterum agmen Cæſar & Ferdinandus cum duobus filijs, & Sabaudiæ ducis filio ducebant. Gravis oritur pugna: in quâ vulneratus per ſiniſtram maxillam Elector, & circumfuſus undique hoſtibus, nulli tamen, neque Hiſpanorum, neque Huſſarorum ſeſe dedere voluit, niſi Germano Nobili, Tiloni à Trota. Captus non ſtatim ad Cæſarem, ſed ad Albanum ducem prius ducitur, ubi voce miſerabili, oculis in cœlum ſublatis, ex animo Deum compellat, his verbis: miſerere mei Deus, Nos ſumus jam hic. Ad Cæſarem adductus loquitur & audit ea, quæ prolixius narrant Hiſtorici. Captus cum eo fuit Erneſtus, Brunſuicenſis, Philippi filius: natu verò maximus filius Electoris accepto vulnere, Wittenbergam pervenit. *Sleidanus. Matth. Dreſſerus.*

NUMMUS CASTRENSIS

ALBERTI, COMITIS MANSFELDICI: in bello Smalcaldico Electoris Saxoniæ partes ſequentis, cuſus Anno Chriſti 1547.

ALbertus Comes Mansfeldius Agnatum ſuum Joannem Georgium cum fratribus Cæſarianarum partium eſſe, cumque Mauritio Saxone Duce Joannis Friderici Electoris provincias infeſtare, cognoſcens, ſibi non cunctandum ratus (præſertim cum Heldrungenſis ditio ab Electore Saxoniæ cognatis erepta diceretur) Islebium ex inopinato adoritur: populo ſacris dedito arcem capit: quatuorq; tormentis bellicis in forum adductis cives ad deditionem cogit: Iudæorum, & aliorum, quibus infeſtus erat, domibus vaſtatis, bonisque direptis ex oppido diſcedit. Bornſtetio inſuper & Alſtetio, Stolbergiorum Comitum oppidis potitur. Dehinc ſubditos omnes cognatorum in comitatu Mansfeldico ſuam in poteſtatem recipit. His peractis Halam Saxonum cum duobus filijs, & omnibus contractis copijs ad Electorem Saxoniæ proficiſcitur: qui vbi in itinere domum verſus civitates & Principes, ad quos venit, pecuniâ mulctaſſet, ulturus inſuper injuriam ſibi illatam, Lipſiam obſidet: graviterque oppugnatam tormentorum vi ac multitudine diverberat, laceratque: Albertum Marchionem Mauritij ſocium & adiutorem Rochlitij capit: amiſſa denique per Thuringiam & Miſniam non ſolum recuperat, ſed Mauritium quoque omnibus ſuis oppidis exuit, Lipſiâ & Dreſdâ exceptis.

Sleidanus, Chronicon Mansfeldicum Spangenbergij. Dreſſerus.

NUMMUS VOTIVUS

NICOLAI BARONIS MADRUCII,

Cuſus in honorem Caroli. V. ob fœdus Smalcaldicum diſſipatum: captos primos eius Proceres: Anno Christi 1547.

WITEBERGA obſidione cinctâ, Saxonem capitis condemnat Cæſar: verum Electoris Brandeburgici deprecatione, impoſitis duriſſimis conditionibus, vita ei redonatur. Non multo poſt Witeberga ex juſſu captivi Joannis Friderici ſe tradit Cæſari: qui educto Saxonico præſidio, ſuorum militum cohortes tres intromittit, ijsdemque ut & toti oppidi illius

illius custodiæ hunc Nicolaum Baronem Madrucium præficit: surrogatum non ita pridem in locum Alibrandi fratris, ardentissimâ febri Ulmæ extincti. Is in communi gaudentium atq; congratulantium fervore, ob virtutem Cæsaris felicitatemque, suum quoque affectum prodit, nummo hoc in honorem eius cuso. *Sunt ipsi*, uti vides, *Gigantum instar Principes Protestantes: qui Saxis ingentibus congestis, admotisq; scalis cælum conscendere, deq; sede sua Deos immortales deturbare conantur. It obviam conatibus eorum Iupiter, qui Cæsar est Carolus: caeteriq; superi, qui eius Symmachi. Hi miserè mulctatos Læstrigonas vt putabat) istos, deq; cælo, fractis scalis, præcipitatos, versu monent Virgiliano: cautius deinceps mercari discant: non Magistratum spernant superiorem: quodq; calidè inconsulteq; per vim suscipitur, inauspicatò plerumq; cedere, & uberem post sese pœnitendi segetem relinquere statuant. Author.*

NUMMI TRIUMPHALES

CAROLI V. IMPERATORIS: CUSI post confectum bellum contra Proteſtantes, & partam ad Mülbergam victoriam. Anno Chriſti 1547.

CApto Saxone, cum Philippus Haſſiæ Landtgravius, qui ex eo tempore, quo Ingolſtadio Proteſtantes diviſis copijs diſceſſiſſent, quietus belli Saxonici finem expectarat, per generum Mauritium cum Cæſare, de pacis conditionibus pro ſe agere permittit: ipſe etiam Halæ commoranti Cæſari ſe ſiſtit, delicti ab eo veniam deprecatus: præter ſpem tamen captivus detinetur. Erant enim certæ conditiones ei latæ, inter quas etiam illa erat, ne vita ei eriperetur, neque carceris condemnaretur. Quod ipſe cum ſuis de nullo, Cæſariani verò de perpetuo carcere intellige-

intelligebant. A Genero & non nullis alijs Germaniæ Principibus interceditur, sed frustrà: ipse necessitati paret, ut verò citius libertatem promereretur, præscriptam pecuniariam multam paulò post numerat: munitiones arcesque diruit: ducenta ænea tormenta tradit: quibus juncta, quæ civitatibus Cæsar extorserat, quingentorum tormentorum numerum excesserc: quæ cum aliquaudiu Francofurti in triumphi modum stetissent, tandem pars Mediolanum, Neapolim, pars in Hispaniam ac ad Belgas in devictæ Germaniæ testimonium sunt avecta. Cæsar abducto Wittenbergâ præsidio oppidum Mauritio Saxoni tradit: è Thuringia Norimbergam deflectit, Boëmis è propinquo formidinem injecturus: sed hi, consternati victoriâ Cæsaris, veniam petentes mulctantur parte privilegiorum, pecuniâ, armis: nonnulli etiam vitâ atque exilio. Lubecensium legati, qui nunquam Protestantium fœderi subscripserunt, ad Cæsarem gratulatum de victoriâ venerunt. Bremensium & Hamburgensium Oratores operâ Regis Daniæ, gratiam, multati pecuniâ, obtinuere. Soli Magdeburgici non satisfecerant, in quos paulò post molem belli transfert. Et quid ni triumpharet exoptatissimo hoc rerum successu Cæsar? Facit: *inq; nummo altero, Aquila veluti orbi insidens oleam pacatis & morigeris porrigit: pacis utique & clementiæ Symbolum: rebellantibus fulgura atq; fulmina immittit. In altero Herculis sub imagine Saxonem cum sociorum quodam clava sua contundit, prosternit: supprimit: Landtgravio Satyri sub typo ad arborem alligato: unitis civitatibus, quas Hydra repræsentat, frustrà conatibus ejus restentibus. Pont. Heuterus. Dresserus. Author.*

NUMMUS HONORARIUS REINHARDI COMITIS SOLMENSIS, in bello Smalcaldico contra Protestantes, Cæsaris castra sequentis: Cusus Anno Christi 1547.

NEque hic etiam nummus Generosi & Illustris Herois, Comitis Reinhardi Solmensis obliterandus mihi esse videtur: qui Cæsari in bello Smalcaldensi strenuam, cum Friderico Fürstenbergico (cujus effigiem habere non potui) navarat operam. Gliscentibus belli rumoribus, quod contra Protestantes suscepturus Cæsar dicebatur, audierat Comes ex Navio Imperatoris Cancellario, hospite tum suo, consultum sibi videri, si Landtgravius ad Cæsarem veniret. Sic enim futurum, ut omnis suspicio & diffidentia, quæ ex delationibus utrinque factis nata sit, tolleretur. Ex eo Comes optimus non desiit monere Landtgravium, consilio pareret: cuncta etiam alia tentare atque juvare, quæ reconciliandis Cæsari Principibus inservire posse videbantur. Exorto belli incendio, licet religioni reformatæ addictissimus esset, Cæsaris tamen potius, quàm Principum castra sequi maluit: vel quia Imperatorem clementissimè de se meritũ honestè deserere non posset: vel quia sanctiora tutioraq; arma ea statueret, quæ seditionis, rebellionisq; labe carerent atq; vituperio. *Quid si & Symbolo hoc Principes monet, patientiam à Deo flagitent potius ad tolerandas, si quæ religionis causa, devorandæ, injurias, quàm Evangelium armis defendendum: quandoquidem documentis aliquot illustribus monstrarit Deus: nolle se verbum suum gladio propugnari: tutelâ eius sibi reservatâ: vicissim palmam nunquam non reportarit animus ærumnarum tolerans, soliq; Deo, inter incendia & naufragia: inter fluctus decumanos, & monstra sævientia confisus? Thuanus.*

Author.

NUM-

NUMMUS CASTRENSIS ERICI, DUCIS BRUNSUICENSIS, Cæsarianarum copiarum Præfecti in obsidione Bremensi: Cusus Anno Christi 1547.

SOcia erat Brema fœderis Smalcaldici. Ideoque cum Jodocus Gruningus jussu Imperatoris bellum in locis Saxoniæ conterminis gerens, Osnaburgenses, Mindenses, Comitem Lippiensem, alios imperata facere coegisset, ad vexandam quoque Bremam accedit. Eodem in velitatione quadam pilâ interempto, succedit Urisbergerus: paulò post etiam subsidio venit missus à Cæsare hic Ericus Dux Brunsuicensis: qui cōjunctis viribus urbem obsederunt, nec multò pòst tamen eandem solvere coacti. Albertus enim Mansfeldius cum Heidecco Barone, Ringravio, Bichlingo, Tumserno, & Conrádo Pfenningo Hamburgensibus copijs, quæ Bremensibus auxilio venerant, conjungitur, transmissoque Albi Brunsuicum aggressus fundit, antequam Urisbergerus adveniret: qui sub id momentum, superato flumine, ut se Brunsuico conjungeret, jam in fugam versis Brunsuicanis, in Mansfeldiorum impedimenta fortè incidit: & equis ad duo millia captis, magnâ insuper præda: & quod magis victori, qui interea Brunsuicum insequebatur, doluit. Tumserno centū millia aureorum adimit. Brunsuici clade hoc Urisbergero lucrum conciliante. Is ergo tantâ prædâ potitus jam nocte adventante, pedem retulit, & in Frisiam se recepit. Brunsuicus in Visurgim cum toto equitatu compulsus, multos è suis desideravit, ipse, tormentis omnibus amissis, incolumis evasit: rejecta in Urisbergerum culpâ, qui loco & tempore non venisset: unde post multas altercationes, altero perfidiam, altero rei militaris imperitiam exprobrante, cum res ad duellum spectaret, vix tandem amicorum interventu composita est. Confectis in Saxonia rebus Cæsar, qui Boëmorum proterviam coërcere in animo haberet, & metueret, ne Brunsuici strage inflati Mansfeldiani Boëmis animos adderent, omnem cogitationem eò convertit, ne ingentis victoriæ fructum, tam

 parvo

parvo momento amitteret. Verùm fœderati plus Saxonis fortunâ consternati, quàm suâ erecti, quod in eo uno Principe omne robur Germaniæ collocatum esse existimarent, adhæc amissâ grandi illâ pecuniâ, quam alendo diu exercitui suffecturam speraverant, ubi resciverunt, Saxonem, interventu amicorum, cum Cæsare transegisse, copias dissolvunt: & Mansfeldius quidem cum suis Bremam, Tumsernus cum reliquis Ducibus Brunsuicum, dilapso statim milite, concessit. *Hieroglyphon arcum monstrat, cum sagitta in cœlum destinata. Extollitur namq; viri illustris fama nominisq; celebritas ad astra usq;: sed arcus intentione, certaq; ad scopum collimatione est opus ei, quem*

——multis gloria terris
Tradat, & omnes, fama, per urbeis
Garrula laudet, cœloq; parem
Tollat & astris. *Thuanus. Author.*

NUMMUS AUGUSTALIS

CAROLI V. IMP. CUSUS DURANtibus Comitijs Augustanis: Anno Christi 1548.

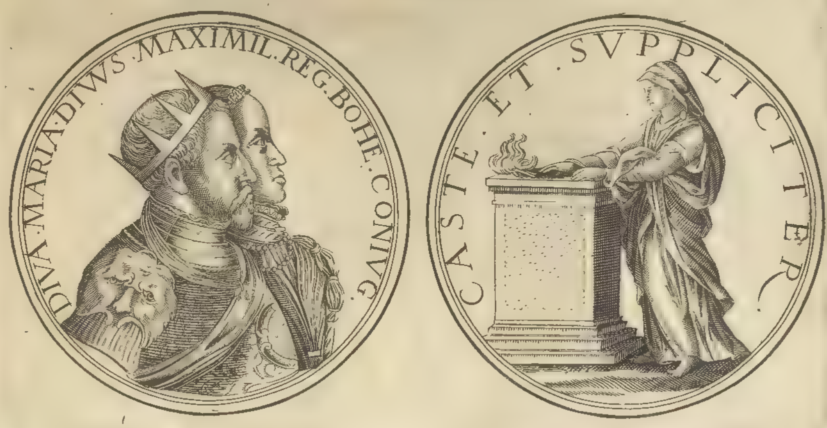

HIC verò quis non illud usurpet, Psalm. 133. *Ecce quàm bonum & jucundum habitare fratres in unum?* Neque enim fratres eos duntaxat versiculo eo indigitat vates Regius, qui eodem parente prodierunt, eadémque suxerunt ubera: verum omne aliud, quod inter parentes est, & liberos: quod inter avunculos & nepotes: quod inter fratres & sorores: paucis quod inter Christianos est cõcordiæ, consensus, amoris, societatis vinculum. Amorem hoc modo in suos, suorum in se vicissim cultum atq; observãtiam ostensurus Carolus Imperator, non solus hoc in nummo conspici voluit: sed eodem hauriri intuitu Philippum filium, quem, valetudinis in deterius ruentis causâ, ad se ex Hispania acciverat: & Maximilianum fratris filium: quem Hispaniæ

regno præficere constituerat: & Mariam filiam primogenitam, quam, ut Germaniæ vires Hispanicis arctius conjungerentur, Maximiliano desponsare decreverat: veniâ ejus rei prius à Pontifice impetratâ. Cusus is fuit durantibus Comitijs Augustæ Vindelicorum, Anno 1548. celebratis: quæ in memoria hominum iccirco magis, quàm fortè alia hærent: quod in ijs Saxoniæ Electoralis dignitas publico & solenni ritu à Cæsare confertur Mauritio: quod Sebastianus Vogelspergerus, notus satis miles, ob causas ab Histor cis allegatas, capite mulctatur: quod formula religionis, Interim appellata, Lutheranis offertur: quod profugus ac miser ad Cæsarem ex Hispania venit Rex Tunetæ Muleasses: quem filius natu major, occupato regno, exoculaverat.

Sleidanus Author.

NUMMI NUPTIALES MAXIMILIANI, FERDINANDI FIlij Boëmorum Regis: & Mariæ Caroli V. filiæ: Cusi Anno Christi. 1548.

QUO tempore Philippus Hispaniarum Princeps, gratulatum legationem ad patrem Cæsarem de partis aliquot victorijs, miserat, statutum fuerat, ut Maximilianus in Hispaniam: Philippus in Belgium proficisceretur. Præmissus Albanus in Hispaniam, quæ profectioni forent Philippi necessaria comparat: Maximilianus Genuam per Mantuam contendit: ut ibi Cæsareas triremes conscenderet: cui Princeps Philippus gratulatum obviam mittit Barcinonem usque, citatis equis Petrum Cordubensem. Maria verò Diegum Cordubensem. Felici vento, navigationéque usus Barcinonem applicuit, indeque paulò pòst Pintiam Carpetananorum versus iter cæpit, ubi multi fiebant ad nuptias apparatus. Princeps Philippus, Admirante Celtiberiæ, & Albano, multisque aliis principibus comitantibus circiter viginti, & quatuor millia passuum citatis equis, ad urbem usque Olivaresam obviam properat: Pintiæ die postero magna cum pompa nuptiæ celebrantur: confirmantur contractæ in oppido

Aranſuero non procul à Mantua Tarraconenſi civitate, per Cardinalem Tridentinum: peractis ſolennibus regia convivia multaque ludicra fiunt, ad oblectandos hominum animos. In Emblematibus explicandis te non moror Lector: obvia hæc, & ſine tenebris. *Caſta Deus mens eſt, caſtâ vult mente vocari: puta, ut in ordinibus vitæ alijs, ita pio legitimoq; imprimis conjugio. Id Veſtalis virgo innuit, thus caſtè ſuppliciterq; in ara ſuccendens. Arctus ſit neceſſe eſt, & indiſſolubilis amor conjugalis. Quid ſtrictius, quàm in nominibus conjugum horunce ſereniſſimorum Initiales literæ M. alterum Maximilianum: alterum verò Mariam denotans? Natal. Comes. Author.*

NUMMUS ANNÆ MOMORANTII, MILITIÆ Gallicæ Præfecti, imaginem Symbolumque referens: cusus post devictos à se Aquitanos, & Burdegalenses: Anno Christi 1548.

ANNAS Momorantius ex illustri & per antiqua Momorantiorum familiâ progenitus, fidam adeò fidelemque Francisco Galliarum Regi operam navavit: ut proximo à Rege, Conestabiliatus honore dignitateque eum ornarit. Sub finem tamen (*ut sunt rerum humanarum vices*) fastidio quodam animi benevolentiâ regiâ excidit: cum argueretur, quod Carolum Imperat: ab Hispania usque per mediam Franciam, tutum ad Belgas traduxisset. Curiæ se odiosum cum videret, privatam degens vitam sexennio toto latuit: usque dum, Francisco è vivis sublato, regni summa ad Henricum II. devolveretur: qui postliminio quasi revocatum nō modò dignitati pristinæ restituit: verùm etiam majori honore atque benevolentiâ, quàm fecisset pater, fuit prosecutus. Apparuit insigniter, quæ eius prudentia, animi celsitudo, inque rebus agendis dexteritas fuerit, cum Anno 1548. Aquitaniam universam, maximè apud Burdegalam, propter vectigal auctum Salinarium, orta seditio esset: ubi non solùm civitatis status à concitata multitudine immutatus: sed etiam Tristanius Manius, Regis in eâ provincia Vicarius, seditiosorum quorundam manibus sublatus è medio fuit. Ad sopiendos eos motus Rex statuit sibi cito ex Italia esse ad fines properandum: antè tamen Regis adventum sedati fuerunt Annæ huius Momorantij regali operâ: qui duobus equitum, & octo peditum millibus, repentè finitimis è locis collectis, eò convolavit: inque ipso propè articulo temporis surgentia, recen-

recentiaque adhuc turbarum semina oppressit. Authores seditionis cum prius Tristanij cadaver digitis & unguibus effodere coacti fuissent, capite plectit: & quoniam ad turbam ciendam tinnitu campani æris usi fuerant, omnem ijs campanarum usum interdicit. Fidem se & Francisco defuncto præstitisse, & viventi Regi sine omni fuco doloq; se suaq; omnia devovisse symbolo suo testatur. *Neq; enim globo lubrico ac versatili insistit constantia: sed quadrati lapidis firmâ nititur basi. Est annulus quem manu prætendit, vinculum: quo sponsus sponsam ad perpetuam fidem atq; castitatem devincire sibi & quasi subarrhare consuevit. Jacob. Thuan: Comes Natalis. Author.*

NUMMUS TRIUMPHALIS

HENRICI II. GALLIARUM REGIS:

Cusus post expeditionem contra Eduardum VI. Angliæ Regem susceptam: receptam Boloniam: Anno Christi 1549.

DEUS ex improviso apparens in eos dicitur, quibus in rebus perplexis præter spem exoritur aliquis, qui salutem adferat, negotijq; difficultatem expediat. Sumptum est à consuetudine Tragœdiarum; in quarum plerisq; machinis quibusdam Deus ostendebatur: idq; non in scenâ ipsâ, sed è sublimi, qui repentè commutatis rebus, fabulæ finem imponeret. Haud inconcinnè itaque hoc adagium pro symbolo usurpavit Henricus II. Rex Galliarum, cum præter omnium expectationem, celeritate incredibili Anglos invaderet: præterque facinora edita alia, Bolonienses, peregrini pertæsos imperij, sibi regnoque suo recuperaret. Cùm enim Anglos civilibus laborare dissidijs, bellisque videret, in Scotia verò res prosperè cedere intelligeret, arreptâ hâc occasione Gallos adoritur: primum, in Sequallensem munitionẽ facit impetũ: captâ ea Lamberti-montis eò adigit præsidiarios, ut effusis in aquam fossarum omnibus cadis tormentarij pulveris ac reliquo apparatu, ne in hostium potestatem veniret, obscurâ nocte sese Cesoniacum navale receperint. Reliqua erat Turris Ocdæ expugnanda, verum, ad lucrandum tempus, mole illam saxorum, & navium demersarum hostibus inutilem reddit. Cesoniacum navale cingitur obsidione, ubi Rex juvenis, cum tantæ bellorum moli non posset resistere, post

multas contentiones & ſumptus pacem cum Gallo facit his præcipuè conditionibus : Eduardus Boloniam Gallo reſtitueret : Gallus Eduardo 400000 nummûm diſſolveret pro ſumptibus bellicis: Eduardus primogenitam Henrici duceret uxorem , ubi ad aptam legitimamq́ue ætatem matrimonij perveniſſet.

Comes Natalis. Eraſmus in Chil.

NUMMUS CASTRENSIS

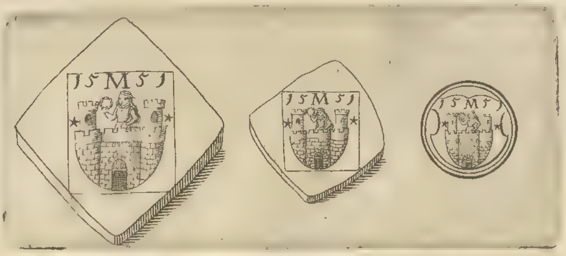
ANDREÆ AURIAE MELPHI PRIN-cipis : Admiralij Generalis Caroli V. Imperatoris: Cusus Anno Christi 1550.

CUm Dragutes, humili quidem vico Rhodi insulæ natus, magnam attamen seu virtute, sive rei navalis & locorum peritia famam consecutus, infestam admodum negotiatoribus Italiæ & Africæ oram adversam redderet: Cæsar Carolus Andreæ Auriæ dat negotium, ut classe collectâ prædonem insequatur, & quoquo modo posset, aut tollat, aut in servitutem redigat. Accedebant ad Auriæ classem non modò Johannis Vegæ, Siciliæ Proregis, sed & plurimorum aliorum copiæ: & quoniam Aphrodisium Africæ urbs (Mahadia à Mauris dicta) præcipuum videbatur piratarum receptaculum, ad id expugnandum, occupatâ prius Clupeâ direptaque, miles adducitur: quatitur terra marique, usque dum ruinæ visæ sunt satis facilem invasuris aditum esse daturæ. Cum verò cognitum per transfugam quendam fuisset, fossam ad ipsa mœnia profundam ductam, cujus ima in parte tabulata cum eminentibus clavibus terræ essent affixa: quibus invadentes urbem delapsi transfigerentur, visum est per ampliores ruinas murorum negotium facilius & minore cum periculo confici posse. Protracta hoc modo oppugnatio in mensem usque septembrem: multis commissis levioribus prælijs, murisque tribus jam locis disjectis. Cum autem urbanis præsidijs nullum spacium, ut se interius munire possent, datum esset, ab equitibus tandem militiæ Melitensis, & Italis Hispanisque copijs, per eas ruinas obsessi invaduntur: urbs per summam virtutem post atrox certamen capitur: non sine victorum clade. Dragutes amisso Aphrodisio, cum 6. triremibus, & 14. biremibus, ad insulam Aegimurum navigat, eas Turcarum reliquias secum avehens, quæ è tanta clade Aphodisiensi evaserant. *Successibus exoptatis Herois fœlicissimi nummi Symbolum respondet. Is namq; dum expeditionem*

hancce Tunetanam moliretur, non tam virtuti suæ confidebat: aut ulli apparatui bellico: quàm supremo illi Exercituum Duci ac Domino se suaq; omnia committebat: utpote quem vigilare semper, nunquam ut custodes alios: vel dormitare, vel dormire nosset. Thuanus. Comes Natalis. Author.

NUMMI CASTRENSES, CUSI DURANTE OBSIDIONE Magdeburgensi; Anno Christi 1551.

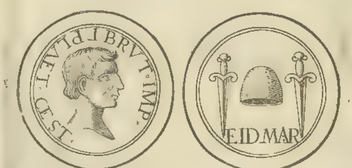

IN Historia belli Magdeburgici hæc ferè sunt præcipua: quod rebellionis accusati urbis ejus cives, scriptis aliquot satis nervosè sese purgarunt: quod proscripti à Cæsare edictis; expositique in prædam omnibus, moriendum prius sibi esse statuerunt: quàm ut se decreto Augustano, aut Concilio Tridentino subijcerent: quòd ab Henrico Brunsuicensi: Mauritio Saxone: Electore Brandeburgico & ejus patruele Alberto obsessi, hostes aliquoties magna clade repulerunt: quòd urbis partem, novam dictam; occupatam à Mauritio exusserunt: quod decembris die19. de nocte profecti, hostilem equitatum fuderunt: obviumque habentes Georgium Megapolensem cum copijs superarunt, secumque captivum in urbem abduxerunt: quòd demptâ facultate importandi cõmeatus, famem penè Saguntinam tolerarunt: quòd post multas denique ærumnas miseriasque devoratas conditionibus his cum Mauritio transegerunt; ut supplices deprecentur Cæsarem: Cameræ se submittant: Augustano decreto postremò pareant: urbis munitiones ad Cæsaris arbitrium diruant, & ipsius præsidia admittant; Aureorum150000 dependant; 12. belli tormenta majora Cæsari tradant; Mechelburgum Ducem & captivos dimittant. Duræ in speciem conditiones: revera tamen ipsis per privatas literas & de religione & libertate; sicuti postulaverunt, fuit cautum. Liberati hunc admodum Magdeburgici præter multorum expectationem summam nominis gloriam adepti sunt apud exteras nationes: quod propè soli per omnem Germaniam exemplo suo docuissent, quid posset constantia. *Sleidanus. Author.*

NUMMUS VOTIVUS

HENRICI II. GALLIARVM Regis: Cusus ante Expeditionem in Germaniam susceptam. Anno Christi 1552.

HENRICUS II. Rex Galliæ scripto edito, qua mente, quove consilio bellum suscipiat in Germania, declarat: nempe ut Principes captivos liberet: effrenatam Cæsaris cupiditatem coërceat, afflictæ Germaniæ pristinam libertatem restituat: Rempublicam constituat. Viderat is numisma D. Bruti interfectoris Cæsaris: insignitum pileo & duobus pugionibus: cujus imaginem, è penu nostra numismatica depromptam, communicandam tibi (Lector amice) putavimus:

Cum itaque Germaniam in libertatem sese vindicaturum promitteret, Emblema simile literis, quas diximus suis præfixit: inque id quod polliceretur, totis se viribus incumbere, videri voluit: re verò ipsâ quid ageret, eo tempore manifestavit: cum Tullum, Virodunum, Metimque Imperio Romano surreptas juris sui ac potestatis faceret.

In Alsatiam ingenti cum exercitu ubi venisset, speravit fore, ut, quemadmodum amicitiæ quadam ostentatione Metim ingressus fuerat, sic etiam ab Argentorato non excluderetur. Spe verò hâc suâ dejectus Haganoam inde

inde Wiſſenburgum petijt: ubi monitus à Mauritio Electore de Lincianæ pacis actione, biduo pòſt principibus reſpondet: quando liberationis captivorum certa ſpes ſit, ſe, ut ipſis ac toti Germaniæ gratificetur, redire in Galliam. Tulit ſane permoleſtè pacis actionem: ſed dolorem cautè diſſimulavit. *Sleidanus. Author.*

NUMMI CASTRENSES

ALBERTI BRANDEBURGICI:

cusi dum urbes Germaniæ superioris miserè affligeret: Noribergenses obsideret. Anno Christi 1552.

CUm Albertus Marchio Brandeburgensis Wolfgangum ordinis Teutonici Magistrum direptionibus & incendijs, uti plurima loca alia, ad suas conditiones perduxisset, eodem agit modo cum Noribergensibus. Lichtenaṛum arcem & oppidum ditionis ipsorum deditione capit: captam solo æquat; oppidanos pecuniâ mulctatos in suam fidem adigit; castella villasque ad septuaginta, templa quam plurima: ex sylva tria jugerum millia, Noribergensium ditionis spoliat, diripit, exurit. Sueviæ civitates inter Albertum ac Noribergenses pacem, sed frustra solicitant: Hæc tamen legatorum tandem Mauritij ac Landtgravij filij operâ conciliatur. Pacis conditiones hæ fuêre præcipuæ: ut Noribergenses aureorum millia ducenta pendant: tormenta magna sex instructa tradant: Principes confœderatos, ut Augustani favore prosequantur: ipsi vicissim illis ablata restituant. Solvitur hoc modo obsidio: Albertus ad Ulmenses se convertit. *Sleidanus. Author.*

NUM-

NUMMUS CASTRENSIS MAURITII ELEECTORIS SAXONIÆ; Cusus expeditione contra Carolum V. Imp. susceptâ, Anno Christi 1552.

EST Batænæ, monstro maritimo, ea corporis vastitas: ea in effundendis per narium spiracula procellis, vehementia: ut nautæ armis telisque nullo ei modo resistere queant. Cæterum stratagemate supplent quod viribus decedit: objiciunt dolia, pilas, trabes, bacillos, belluæ, ut, dũ in hæc vires vanè suas exercet, elabendi interim atque effugiendi occasionem habeant. Sed & tractum hac ex historia monitum: esse per cuniculos supplantandos, qui viribus ac potentia nobis sunt longè superiores: non aperto Marte oppugnandos. Et His quidem ARTIBus usus quoque fuit Mauritius Elector, contra Carolum Imp. in manus arma sumpturus: dissimulavit, quantum potuit, ægrimoniam è Landtgravij soceri captivitate diuturna, spretisque tot à Cæsare precibus, contractam: misit legatos suos ad concilium Tridentinum, quod ex Principibus fecêre pauci: tectè habuit fœdus, cum Gallo ictum: in speciem multa egit alia, quibus consiliarijs quoque suis in tanto rerum molimine, glaucoma objiceret. Constititutis tandem ex sententia rebus suis, probeque stabilitis, preces in arma vertit: cogit exercitum è milite potissimum, quo Magdeburgum oppugnaverat: jungit sibi socios Guilhelmum Hessi filium: Joannem Albertum Meckelburgi Ducem: Albertum Brandenburgium: omnes fœderi militiæq; Franciæ asscriptos. Hi primo in Sueviam irrumpunt, liberas passim civitates occupant: tormenta aurumq; extorquent: protestantiũ Magistratũ, rejecto Pontificio restituũt. Idem Augustæ admissi faciũt, restitutis etiã civium tribubus, à Cæsare dissolutis. Ulmam Cæsaris præsidio munitam, frustra oppugnant: mulctatâ octodecim aureorum Rhenensium millibus ad Alpes contendunt. Mense demum Junio certior factus Cæsar de Mauritij sociorumque ejus conatu,

militem conſcribi, ac ad oppidum Rutam in Alpium congreſſu ſitum, convenire jubet. Sed Mauritius, earum munitionibus ſuperatis, octingentos in fugam conjecit, Fieſſamque contendens obvias munitiones expugnat: multis hinc inde occiſis, pluribus captis. Tum Erenburgum progreditur, magnoque militum labore in proximos arci montes evadens, præſidiariosque tormentis oppugnans, mox ad deditionem cogit, captis tribus virorum millibus: cæteris fugâ elabentibus. Hinc eâdem uſus celeritate exercitum Insbruckum, ubi Cæſar erat, convertit: qui de capto præter opinionem Erenburgo certior factus, cum ſe ſine milite cõſpiceret, nec in Italiam iter pateret, quod nunquam in vita ipſi contigerat, fugam capere cogitur. Intempeſtâ igitur nocte cum fratre Ferdinando, omniq; aulico comitatu, relictâ impedimentorum maximâ parte, magno cum tumultu abitum parat, ac Villacum in Carinthiam iter, fugæ ſimile, inſtituit, dimiſſo prius ac in libertatem reſtituto Joanne Friderico Saxone, qui Cæſarem deſerere noluit, ſed ſumma cum fide fugientem eſt comitatus. Mauritius Insbruckum ingreſſus, quicquid in oppido rerum erat Cæſarianarum, Antiſtitis Auguſtani, ac qui hos ſequebantur, militi dat diripiendũ: â Romanorum Regis ac civium bonis abſtinuit. Interea Paſſavij Cæſariani ac Mauritiani pridie Cal. Auguſti inter ſe pacem faciunt, ac Landtgravius Haſſiæ ad duodecimum Auguſti diem in arce Kynefelda liber conſtituitur. *Pontus Heuterus. Sleidanus. Author.*

NUMMUS CASTRENSIS
FERDINANDI REGIS, MAURITIO
Electore Saxoniæ contra Turcas proficiſcente: Cuſus Anno Chriſti 1552.

INter cætera Pacificationis Paſſavienſis capita haud poſtremum erat: ut confœderatorum Principum copiæ Ferdinando Regi militent, ſi velit. Miſſis itaque nuncijs, Machometum duobus exercitibus firmiſſimis Pannoniam invaſurum, Mauritius Elector Saxoniæ Germanico militi Dux ſummus præficitur: qui ad Danubium copias præmittit: pedites quidem ſecundo flumine: equites autem per continentem: ipſe rei privatæ cauſa domum recurrit: poſt tamen ad eos revertitur. Machometes cognoſcens Mauritiũ Bregetij conſediſſe, & ponte ſupra Danubium jacto, cum ſe urbem Strigoniam obſeſſurum ſignificaret, purpuratum Budenſem cum copijs huic oppoſuit: non ad pugnam quidem: ſed ut hoſtis conſilia exploraret: & ſicubi auxilijs opus eſſet, opportunè ſucurreret: & ne Mauritius arbitraretur, ſe poſſe pro arbitrio quocunque placeret, ita liberè palari, conſilium Caſtaldi erat, dum Agria à Turcis obſidetur, ut Mauritius ab unâ parte; ipſe ab alterâ Turcicum exercitum fatigarent & invaderent; eâque de re ad Ferdinandum ſcripſerat: cui conſilium ſuum probare non potuit, quod noluit prudens princeps rem totam prælij aleæ committere: ſed è re præſenti viſum, ut uterque cum copijs ſuis Albam Regalem, & Veſprimium uſque excurrerent, quo citra diſcrimen hoſtem ac obſidione averterent. Cum autem Ferdinandi præſidiarij & milites paſſim ob non ſoluta ſtipendia tumultuarentur, culpa à Caſtaldo in Mauritij adventum reiecta eſt, ut qui exercitu ſuo numeroſo totum regis ac provinciæ ærarium exhauſiſſet. Mauritius recriminando Caſtaldi avaritiâ, ac rapacitate factum dicebat, ut alienatis provincialium animis, ejus in Pannoniam deſcenſus rei Chriſtianæ minus utilis fuerit. Diſſenſio certè iſthæc cauſa non minima fuit: quod nihil eâ in expeditione geſtum memoriâ dignum aut imperio fructuoſum. *Thuanus. Natalis Comes. Author.*

NUMMUS CASTRENSIS

CAROLI V. IMP. SUB IPSAM URbis Metensis obsidionem cusus: Anno Christi 1552.

T CAROLUS V. Imperator Metim ab Henrico II. Galliarum rege Imperio ereptam, recuperaret, validâ manu Argentoratum petit: dehinc Haganoicâ viâ Lotharingiam versus proficiscitur. Galli interim ductore, Guisio Metim & Nanceium muniunt: frumentum omne atque pabulum ex agris eò convehunt. Cæsar Landavio supra 16. dies, pulcherrimo cœlo, non sine multorum admiratione commoratus, tandem iter ingreditur Metense: & ad 22. diem Octobris Urbem obsidet: plerique cives ac senatores permissu Gallorum discedunt, alij in Lotharingiam; Argentoratum alij. Militabant Cæsari Joannes Marchio Brandeburgicus; Adolphus Holsatij Dux Daniæ regis frater: Philibertus Sabaudiæ Ducis filius. Albertus etiam Brandenburgicus, cum ei de stipendijs exercitus, cum Galliæ rege non conveniret: ad Cæsarem se convertit: ac cum eo reconciliatur. Eum Aumalius Gallus cum ingenti exercitu adoritur: sed successu prorsus infœlici. Profligatus quippe ab Alberto vulneratur: captivus abducitur. Cæsar auditâ hac victoriâ Dedenhovio, quod est ad Mosellam 4. infra Metim milliaribus, 20. Novembris die in castra cum venisset, longè validius, quam prius factum, urbs tormentis concutitur, fragore non Argentinensium saltem, sed & trans Rhenanorum aures verberante. Defendebant Urbem lectissimi duces, crebras eruptiones, in Alberti præsertim castra facientes: rei vero summæ præerat Guisius. Sub exitum Decembris Cæsar hyemis sævissimæ intemperie coactus obsidionem soluit, & Dedenhovium profectus, ac inde reversus in Belgium, legiones aliquot apud Treviros hyemare jubet. Ex contagione autem atq; frigore propè tertia pars exercitus desiderata fuit. Susceperat quidem Cæsar hanc in Mediomatrices expeditionem, *cum jam nominis famæq; suæ celebritate utrunq; sese polum complevisse existimasset*: ut Meti subjugatâ feliceem curis laboribusq; suis finem imponeret: & *Hercules veluti alter has ad columnas clavam suam deponeret, leoninam suspenderet*: verùm successu parum prospero expertus fuit, consilia humana divinis reprimi non rarò atque retundi. *Sleidanus. Author.*

NUMMI VOTIVI AC TRIUMPHALES: CUSI IN HOnorem memoriamque Henrici II. Galliarum Regis, ob res præclarè fortiterque gestas. Anno Christi 1552.

IRes tibi (lector benevole) eâdem in charta nummos exhibemus, qui triumphum, & quæ hujus sunt insignia, Henrico II. Gallorum Regi tribuunt, ob res feliciter, diversis in locis, eodemque penè anno, gestas. Et quæ illæ? Lauro dignus judicabatur (verbo singula attingimus) quod è Rhemis in vicinos Leucos, quos hodie Lotharingos vocant, cum exercitu movens, Tullum & Nanceium occupavit: Principem puerum deduci in Galliam: matrem ejus amitamque Lotharingia cedere jussit. Quod Mediomatricum urbem, Imperio addictam, per Conestabilium regni sui Momerantium cæpit: captam præsidio firmavit. Quod terrore militis sui (hoc namque etiam sibi Rex arrogabat) effecit, ut Cæsar Saxonem & Landtgravium vinculis tandem suis liberaret. Qnod Veromanduos ingressus, (Lucenbergensem hodie agrum vocant) Astenæum, Dannvillerium Verodunum, Iuosium, Lumesinam sui juris fecit:

Quod

Quod denique Belgas, qui Picardiam depopularentur, repressit: deflectens in Hannoviam, Trelonem, Glanionemque, arces in potestatem suam redegit: Cimeum urbem cum arce excidit, soloque æquavit. *Tot*, inquam, *victoriarum monumentis superbus, publicâ populi gratulatione applausuq;, & planè regio triumpho, Lutetiam, ut vides, suam ingreditur. Sleidanus. Thom. Freigius in paralipomenis ad Ferronum. Author.*

NUMMUS TRIUMPHALIS

JOANNIS BAPTISTÆ CASTALDI,

Summi Exercitus Cæſariani præfecti: Lippâ Turcis ereptâ, inque Chriſtianorum poteſtatem redactâ: Anno Chriſti 1552.

Lippam à Turcis per vim captam Joannes Baptiſta Caſtaldus Italus, Ferdinandi Imp. militiarum Præfectus, acerrimè cum obſideret, Germanos primum & Hiſpanos miſtim ad ruinas murorum collocat, eosque ad ultionem cæſorum amicorum adhortatur: ex altera parte videns hoſtes aliquo modo retrocedere, jubet cataphractos ex equis deſcendere: alios ſtrictis gladijs ſcutisque arreptis: alios captis ſariſſis conari perfracta verberatione mœnia irrumpere. Omnes imbelles præterea, qui caſtra ſequerentur, haſtatos, ad morem Pannonum, ſupra collem urbi imminentem vult conſiſtere ad decipiendos Turcas urbem defendentes: quaſi milites ibi ſunt collocati ad invadenda mœnia: dato hoc ijs negotio: ut cum urbem acrius invadi viderent, cum clamore ipſi & ſtrepitu deſcenderent. Turcæ viſâ innumerabili propè multitudine deſcendentium à colle, animis concidunt: nudant omni præſidio muros: irruit ingens Chriſtianorum multitudo parte eâ, ubi ſcalæ hæſerant. Turcæ qui reliqui erant, in arcem fugiunt; qui remanſerant, trucidantur; urbs diripitur. Oppugnantur validè etiam qui arcem tenebant Turcæ, commeatus preſſi inopiâ cum hoſte paciſcuntur, ut ſibi cum armis, ſocijs, vexillis, impedimentis liceret tutò excedere. *Exceſſit*, ut in nummo vides, *ſedibus ſuis Lippa: mæſta ſedet convaſatis armis, quidq́ nunc capiendum ſit conſilij meditatur.*

Ad supplendam, quam promisimus historiam, Cassani Bassæ quoque effigiem in nummo exhibemus, qui cum 5000 equitum millibus à Mahumete Bassa, totius exercitus Turcici præfecto, ad Lippæ obsidionem missus: arcem illam flammis corruptam invenit: sed munitiones non omninò destructas esse cernens, igne prorsus extincto, eas instauravit: Mahumetumque ejus rei certiorem facit. Solimorum quoque arcem vicinam situ inexpugnabilem, à præsidiarijs tamen alieno pavore consternatis desertam occupavit: quos fugientes adsecuti Turcæ ad unum omnes sine certamine trucidaverunt: excepto centurione arci ab Aldana imposito, qui captivus ad Cassan Bassam perductus fuit. *Natalis Comes: Author.*

NUMMUS VOTIVUS

EIDEM HENRICO II. GALLIArum Regi, de rebus prosperè in bello gestis, congratulans: Anno Christi 1552.

EJusdem, cum superioribus, argumenti atque tenoris hic Nummus est: ut qui ob virtutē fortunamque militarem Henrico Laurum deberi communi orbis consensu attestetur. Temporis non nihil ordo in ejus inscriptione turbatur, quem sic reponimus.

I. Octavium Farnesium, ne Gonzaga præfectus Mediolanensis Parmam sibi eriperet, metuentem, in suum recipit patrocinium: & Parmæ Gallicum militem imponit præsidio. Pontifex Julius factum Octavij fert indignè, eumque Romam citat: rogatus à Cæsare ad ferendas suppetias Mirandulam obsidet: hujus, ut & Parmæ capiendæ spe cum frustraretur, certis conditionibus cum Gallo transigit, deserto socio Cæsare. *Sleidanus.*

II. Potinus dux belli Gallicus naves aliquot Belgicas, pretiosis mercibus onustas, in Oceano mari cæpit: Brissaccus in Pedemontio & Taurinis oppida multa, inprimisque Chœrium & Sandamianum. *Idem.*

III. Senenses a Mendoza Præfecto Cæsariano durius habiti, ad Gallos deficiunt: Præfecto & Hispanis urbe ejectis. Cum enim prius è Cæsarianis Montacutus cum octingentis peditibus Senam fuisset ingressus, id adeò indignum Senensibus visum fuit, ut summum studium in colligendis copijs posuerint: ac paucis inde diebus Nicolaum Petilianum Comitem cum 4000 peditum ex composito clam in urbem intromiserint, Senensibus cunctis pro patria libertate arma capessentibus: Iis ingressis, Cæsariana præsidia, non sine magna utrinque clade, sunt ejecta. Superstites Hispani partim sese in oppidulum partim ad Cœnobium Divi Dominici, quod munierant, receperunt. Postridiè Comes Sancti Florius cum duobus millibus recentium peditum ingressus cœnobium & oppidulum multis Hispanis trucidatis expugnavit. *Com. Natalis.*

IV. Metim Mediomatricum urbem non ob præsidiarios modo

Cæſar optimè inſtructos, quorum ad octo millia equitum ex flore juvẽtutis Gallicæ, ſub Franciſco Lotharingo Guiſio duce militabant, ſed aeris etiam intemperiem relinquere, & obſidionem ſolvere cogebantur. Bruma enim continuo gelu corpora urebat: cui incommodo cum mox pluviæ continuæ ſupervenirent, reſoluta nive omnia aquis tegebantur: milites indies magno numero ex alvi ſolutione interibant. Quippe enim de centum peditum millibus, quæ Cæſar ad urbem deduxerat, ſupra quadraginta millia hyemis iutemperies abſumſerat. *Pontus Heuterus.*

V. Hesdino à Cæſarianis, duce Roſſæo, capto, Henricus maximis copijs contractis Vermanduorum finibus propinquat. Roſſæus viribus diffidens copias retrò deducit, relicto filio cum firmis præſidijs. Cæterum ubi id acceſſiſſent Gallicæ copiæ, Vandomius tormentario negotio præfectus tormenta eo attrahi jubet: quo facto tanta vehementia tantoque ſtudio arx concuti cæpit, ut quatuor globorum millia in muros contorta ſint, nullâ tamen parte muri humiliore patefacta, cum verberatio diſtaret ab imo pluribus viginti pedibus. Tandẽm præſidia arcis atque cives ita ſe dedunt, ut præter libertatem & impedimenta cuncta victoris arbitrio committerentur, atque ut exire liceret cum vexillis ad profectionem explicatis, & cum duobus mediocribus tormentis. Roſſæi filius quamvis ſatis diu obſidionem pertuliſſe ſibi viſus eſt: tamen quia nondum hoſtes arcem invaſerant, veritus paternam indignationem à patris præſentia diu abſtinuit. Galli ita recuperatum Heſdinum ſingulari diligentiâ muniunt, omnibusq; neceſſarijs inſtruunt. *Comes Natalis.*

NUMMI ICONICI
ALBERTI MARCHIONIS BRANdenburgici, & Philippi Ducis Brunsuicensis referentes imagines: Cusi ante pugnam ad Visurgim commissam: Anno Christi 1553.

HENRICUS Dux Brunsuicensis, qui certis de causis cū Mauritio Electore Saxoniæ, muniendi sui causa, fœdus fecisset: contra Albertū Brandenburgicum: Episcopis atq; Norimbergicis auxilia promisisset, magnāq; exercitus Mansfeldici partē ad se traduxisset, per Philippum filium vicinis bellum infert: grassatur per Episcopi Monasteriensis, Mindensis, Erici principis agnati sui, & Bremensium fines, ab ijsque vim pecuniæ permagnam extorquet. In Franconiam tandem exercitu translato, Suinfurtum obsidet, quod Albertus valido præsidio firmaverat. Ubi vero Albertum in Saxoniam bellum transtulisse cognovit: periculum domi esse videns, ac Henrici patris ditionem devastari audiens, obsidionem solvit: Saxoniam repetit. Idem faciunt Mauritiani, quibus preæerat Hedeccus, & propè Northusium Mauritio sese conjungunt. Et quoniam Albertus in agrum Mindensem deflexerat

 Mauritius

Mauritius, quod putaret illum per Hassiam iturum, & in Franconiam denuò facturum impetum, Northusio petit Embecum, ut illum anteverteret. Tandem omnibus conjunctis copijs in agro Hildesemonsi castra ponit ad Osterodum, & calendis Julij cum socijs Philippo Brunsuicensi, & Boëmiæ Cancellario Henrico Plavio, Ferdinandi Regis nomine bellum ei denunciat: Is conditionem accipit, & legatos intercessores à se dimittit: orat etiam Cæsarem, adductis in perduellionis suspitionem adversarijs suis, ut pacta sua cũ Episcopis esse rata velit. Nono die Julij à meridie ad Visurgim flumen præliũ inter Mauritium & Albertũ committitur: hic vincitur: ille victor globuli ictu in latere dextro ad ilia accepto prosternitur, in castra relatus biduò post vitam finit. Henricus Brunsuicensis duos eâ in pugnâ amisit filios, Carolum Victorem, & Philippum Magnum. Desiderata sunt quatuor circiter millia, plærique equites: captivorum ingens numerus. Albertus fugâ elapsus Hanobriam pervenit incolumis. *Sleidanus. Thuanus.*

NUMMUS CASTRENSIS

PHILIBERTI, DUCIS SABAUDIÆ

Cæsarianarum copiarum, in obsidione Hesdini, Præfecti; Cusus Anno Christi 1553.

HENRICUS Gallorum Rex, auditâ Tervannæ jacturâ, magnoperè turbatus est: quod tot præclaros Duces uno tempore cum urbe amisisset. Veritus igitur, ne Hesdinum ijsdem artibus caperetur, cui Robertus Dux Bullionæus cum præsidio præerat, mittit eò quoque Horatium Farnesium, cum multis Italis Galliæque Proceribus. Vice versâ, Philibertus Allobrogum hos apparatus percipiens, incredibili studio Cæsarianas copias Hesdinum adducit, arctissimâ, tribus lateribus, oppidum cingit obsidione: concutit plus minus septuaginta tormentis bellicis: facit cuniculos ubique ad evertenda mœnia: nullum quietis spacium obsessis neque interdiu, neque nocte relinquit. Gallorum câ in expugnatione licet fortitudo enituerit evidenter: Cæsariani etiã multa suorum jacturâ coacti fuerint in castra recedere: renovatâ tamen verberatione, atque per has pugnas paulatim defensoribus imminutis, Bullionæus deditionem certis consilijs decernit. Dux Subaudus cum appareret illis pactionib. assentiri, nec quicquã de esset præter obsides, & subscriptiones, Cæsariani, qui rem ægrè ferebant, quia vel gloriã, vel prædã, per hanc compositionẽ sibi existimabant è manibus præripi, levia certamina cũ Gallis committunt: paulò post etiam per ignem supposititium graviter læsi, tantâ corripiuntur indignatione, ut omni sermone de fœdere neglecto conatus pristinos renovarint, obsessis aggeres disjectos singulari diligentia reficientibus. Interim Dux Allobrogum ad expugnationem oppidi mirum quoddam stratagema excogitat: jubet verberationem acerrimè renovari: quæ cum per biduum facta fuisset, omnibus defensionibus prostratis, atque cuniculo sub ijsdem mœnibus excavato, quo locus erat invadendus: statutum est, ut cum primum phalanx ad murum accederet, aperiretur: alteraque ejus pars ad dextrã, altera ad sinistram distribueretur, atque ita vacuum spacium in medio relinqueretur. Ubi dies ad pugnam destinatus adventasset, Allobrox Cataphractis in acie constitutis, addit agmen confertum peditum, milites jubet ad invadendum accurrere,

illi

illi ſimulantes ſe velle adoriri, bifariam dividuntur: tormenta continuò in obſeſſos diſploduntur: atque ignis ſubijcitur cuniculis, qua erat irrumpendum. Illuc Horatius Farneſius cum omni nobilitate confluxerat, quorum major pars cæſa eſt, aut vulnerata: atque Horatius ipſe globo trajectus interijt. Inexpectato hoc eventu muris collabentibus & aggeribus planâ prope viâ factâ eſt Cæſarianis: quo ſpectaculo territi reliqui defenſores, quamvis ſtrenuè pugnarent, diuque impetum ſuſtinuerant, viribus tamen impares cedunt tandem: Cæſariani oppidulo potiuntur, omnia ferro, cædibus, incendiis, populationibus, rapinis deſtruentes. Dux Bullionæus, cum multis præclariſſimis nobilibus, capitur. *De Elephanto naturæ produnt ſpeculatores, quod provocatus grave cum Dracone, Rhinocerothe, grandioribus animalibus alijs bellum gerat: erga debiliora ſit miti adeo placidoq; ingenio ut congregatim occurrentia proboſcide paulatim removeat ac ſegreget; ne forſan imprudens eorum aliquot proterat: Sic Infeſtus Infeſtis dux hic erat ſereniſſimus: turpe ducens lædere non læſum: aut minores gravius ulciſci injurias. Comes Natalis.*

Author.

NUMMUS CASTRENSIS HENRICI JUNIORIS, DUCIS Brunſuicenſis, cuſus poſt partam, de Alberto Brandenburgico, victoriam: Anno Chriſti 1553.

TRiſtis omnino, plenaque funeſti luctus pugna erat ad pagum Süvershuſen 9. Julij Anni 1553. commiſſa: utpote in qua Albertus acie victus ægrè evaſit: Mauritius victor globo trajectus biduo poſt expiravit: occubuerunt Carolus & Philippus Brunſuigi Duces, Henrici filij: Fridericus Dux Luneburgenſis vulnus lethale accepit, Cellamque deportatus, aliquot inde diebus expiravit. Sed ne ſic quidem ſanguinis humani ſatis hauſerat Bellona ſæviens: oritur ex priore illo bellum recens ac novum: dum veterum offenſorum memores Henricus Brunſuicenſis, & Albertus Marchio pro ſe quisque colligunt atque reſtaurant copias. A re pecuniariâ laborabat Henricus: qua abundabat Albertus, mirantibus omnibus, unde illi tantum nervorum ad damnoſum adeo bellum ſuppeteret. Ea res ſummas in anguſtias Brunſuicum redegit, tumultuante milite, & ob ſtipendia non perſoluta jam propè ad Albertum, à quo interea ſolicitabatur, deficiente. Sed peropportunè accidit, ut ab Epiſcopis & Noribergenſibus pecunia ſubmitteretur: cujus interventu, ſeditionis æſtu reſidente, tempeſtas omnino conquievit. Duodecimo ſeptembris Albertus Brunſuico ſuas educit copias, & cum in hoſtem incidiſſet quod fuit non procul ab urbe, manus conſerit: funditur: quippe cum equitatu omni careret: Henricus autem ad viginti ſigna peditum haberet. Interea Albertus ab adverſo prœlio, in urbem Brunſuicum redit: verum ubi per indicem accepit, vi Henricus

X

ad urbem castra poneret, inde discedit: quosque potuit equites recolligit: atque ut in Thuringia adventum suum expectent, jubet: quo paulo post, coactis undique copijs, contendit. *Henrici nummus fortunæ exhibere imaginem videtur: quâ tamen non tam confisus fuerat Heros magnanimus: quam præpotentis Dei auxilio atq; præsidio. Id enim Symbolum innuit literis duntaxat initialibus expressum:* In Gottes gewalt/ hab ichs gestalt. *Thuanus. Author.*

NUMMUS CASTRENSIS

PETRI STROZZÆ: GALLICI EXercitus, qui in Italia & Atrebatibus regi militabat, summi Præfecti : Cusus Anno Christi 1553.

HENRICUS secundus Rex Galliarum, cum parum ei feliciter hoc anno res in Gallia Belgioque successissent, non malè rebus consulturus suis videbatur, si vires Cæsarianæ, uno eodemque tempore, ad Italicum, Belgicumque bellum distraherentur. Statuit igitur pluribus in locis Cæsarem vexare, eoque consilio Petrum Strozzam, summum Ducem in Italiam mittit, cum proregia potestate, qui præesset cum summo imperio omnibus regijs copijs, magnumque equitatus & peditatus numerum, undique ex Italis urbibus acciret ad stipendia: quin & ipse promittit, magnas se ei copias è Gallia, proximâ æstate, in Italiam missurum. Non deest rebus gerendis Petrus, uti videre apud Historicos, Jacobum inprimis Thuanum, licet: cum à Cæsare vicissim Jacobus Medicæus Marchio Mariniani, summo imperio rerum militarium præficitur, qui clam instructis quibusdam Hispanorum cohortibus præcedens, Chamoliam munitionem Senæ urbis, à paucis negligenter custoditam occupat. Strozza qui in Galliâ Subalpinâ faciendis bellicis apparatibus occupatus fuerat, citatis equis Senam convolat: urbem ingressus omnibus necessarijs reparationibus instruit: postea optimis firmissimisque præsidijs munit classium, Rosetum Montem Alcinoi, & reliqua Senensis ditionis oppida. Longum ac periculosum eo tempore bellum geritur, donec Regis tandem exercitus, cui Strozza præerat, in Hetruria à Cæsariano milite interceptus, ingenti clade mulctatur. *Conabatur magni*

Herois illius virtutem , ſæpè quidem mors terrere : coronam ei monſtrans: ut qui ne Regibus parcit: falcem ſtringens procurvam, quâ omne genus mortalium, feni inſtar reſecat : reſecuit etiam Petrum huncce Anno 1558. 22. Julij: cum in obſidione Dietenhovianâ globo trajectus occumberet. Sed quid illa? *Mihi* inquit, *non dominaberis!* Eleganter. Ut enim verè moritur, qui nihil in vita egit, quo ſe vixiſſe oſtenderet; ſic poſt obitum etiam

— Benefacta manent, æternaq; virtus
Non metuit, ſtygijs ut rapiatur aquis.

aut veluti vatum alius canit:

Diſcite virtutem Juvenes: nam ſola beatos
Nos facit, & diræ non timet arma necis,
Fortunæve minas, aut ſævi ſpicula fati
Quæq; facit tremulâ, curva ſenecta, manu.

Natalis Comes: Author.

NUMMUS VOTIVUS MARIÆ REGINÆ ANGLIÆ: CUſus reſtauratâ Pontificiâ religione in Anglia: unà cum monetâ aureâ, ſub inaugurationis feſtum in vulgus ſparsâ: Anno Chriſti 1553.

MOrtuo Eduardo Angliæ Rege, teſtamentique tabulis reſeratis apparuit, quod Mariam & Eliſabetham ſorores Germanas exhæredarit: Joannam, Henrici Ducis Suffolciæ filiarum natu maximam, ex aſſe hæredem ſcripſerit: quæ cum literis, judicioque, prudentiaque præſtaret, non admodum honoribus hiſce, præviſo quod ſibi immineret periculo, delectata fuit: parentis attamen voluntati repugnare noluit. Tulit hoc iniquiſſimè populus, non tam ſtudio Mariæ, quam odio Northumbrij Ducis, quum nemo ferè dubitaret, quin hujus ipſe author eſſet conſilij: nimirum, ut hâc viâ regnum, tanquam in ſuam domum derivaret. Maria interim in Norfolciam confugit, & opem implorans pro reginâ ſe gerit. Northumbrius collecto milite comprehendere eam ſtudet: qui verò in ur-

be erant consiliarij, cum offensionem ordinum non ignorarent, & magnæ manus ad Mariam confluerent, mutatâ voluntate regni ad eam sceptrum deferunt, Joannam asservant custodiâ. Capto insuper Nothumbrio, & securi percusso: Maria, summo populi applausu, Regina renunciatur: adhibitis ceremonijs solennibus inauguratur. Cum paulò post etiam, sopitis aliquatenus regni turbis, Philippo Caroli V. Filio desponsata fuisset, totam sese ad religionis negotium convertit: fert leges, quibus, quicquid supererat adhuc Evangelici instituti, tollitur, abrogatur: quotquot ad Pontificiam religionem redire nollent, ad ignem, suppliciaque alia rapiuntur. *Cæcis itaq; visum restituit*, ut emblema ejus habet: *timidis, & sub Edoardo de religione Pontificia ne hiscere quidem audentibus, libertatem pacem, quietem. Sleidanus. Author.*

NUMMUS CASTRENSIS

HENRICI II. GALLIARUM REGIS,

cusus expeditione in Belgium suscepta: Anno Christi 1554.

AD exitum Junij Anni hujus 1554. Galliæ Rex, cum exercitu Campaniæ finibus egressus, ad Mosam flumen iter habet: & Cæsaris provinciam, extremis Nervijs conjunctam, invadens, Bovinum oppidum, & Dinantum inter alia multa cæpit, diripit, arces ibi demolitur: Mariæ delitias

itidem cæptas opere præsidioque munit. Cæsar autem Bruxellâ digressus cum suis copijs Namureum venit, quod est ad Sabim flumen, infra Dinantum, quinque milliaribus oppidum. Rex videbatur ad prœlium spectare, cumque duceretur tempus, in Hannoniam deflectit: & Binsium oppidum, arcemque reginæ Mariæ delitias deditione cæpit, & longè lateque rapinis ac incendijs omnem illam regionem devastat: in Arrebatū tandem finibus Rentini oppidū obsidet. Adventante autem Cæsare, & factis utrinq; levioribus prœlijs, ab obsidione tandem, Augusto mense, discedit. *Halece* (eum enim piscem, non Delphinum esse arbitror) *Belgium Rex denotat: quod piscis illius frequens ibi captura. Annulo cingit, & quasi subarrhat sibi politissimas ejus provincias Holandiam ac Selandiam. In pala annuli Adamas conspicitur, Symbolum infracti invictiq; animi: quem & palmæ ramus denotat: ut victoriam laurus. Sleidanus. Author.*

NUMMI VOTIVI
HENRICI II. GALLIARVM REGIS:

Cusi plerique (ut ego conijcio) post confœderationem cum Imperatore Turcico factam: Anno Christi 1554.

IN propagandis regni sui terminis, augendâve in immensum potentiâ ardens patris æmulus Henricus II. Valesius, Rex Francorum erat: *notârat tribus semilunis inter se complicatis, cupiditatem occupandi tres orbis partes: plenilunio orbem totum.* Certè, luminibus aliorum, & inprimis Augustalis domus Austriacæ ut obstrueret, extrema quæque tentare: cum Turcâ quoque fœdus inire, inque viscera Europæ hostem sævissimum attrahere non dubitavit. Exemplo sit Hariadenus Ahenobarbus, qui Solymanni jussu infaustas Gallicis rebus ferens suppetias, vastatâ Liguriâ: Iluâ, Igylio, Ænariâ & Liparâ insulis, crudeli populatione afflictis, ingentem hominum miserorum prædam sub intolerabile Turcicæ servitutis jugum misit: cum non pauci ex antiquioribus Galliæ Regibus in Asiam & Africam lilia victricia, contra Mahumetanos, pro christianorum salute & incolumitate gloriaque, laudabiliter inferre consuevissent. *Author.*

NUMMUS TRIUMPHALIS
PHILIPPI II. HISPANIARUM
&Angliæ Regis: cuſus poſt ſuppreſſam conjurationem Anglicanam: Anno Chriſti 1554.

CUM multâ Cardinalis Poli diligentiâ concluſum & ſtabilitum eſſet inter Philippum Hiſpaniarum Regem, & Mariam Reginam Britaniæ, certis conditionibus, matrimonium, complures ex Proceribus graviter id ferentes ad eas remorandas nuptias animum adjecerunt. Summa initæ conſpirationis capita fuerunt Thomas Viatus: Henricus Suffolcius: Petrus Carrus, præcipuæ authoritatis ac potentiæ viri. Carrus ad urbem Cornubiorum ſe conferens, immaturè tumultuari cæpit: ſed à reginâ accerſitus in Galliam aufugit. Viatus conſilia veritus ſua aperiri, auxiliis amicorum adjutus repentè Londinum verſus iter capit: Maria, ne quid detrimenti urbs caperet, Suffolcium ad ſe acciri jubet, quem rebus militaribus cum ſummo præficeret imperio: verùm regulus ille clandeſtina conſilia detecta eſſe metuens, cum ducentis equitibus Londino egreſſus in regionem Varoichiam ſe recipit, ibique pluribus auctus viribus ſtudet aliqua munitione potiri. Sed irriti omnes hi conatus: fruſtraneæ machinationes, cum Regina urbium munitionumque præfectos, ne illum admitterent, per literas monuiſſet, & Huntingtonium Comitem cum ſatis validâ manu peditum, equitumque contra eum miſiſſet. Diſſipatis, cæſiſque copiis hoſtilibus hiſce Suffolcius & Viatus hoſtes Reipub. judicantur, capiuntur, ultimoque ſupplicio unà cum Joanna Graia Suffolcia ejusdemque maritò Northumbrij filio, afficiuntur: Eliſabetha Reginæ ſoror, quod & ipſa conjurationis rea diceretur, carceri mancipatur. In nummo

Rex

Rex Philippus *Bellerophontis imagine repræsentatur: quasi Chymæram vicerit, hoc est, curâ ac vigilantiâ sua clandestinam trium Angliæ Procerum conjurationem indagarit: irrita eorum consilia fecerit: magno Angliam periculo liberarit.*

Thuanus. Author.

NUMMUS CASTRENSIS

GUIDOBALDI DUCIS URBINI:

summi exercitus Pontificij Imperatoris seu Capitanei: cusus Anno Christi 1555.

Claruit literis simul & armis hic Guidobaldus Roboreus vel Monfeltrius: Dux Urbini IIII: Pisauri Dynasta: Soræ & Senogalliæ dominus. Habetur quippe in elogio ejus, quod pacis tempore studia calidè habuerit: Historicus, Musicus, Architectus fuerit insignis: Martis verò atque armorum peritiæ bellicæ documenta plurima dederit: factus Capitaneus seu Imperator totius exercitus Pontificij, cum bellum arderet in Hetruria, Anno Christi 1553. à Cæsare verò Carolo V. Eques ordinis Tosani creatus. Verum ut nulla felicitas firmo semper immotoque stat pede; sic neque hujus perduravit. Corruptus namque à ministris malignis, exactionibus subditos, inprimis Urbinates ac Eugubinos, oneravit: ideo in odium populi incidens, tumultum ejus expertus est, & melancholiâ gravatus in febrim quartanam incidit, quâ mense integro laborans moritur tandem in Pisauro, Anno Christi 1578. 29 Septembr: symboli ei loco fuere *Pyramidei seu Obelisci tres, ordine caveæ quadratæ impositæ: cum inscriptione* φιλαρετοτάτῳ *virtutis amantissimo: & alterum quod hic vides propugnaculum Senogalliæ referens, ita à se extructum, ut ad omnem orbis plagam vim impetumque hostilem arceat.*

Henninges in Chronologia: Author.

NUM-

NUMMUS MEMORIÆ SACER

COSMI MEDICIS, DUCIS FLORENTINI: CUIUS INSULÂ ILUÂ; CONTRA TURCARUM INCURSIONES, MUNITÂ: ANNO CHRISTI 1555.

CUm Saba Rais Turcarum Archipirata, biremibus aliquot ac myobaronibus, universa littora maris mediterranei devastaret: proxima quæque littoribus prædationibus, latrociniis, incendiis repleret: multa castella Christianorum acerrimè popularetur, catenatis ad transtra colonis: non mediocris terror Italicis littoribus injectus fuit. Veneti prædationibus hisce excitati Pandulphum Contarenum, Præfectum classis (quæ erat destinata custodiis sinus Adriatici) mittunt ad audaciam, & incursiones Piratarum reprimendas; restinguendaque tantarum calamitatum incendia. Sed neque partibus suis defuit Cosmus, Magnus Dux Hetruriæ: princeps perpetuâ dignus memoriâ. Præterquam enim, quod pacificatâ Hetruriâ ordinem militum S. Stephani, qui Piratas toto mari prosequerentur, instituit, annuisque proventibus ornavit: quod Regi Hispaniarum, adversus Turcam exercitum paranti, auxiliares copias misit: quod militiam perpetuam, quam Ordinantzam appellant, quadringentis levis armaturæ, & ducentis Cataphractis Equitibus, quorum virtute regni fines tueretur, publico stipendio alendis, constantem erexit, hoc insuper beneficiis Reipublicæ præstandis adiiciendum putauit: ut in Insulâ Ilua (Elbam hodiè dicunt) non procul á Plumbino Tusciæ promontorio sitâ, urbem è fundamentis excitaret, firmamentis ac propugnaculis munitissimam: Cosmopolin appellatam: quò non solum se, ac ipsam Insulam: sed etiam Thuscos vicinosque his Ligures adversus externos hostes immunes & securos redderet. Facti illius memoriam posteris, hoc nummo, relinquere voluit. *Jacob: Schrenck à Notzingen. Author.*

NUMMUS CASTRENSIS

COSMI MEDICI, DVCIS FLOrentini: Cuſus durante obſidione Senenſi: Anno Chriſti 1555.

SEnenſes graviter à Cæſarianis obſeſſi (obſidionis cauſa ex Hiſtoricis tibi nota eſt, Lector amice) quotidiè multiplicatis munitionibus magis magiſque premebantur, ut mira eſſet omnium rerum victui neceſſariarum penuria. Licet autem ſolicitarentur obſeſſi, monerenturque per literas Ducis Hetruriæ, ut ſe Cæſari dederent: nec expectarent acerbitatem victoriæ, quæ vel moderatiſſima valdè ſolet eſſe inſolens: tantus tamen erat priſtinæ conſervandæ libertatis ardor, ut neque conſilia amicorum, neque inimicorum minæ quicquam proficerent. Marinianus tam obſtinatos eſſe ſentiens, nova tormenta imperat attrahi Florentiâ, atque ad eam partem murorum dirigi, quam Pius ſecundus Pontifex reficiendam curaverat: quod illam putarat debiliorem: ſed cum tanta eſſet obſeſſorum in reſtaurandis reparationibus adverſus ruinas diligentia, ab incepto deſtitit. Tandem cum milites æquè atque cives victus inopiâ defatigati, afflictique non poſſent diuturnam obſidionem inediamque perferre, ulterius certis conditionibus ſeſe Cæſari dedetunt. Cum verò intellexiſſent, urbem in poteſtatem Ducis Hetruriæ, de Cæſaris conſenſu, perventuram eſſe, ita animo fuêre perculſi & conſternati, ut omnis ætatis homines, relictâ patriâ, paterniſque ſedibus unà cum Gallicis præſidiis exiverint: quippe cum nativa quædam æmulatio & malevolentia jam multos annos inter Senenſes & Florẽtinos duraret. Quoniam verò multa oppida à Philippo Hiſpaniarum rege poſſidebantur in Hetruria, ita Anno demum 1557. compoſita res fuit, ut Coſmus Dux Florentiæ omnia Senenſis ditionis poſſideret, præter Urbatellum, Portum Herculis, ac Telamonium. Inprimis autem ob perpetuas Turcarum incurſiones Philippus Rex, & ante eum Carolus V. Cæſar urbem Senenſem eidem Coſmo commendarunt, utpote cujus potentiam cognoviſſent, & induſtriam in omni genere publicæ adminiſtrationis. Illud enim mediocre

ſolatium,

solatium, in tantis molestiis, occurrebat prudentioribus Senensium è civilegio: quod erant futuri sub ejus Principis tutela, cujus neque prudentiam, neque justitiam, in publicis privatisque rebus, ne hostes quidem auderent reprehendere. Hanc præcipuam sententiam conceperunt populares, nobiliorum tyrannide liberati: ad quorum calamitates quidam alludens hæc carmina composuit:

Leno Diegus erat: Senæ sed Cæsar amator:
Hanc, ad amatorem, dum violentus agit,
Fugit ad Henrici, Virgo, indignata petentis
Blanditias: Galli deinde fovetur ope.
Hanc cupit: hanc petit: impatiens fit Cæsar amorum,
Mittit ad hanc, Medices, protinus inde, Ducem.
Nititur is ferro morbum depellere, & igni:
At Medicâ multo plus valet arte malum.
Additur huic tenuis victus, tenuisq. dieta
Exanguis, pallens, & macilenta fit hæc.
Deformem sensit Cæsar, pertæsus amorum,
Hanc donat Cosmo: reddidit ille decus.

Nummi Emblema quid velit, explicationis expeditæ est. *Offert quippe obsessis Senensibus pacem Cosmus, si eam amplecti velint: exitium & interitum, si repudiarint. Illius olea hieroglyphicon: hujus Clypeus, thorax ferreus, hasta, armatura reliqua. Natalis Comes.*

Author.

NUMMUS HONORARIUS
FERDINANDI, FRATRIS CAROLI:
Cuſus in comitiis Auguſtæ Vindelicorum habitis: Anno Chriſti 1555.

CÆſar, Anno ſuperiore, comitia Vlmam indixerat: dein Auguſtam Vindelicorum tranſtulerat, quibus cum propter valetudinem ipſe adeſſe non poſſet, Ferdinando Fratri partes ſuas committit. Profectus itaque Auguſtam Ferdinandus cum multa de turbato, & religionis, & Reipub. ſtatu, verba feciſſet, oſtendit, quantum utilitatis in omnem non modo Germaniam, ſed etiam univerſum Chriſtianum orbem ſit redundaturum, ſi Germaniæ Eccleſiæ Romanæ reconciliarentur: nihil verò magis ad pacem ſpectare & tranquillitatem, quam ſi omnes de religione controverſiæ, univerſarum gentium Chriſtiani nominis, ad Synodum deferantur. Nec caruit effectu oratio ejus, prudensque conſilium, ſiquidem iisdem in comitiis pax religioni in conventu Paſſavienſi promiſſa publico imperij decreto confirmata fuit: ne ſcilicet ulli Principi, Comiti, aut civitati Imperiali bellum inferretur, propter doctrinam religionis. Fuitque hic annus 35. ab Anno 1521. quo primùm Edicto Caroli V. Lutheri doctrina damnata, atque ut hæretica proclamata fuit. *Sleidanus. Author.*

NUMMUS HONORARIUS

PHILIPPI SECVNDI HISPANIAE Regis; Cusus, regnis & Provinciis omnibus, à Carolo V. Imper. patre, sibi traditis: Anno Christi 1555.

CArolus V. Imper. annum ætatis agens quinquagesimum quintum, rebus compluribus feliciter peractis, cum se animo, corporeque deficere sentiret, quod dudum proposuerat, exequi, Filioque Philippo regna ditionesque omnes tradere statuit. Octavo igitur Septemb. ex Anglia (ubi hactenus cum nova nupta degerat) in Belgium evocatum, cumque honorifico Hispanorum Anglorumque comitatu advenientem recipit: 7. Cal. Novembris Bruxellam ordines Belgarum omnes convenire jubet, iisque præsentibus consentientibusque, rem Principibus raram, mirante mundo, perfecturus, certâ ad vitam servatâ pecuniæ annuæ summâ, in filium omnia regna transferre decernit. Fratri quoque Ferdinando Romanorum Regi Imperij jura, dignitatemque cum Cæsaris titulo concedenda censuit. Rebus igitur necessariis ad hanc rem constitutis in præsentiâ ordinum, Procerumque Belgarum, certis adhibitis ceremoniis, supremam familiæ Burgundiæ authoritatem in filium Philippum transfert, Principem eum Equitum aurei velleris constituens. Sumpto prandio ad amplissimam Palatij aulam descendit comitatus filio Philippo, Sorore Maria, Emanuele Philiberto Sabaudiæ Duce, Procerum turbâ, Regum Principumque confœderatorum Legatis. Tum in paratam paulò altiori loco sedem considet, & per Philibertum Bruxellium arcani consilij Senatorem, Proceribus voluntatem suam exponit. Finitâ oratione Cæsar ipse quædam, à Bruxellio omissa, subjungit: comprimis Filium Philippum Belgis: hos filio, multis cum lachrymis, commendat. Auditus est ab omnibus summâ cum attentione, cumque dicendi suavitate, gravitateque omnium animos commovisset, magno numero præsentes lachrymas fundebant, singultusque adeò sonoros edebant, ut ipsum Cæsarem Reginamq; Mariam collachrymari cogerent. Exinde Jacobus Massius Antuerpien-

fium Syndicus, juſſu ordinum, prolixâ oratione reſpondet, gratias agens Cæſari, & cm ipſi, tum ejus ſororibus felix tutumque iter precatur. Mox Philippus Rex è ſede ſurgens coram patre Cæſare in genua ſe mittit, indignumque ſe tanto honore munereque profeſſus, gratias agit: & Ordinibus per Antiſtitem Atrebatenſem Antonium Perenotum promptam animi voluntatem indicat. Cæſar poſtea cum ſororibus, ſalutatis Regum ac Principum Legatis, navem conſcendit, & cum quindecim Cantabricis onerariis, viginti Belgarum Hulckis, viginti & uno inſtructiſſimis Anglicis onerariis, optimè armatis, feliciter tandem Laredium, Biſcariæ oppidi portum appulit, terramque, in genua procidens, exoſculatus gratias Deo de itineris felicitate agit. Emblema nummi, eodem in conventu diſtributi, elegans eſt. *Suſtinere Atlantis in morem, cœlum dicuntur, qui onus ſubeunt grave atque moleſtum: cujuſmodi regnorum multorum ac Provinciarum eſt gubernatio. Onus tale multos per annos tulit Carolus, robore niſuq; prorſus Herculeo: idem, ut quieſcat tandem, quicquid humeris ſuis hactenus erat inædificatum, in filium reponit. Pontus Heuterus. Author.*

NUMMUS MEMORIÆ DICATUS

PAVLI IV. PONTIFICIS: CVSVS bello, ob regum Neapolitanum, contra Philippum II. Hispaniarum regem, suscepto, Anno Christi 1556.

GRaviter hic Johannes Petrus Carafa, qui Papa creatus, Paulus IIII. nominari voluit, de Ecclesiæ Romanæ corruptelis cõquestus fuit, edito libro, quem Pontifici Paulo III. inscripserat. Idem postea 44. Cardinalium suffragiis creatus Pontifex, quam tantoperè urserat & exoptaverat, Ecclesiasticam morum emendationem instituit: fuit author, ut inquisitionis Romanæ tribunal sanciretur: Simoniacas nundinationes sustulit: datariatus reditus suspendit: Judæorum avaritiam corripuit: Ecclesiarum bona alienata restituit. Et fuit hic ipse Pauli zelus diuturni gravisque belli causa: cum regnum scilicet Neapolitanum, per fiscum, ad Petri spectare patrimonium, pronunciari curasset: Rex Hispanus id sibi eripi nolens, Albanum contra Pontificem misisset: hic rursus Gallorum Regem in auxilia sua pellexisset, Vario Marte hoc in bello, ut prolixè id referunt Historici, dimicatum fuit: captæ utrinque urbes nonnullæ: multæ oppugnationibus tentatæ. Ferrariensis Dux, miserè agro suo ab Hispanis vastato; verum illud sensit: Malum accipi non raró, ob vicinum malum. Tandem cum Hispanus victoriam contra Gallum ad S. Quintinum obtinuisset, Pontifex ad pacis condi-

tiones facilè ſe pertrahi paſſus fuit. Pacis lætum nuntium turbat calamitoſa Tyberis, quæ mox inſecuta fuit, inundatio. *Sumit itaque hoc ſibi laudis, in nummo, Pontifex, quod ſuis partim armis, partim libris ac literis revixerit Roma atque reſurrexit.*

Author.

NUMMUS CASTRENSIS FERDINANDI ARCHIDVCIS AVstriæ, expeditionem in Ungariam, contra Turcas, suscipientis: Cusus Anno Christi 1556.

Ferdinandus Imper. certior factus de rebus ad Sigethum & Babozam, in inferiori Ungaria, per Turcarum exercitum gestis; magnâ conceptâ spe; ubi occasioni non deesset; hostem eo anno debellari posse, copias ex novis tam peditum quam equitum delectibus, in suæ ditionis atque imperij provinciis cogi, curâ intentissimâ, jubet: quibus qui præessent, tam ex Ungaris, quam Germanis, & magnitudine rerum gestarum, & militari gloriâ clarissimi; non deerant. Unus tamen inter cæteros, magno incensus gloriæ æstu, Imperatoris filius Ferdinandus, blandâ precum elegantiâ patrem eò adduxit, ut paternâ dignatione huic expeditioni destinaretur. Imperator filium pientissimè adhortatus est, ut Dei, victorias largientis, auxilio anniteretur, communemque patriam à Turcarum impiis armis; & imminente exitio vindicaret. Anno igitur præsignato, Haly Bassâ, Solymanni jussu, arcem Sigethensem obsidente, cum exercitu in Ungariam profectus, tale fortitudinis & industriæ militaris specimen edidit: ut hostis, magnanimi Principis hujus adventu, consternatus, obsidionem soluerit, & cum universo exercitu retrò cedere coactus fuerit. Ferdinandus verò aliquot locis, partim expugnatis, partim receptis, arcem commeatu bellicisque tormentis, & firmiori militum præsidio firmans, ad patrem victor rediit. Idem postea, cum Solymanno postremam suam, sibique fatalem expeditionem, in Vngariam suscipiente, & Maximiliano secundo Imper. cum Imperij copiis; positis ad Jaurinum, castris, ei obviam processuro, fratri validam equitum turmam; cum insigni nobilitate suis stipendiis in auxilium adduxit, supremique legati munere laudabiliter functus est. Fortitudinis insigne hoc documen-

 tum

tum in Principe laudatiſſimo: illud pietatis: quod non virtuti ſuæ, prudentiæque, ſed præpotentis Dei voluntati ſecundos rerum ſuarum ſucceſſus aſſcribit. *Vincit potentia Fati. Rectè vereq́ue. Apparuit namq́ue quid potentia divina poſſit, cum grandis balæna Jonam Prophetam reddere terræ cogeretur, quem penitus in viſcera ſua deglutiverat. Apparuit, quid divina valeat potentia: cum Turca immanis, nilq́ue niſi cædem & ſanguinem ſpirans, vix conſpecto Chriſtianorum exercitu, fugam arriperet. Schrenckius à Notzing.*

Author.

NUMMUS TRIUMPHALIS

PHILIPPI SECVNDI HISPANIA-rum Regis · Cuſus poſt victoriam ad S. Quintinum (quæ olim Auguſta Veromanduorum erat) partam, Anno Chriſti 1557.

CUm Philippus Hiſpaniarum Rex, impetrato adverſus Gallos auxilio Anglico, ingentem cùm equitatus, tum peditatus exercitum conſcripſiſſet, Emanuel Philibertus Dux Sabaudiæ, generalis Hiſpani Vicarius, & ſummus Imperator, cum toto exercitu Picardiam, ejusque finitimas urbes ac vicos infeſtat: denique munitiſſimam etiam urbem S. Quintinum obſidione cingere tentat. Coneſtabilis, & ſummus Gallici exercitus Imperaror, hoſtis adventum ubi cognoviſſet, quàm primum urbi annonâ & milite proſpicere voluit. At cùm ob hoſtis præſentiam incaſſum laboraret, copias diſſoluit, ac pedites cum tormentis retroducit. Gallos ilico ſubſequuntur Hiſpani, & duobus à S. Quintino milliaribus 10. Aug. fortiter aggrediuntur, prælioque admodum memorabili ſuperant. Partæ victoriæ cauſa præcipua perhibebatur Philippi Momorantij Comitis Hornani virtus atq; induſtria: qui cum mille cataphractis equitibus Egmundanum Comitem (*vides hic lector amice utriusq; imaginem*) ſequebatur.

Hi enim

Hi enim unà cum Petro Ernesto Mansfeldio tanto impetu hostium frontem aggressi fuerunt, ut turbatis primum ordinibus, cæteri aucto tumultu in sese revoluti, confusis atque apertis itidem ordinibus, inutiles ad pugnam redditi sint. Principium fugæ à lixis, negotiatoribus, & cæterâ imbelli turbâ quæ castra sequitur, factum, quod secum etiam extemplò militares viros traxit. Itaque profligato equitatu peditatus se densatis ordinibus continebat, sed displosis eminus tormentis fracti ac dissipati inter Essinum pagum & Rizerollam castellum post longam cruentamque stragem, (nam quatuor ferè horas pugnatum) omninò deleti sunt: qui superfuerunt ex peditatu, agminatim in hostium potestatem pervenerunt. *Continuatio Sleidani. Thuanus.*

NVMMVS TRIVMPHALIS PHILIPPI SECVNDI HISPANIArum regis: cuſus victoriâ ad Gravelingam partâ: Anno Chriſti 1558.

CVM Thermus Regis Galliarum Mareſcallus, occupatâ Dünkerkâ, indignisque modis direptâ, arthritide vexaretur, Villabonio exercitum tradit: qui non minus atque ille, nimiâ licentiâ militibus conceſsâ, viciniam incendiis ac direptionibus crudeliſſimè fœdat: Neportum usque excurſiones faciens. Philippus itaque Hiſpaniarum Rex, ut tantam crudelitatem ac vaſtitatem à ſuis averteret, Gallos inſolenter palantes, prædâque onuſtos, antequam novis auxiliis firmarentur, adoriri ſtatuit. Vocato itaque è Flandria Egmondano ſummam rerum committit: qui paucorum dierum ſpatio ingentem equitum peditumque manum contrahit: exceptâ ingenti agricolarum multitudine: qui recentibus injuriis laceſſiti ad ulciſcendum ſe in caſtra contulerunt. Thermus cognito hoſtis adventu, diſperſas vires ſuas undique revocat: & licet æger, equo tamen vectus caſtra initiò juxta Gravelingam metatur: viribus paulò poſt ſuis diffidens elabi Caletum verſus ſtatuit, maris æſtu recedente. Quod cum Egmondanus animadvertiſſet, & ipſe cum copiis ſuis trajicit: exercitum inſtruit: admiſſo equo impetum in hoſtes primus facit. Ancipiti diu pugnatum prælio: donec decem naves Brittanniæ majores, quæ à longinquo pugnam aſpexerant, appulerunt ad dextrum latus, in quo Galli ſe tutos exiſtimabant: agnitisque Gallorum inſignibus tormenta in eos ſua diſploſerunt. Quo facto ſolutis peditum ordinibus, diſperſisque equitibus Gallorum acies nutare cæpit, tandem-

que in fugam ſe conijcere. Cecidiſſe eo in prælio ſcribuntur ultra 1500. Gallorum: compluribus inſuper ab agricolis ob incendia & direptiones ſibi illatas, exquiſitâ immanitate contrucidatis. Capti primarij Gallorum duces, interque eos, belli hujus faces ac tubæ, Thermus ac Villabonius. In ſymbolo obſcuritatis parum, vel nihil potius. *Luminare magnum illud roſeis quadrigis invectum cuncta hæc inferiora illuſtrat. Titanes ſunt hunc ad modum fortes belloclariq; viri, nominis ſui famæq; radios longè lateq; proijcientes. Pulchrè hinc Rex Latinus apud Maronem lumina tot cecidiſſe Ducum conqueritur. Continuat. Sleidani. Author.*

NUMMUS TRIUMPHALIS JOANNIS A FIGEROA, PRODVcis Mediolanensis: ob Gallos ex finibus Insubriæ profligatos: cusus: Anno Christi 1558.

IN finibus Insubrum Joannes à Figueroa, Produx Mediolanensis, auditâ clade Gallicâ (de qua modo verba facta) cùm Henrico Regi Galliarum parum feliciter res succederent, adversus Philippum Regem Hispaniarum, & ipse collectis conscriptisque veteribus copiis, & nonnullis recentibus, adventu repentino castella quædam recuperat in agro Dertonensi, quæ capta fuerant à Gallis, quorumque præsidia ferro, prædationibus, incendiis paulò priùs devastata fuerant. Castris itaque positis ad Ponzonem, quod est oppidi nomen, illo brevi potitur: eoque factum, ut Dertonensis, Alexandrinusque ager, & proxima omnia tuta à rapinis & molestijs Gallorum reddita fuerint. Philippus Rex, post pacem à Pontifice compositam, recuperataque castella in Insubria, Figueroam decernit assiduum Oratorem apud Pontificem, qui regio nomine negotiaretur: subrogato in Mediolanensem præfecturam Consaluo Ferrando Suessano regulo. Figueroæ propius ad urbem Romam profecto, significatur, ejus adventum molestissimum accidere Pontifici: Quamobrem ad dedecus regium, & incommoda ipsius devitanda, cavendam esse senis iracundi indignationem. Mutato itaque consilio Cajetam contendit, donec indignatio Pontificia defervesceret. Offensionis causa fuit, quod in præfectura Mediolanensi passus fuerat supellectilem quandam opulentam Reidetti Ludovici, viri Pontifici gratissimi, diripi: qui Mediolanum ad ducendam vxorem, cum quibusdam Gallis Pontifici familiaribus, accesserat. Figueroa tantâ indignatione consternatus in gravissimum morbum incidit; veruntamen multorum purpuratorũ patrum precibus impetratur postremum, ut in legationẽ sit admissus,

veniamque consecutus, si eam supplex precarerur. Emblema viri laudatissimi quam bellè id ob oculos ponit Ausonij?

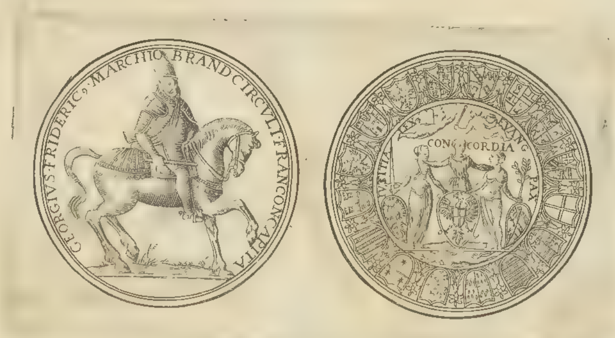
Non erunt honores unquam fortuiti muneris.

Et illud Maronis in litera Pythagoræ:

Quisquis duros casus virtutis amore
Vicerit: ille sibi laudemq́, decusq́ parabit.
At qui desidiam, luxumq́ sequetur inertem:
Dum fugit oppositos incautâ mente, labores,
Turpis, inopsq́ simul miserabile transiget ævum.

Natalis Comes. Author.

NUMMUS MEMORIÆ SACER GEORGII FRIDERICI, MARCHIOnis Brandenburgici: cuius receptis ditionibus suis ab Episcopis Franconiæ & Norimbergensibus: Anno Christi 1558.

Ferdinandus Imp. inauguratione suâ Francofurti ad Mœnum feliciter peractâ, rebus agendis se accingere cæpit, præterque alia controversiam, inter Episcopos Franconiæ, & Norimbergenses, qui, Marchionis Alberti defuncti territorio occupato, arces illius demoliti fuerant, singulari moderatione & æquitate dirimit atque componit. Ex capitibus transactionis ferè erat præcipuum: ut Episcopi & Norimbergenses Marchioni Georgio Friderico Alberti agnato, cui anni superioris mense Martio regionem à se occupatam universam reddiderant, centum insuper & septuaginta quinque aureorum millia, pro arcibus destructis, dependerent. Id etsi iniquè à se peti Franconiæ Episcopi & Norimbergenses existimabant, quod nihil alienum à constitutionibus pacis publicæ, & executionis in proscriptum Marchionem fecissent, nec sumptus executionis ex proscripti territorio recepissent: ut tamen majores molestias vitarent, & quieti ac tranquillitati publicæ simul ac privatæ consulerent, ratum tandem habuerunt, quod imperatori placuerat. Georgius Fridericus recuperatâ jam patruelis ditione, & pace cum vicinis confirmatâ, Franconici circuli Capitaneus ab equestri ordine constituitur. *Augustinus Brunnius Annæmontanus.*

HERCVLIS, DVCIS FERRARIÆ: & Cornelij Bentivoli, exercitus Gallici in Italia militantis, Præfectorum: cusi Anno Christi 1558.

Nobile hic tibi rursus, Lector benigne, par virorum offerimus: Herculem II. Ducem Ferrariensem: Marchionem Esthensem: Principem Carpi, &c. & Cornelium Bentivolum, ex Illustrissimâ Bentivolorum familia (qui olim Bononiæ Principes extiterant) oriundum. Uterque cum nominis famæque suæ celebritatem eò usque extendisset, ut nihil ei addi posse videretur: non tamen eam, quam fato prorsus benigno consecutus fuerat, animi corporisque fortitudinem latitare iis in armis voluit: quæ pro Rege Galliæ, contra Cæsarianas & Philippi cumprimis copias, induerat. Fama namq; de Caleto recupe-

recuperato non solum cladis, ad Fanum Quintini acceptæ, oblivionem animis hominum induxerat: sed & Gallis, & Ferrariensi ad majora audenda animos fecerat. Ac Galli quidem de Orbitello consilium inierant, quod ad illos relatum esset, ab eâ parte, quæ stagnum respicit, infrequentiores excubias fieri. Eò igitur profecti, cum ad locum destinatum summo silentio venissent, scalæ quibus enitendum erat, justo breviores repertæ sunt culpâ ejus, qui illarum fabricandarum curam susceperat: & ita re infectâ discessum est, tormentorum displosione aliquot è Gallis amissis. Ferrariensis verò, qui videret Cæsarianos magnis incommoditatibus conflictari, ob idq; in hyberna concessisse, cum suis egreditur: & Parmensem agrum in prædam effusus vastat: nec non Brixellenses præsidiarij ad Vitalis usq; Fanum excursione factâ octo cataphractos capiunt, & Asculani Principis signiferum. Diversâ parte Alphonsus Ferrariensis cum Cornelio Bentivolo à Galliarum Rege misso cum quatuor millibus peditum, ac quatuor tormẽtis Pauli fanum recipit, paucis qui in eo erant exutis militibus. Inde summo silentio transmisso Niceâ fluvio, qui Regiensem agrum à Parmensi dividit, Garnigionem castellum obsidet, & admotis tormentis quatit, cujus mox præsidiarij deditionem fecerunt. Tum Kossena verberatur, Corrigiensium castellum: quâ captâ, & direptionibus ac postremò incendio deformatâ; Canossa petitur: quæ tormentis pulsata, cum deditionem facere nollet, impetu capitur: trucidatis ferè omnibus præsidiariis. In emblemate altero *Rhinoceros conspicitur* cum inscriptione *urget majora. Quemadmodum enim Rhinoceros Elephantum sibi hostem eligit, omnium quadrupedum maximum: minora quævis contemnit animalia: victoriamq; ab illis partam ignominiosam potius, quam gloriosam statuit: sic Princeps ille magnanimus res non nisi arduas atq; difficiles urgendas existimabat: quod, quò grandius periculum est: eò plus laudis & gloriæ victori parit.* Quid verò in nummo altero *sol exoriens, ejusq; anteambulo Lucifer? Innuit sine dubio Princeps pius, se in procellosâ vitæ suæ navigatione, divinæ potissimum providentiæ navem committere: hujusq; ductu & auspiciis in portum tandem deferri, qui est ab accessu ventorum immotus & ingens. Thuanus.*

Author.

NVM-

NVMMVS MEMORIÆ DICATVS

FERDINANDI ROMANORVM REgis: Tranſylvaniâ ex pacto receptâ: cuſus, Anno Chriſti 1558. aut circiter.

IOhannes de Zepolia Vayvoda Tranſylvaniæ, Comes Sepuſienſis, poſt Ludovici II. Regis Ungariæ interitum, Anno Chriſti 1526. à quibusdam factioſis Proceribus Rex deſignatus; contra Ferdinandum Budam occupat: ſed à Nicolao Comite Salmenſi obſeſſus, civitatem & arcem deſerere cogitur: victus tandem per Johannem Catzianerum in Poloniam fugit. Deinde contra vim Ferdinandi Regis in tutelam ſe dat Solymanni Turcici: operâ Hieronymi à Laſco, viri Nobilis: unde Ilias malorum in Ungaria naſcitur. Turca enim poſt infelicem obſidionem Viennenſem, Johannem hunc, Budâ occupatâ, Regem conſtituit: qui regnum etiam usque ad mortem poſſedit. Uxor Iſabella Sigismundi Regis Poloniæ filia, marito mortuo, in Vngariam denuo Solymannum Turcicum accerſit, quo tutior cum filio eſſet: Budam attamen deſerere cum puero coacta, in Tranſylvaniam ablegatur. Sed ne ſic quidem rebus ſuis proſpectum videns, Tranſylvaniam Regi Ferdinando offert, certis conditionibus occupandam: quas cum ipſe non reſpueret, iterum tamen atque iterum à muliere, fractâ fide, deciperetur, injuriam hanc ulturus, militem in Vngariam duxit, aliquot vicibus: donec tandem conſentiente filio, pactis conventis Iſabella ſteterat. *Quemadmodum itaque*

Trajanus

Trajanus & Hadrianus Impp. ſecundo flumine Danubio ſæpiſſimè Dacos vicerunt: ſic ſpem Rex concepit fore: ut recepta ex pacto Tranſylvania, Vngariæ quoq; regnum, hæreditario ſibi jure debitum, recuperet: priſcum hoc modo, honorem non imminuat, ſed augeat atq; conſolidet. Notum eſt deſcriptiones fluminum, regiones ipſas, quas permeant, aut alluunt, denotare. De Vngaria itaq; hæc accipienda, quam mediam quaſi ſecat Danubius. Author.

NVMMI MISSILES

PHILIPPI SECVNDI HISPANIA-rum Regis: ſancitâ pace Cameracenſi: cuſi Anno Chriſti 1559.

IN comitiis Auguſtanis pax religioni data (cum de concilio Oecumenico & libero conveniri non poſſet) occaſionem nonnullam potentiſſimis Galliæ & Hiſpaniæ Regibus dediſſe putatur: ut & ipſi de ponendis tandem armis firmâque pace ſancienda cogitarent. Indictus eam ob cauſam congreſſus Samarobrigæ (alij Cameracenſem arcem vocant) inque has conditiones conventum eſt: ut pacta inter Carolum & Franciſcum Regis utriusque parentes Madniti, atque illud inprimis, quod Valedoliti factum ſit, ſerventur: pax firma ac concordia, qualem eſſe inter fratres decet, ſyncerè ac citra fraudem inter Reges coëat, quæ nihil habeat inſidiarum ſive externarum, ſive domeſticarum: Reges fidem ſuam interponant; ſeriò ſe, compoſitis civilium controverſiarum motibus, operam daturos: ut quamprimum Oecumenicum concilium ad Dei gloriam, & conſcientiarum pacificationem celebretur: ab utraque parte præteritorum oblivio ſanciatur: oppida ac civitates octennio ab hinc utrinque captæ, invicem reſtituantur: Philippus arctioris amicitiæ firmandæ cauſa Eliſabethum undecennem, grandiorem natu Regis filiam uxorem ducat: Margarita Henirici filia Sabaudo nubat.

bat. *Quia itaq;* (uti in nummis videre est) *arma comburebat pax inclita, vereque ut à Poëta indigitatur, aurea: dextras jungebant magnates sibi ante hac infensissimi, meritò ubiq; magnæ editæ sunt lætitiæ significationes: nocturni ignes accensi: parata mutua civium convivia: supplicationes institutæ.* Nam ita erant oppressæ, afflictæque provinciæ diuturnitate bellorum, ita vexatæ civitates tributorum magnitudine: ita regiones conquassatæ, propeque eversæ: ut multi ad fugam, relictis bonis & avitis laribus, prospectarent. *Thuanus, Natalis Comes. Author.*

NVMMVS FERALIS, ET VOTIVI DVO:

CVSI MORTVO HENRICO II.

Filio Francisco II. Patri succedente:
Anno Christi 1559.

Citè quodam in loco Plato scribit; Deum, cum voluptatem & dolorem conjungere vellet, neque id facere commodè posset, apices horum conjunxisse: fieri hoc modo, ut non ferè ullum sit inter mortales gaudium: quod non aliqua mœroris procella obfuscet atque contaminet. Ne abeamus longius, quam miserandâ catastrophe, gaudia nuptiarum solennia Philiberti Sabaudi, & Margarethæ Valesiæ, summum in luctum conversa fuêre, morte Henrici Secundi, casu improviso sublati. Cùm enim peracto regali convivio ad equestria certamina perventum esset, postque varias decursiones Rex, Mongo-

Mongomerium custodiæ Præfectum ad certamen provocaret; hic reluctans diu, & non nisi lanceâ in manus sibi à Rege traditâ in arenam descenderet; ecce conti in pectus adacti fragmine, galeam non rectè clausam subeunte, graviter Rex vulneratur: oculum primò, inde mentem, undecimo die vitam amittit. Patri in regno succedit Franciscus II. major natu filius: qui, cum vix decimum quintum ætatis annum attigisset, imperij consiliorumque omnium sociam matrem à curiâ regali accipit: coronatur pro cæterorum Regum consuetudine 21. Sept. Anno 1559. at non cum solitâ Pompæ magnitudine; ut ærario parceretur, ut subditis propter diuturnos bellorum sumptus planè exhaustis. *Lancea seu hasta fracta tristem ac luctuosum Regis interitum notat: Ambulla sacra inaugurationis symbolum est, Rhemis, de more, peractæ: nummo tertio Franciscus pollicetur, fore: ut æquè fides sua, inq; subditos benevolentia progressu temporis spectetur, atq; auri, ad Lydium lapidem attriti, exploratur synceritas. Author.*

PII IV. PONTIFICIS: CVSI POST instauratam molem Adriani: & Carolum Caraffam Cardinalem laqueo necatum. Anno Christi 1560. & 1561.

ÆLius Adrianus, (Spartiano memorante) juxta Tyberim sepulchrum extruxit, quod monumentum seu molem Adriani appellavit: sibi aliisque Impp. sepulturam ibidem parare volens. Hunc deinde locum Bonifacius Primus munire cæpit: Alexander verò Sextus fossis, propugnaculis, tormentis æneis, firmisque præsidiis penè fecit inexpugnabilem. Sed & D. Gregorio sedem Pontificiam occupante, cum Litania, seu processio (uti vocant) publica ad D. Petri instituta fuisset: Angelum in arcis hujus fastigio conspectum fuisse scribunt: gladium cruentum in vaginam

ginam condentem: quaſi qui augurio eſſet, Deum, poſt varias calamitates mitigatum denuò, & Pop. Romano conciliatum: Ex eo verò tempore molem iſtam Arcem S. Angeli nominatam. Cæterùm tanti fuit Pio IIII. Pontifici, *hanc Arcem, ruinas aliquot locis minitantem à ſe reſtauratam, noviſq́; ædificijs ac propugnaculis ornatam fuiſſe:* ut nummum, ſuperiori loco poſitum, in ejus rei memoriam cudi fecerit. Qui huic adjunctus, moralis eſt, Aulicos monens, aliosque, quibus frequens cum magnatibus conſuetudo: *ne, veluti anſeres ſubinde clangentes, fræna linguæ laxent: effutiant, quæ ingrata aliis, ſibi pernitioſa: verùm opportuno potius ſilentio utantur, ubi loqui periculoſum eſt: habeant præ oculis, quod Calliſtheni ſectatori & propinquo ſuo præcipit Ariſtoteles: ut quàm rariſſimè & id jucundè apud eum loqueretur, qui vitæ poteſtatem & necis in acie linguæ geſtaret.* Caroli Caraffæ nota hiſtoria; qui, quod liberius quædam contra Johannem Angelum Medices, in conclavi dixiſſet, ab eodem paulò poſt facto Pontifico, in Adriani molem detruſus laqueo ſuffoçatur. *Lucius Faunus de Antiquitat: Vrbis Romæ. Author.*

ERICI SVECIÆ REGIS: CVSI BELlo contra Fridericum Secundum Daniæ Regem ſuſcepto: Anno Chriſti 1562.

INTER ea, quæ de Erico XIIII. Sueciæ Rege ab Hiſtoricis recenſentur, memorabile comprimis eſt bellum ſeptennale contra Fridericum Secundum, Daniæ Regem, terrâ mariquegeſtum. Primò namque naves Daniæ ſeptem Borſcholmiam verſus emiſſæ, Admiralio Jacobo Brockenhuſen, à Suecicis 19. navibus excipiuntur, & tres earum præcipuæ, Hercules, Hector, Cervus, ſuperatæ capiuntur. His adhunc modum geſtis Ericus Sueciæ Rex domeſticis diſſidiis occupatus, ſuis in tempore adeſſe non potuit, Joannem enim fratrem Finlandiæ Ducem, ob affectati regni ſuſpicionem, & cum hoſtibus colluſionem in cuſtodiam conjecerat, ejusque miniſtros aliquot capitis ſupplicio affecerat. Quibus motibus ſedatis, cum exercitu, qui triginta peditum ſignis, & 10. turmis equitum conſtabat, Halmſtedium oppugnat. Daniæ Rex intellecto ſuorum periculo ex hybernis militem educit: exploratoribus præmiſſis, ſine ullo tubarum clangore, & ſtrepitu tympanorum, primâ noctis vigiliâ rectâ ad hoſtium caſtra ducit, eorum benè multos capit: aliquot occidit. Sueci collectis impedimentis caſtra movent, & quanta poſſunt celeritate, integris ordinibus recedunt noctis beneficio uſi. Dani fugientibus acriter à tergo inſiſtunt, & extremum agmen carpunt. Sueci ſigna convertunt, aciemque explicant. Schwartzenburgicus primopilo præerat, qui

qui cum Suecorum equitibus congressus pugnæ initium fecit, acriter utrinque prælium conseritur: dum ex altero cornu Rex cum suis illatus, equitum, peditumque ordines perturbat, ac in fugam compellit. Cæsa Suecorum quatuor millia: signa multa illis erepta: 45. machinæ campestres cum magna vi pulveris tormentarij captæ. Rex ipsæ Sueciæ biduo antè à castris cum paucis suorum digressus fuerat, cujus *pium quidem symbolum: ductum, procul dubio, ex illo Divini vatis Oraculo: Deum esse in cælis, qui mutet tempora & tempestates: transferat regna & constituat Reges: quod verò id ipsum vita factisq; expresserit, negant Historici, crudelitatis extremæ atq; sævitiæ eum accusantes. Casparus ab Ens in Hist.*

Dan. Author.

NVMMVS MONITORIVS

CAROLI IX. FRANCORUM REGIS:

cuſus regni auſpicijs ob religionem turbatis: circa Annum Chriſti

1562.

QVanto religionis Catholicæ defendẽdæ ſtudio, ardoreque flagrarit Carolus Maximilianus Rex Galliæ, qui poſtea Carolus Nonus appellari voluit, teſtes varij ſunt Hiſtorici: faciunt fidem illa clariſſimi Antonij Mureti, in parentatione ejus, verba: *Generoſi* cum inquit *ſeminis Adoleſcens, qui amorem Dei & Eccleſiæ cum ipſo nutricis lacte ſuxiſſet, totaq; mente penitus combibiſſet, articulatim ſe prius concidi ac comminui paſſus eſſet, quam à rectâ illâ regulâ Patriæ & avitæ religionis abduci. Itaq; dum purgare Regnum ſuum illis peſtibus nititur, dum illius hydræ, & in ſuam & aliorum pernitiem contumacis aſſiduè renaſcentia capita amputare conatur, quatuordecim, tot enim regnavit, annos im perpetuis bellorum fluctibus, & in perpetuâ regni ac vitæ ſuæ dimicatione tranſegit.* Eſt evidens inſuper hujus rei documentum: *quod vix regnum ingreſſus reformatæ religionis hominibus (quos vulgo Hugonotas appellant) nummo hocce minitatur fore: ut licet ſub Condæis, Colignijs, aliisq; latitent, ſuæq; religionis virus tectè ſpargãt atq; diſſeminent: nihilominus indagine ſagaci ex antris ſuis cæcisq; receſſibus extrahantur: Et niſi ad mentem ſaniorem redierint, ut novatores puniantur. Ceruum, Græcè* ἔλαφον *dictum putant, quaſi* ἔλοφον διὰ τὸ ἕλκειν τοὺς ὄφεις *quod, teſte Plinio, abditos ſpiritibus ſuis ſerpentes extrahat renitentes. Lucretius lib. 6.*

Naribus, alipedes ut cervi, ſæpè putantur
Ducere de latebris ſerpentia ſecta ferarum.

Author.

NVMMI ICONICI

CAROLI IX. GALLIARUM REGIS:

& Francisci atque Henrici Momorantiorum: cusi, uti videtur, post prælium ad Druidum urbem commissum Anno Christi 1562.

CAROLO IX. *(quem ex indole preclarâ ac generosâ vel ipso etiam Hercule maiorem futurum sui ominabantur)* Momorantios duos adjungere placuit: quod fidelem admodum ipsi, cum alijs in prælijs, tum eo vel maximè, quod ad Druidum urbem gestum fuit, navarunt operam. Henrici nobile factum, & qua virtutis, quà roboris specimen egregium: quod cum Patrem Annam Momorantium jam captum, & aciem Regiam inclinare vidisset, ac Condæum Principe[m] auctis jam suorum animis, pro victore se gerere animadvertisset, ipse, facto cuneo, in peditatum istius irruit, neque ante pugnandi finem fecit, quam, vi armis factâ, in ipsum invectus, equo globi ictu vulnerato, Principem cæperit. Non enim dubitavit, quia ex permutatione Parens pro eo facilè dimitteretur: quod & factum est. Adeò insuper, obfirmato animo, prælium continuavit, ut à persequendis hostibus vix multâ nocte in castra redierit, *Jacob. Schrenck à Nozingen.*

NVMMI AVSPICALES MAXIMILIANI SECUNDI IMP. cusi in comitijs Francofurtensibus: Anno Christi 1562. & 1563.

MAXIMILIANUS II. è Rege Bohemiæ, Romanorum, Hungariæ, Ferdinando Patre mortuo, electus Imperator, nummos hosce fieri fecit, boni ominis augurijque plenos. *De Turcæ communis Christianorum hostis, instingendis viribus spem eorum primus facit, Commi-*

Comminuam, inquit Imperator laudatissimus, vel extinguam semiplenam Turcarum lunulam: idq; Christo comprimis auspice: cujus lignum salutare fastigium coronæ meæ exornat. Alter typis atq; imaginibus votum exhibet vatis Regij psalm. 85. ver. 10 ut misericordia & veritas sibi obviant: justitia & pax sese osculentur. Reliqui missiles sunt, sparsi in plebem, cum in Regem Boemiæ & Romanorum coronaretur. Tralaticium ex antiquitate: ut novo creato Imp. aut re aliquâ bene præclareque gestâ: aut ludis exhibitis atque spectaculis, missilia proijcerentur: hoc est, tessaræ ligneæ, cum notis rerum, quas quisque consequeretur: aut interdum res ipsæ, magno certamine à populo diripiendæ. *Author.*

NVMMVS CASTRENSIS

FRANCISCI DUCIS GUISII: CURSUS Aurelijs obsidione cinctis. Anno Christi 1563.

FRANCISCUS Guisius, partâ victoriâ Drocensi, efferri animo, eundemque ad similia facinora adjicere cœpit: inprimis Aureliarum moliri obsidionem: cujus defensionem Andelotus cum Passo Fequerio in se receperat. Olivetum, quo castra sua promoverat Guisius, non tam obstinatè defendere decreverat Andelotus, quam Regios aliquanto tempore distinere, dum impedimenta & privatorum res in urbem recipi ac comportari possent: & postea igne injecto locum vastare. Cùm verò postridiè Guisius per Sipetram vi maximâ suburbium oppugnaret: tanta Gallos simulatque Germanos invaserat consternatio, plærisque in flumen subjectum se præcipitantibus: ut nisi Andelotus cum delectâ nobilitate accurrisset, eodem impetu Turriculæ & Insulæ subjectæ, & fortasse etiam urbs, consternato metu milite, in potestatem victoris pervenisset. Capto suburbio ex domibus vicinis, cum in Turriculas & Insulas despectus esset, defensores admodum infestabantur, donec doliario septo tumultuariâ operâ erecto, protecti sunt. Assiduè interea ad Turriculas pugnabatur, quæ tandem defensorum socordiâ ac securitate captæ sunt; duobus militibus per scalam, cum nullas vigilias animadverterent, in altum evadentibus, & inopinato suo ingressu præsidiarios terrentibus: qui relictâ scalâ, per quam præcipitanter descenderant, aditum ad pontem & Insulas occupandas facilem insequentibus fecerunt, tantâ consternatione omnium, ut, nisi Andelotus rursus accurrisset, eo die de rerum summa actum fuisse credatur. Verum impetum sustinentibus regijs, & ob tam subitam hostium fugam fraudem subesse suspicantibus, obsessi geminatâ clade territi animos colligere, ac porrecto

pontè

ponte, aggere, quo portæ, & Insularum defensores protegebantur, ac dispositis in eo tormentis damno accepto utrumque prospectum est. Urbs in 4 regiones divisa, & singulæ singulis perspectæ, virtutis Ducibus attributæ: Disposita item in turre S. Amiani 4. tormenta, quæ infestum pontis egressum efficiebant. Parte aliâ Guisius omnia ad invadendas Insulas parabat, & 12. Cal. Martij cum Philippo Stroltzio Prætorianorum duce, ea de re egerat: datis ad Reginam literis, quibus prospera omnia, & brevi lætum de captâ urbe nuncium, se missurum spondebat: quo eodem die, cum inclinato jam sole longius à suis, qui procedebant, in equo cum Tristano Rostinio à Regina misso, & qui curto mulo vehebatur, colloqueretur: à Joanne Boltrotto Meræo, sclopeti ictu cominus per latus displosi, juxta axillam feritur, interficitur. Nummum ejus verè explicandum solertiori committo. In conjecturâ acquiescere si lubet, *Natantes in mari forsitan sunt Guisio Ecclesiæ Rom. assecla: Canes marini hos devoraturi, Hugonothæ: Ipsa Thetys, aut Dea maris alia, quæ Hæreticos trucidat: suos versu alloquitur, quo socios Aeneas: Durate, & vosmet rebus servate secundis.*

Thuanus. Author

NVMMVS MONITORIVS
FRIDERICI SECUNDI DANIÆ REgis; cuſus durante bello contra Ericum Suetiæ regem ſuſcepto: Anno Chriſti 1564.

EST multa eorum, qui in rebus arduis, cumprimis vero Regnorum atque Rerumpublicarum adminiſtratione verſantur, querela atque indignatio: quod lubricæ ac vacillantis fidei non rarò ij depræhendantur, in quorum candorem atque integritatem ſalutis ſuæ arcem atque præſidium tutò collocari poſſe, ſperaverant. Expertus idem, procul dubio, fuit Rex Daniæ Fridericus II. eaque propter in honore ac precio eos habendos ſymbolo ſuo monet: quos non vel honorum ſplendor: vel præmiorum ubertas: vel periculorum atrocitas à fide ſemel data inculpatâque ratione dimovere poteſt. *Syncera* namque *fides, minimeq́, variegata res admodum rara eſt: magna viciſſim eorum natio, qui haud ſecus atq́, vento circumagitur fortunæ velum, verſatilis eſt globus, cui inſiſtit: ſic, quo res ſecundæ vergunt, eò animum inclinant: Orientem ſolem.* (ut habet proverbium) *adorant: à tergo relinquunt. Author.*

NVMMVS TRIVMPHALIS SIGISMVNDI AVGVSTI, REGIS Poloniæ: Cusus post partam de Joanne Magno Russorum Principe victoriam: Anno Christi 1564.

Sigismundus Augustus Poloniæ Rex feliciter, hoc anno, rem adversus Moscos gessit. Cum enim Joannes Magnus Russorum Princeps Lithuanorum legatos de pace missos, dum ingentem conscriberet exercitum, aliquandiu detinuisset: dimissos tandem summâ celeritate subsequitur bipartitis copiis: quarum pars, duce Serebernio Smolenco; pars Polosca

Soiskio, in Poloni ditionem eodem tempore populabunda impetum fecit. Soiskio Nicolaus Rarevilius, Vilnensis Palatinus, numero se imparem agnoscens (quippe qui vix 15000. hominum armatorum penes se haberet) astu ac virtute parem se præstat. Nam cognito hostes viribus fidentes securosque ad prædas vagari, delectâ manu secum assumptâ, cum Gregorio Chodkievicio castrorum præfecto, insidias locis idoneis struunt: ac sylvis locorumque angustiis tuti discurrentes fundunt, trucidant, & in fugam vertunt. Erant in exercitu Russorum quadraginta millia, & Tartarorum conductorum triginta millia; ex iis vario pestis genere triginta millia amplius absumpta traduntur: fluminibus quæ glacie stabant, fugientium ac curruum fragore ac pondere resolutis: quo casu plerique hausti sunt. Tres duces primarij capti & alij complures. Soiskius graviter vulneratus cum fugeret à rustico securi occisus est. Ex Lituanis vix viginti desiderati: 800. circiter sauciati: Serebernius per sylvas elapsus aufugit, cæteri plerique à rusticis cæsi. *Emblemate Rex docet optimus, se & ab hoste, cui viribus impar esset, nihil sibi timere: & pacis; si hæc magis placeret, esse perstudiosum.*

Fulgura belli: palmulæ ramus pacis symbolum. Thuanus. Author.

NVMMI MEMORIÆ DICATI,

CVSI POST CALICIS VSVM, IN Sacra Cœnâ, Ecclesiis Austriacis à Pontifice permissum. Anno Christi 1564.

TRidentino finito Concilio Pius IIII. Pontifex, Vintimiliensem Episcopum misit in Germaniam: ut concilij illius edicta promulgâret. Ferdinandus Cæsar; quò promptius ad obsequia Pontifici sese offerebat: hoc solicitus ab eodem petebat: primò ut Laici in Sacrosancta Synaxeos Cœna ad speciei utriusque usurpationem admitterentur. Deinde ut ratio iniretur, quâ non solum Sacerdotes, qui relicto cœlibatus voto, matrimonij leges subiissent, Ecclesiæ reconciliari possent: sed etiam benignè concederetur, ut iis in locis, in quibus Presbyteri, eo numero qui sufficiat, haberi non possunt, ab Episcopis Viri Laici justæ ætatis ac doctrinæ, vitæ simul inculpatæ, ac bonæ famæ, ad ministerium altaris & alia Sacerdotalia munia admittantur. Consentiente ad prius illud Pontifice, vehementer lætatus fuit Imperator pientissimus: & gratias Deo egit, quod id tandem impetrasset, quod multis vòtis & supplicibus literis Austriacæ regionis populi flagitarunt: ipse vero ad concilium Tridentinum: concilium ad Pontificem rejecerat. Judicavit enim beneficium amplissimum sibi tributum esse à Pontifice, cum tot precibus rogatus certis tamen conditionibus id tandem concessisset: quod Christus disertè & seriò singulis suis Christianis mandat. Posterius quod denegaverat Pontifex, urget, Ferdinando paulò post mortuo, Maximilia-

nus Filius, literisque, per Prosperum Arcuensem Comitem datis ad Pontificem, rogat, ut, quod ad Sacerdotum conjugia attinet, de severitate aliquid remittat: & Noricis, Boiis, Quadis, Marcomannis & Pannoniis in ea re gratificetur. Nam calicis concessionem fructum, quem oportet, minimè afferre posse, nisi & ea in parte penuriâ Sacerdotum laborantibus Provinciis subveniatur. *In beneficij hujus, Ecclesiæ præstiti memoriam, nummum hunc fieri fecit Imperator: alterius (qui ab incerto authore clàm sparsus ac disseminatus fuerat) quod nam sit votum, judicio Lectoris relinquo. Dresserus. Author.*

NVMMVS LVGVBRIS FERDINANDI IMPERATORIS obitum ac sepulturam indicans: Cusus Anno Christi 1565.

AVgusto huic Pio, Felici (plura non poterat capere Nummi lugubris angustia) ecquod dignum magis ac locuples Elogium subjecero: quàm illud Jacobi Thuani; facundiâ Livianâ redundantis Historici? *Ferdinandus* (verba modò laudati) *levi febri initio, mox vehementiore per semestre tentatus; accedente aquâ intercute, quâ massâ sanguinis corruptâ, jam se per tumorem insolitum prodebat, cum summum diem instare præsagiret, non tamen se ante festum Jacobi diem, fatis concessurum affirmavit. Nam ita Deum decrevisse, ut quemadmodum, inquit, is peregrinus apud nos, ita Ego Hispaniarum infans extra solum natale, cum ipso peregriner. Tandem 8. Cal. Sext. qui Jacobo sacer est, sicuti prædixerat, placidè in Deo obdormivit: cum LX. annos IX. menses vixisset: Imperium solus 7. annos administrasset, Princeps prudentiâ, justitiâ, liberalitate, assiduitate, vigilantiâ nulli secundus: sed super eas omnes virtutes, pietatis in illo & pacis in domo Dei constituendæ præcipuum studium fuit. Nam ut in impetu Turcorum, cui impar viribus erat, sustinendo ac frangendo morâ & arte uti optimum factum experientiâ didicerat: sic & in religionis negotio non igne & ferrò grassari: sed colloquiis, & disputationibus: amicis collationibus, Conciliis denique sive Nationalibus, sive Oecumenicis rem gerere tutius judicabat.* Plura mereris Imperator Optime: sed laudes tuas, nec nummus (dixi ante) nec pagina hæc capit. *Historicus allegatus.*

Author.

NVMMVS CASTRENSIS JOANNIS SEBVSIENSIS SECVNDI contra Maximilianum Imperatorem arma moventis: Cusus Anno Christi 1565.

IN pacta fœderis, quæ Ferdinandus Imp. cum Sultano Solymanno inerat Anno Christi 1560. consenserat quoq; Joannes Vaivoda Transylvaniæ: quem jam pridem Solymannus Regno Ungariæ, jure hæreditario possidendo, donârat. Mortuo itaque Ferdinando Cæsare solutas inducias ratus, miro silentio ad occupandum Zatmar contendit, oppidum in finibus Pannoniæ inferioris situm, quod Cæsar Melchiori Balasso propter res præclarè gestas dono concesserat. Illud oppidum cum paulò negligentius custodiretur, paucaque haberet præsidia, sine pulvere & sanguine repentino Vaivodæ copiarum adventu occupatur. Factum excusavit Joannes, quod Balassum perfugam, & arcanorum suorum conscium, à Ferdinando, contra decorum & pacis leges, receptum diceret. Astu in eo capiendo hoc utitur: magnum armentorum numerum præmittit, cum pastoribus ac bubulcis, qui ingenti pulvere cum oppidum præterveherentur, excitato, conspectum præsidiariis adimerent: ponè sequebantur undecim delectorum militum signa. Ad repentinam illam nubem Balassus continuò mittit, qui quid esset viderent, cum illi armenta se tantum vidisse renũciarent, habitâ fide præsidiarij securi quieverunt, donec præter vectis armentis, cum aer adhuc obscurus esset, delecti antequam videri ac præveniri possent, impetum ab omni parte faciunt, & ita inopinato casu territis præsidiariis locum exiguo negotio, & in eo ipsum Balassum cum uxore, liberis, ac thesauris capiunt. Quam injuriam sub regni initium Maximilianus minimè sibi ferendam ratus, ultra modum contra Joannem excanduit, coactasq; statim copias Cassoviam præmittit, ut eius impetum, ne ulterius progrederetur, retardarent, donec totis viribus, & cum justo exercitu ipse in Pannoniam descenderet. *Com. Natal. Thuanus.*

NVM-

NVMMI TRIVMPHALES

JOANNIS VALELLÆ, MAGNI ORdinis Melitensium Magistri: Cusi Melitâ Insulâ magno quidem, sed frustraneo conatu à Turcis oppugnatâ: Anno Christi 1565.

Solymannus Turcarum Imperator, equitum Melitensium crebris excursionibus irritatus, maximam classem ad Melitam expugnandam hoc anno mittit: ducibus exercitij præfectis Mustaphâ & Pialio Bassis. Non minus Joannes Valetta Gallus, summus ordinis Magister, de his antea per exploratores certior factus, omnia ad resistendum necessaria præparat.

parat. Erant in defensionem Insulæ propugnacula tria: munitissima situ & arte loca: castrum S. Angeli: Arx S. Michaëlis: & S. Elmo. Munitionem S. Elmo Turcæ primo omnium occupant, tandemque expugnant. Post, civitatem arcemque D. Michaëlis concutiunt bombardis 70. varioque impetu assultuque aggrediuntur: muri magnâ parte dejectâ, unâ simul impressione irrumpere moliti, strenuè propulsantur. Tandem S. Michaëlis civitas & arx diversis oppugnantur viribus: bis cessant, quiescuntque Turcæ: victoriam tertiâ impressione expectantes, desideratis suorum pluribus, repelluntur. Interea Garcia Toletanus Siciliæ Prorex cum 72. triremibus appellit: magnum numerum militum in terram exponit: explesis tormentis in Siciliam, copiosiorem exercitum (si opus foret) adducturus navigat. Turcæ cum postremam oppugnationem totis viribus statuissent, certiores facti Christianorum subsidia tunc appulisse, vasa colligunt: tormentisque, prædâ & manubiis in naves delatis, fuga vitam redimunt. Rursus tamen Turcæ numero circiter 10000. castra Christianorum invasuri, terga dare, & triremes suas repetere coguntur, magnâ suorum jacturâ factâ. Solvitur tandem obsidio Insulæ 12. Septemb. Turcarum prælio, morbo, aliisque incommodis interfectorum numerus erat circiter 36000. Christianorum nõ pauci; Rhodiorum militum 313. desiderati. Ab historiâ ad symbola venio: in quibus magni Ducis pietatem veneror, exosculor. *Carnifici præcidendam cervicem præbuit Johannes, Christi præcursor, propter veritatem & justitiam. Hujus gerens nomen Valetta: gerens animum, paratus est cum suis, pro Dei gloria, patriæq; salute ad sanguinem profundendum. Non in fortitudine suâ, Dux bonus, sibi sumit cornua: confidit in curribus & equis: sed in dexterâ Domini, quæ facit virtutem.* DEO JUVANTE *Insulam, fidei suæ commissam, defendit Valetta. Partam victoriam non fortunæ, non suis artibus aut viribus, sed auxilio divino fert acceptum dux bonus. Pulsis Turcis* ἐπινίκιον *Valetta canit, quo mulieres Davidem exceperunt à cæde Goliathi reducem: Prostravit Saul mille: David decem millia. Meterranus.*

Author.

NVMMVS CASTRENSIS

LAZARI SCHWENDII BARONIS

in Hohenlandſperg: Cæſarei exercitus, in Ungariâ & Tranſylvaniâ, ſummi Præfecti: cuſus rebus præclarè contra Turcas geſtis: Anno Chriſti 1565.

POſtquam Tranſylvanus violatâ pace Zatmarum occupaſſet: Lazarus Schwendius vir Illuſtris: conſilio, vigilantiâ, fortitudine, diſciplinâ militari, nominis denique celebritate inclytus, Cæſarianis copiis præficitur: ſummamque rerum agendarum poteſtatem nactus, caſtellis cæteris oppidisque relictis, Tockaium primò adoritur: quam arcem naturâ & arte ſatis munitam, Franciſcus Nemethius, non contemnendo præſidio, tum temporis tenebat. Oppugnatur caſtrum acerrimè, tertiâque ſtatim verberatione (poſteaquam Nemethius ictu glandis occubuiſſet) deditione capitur, ingenti rerum omnium copiâ ibidem repertâ. Utendum fortunæ ſucceſſu ratus pergit Heros laudatiſſimus: Zathmaram, Zerentium, Erdeudam, Kuvaram, Sendereviam, aliaque inſignia loca proſpero victoriæ curſu expugnat. Cæterùm *ſymbolo hoc numiſmatico virtus quid poſſit, infractusq; viri fortis animus declarat. Haud ſecus enim atq; Aetna mons Siciliæ, ignem ſuum favillasq; longè lateque proijcit: nec tamen ejaculatione ejusmodi aſſiduâ conſumitur: ſic virtus (bellica inprimis ac militaris) & lucet in tenebris, ſplendetq; per ſe ſemper: & rebus in adverſis illæſa perdurat: non naufragio, non incendio amittitur: non tempeſtatum, non temporum permutatione mutatur: ægreſcere poteſt; emori non poteſt.*

Author.

PRIOR MAXIMILIANI SECVNDI

Imperatoris: Cuſus ante expeditionem in Ungariam ſuſceptam: Alter Federici Aſinarij Camerani Comitis, Cæſaris caſtra ſequentis: Anno Chriſti 1566.

MAximilianus Imperator, cum in propriis viribus non ſatis ſtabilimenti ac præſidij ſibi repoſitum eſſe videret, adverſus Solymanni copias, qui cum quingentis millibus armatorum in itinere eſſe dicebatur, comitia indicit Auguſtam univerſæ Germaniæ, in menſem Decembrem. Congregatis Principibus imminentis belli proponit magnitudinem; auxilia petit, quæ ei liberaliter ad certum tempus decreta. Inſuper verò, Turcarum ingentis exercitus famâ complures exciti reguli ac proceres, ex diverſis orbis partibus ultrò nomina dedere Cæſari (*qui plus tamen in divinâ providentiâ, quam humanis viribus confidebat*) inprimis autem Comes Cameranus cum quadringentis equitibus ſclopetariis egregiè inſtructis, à Sabaudo miſſus fuit. Viennam itidem venit ex Italia feſtinatis itineribus Adrianus Paleonus vir militari laude inſignis:

gnis: quem paulò post Alphonsus Castaldus est subsecutus cum suis copiis. Venère etiam à Cosmo Florentino Duce copiæ auxiliares: ex Gallis Henricus Guisius adhuc puer cum delecta Gallicæ juventutis manu : ex Britannicâ nobilitate Thomas Schmithus, Guilhelmus Georgius, Henricus Cambernonus, alij: Albertus Lascus è Sarmatia. Collecto hoc milite, cum, quid facto opus esset, consultaretur, initio placebat, Strigonium ducendum esse militem. Verum alij contra disputabant, obsesso Strigonio necessitatem aleæ prælij subeundæ imponi, tam vicino Solymanno : eâque propter obsidionem in aliud tempus magis opportunum differendam videri. Quam etiam in sententiam abijt Maximilianus, & in præsentiarum satis habuit Noricos ac Pannonicos fines tueri. *Ad nummum Camerini quod attinet, innuere videtur Dux inclytus, situm esse in mortalium potestate atq; arbitrio : utrum per virtutem, factaq; cedro digna inclarescere velint, inq; luce oculisq; hominum versari: an propter inertiam tenebris ignobilitatis contegi. Diei namq; ac lucis Symbolum Diana est, sub auroram cum canibus venatum exiens : unde & Lucifera à veteribus dicta ; noctem vicissim non Pluto modo Infernalis Proserpinam rapiens, sed & Luna cum stellis denotat. Thuanus. Author.*

NVMMVS CASTRENSIS

CAROLI ARCHIDVCIS AVSTRIÆ:

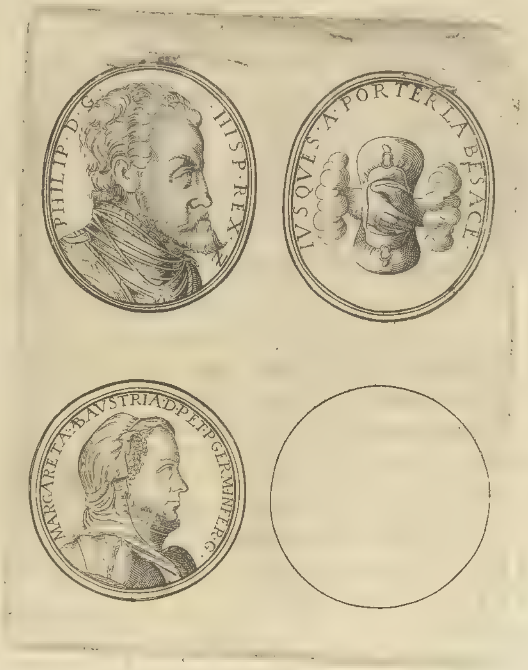
Cusus post cladem Turcis, Austriæ fines deprædantibus, illatam, Anno Christi 1566.

Turcæ hoc eodem anno, in finibus Pannoniæ frequentes procurrebant ad fines usque Austriacos, & ad Pessium: cum Joannes Transylvanus cum Pannonibus copiis & Scythicis, trajecto fluvio Tibisco, populabundus agrum Austriacum hostiliter etiam devastaret. Sed Carolus Archidux Austriæ non solum magnificentiâ animi & probitate clarus: verum etiam fortitudine & peritiâ rei bellicæ insignis, cum triginta armatorum millia collegisset, non patitur suos impunè vexari: hostem fortiter sustinet, frequentibus incursionibus & ipse vexat: bonamque partem suarum copiarum mittit superiorem Mysiam versus, Florelio Turrio duce: quæ copiæ magna alacritate regionem ingressæ, in Illyrium usque procurrunt. Bosnæ præfectus auditis his incursionibus exiens ad eas impediendas, multa armatorum millia educit, Savumque flumen traiicit. Harum copiarum adventu Caroli copiæ relictâ oppugnatione Argiruti, primam aciem hostium mira alacritate adoriuntur, atque in fugam vertunt, præfectum illarum copiarum vulneratum capiunt: omnes Turcas trucidant. Bannus ex altera parte cum ad oppidum Solonen accessisset, quatuor Turcarum millia habet obvia: cum iis prælium committit: magnam partem trucidat: reliquos dissipatos, partim capit, partim in proxima castella compellit: victorias obtinet memorabiles alias, cum militem suum Duobus Turri Georgio & Turriferreo conjunxisset. Monet serenissimi Principis symbolum, fortiter periclitandam esse fortunam: eò quod id genus hominibus fortuna quasi faveat: infensa iis, qui nihil audent experiri: sed veluti cochleæ perpetuo latent intra testas. *Comes Natalis. Erasmus in Adagiis.*

NVMMVS VOTIVVS

NOBILIVM BELGII CONFOEDEratorum: cum effigie Margarethæ ab Auſtria; Duciſſæ Parmenſis gubernatricis in Belgio: cuſus Anno Chriſti 1566.

PHilippus Hiſpaniarum Rex precibus ordinum Belgicorum conceſſit, ut militum præſidium in Belgio, præter id, quod in finibus ſervari ſolitum erat, nullum relinqueretur: Hiſpanis in Italiam amandatis. Iter autem in Hiſpaniam ſuſcipiens ſororem ſuam Margaretham, (quæ Duci Parmæ & Placentiæ nupſerat) toti germaniæ inferiori præfecit: ſtipulatâ à Proceribus fide, quod in obſequio manſuri eſſent; & ſorori in adminiſtrandis politicis negotiis non defuturi. Interim actis Concilij Tridentini in Hiſpaniam allatis, Rex conſiliariorum ſuorum hortatu ea publicanda curavit: non ſolum in Hiſpania, ſed omnibus aliis ſuis in ditionibus. Itaque literas ad ſororem Belgij Gubernatricem miſit, quibus eam monebat, ut Tridentini concilij decreta ſine ulla prævaricatione obſervanda curaret, atque omnia edicta Caroli V. patris, adverſus hæreticos, vim integram ac plenam authoritatem haberent. His literis promulgatis, non ſolùm populus, ſed etiam nobiles attoni-

ti fuêre, quod vel indignationem Regis, vel grave jugum conſcientiarum ferendum ſibi eſſe viderent. In has itaque anguſtias redacti Gubernatricem adeunt, illique demonſtrant, quæ pericula toti Belgio immineant, ſi mandatum Regis exequi velit. Illa nobilium precibus victa, Egmontanum ad Regem miſit, qui ipſius animum, ad mitius cum ſubditis agendum flecteret. Reverſus in Belgium cum mandato Regio, in frequenti Procerum conventu, quid cum Rege fuiſſet actum, enarravit: jubere namque, ne quid in punitione hæreticorum hactenus conſuetâ vel remittatur, vel mutetur. Cui determinationi ſe oppoſuerunt Aurantius, Egmontanus, Hornenſis, & multi nobiles, qui ſolenni inter ſe icto fœdere jurarunt, ſe nunquam permiſſuros, ut in detrimentum Belgicæ libertatis inquiſitio apud populum introducatur. Bruxellis itaque cum quadringenti amplius numero admitti à Parmenſi petijſſent, Non: Aprilis ex Culemburgi Comitis ædibus prodeuntes, quini quaternique magno ſilentio & ordine ad palatium tendunt, libellumque ſupplicem Gubernatrici humiliter offerunt: cujus hoc potiſſimum argumentum erat, ut in edicti Regij executione moderatio quædam adhibeatur. Præſente adhuc Nobilium cætu dixiſſe fertur unus è Proceribus, ut Gubernatrici metum amoveret, tantùm catervam Geuſiorum, id eſt, mendicorum eſſe: fortè quod nonnulli eorum tenuioris fortunæ eſſent. Hi referunt, ſe neutiquam pudere Geuſios aut mendicos ob ſervitium Regi, aut commodum patriæ præſtitum, cognominari. *Ab eo autem tempore Geuſij potiſſimum vocati ſunt, fœderatiq; omnes aureum nummum de collo pendentem geſtarunt, unâ parte Regis, alterâ duarum manuum junctarum, & per medium peræ extenſarum formâ ſignatum cum hâc inſcriptione: Fideles Regi usq; ad peræ mendicabuli geſtationem.* Præterea mendicorum ſcutellas & caliculos pulchrè cælatos pileis ſuis affixos habuerunt: veſtiti ferè omnes cinericei coloris indumentis. *Thuanus.*

Meteranus.

NVMMVS VOTIVUS

ANTONII PERENOTI CARDINAlis, Episcopi Atrebatensis: Cusus sub Albani Ducis in Belgium discessum: Anno Christi. 1567.

AD Belgas in ordinem redigendos, primò quidem ipse proficisci in Belgium statuit Philippus Hispaniarum Monarcha; paulò post tamen, profectionem nonnullis dissuadentibus, sententiam mutat: Ducemque Albanum executioni deligit: utpote tali negotio comprimis idoneum: militiæ expertem: Belgici populi, morum, regionisque totius situs non ignarum. Priusquam ex Hispania discederet, *Pius V. Pont. Max. religionis zelo motus, per Antonium Perenotum, Granuellanum Cardinalem, Episcopum Atrebatensem, sanctam ei rosam cum gladio & vexillo, pro strenua defensione Ecclesiæ Romanæ, atq; propulsatione irrumpentis Auraici, solenniter offerri curat.* Dono hoc plurimum lætatus, cum Hispanorum militum maximo numero, & duobus filiis Friderico & Ferrando à Toledo Barcelonæ navem conscendit: feliciqúe usus navigatione Genuam applicuit: paulò post Astam venit; cum ipsius copiæ circa Duriam fluvium stativa haberent. Albericus interim Lodronius tria Germanorum peditum millia & quingentos equites, Augustæ Vindelicorum colligit, proceditque obviam Albano Namurium usque, ne traijciendis fluminibus, prius ab hoste opprimeretur, quam in Belgium perveniret. Albanus Lotharingiam egressus ad Theonvillam substitit, inde per Luxemburgum Namuriumque proficiscitur, ubi junctis cum Lodronio copiis Bruxellas versus iter intendit. *Richardus Dinothus: Meteranus.*

NVMMVS ICONICI AC TRIVMPHALES:

SPECTANTES AD HISTORIAM

susceptæ executionis contra S. Rom. Imperij rebelles: captam urbem Gotham: cusi Anno Christi 1567.

HOc namque Anno Germania bellum habuit, susceptum decreto & gestum sumptibus communibus omnium ordinum Imperij, adversus Grumbachianæ conjurationis duces, ac horum Receptatores: Duce Illustrissimo Principe Electore Saxoniæ Augusto. Historiâ prolixa in epitomen contractâ, res ferè ita se habet. Guilhelmus Grūbachius (cujus hic Imaginem exhibemus) è nobili quidem stirpe Orientalis Franciæ natus: sed â verâ generosi animi nobilitate alienus, & factiosis consilijs deditus, Vasallus erat Antistitis Würceburgensis Melchioris Zobelij.

Hic offensus Grumbachio cum ob causas alias, tum quod Alberto Brandeburgico militasset, factumque colore, nescio quo, palliare conaretur, Feudo eum privat. Intercedit exiguum temporis intervallum, quo Zobelius, ex urbe Herbipoli in arcem, per Mænipontem, ascensurus, aliquot sclopetorum ictibus insidiosè necatur: magnâ Grumbachium suspicione premente, quasi is cædis hujus author caputque fuisset. Reus scripto sese purgat, injurias prætendens, quibus ab Episcopo afficiatur: magnam simul ex ordine Equestri sibi manum comparat, ad rem bello etiam, si opus foret, decernendam, Quin ad præsidium nobilitatis adjungit Patrocinium Principum, gratiâ, authoritate, affinitatibus potentium: præferens cæteris Ducem Saxoniæ Iohannem Fridericum Secundum: quem penes, causæ maritis immensum ex aggeratis, eò facilius sese insinuat, quo facilius illustres personæ ex animi sui candore, æstimare alios consueverunt.

Nactus Patronum tantum majora tentat: congregatis ſocijs circiter octingentis Würtzburgum, noctu effractis portis, adoritur, capit, diripit. Imperator Ferdinandus atrocitate facti graviter offenſus mandat: ut in judicio Camerali non tam violatæ fidei erga Dominum Feudi inſidioſè circumventum, ſed & fractæ pacis publicæ reus agatu. Moritur interea Ferdinandus: ſuccedit Filius Maximilianus: à quo, flagitante executionem Antiſtite Herbipolitano, proſcribitur Grumbachius vice alterâ cum ſocijs, & eorum receptatoribus. Duci Auguſto Electori Saxoniæ demandatur ab Imperatore, & cæteris ordinibus decreta in proſcriptos, ni pareant, executio: cunctantē & bellum hocce toto animo averſantem impellere Imperator ac urgere non deſinit, ut obſidionem Gothæ acceleret. Hoc publici magis quam priuati periculi reſpectu Elector, quod imperij authoritatem detrectare non liceret, Gotham proſcriptorum receptaculum obſidet: deditionem fieri flagitat: denegatâ arctius obſeſſos includit: impeditâ ſtipendiorum ſolutione: commeatu deficiente, occiſo præcipuo Capitaneo urbano miles conductus cum plebeculâ, quæ in urbem defenſionis cauſa contracta erat, fremere ac tumultuari incipit: fit concurſus ad arcem: portæ vi recluduntur: Comprehenditur factionis Princeps Grumbachius cum complicibus Doctore Chriſtiano Bruckio Cancellario: Brandenſteinio tribuno militum, & Iohanne Beiero, quondam Electoris Quæſtore. Urbem & arcem ingreditur Elector 13. Apr: cum legatis Imperatoris: cuſtodiæ Princip ponuntur, qui ſe tradit in manus & poteſtatem Cæſaris, deditione legatis factâ: conjurati tormentis ſubijciuntur: ſententia in capita eorum promulgatur: pari cum Grumbachio ſupplicio afficitur Cancellarius, diſſectione corporum in partes quatuor. Stenius capite truncatur:

truncus quadrifariam ſcinditur: gladio itidem ſubijcitur Brandenſteinius, Beierus ſuſpenditur. Plectitur & capite David Baumgartnerus ſeditionis reus: laqueo punitur puer magus. His peractis dividuntur machinæ bellicæ centum ſexaginta: octo grandiores Cæſari dono mittuntur:

exercitus omnis dimittitur: Arx Grimmenſtein longè elegantiſſima ac munitiſſima diruitur ac ſolo æquatur. *Author incertus de bello Gothico.*

WOLFGANGI BIPONTINI AL-ter : cusus susceptâ in Gallias expeditione : alter confœderatorum sub ipsâ Gallici & Germa-nici exercitus conjunctione : Anno Christi 1569.

CVm Wolffgangus Palatinus Bipontini Dux, per Gervasium Barberium Francurium à Condæo rogatus, exercitum conscripsisset: ei à Friderico Electore, gentili suo, cum summo Imperio dux destinatus est: ut in Gallia laborantibus fœderatis præstò esset: cumque prævideret fore, ut in varias non solùm apud Regem, sed & externos Principes, reprehensiones ob id incurreret, ab Aumal'o, qui ut transitum ejus impediret, missus fuerat, per literas interpellatus, non ad ipsum, sed ad Regem prolixum scriptum dedit: & excusatâ conscripti exercitus necessitate (nimirum ut fines suos, superioribus annis militaribus copijs per eos transeuntibus, populatos ac direptos tueretur) Navarræum ac Condæum, & qui eandem cum ipsis religionem in Gallia profiterentur, apud se de injurijs gravissimis conquestos dicit: quod bonis fortunisque, & quod minus tolerabile sit, in conscientiarum libertate, contra edicti nuper promulgati fidem affligentur. Postridie quam scriptum dedit, cum pars copiarum Rhenum transmisisset, ipse Tabernis Montanis ditionis suæ oppido discedit, & prid: cal. Mart. Hochfeldum, in præfectura Hagenoensi situm pagum, pervenit, quem locum pro diri-

pro diribitorio equitum delegerat. Ibi lustrato exercitu censiti sunt 7597. equites: non putatis equis curulibus: peditum egregiè instructorum sub 29. signis 6000: Ducibus Quirino Gangolpho Domino in Hohen-Geroltzeck Bipontini vicario, & Ioanne Iacobo Granvillario. Bipontinus, qui universis præerat, Volradũ Mansfeldiũ Caroli fratrem legatũ dixerat. His se adjunxére ex Gallis & Belgis Wilhelmus Nassovius Aurasiensis princeps: Ludovicus ac Henricus fratres, & aliquot turmæ equestres. Aumalius viribus inferior, quâm ut Bipontinum ingressu regni prohibere posset, per Sequanos, & inde Cistertium usque Germanos, qui juxta Monstrolium Araris fluviũ transmiserant, insecutus est. Ad Gillicũ haud longè à Cistertio acriter certatũ, & æquato ferè utrinque damno. Ad VIII. Cal Aprilis Belnæum tendunt, ubi biduum morati, dum carri & cætera impedimenta advenirent, Vezelias castra promovent. Hic Aumalius re desperatâ ab insequendis Germanis destitit, & per Autissiodorensem agrum ad Ligerim deflectit, ut eos transitu prohiberet, ibique cum Andino, quem cum toto exercitu illuc venire intellexerat, se conjungeret. Is ante Genabum venerat, & secum præter Gallicas copias Germanorum auxiliarium equitum quinque millia habebat: quorum primarij Duces erant Philibertus Marchio Badensis, duo Diezij nati ex illustrissima Hessorum Principum familia, Westerburgius, Leiningius, Rheni Comites, & Bassompierus. Bipontinus vado indicato, juxta Pullium in agro Nivernensi, cum partem copiarum transmisisset, de Charitæo in potestatem redigendo cogitare cæpit, loco opportuno, ad copias, cum opus esset, citra periculum ultro citroque traijciendas. Pulsatâ tormentis urbe, is qui loco præerat territus clàm noctu aufugit: ejusque discessu turbati oppidani colloquium poscunt; acciditque ut dum colloquuntur utrinque delegati, quidam ex oppidanis, qui protestantibus favebant, signo dato funem demiserunt, per quem hostes enixi alius post alium tandem oppidum trepidum occupaverunt. Ex eo tempore variè laboratum à Colinio & Ducibus Hugonotorum reliquis, ut vires suas cum Germanorum & Belgarum copiis sociarent. Verò priusquam voti sui compotes redderentur, Bipontinus corpore gravis, cum diu antè quartanâ laborasset, ex itineris fatigatione, tandem Nessunij inter Ludovici Comitis Nassovij manus expiravit 3. Idus Junij, annos 43. natus: cum prius suos ad bellum, pro communi causa & idem sentientium principium ac sociorum libertate, susceptum fortiter prosequendum hortatus esset, & Volradum Mansfeldium Comitem summum armorum ducem dixisset. Quatriduo post, ubi ambo exercitus convenêre, post gratias à Navarræo & Condæo actas, fœdus renovatum est: *cusâ aureâ monetâ, in cujus anticâ parte Navarreæ & Henrici filij expressa effigies erat, cum elogio: in posticâ Pax certa. Victoria integra: Mors honesta.* In nummo altero *Draco cum Elephante luctans conspicitur; & quia hic vastus admodum corpore; ille ex arboribus ac ripis insidiatur validiori: correpti proboscidem lethali stringit caudâ, sicq; spiritum ei intercludit. Sed neq; sine vindictâ Elephas moritur, verùm casu suo hostem obruit, moleq; corporis elidit. In tyrannos dictum, qui (uti lemma habet) justâ punitione mutuis non raro vulneribus corruunt. Mysta quos designarit, ulterius mecum* (Lector amice) *cogita. Thuanus. & Author.*

NVM-

NVMMVS TRIVMPHALIS

CAROLI IX. GALLIARUM REGIS:

cusus post victoriam de Hugonotis ad Monconturum, partam. Anno Christi 1569.

Condæo ad Irnacum, propè Engolismam, prælio victo, capto, & contra fidem datam à Montesquio trucidato: nihilominus filius ejusdem, Rex Navarræus, Colignius Galliæ Amiralius, alijque religionis professores bellum continuare satagunt: sæpiusque ad pugnam à Regiis provocati signa tandem ad Monconturum cum hoste conferunt. Acriter utrinque pugnatum fuit, Rege tandem victoriam obtinente. Germani namque pedites plærique omnes interfecti: Germanos autem Equites Comes Ludovicus Nassovius, cæterique militum Præfecti & tribuni, è prælio salvos ferè omnes reducunt. Regij quoque magnâ clade affecti: inter hos cæsi Marchio Badensis, qui antè Auraico militarat, tũc verò Regis partes tuebatur, & Belgæ plurimi utriusque stipendiarij. Mansfeldius, qui ab Albano in Galliam missus fuerat, in brachio grave vulnus accipit: Lanoius capitur, sed pro Philippo Strotzio dimittitur. Cadunt eodem in prælio Gangolffus Quirinus à Geroltzeck, & Granvillerius Heroes fortissimi, plurimumque desiderati. *Cæterum per columnas in nummo duas Religio ac Respublica denotatur. Hanc restaurare, illam sartam tectamq; conservare, singularis res industriæ, virtutis, prudentiæ est. De utroq; gloriantem audis Carolum. Meteranus. Author.*

NVMMVS CASTRENSIS

VENETORUM: CUSUS OBSESSA Nicosiâ, Regni Cypri Metropoli: Anno Christi 1570.

SElymus Turcarum Imperator, imperij sui fines, more majorũ amplificaturus, ad regnum Cypri invadendum animum adijcit: eò quod longè sic tutiores futuri essent Turcici Imperatores per ea maria in Syriam atque Ægyptum navigantes, qui alioquin à pyratis Christianis infestarentur, dum in ea insula refugium haberent. Quin & expeditionis hujus susceptæ causam hanc adferunt Historici, quod Selymus Hospitale conditurus Adrianopoli, & sepulchrum ibi suum præparaturus, dum solicitus est de annuis reditibus copiosis, suasu Bassarum, pacem cum Venetis violarit. Solvit igitur Constantinopoli circa finem Martij Amurates Raisus cum 25. triremibus: Eumque paulo pòst sequitur Piali Bassa: dum per 28. dies ad Aperras degisset, magno Janizerorum numero navibus imposito iter Cyprum versus dirigit: habens secum triremes majores 160: biremes & triremes parvas 60. Maonias 8; onerarias 6. Galeonem magnum unum: Palandarias tres: Passacavallos 40. Carramuscalinas 30. scaphas 40. In Cyprum itaque venit 1. Mensis Julij: Lysimum & Sabinas occupat mensis ejusdem 25: Nicosiam obsidet & occupat Mustapha Bassa die 3. Augusti. Dum captivi in naves imponuntur, ut in tristissimam servitutem abducantur, Matrona pulverem bombardicum incendit, quo simul omnes perierunt: rata, melius esse mori, quam in Turciam abduci. *Veneti percusso in obsidione nummo, Turcis perfidiam & fracti fœderis infamiam exprobrant: adjectâ Angeli cœlestis imagine: qui ultionem divinam contra fœdifragos istos efflagitaret.*

Levenclajus Author.

NVMMI FECIALES

CAROLI IX. GALLIARUM REGIS: cusi pace cum Hugonotis inita. Anno Christi 1570.

CUm bellum in Gallia intestinum recrudesceret, & ab utraque parte nova subsidia colligerentur, non defuerunt, qui Regem ad concordiam hortarentur, bellum, dicentes, quod toties apparuisset extinctum, semper resurgere atrocius, cum maximo excidio & devastatione totius regni: quia si vel vinceret Rex, vel vinceretur, omninò ea victoria adversus subditos regios compararetur. Regios, adhæc, proventus omninò minui: vires quotidiè debilitari: urbes ex naniri, regiones devastari: præstare per clementiam omnia conservare, quam per pertinaciam perdere. Non etiam defuêre, qui eam pacem subdolo animo esse concedendam suadebant, ut ita vires resumerentur. Rex pluribus auditis rationibus, cognitisque eversionibus & calamitatibus regni, cœpit paulatim ad conditiones pacis animum flectere, quæ certis tandem conditionibus stabilita fuit. Sic Gallia, quæ multos jam annos propria arma in sua vulnera converterat: quæ utrinque externas copias ad devastationem patriæ acciverat; quæ omnes finitimas & longinquas nationes, per miserabilem suorum cladem commoverat, post superatas multas difficultates cœpit à tantis miserijs aliquantulum respirare: *diuq; fuisset felix si quas conditiones ad respirationem complexa fuerat, easdem syncerè ad conservationem jam propè partæ felicitatis servasset, abundantiæq; publicæ causa extitisset. Com. Natalis.*

NVMMVS ICONICVS
Cum Moneta

JOANNIS TERTII, SUECIÆ REgis: cusus circa tractationem pacis, cum Friderico Daniæ Rege initæ: Anno Christi 1570.

ERICUS XIIII. Sueciæ Rex, cum per sexennium, & quod excurrit, ad regni sedisset gubernacula, de mentis statu eo usque deijcitur, ut carceri eum mancipare necesse fuerit. Succedit ei frater Johannes Dux Finlandiæ, qui ab Erico aliquot annis in vinculis detentus fuerat. Sic namque in horum fratrum successione fortunæ ludebat vicissitudo: ut hic vincula pro regno: ille regnum pro vinculis acceperit. Cùm verò cæptum jam pridem bellum anno toto per Johannem etiam continuaretur: Sueci bellorum diuturnitate & cladium frequentia fracti, tandem & armorum pertæsi, Johanni Regi persuadent, ut pacem, quantum posset justis conditionibus, faceret. Is quamprimum missis legatis Daniæ Regem sollicitat, ut interea vis abstineretur, dum pax firma & rata constituatur. Commodùm eodem tempore Cæsarea Majestas apud utrumque Regem per legatos egerat: ut depositis simultatibus controversias æquorum judicum arbitrio permitterent. Decimo tertio itaque Decemb. qui erat dies Luciæ & Otiliæ, per legatos Imperatoris, Regem Galliæ, Poloniæ, Electores Saxoniæ & Reip. Lubecenses inter

inter duos istos Reges bellum gravissimum, & Trojanum ferè tempore æquans, Stetini in Pomerania componitur. Cæteras inter conditiones & hæc fuit, ut lis *de insignis Trium Coronarum, quas uterq; Regum pro suis vindicabat*, arbitrio compositorum decidatur. Interea verò utrique Regum insignia trium coronarum gestandi facultas maneat, *Comes Natal.*

PII V. PONTIF. MAXIMI, ET JOhannis Austriaci: cusi post Turcas ad Naupactum navali prælio victos: Anno Christi 1571.

CUm Turca, hoc anno, Venetis Cyprum Insulam eripuisset: duas Metropoles Nicosiam & Famagustam vi domuisset: in hac Bragadinum urbis Præfectum, per summum scelus, violatâ fide, vivum excoriasset: reliquos dedititicios omnes crudelissimè trucidasset: Pontifex Romanus: Rex Hispanus: Veneti & alij Principes sacrum fœdus (vulgò sancta Liga appellatum) contra eundem ineunt: classemque instructissimam (cujus Dux supremus erat Joannes Austriacus Caroli V. filius, Regis Hispaniæ frater naturalis) emittunt. Hæc prælio ad sinum Corynthiacum (qui hodie Golpho de Lepanto dicitur) die 7. Octob. commisso, classem Turcicam feliciter profligavit, & victoriam multis seculis inauditam obtinuit. Turcarum cæsi ad 25000. capti 4000. Christianorum captivorum liberati 14000. Inter præcipuos Alis Bassa cæsus occubuit: Pertavus vero Bassa navigio fugiens ad terrã evasit: & præterea classis hostilis universa cum tormentis atque spolijs amplissimis in Christianorum potestatem pervenit: triginta tantum circiter triremibus & navigijs exceptis, quibus Vluzalis mari aufugit. Ornavit victoriæ hujus nobilitatem eleganti oratione Antonius Muretus, Orator summus: *M. Antonio Columnâ, (cum inquit inter alia) qui Pontificis triremibus præerat, Romam revertente*

vertente. Solem ipsum in tam pulchro spectaculo, ut Josue olim adversus Amorraeos pugnante substiturum fuisse arbitror: nisi tanta fuisset vincendi celeritas: ut, qui nihil metuebant, id unum metuere viderentur, ne prius advesperasceret, quàm omnes hostes, aut caesi, aut capti, aut fugati essent. Quaenam igitur statuae: qui arcus: quae columnae: quae trophaea excitari poterunt, viri fortissimi: quae non dico paria esse meritis vestris, sed eorum partem adumbrare aliquam possint? qui futuri sunt usque eò diserti ac copiosi historiarum scriptores: qui, cum ad Naupactaeam victoriam perventum erit, non potius metuant, ne quid de illius magnitudine deterant: quàm eam se verbis exaequare posse, confidant? In hujus etiam nobilissimae victoriae testimonium Colossus Messanae prope portum conspicitur. *Bucholtzerus.*

Author.

NVMMVS CASTRENSIS

ALEXANDRI FARNESII PARMÆ

& Placentiæ Ducis: Cusus circa Pyli sive Navarrini obsidionem: Anno Christi 1572.

Lexander Farnesius Tertius, Parmæ Dux, à Proavo Pontifice felix illud vaticinium, summum eum ducem futurum, habuit: quod citò eius acta probaverunt. Cum ad Sanctum Quintinum & Durlanum prælium inire prohiberetur, ægrè ac non sine multis lachrymis in castris contineri potuit: multa puer præbuit animi invicti signa: idemque adolescentiæ & bellorum initium ipsi fuit. In navali ad Lepantum felicissimâ contra Turcas pugnâ privatus ferè miles absolutam perfecti Imperatoris formam expressit: & sequenti anno ingentem Turcarum equitatum, qui octo millibus constabat, ad Navarinum fugavit. In Belgium reversus, quem sui usum Hispaniarum Regi, ejusque in Belgio Proregibus præbuerit non consulendo saltem, pugnandoque, sed & maxima minimaque Ducis ac militis munia obeundo, commemorare hic longius foret: ad Historicos Lector benevolus remittitur. *Animi generositatem Equus alacer symbolicè exprimit: Eandem verò momenti exigui putat Farnesius, nisi aurâ cœlesti adjuvetur. Jacob. Schrenckius à Notzingen. Author.*

NVMMVS CASTRENSIS
WILHELMI PRINCIPIS AVRANtij, Comitis Naſſovij: bellum contra Albanum continuantis: Cuſus Anno Chriſti 1572.

AUrantius Princeps, ut obſeſſo fratri in urbe Montenſi opem ferret, Rhenum cum ſuis copiis, quas in Germania collegerat, Moſam verſus iter intendit. In itinere Ruremondanis per præconem denunciavit, ut tranſitum & commeatus ſuo exercitui præberent: qui, cum imperata facere detrectarent, mœnibus ſcalæ, faces ardentes portis admotæ fuerunt: Wallones per vim ingreſſi, omnia immanitatis ſigna ediderunt. Lovanium deditionem facit. Multæ urbes, audito ipſius Aurantij in Belgium adventu, in illius verba jurarunt, præſidiumque acceperunt, quas inter Mechlinia & Aldenardum, quarum illa ex compoſito: hæc aſtu in ipſius poteſtatem venit. Nivella commeatus & pecunias dare coacta, quod advenienti exercitui tranſitum denegaſſet. Albanus Aurantium magnis itineribus adventare, & jam in propinquo eſſe audiens, in caſtris manere decrevit, neque ſe inde commovit, licet crebrò ad prælium invitaretur. Prælium itaque detrectante Nivellam Aurantius cum exercitu, indeque trajecto Rheno, Delphtum Holandiæ ſe recepit. Albanus autem urbe Montenſi deditione acceptâ, & æquis conditionibus Naſſovio cæterisque præfectis dimiſſo, ingens decus ſibi obveniſſe putabat, quod validiſſimi exercitus impetum ſine ſuorum damno eluſiſſet. *Symbolo uſus fuit Heros Naſſovius, petito è Turni cohortatione apud Virgilium lib.10. Audentes fortuna juvat. Ergò eos juvat, qui modulum ſuum (ut Pindarus loquitur) non ſpectantes, temerè quibusvis ſe periculis committunt: nihil metuunt, nec terræ motum, nec undas: tollunt majora, quam ferre valeant. Neutiquam*

> *Turpe eſt (enim) quod nequeas capiti ſummittere pondus,*
> *Et preſſum, inflexo, mox dare terga, genu.*

Quare audax verè hic fortis eſt: qui vires ſuas librat cum periculo exantlando: ac

licet majus nonnunquam illis videatur, aut ſit revera, non tamen animum deſpondet, ſed vel in eo, ob finem honeſtum, interire pulchrum judicat. Talium conatus felix plærumq; rerum ſucceſſus comitatur: juxta illud Ennij: Fortibus eſt fortuna viris data: & illud Ovidij ——— Audaces forsq; Deusq; juvat. Cæterum Principis noſtri audaciam plurimum augebant Holandiæ & Selandiæ populi, undiq; aquis cincti, quos per populum arborem aquaticam deſignari autumant: qui jam pridem nummum huncce explicarunt. Dinothus. Author.

NVMMI DICATI MEMORIÆ IN NVPTIIS HENRICI NAVARræi, & post lanienam Parisiensium cusi: Anno Christi 1572.

CArolus Nonus Galliæ Rex, ut reformatæ religionis Principes in una velut muscipula caperet, instituit nuptias celebrandas Lutetiæ ab Henrico Rege Navarræ cum Margaretha sorore sua. Eò cum venisset Caspar Colignius Castellonius Galliæ Admiralius, multique alij reformatæ reli-

gionis viri nobiles, die Bartholomæi (24. Augusti) cum conjugibus, liberis, reliquisque civibus, nulla vel sexus, vel ætatis ratione habitâ immanissimè trucidantur. Similes lanienæ Tholosæ, Rotomagi, Diepæ, Meausiæ, Burgesiæ, Aureliæ & Lugduni fiunt: quarum crudelitatem fusius describere opus non est: cum vel ipsa Gallorum Catholicorum natio silentio perpetuo obrutam eam velit. Thuanum vide, qui barbariem hanc plusquam Tartaricam totâ vitâ graviter detestatus, illos Statij Papinij versus, in re dispari licet, huc accommodat:

Excidat illa dies ævo, nec postera credant
Secula: nos certè taceamus, & obruta multâ
Nocte tegi propriæ patiamur crimina gentis.

Dissidebant hostiliter Rex, & Navarræus cum sociis ob religionis negotium. Discordiam hanc sublatam iri nummus prior polliceri videtur: cujus prima facies matrimonium denotat Henrici & Margarethæ, literis nominum initialibus affabrè inter se complicatis: altera agnum Domini refert, pacem annuntiantem: fœminam tertia repræsentat, serpentem igni admoventem, eumq; in gyrum compulsum. Igni quippe admotus coluber veneni virus dimittere scribitur: circulus æternitatis symbolum est. Reliquos satius esset conflatos nunquam fuisse: quod licet gloriosis sese ostentent inscriptionibus, horrendæ attamen crudelitatis testes sunt ac permanent. Ex nummo Pontificis ansam fortè rapuit Enimundus Augerius, ut cædem hanc ab Angelo Dei patratam, pro concione, multoties repetito sermone, identidem Burdigalæ inculcaverit. teste eodem Thuano. Author.

NVMMI OBSIDIONALES

VRBIS HARLEMENSIS AB HIſpanis occupatæ: Anno Chriſti 1573.

HArlemum, urbem amplam, opulentam atq; amœnam, antequam Toletanus obſidione cingeret, Haraldum miſit, qui oppidanos ad deditionem hortaretur: ſed illi ad Naerdemenſe exemplum, ſuſpectam habentes fidem Hiſpanicam, laudabilius duxêre, pro patriæ defenſione mortem oppetere. Oppugnatio ſtatim exinde ab Hiſpanis inſtituta: obſeſſi viciſſim tam diligentes & induſtrij fuêre adverſus invadentium hoſtium conatus, ut nunquam cuniculos egerint, munitiones in vallo erexerint: nec aſtus aut dolos excogitarint, in quibus non fuerint ab illis præventi & eluſi. Neque ſolum in repellendis hoſtibus ſoliciti & prompti fuêre, ſed etiam in adoriendis acerrimi. Inter has Aurantius obſeſſis ſubvenire conatur, ſed ſucceſſi infelici. Propè urbem enim conflictu exorto Aurantiani fugiunt: cadit Batenburgius: & cum eo mille & ſexcenti milites: quatuordecim ſigna militaria capiuntur, & trecenti currus. Et fame itaque ſæviſſimâ preſſi oppidani, & auxiliis deſtituti, Toletano ſeſe, pacti facultatum ſuarum immunitatem, dedunt. Germanis, ademptis armis impunè abire permiſſum: ex aliis, qui partim Angli partim Galli, partim Wallones erant ſexcenti & eo amplius laqueo & gladio periêre: fermè trecenti veſtibus omnibus, usque ad interulam, exuti, & extra urbem rapti in lacum præcipitati ſunt: paucis admodum vita donata. Deditione factâ nullum animal vivum in urbe, nec radix herbarum; nec folium in arboribus repertum fuit. *Dinothus.*

NVMMVS CASTRENSIS

CLAVDII GVISII, DVCIS AVMA-lij: Cusus ante obsidionem Rupellensem: Anno Christi 1573.

CVM Carolus Nonus Gallorum Rex munitiones eas, quæ Hugonoticæ factionis addictis hospitia præberent, expugnare statuisset, Rupellas primò, urbem in Sanctonia ad littus maris Aquitanici munitissimam, per Philippum Strozam, Bironium, & hunc Claudium Lotharingum Ducem Aumaliensem obsidione cingere, & graviter oppugnare cæpit. Vicissim ea virtus defensorum erat adversus vim oppugnantium; ut vanus & inanis prorsus efficeretur tormentorum labor: cum nemo in urbe esset, qui non Reip. laboranti opem ferret. Claudius ex Evangelio (propugnaculo urbis sic dicto) tormenti majoris globo emisso ictus, contra Evangelicos pugnans occumbit, magno sui apud Regios desiderio relicto, nec minore obsessorum lætitiâ. Duravit hæc obsidio ab anni præsignati initio usque ad 16. Junij: quo ipso die Henricus Valesius Dux Andegavensis in castris à legatis Polonorum Rex Poloniæ electus est. Quâ etiam occasione permotus, pacem cum Rupellanis iniit, eamque 10. Julij publicavit. *In nummo plurimum externis auxiliis, & Gallorum inprimis cum Turcis confœderationi tribuere videtur Guisius. Conjecturam facit, quod non modo usitatæ nobis hastæ, scuta, gladij, bombardæ; sed & Turcorum sarissæ, pharetræ, arcus, sagittæ ad pedes fœminæ conspiciuntur. Bucholtzerus.*

Author.

NVMMVS TRIVMPHALIS

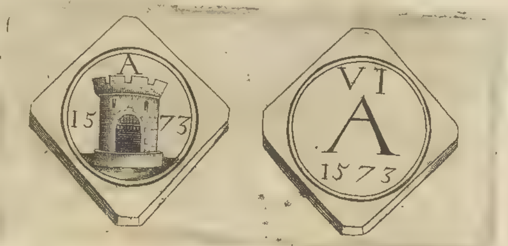
JOANNIS AB AVSTRIA: CVSVS post expugnationem urbis Tunetanæ. Anno Christi 1573.

IOannes Austriacus navali, ad Naupactum, subnixus victoriâ Siculis rebus, ut & Italicis, optimè sese prospecturum censuit, si, quantum posset per anni tempus, in Africa, ulterioreq; littore Numidarum (quæ regio opposita est Italiæ) locorum occuparet, quod hoc facto videretur ab Italiæ cogitatione Turcarum consilia, ad propriam curam defensionis conversurus. Invitaverant eundem ad illam expeditionem, præter superius dicta consilia, frequentes preces & adhortationes illius Amidæ, qui patrem Muleassem per summam perfidiam impietatemque & regno & oculis privârat: qui & ipse à Luzali ejectus è regno, ad Galatæ asylum confugerat: & in privatâ domo multos annos cum duobus filiis puberibus habitaverat. Hic propter eximiam cupiditatem recuperandi regni paterni (cum ægerrimè ferret vitam privatam pro regia magnificentia) sæpè sollicitaverat arma Christianorum per literas, invitaveratque ad illam expeditionem alacriter suscipiendam; ad quam profitebatur se magnum numerum equitum ac peditum esse habiturum illorum amicorum, qui Amidanas partes tuerentur, & adversus Luzalis avaritiam & crudelitatem illas sequerentur. Pollicebatur præterea magnam commeatus & rerum omnium expeditioni necessariarum copiam; modò Christianorum arma sese tantum illis finibus ostentassent. His impulsus causis Austriacus ingenti comparatâ classe, omnibus rebus necessariis egregiè instructâ, in Africam trajecit, novoque triumpho nomen suum nobilitavit: Uticam cepit: Tunetum recuperavit: profugum regem restituit: munimentum inter Guletam Tunetumque condidit: præsidio firmavit: Amidam captivum cum filio in Siciliam transmisit, & illuc cum trophæo iterum

desideratis redijt. Cujus cladis certiores facti obsessi, quos iam omnis defecerat annona, pluribus etiam vitam ipsam ademerat, deditionem cum Orangiis ineunt die 20. mensis Februarij. *Durante obsidione cusi hi nummi: in quibus (ut literæ habent initiales) Deo, Regi, Patriæ fideles se permansuros profitentur Middelburgenses. Laurent. Begerlinck. Canon. Antuerp. in opere suo Chronographico.*

NVMMVS OBSIDIONALIS VRBIS ALCMARIÆ, AB HIſpanis tentatæ. Anno Chriſti 1573.

HIſpani civitate Harlemenſi potiti, Alcmariam civitatem repentino conatu conſternatam tentant. Ac primo quidem appulſu propugnaculum ante urbem, à civibus de novo extructum, capiunt: in poteſtatem redacto, circum urbem foſſas ducunt, munitiones erigunt. Non multis interjectis diebus majora tormenta, numero viginti promovent: quæ ejaculatis plusquam duobus pilarum millibus, ingentem muri ruinam edidêre. Oppugnatio itidem aliâ in parte mœnium inſtituta fuit, in qua oppugnãtes, accurrentibus undique defenſoribus, & ſummâ contentione dimicantibus, cum magnâ clade ſunt repulſi. Toletanus, qui Alcmarienſes ad unum omnes cædi deſtinaverat, videns non ex animi ſententia negotium ſuccedere, nec expugnandæ civitatis ſpem aliquam affulgere, quod propter impendens frigus, milites ſub dio amplius degere non poſſent, & tellus aquis undique obducta eſſet, ne majus damnum ac dedecus reciperet, unde animi hoſtibus augerentur abductis à mœnibus, magno cum labore, tormentis obſidionem ſolvit, ad Albanum Patrem, qui Amſterodami erat, reverſus. *Dinothus.*

NUMMI MEMORIÆ DICATI

URBIS LUGDUNI BATAVORUM:

cusi durante obsidione, quam pertulit, eâdemque solutâ, Anno Christi 1574.

A Lbano ingenti cum præda H'spaniam repetenti, succedit Ludovicus Requesenius, Dux de Cæsa: Magnus Commendator castellæ: qui cum

qui cum Francisco Baldesio Lugdunum Bataviæ, urbem Harlemo vicinam munitionibus circumquaque erectis, & commeatus intromittendi facultate ademptâ, gravissimâ obsidione cinxit. Gubernator civitatis Theodoricus Bronckhorstius, & cum eo magistratus ac nobiles præsagientes obsidionem longam fore, & magnum periculum è cibariorum penuriâ imminere, quod magna populi multitudo esset, frumenti non magna copia, statuerunt ut ad duos menses quilibet homo semilibrâ panis, singulis diebus, contentus esset. Modus etiam est constitutus, oleribus, lacti, & alijs edulijs, ne illorum inopia per immoderatum usum sentiretur. Adsignatum insuper cuique, quid in mœnibus atque aggeribus reparandis ac tuendis agere deberet, ne dolosus hostis incautos opprimeret. Arctissimam hanc obsidionem eò usque tolerant Leidenses, & non cum hoste modo continuis incursionibus urbem premente, sed etiam cum ventre suo dimicant, dum Wilhelmus Princeps Auraicus, perfossis Mosæ & Isselæ fluminum molibus, & agro inundato classe ducentarum navium, per novum quasi æquor remis & velis prosperoque vento actâ, Hispanos vi tormentorum è munitionibus suis expulit, cecidit & fugavit. Crescentibus aquis Aurantiani Hispanos classe suâ ex munitionibus depellunt: cæteri non parum territi fuêre quod aqua ad bipedalem altitudinem excrevisset, idcirco Soterwadâ tantâ cum festinatione excesserunt, ut tormenta ibi reliquerint. Lamenenses cæteris constantiores in suis munitionibus postremi manserunt, sed se à suis desertos videntes noctis tenebris tecti abiêre. Patefacto ad urbem aditu commeatus navibus in eam introductus est, populus famelicus haleces crudas, quæ à classis Præfectis jaciebantur, avidè devorabat: nonnulli adeò panè se ingurgitabant, ut intra paucos dies morerentur: nec in ea re modum tenere facilè erat, cum multi essent, qui per septem septimanas panem non gustarunt: foliis arborum, oleribus, radicibus, brassicarum caulibus, corijs minutatim concisis & coctis ut plurimum victitantes, postquam usitata cibaria defecerunt. Hinc Baldesius cum civitatem Leidensem cum viis militaribus, semitis, & canalibus depingi curasset, abiens, hoc tabellæ, in tentorio relictæ, ascripsit: Vale civitas: valete castelli parvi: quia relicti estis propter aquam, & non propter vim inimicorum. *Durante obsidione Leonem Batavicum in nummis exhibuerunt obsessi, pugnantem pro patriâ & libertate: solutâ, grates Deo debitas persolverunt; non miraculosam minus hanc liberationem suam professi: quam quâ, cæso per Angelum Sennacheribi exercitu, Hierosolyma respiravit.*

Dinothus. Author.

NVMMVS MEMORIÆ SACER AUGUSTI ELECTORIS SAXONIÆ cuſus Synodo Torgaviæ celebratâ: Anno Chriſti 1 5 7 4.

CUm poſt obitum Ioannis Wilhelmi Saxoniæ Ducis Auguſtus Saxoniæ Elector, ut proximus illius Agnatus, tutelam pupillorum, ac totius ditionis adminiſtrationem ſuſcepiſſet, Theologi nonnulli, Profeſſores, plurimi item miniſtri Eccleſiarum corpori doctrinæ Miſnicæ ſubſcribere recuſantes, ſtationes ſuas deſerere cogebantur. In eo namque totus erat Elector, ut diſtractas Eccleſias Thuringiæ ac Miſniæ, cum Wittenbergenſi & Lipſenſi Academiis in concordiam reduceret. Hoc eodem fine Theologis præcipuis aliquot Torgoviam convocatis, è tribus regionis ſuæ conſiſtorijs, eque Lipſenſi & Wittenbergenſi Academijs, Lutheri doctrinam de S. Euchariſtia denuò approbat, & confirmat: econtra verò Ulrici Zuinglii, Joannis Calvini, & Theodori Bezæ opiniones reijcit. Quin & menſe Julio, eiusdem Electoris juſſu cuſtodiæ nonnulli, ex Theologis, Jureconſultis ac Medicis traditi fuêrunt, eò quod aliam, quam Lutherus, de cæna domini doctrinam ſpargere cæpiſſent. In *nummo ſuperius delineato quid Myſta voluerit, ex cap. 14. Ioſuæ colligitur. Chyteræus in Chron. Sax. Author.*

NVMMVS VOTIVVS TATUUM REGNI ANGLIAE: CUSUS IN honorem Reginæ ſuæ Eliſabethæ: partis aliquot nobilibus, contra Hiſpanum, victorijs: circiter Annum Chriſti 1574.

NOn omnibus ea Regibus ac Principibus contingit felicitas: ut ſubditorum ſuorum in ſe amorem ſtudiumque, qualequidem conceptis votis optare poſſent, aſſequantur: ſint Ariſtoni Lacedæmonio ſimiles: pro quo vota publica fiebant, ut filius ei naſceretur: ne tam præclara ſoboles interiret: Octavio Auguſto: cui in publicum prodeunti affatim ſe populus effundebat, viſurus beneficium ac ſalutare ſydus ſuum: Veſpaſiano Cæſari: quem Veneres ac delicias ſuas appellabant ſceptrum eius agnoſcentes. Næ vero horum numero accenſenda Heroina verè Auguſta Eliſabetha Regina Angliæ, princeps tum animi, tum corporis dotibus, regiisque virtutibus ſupra ſexum incomparabilis: quam quod Iuſtitiam, ſapientiam, invictum pectoris robur mirâ humanitate ac clementiâ temperaret ita efflictim ſubditi amabant, ut *nummo hoc conquerantur mortalitatis legi, fatiq; neceſſitati eam ſubjectam: nec Phœnicis fortunâ frui: quæ licet igne pereat, ac moriatur: è cineribus attamen ſuis ſimilem ſibi Phœnicem pariat, atq; ita in ſe vivat perpetuò. Author.*

NVMMVS IRENICUS GREGORII XIII. PONTIFICIS: Civili bello Genuensium per Cardinalem Moronum composito, & Veterum ac Novorum seditiosis nominibus extinctis: cusus Anno Christi 1575.

VT nimia alimentorum copia, morborum in corpore humano esse causa consuevit: sic in Rep. turbarum atque seditionum omnibus numeris adimpleta felicitas. Experta id est Genua, non ultima inter nobilissimas Italiæ civitates: quæ, cum felix beataq; manere potuisset, fortunæ suæ quasi pertæsa, circa Annum Christi 1573. & insequentes aliquot in factiones pernitiosissimas exarsit: idq; partim stimulante ambitione, dum de antiquitate familiarium inter se cives contenderent: partim invidiâ impellente, dum hic illius res magis prosperas atque felices rectis intueri oculis non posset. Quin ad arma res tandem pervenit. Veteres namque belli civilis initium fecerunt, &, Andreâ Auriâ Duce, portum Veneris ceperunt, duas verò triremes Novorum hostiliter sunt insecuti: quæ per validos remiges evaserunt. Sistrium insuper deditione captum, cum multis navigijs rebus variis onustis: certatum frequentibus prœlijs inter Gavi & Novij præsidia: ager direptionibus utrinque vexatus. Tandem Joannes Moronus Cardinalis à Pontifice missus, operâ cæterorum legatorum, quo Italiæ quieti cosuleretur, Genuensium dissidia composuit: sanciendo comprimis, ut odiosæ seditionis nomina sempiternâ oblivione involverentur: neque ulli cives Novi aut Veteres dicerentur, sed omnes unius essent ordinis, & haberentur. *Ad nummi explicationem pertinere illud Silij Italici existimo:*

——————Pax optima rerum,
Quas homini novisse datum est, pax una triumphis
Innumeris potior, pax custodire salutem,
Et cives æquare potens. *Comes Natalis. Author.*

NUM-

NVMMVS OBSIDIONALIS

URBIS SCHONHOVEN, AB Hispanis occupatæ: cusus Anno Christi 1575.

HIERGHESUS copiarum Hispaniarum Dux, postquam Aquas Antiquas (vulgò Oudewatter) expugnasset, cruentâ attamen victoriâ reportatâ, ad urbem Schonhoven, se convertit: positisque castris, fossis & aggeribus ductis, cæpit urbem multis muralibus tormentis diverberare. Vrbani quosdam aggeres incidunt; quo factum, ut per duo milliaria proxima quoque urbi sub undis occultarentur: obsidentes tormenta per magnam difficultatem retrahere, seque procul ab urbe recipere necesse haberent. Aurantius his cognitis undecim instruit navigia, quæ militem, commeatum, & apparatus bellicos obsessis conveherent. Hispanus, ubi per exploratores, quid Aurantius moliretur, cognovisset, it obviam hosti cum viginti & octo navigijs eximiè ad pugnam instructis: pugnatur utrinque singulari virtute: post acre proelium, in quo demersa sunt duo Aurantiana navigia, tria capta reliqua fugâ se servarunt. Urbana præsidia cognitâ clade suorum, perceptaque populi & urbanæ multitudinis, quæ à se dissentiret, voluntate, honestis conditionibus hosti urbem dedunt. *Comes Natalis. Author.*

NVMMVS VOTIVVS HENRICI TERTII GALLIARUM &Poloniæ Regis: cusus impositâ sibi Regni Galliæ coronâ. Anno Christi 1575.

POstquam Carolus IX. Galliarum Rex III. cal. Junij nullo relicto hærede masculo, fatis concessisset: atque hinc amplissimum Occidentalis Franciæ regnum ad Henricum fratrem, Polonorum Regem per leges Gallicas devolveretur, mater, cui à Rege tum temporis adhuc vivente, regni administratio ad tempus demandata fuerat, eum è Polonia crebris literis atque internuntiis ad se vocat. Rex minimè occasioni huic indormiendum ratus, nocte intempestâ, celatoque abitu suo præcipuis Polonorum Regulis ac Proceribus, Cracoviâ discedens equis dispositis in Moraviam: inde Viennam Austriæ, inde Venetias, inde in Galliam veniens, Carolo Fratri succedit: relictis tamen post se ad Polonorum ordines literis latinè scriptis: quibus improvisi successus sui causam ipsis aperit: prolixam gratiam pollicetur: hortaturque ut quosdam ex primoribus suis ad sese in Franciam mittant: de emendandis nonnullis in Regno Polonico secum deliberaturos. Paulò post adventum in Gallias suum coronatur & ungitur 15. Februarij paucis rursus interjectis mensibus sibi matrimonio jungit Carolam Borboniam, Ludovici Ducis Momponserij, ex regio sanguine oriundi, filiam, Brielæ nuptijs celebratis. *Humi positæ coronæ duæ regnorum duorum sunt insignia Galliæ & Poloniæ: tertiam in cælo sibi reservari confidit, spernendoq; illas, hanc suspicit. Fragiles namq; istæ, fluxæ, caducæ, multis rerum adversarum tempestatibus obnoxiæ: hæc cælestis, secura, immarcescibilis, æterna. Author.*

NVMMI VOTIVI

CUSI IN COMITIIS RATISBOnensibus: Rudolpho Secundo in Regem Rom. electo, coronato: Anno Christi 1575.

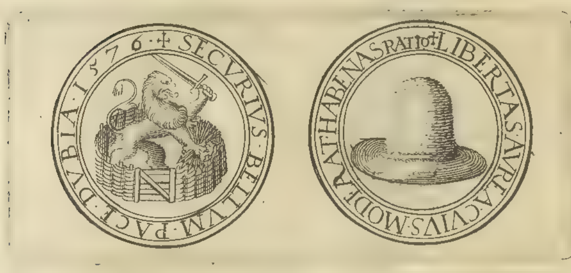
POsteaquam Maximilianus II. Imperator 12. Octob. Anni 1575. animam, unde erat, beatus beatis reddidisset, Comitia Imperij Ratisbonam, creandi novi Romanorum Regis causâ, indicta & celebrata sunt: quibus interfuerunt sepremviri, & frequens Principum & Legatorum senatus. In ijs Rudolphus Maximiliani II. Cæsaris natu grandior filius, à Rudolpho Hapspurgensi, qui primus Imperatorij fastigij decus meritis suis in familiam intulerat, Decimus, in Regem Romanorum electus est 27. Octob. insignia vero tantæ dignitatis more majorum, magno Principum & omnium ordinum consensu applausuque assumpsit cal. Novemb. Ætatis 24. Vota Princeps optimus frequentia tunc audiverat (quæ & successu temporis pondus suum habuêre) Deus ille, cuius vi Principes regnant, diu terris illum commodet: faciat, ut, quam diu mortalis erit, nihil ex domo sua mortale sentiat: generi humano diu ægro afflictoque medeatur: Germaniam magis magisque pacet, & patris triumphos ducat, & novos. *Senario pilarum seu calculorum numero, unanimem sex Electorum in suffragiis consensum denotat: septima enim pila ipsi, patre adhuc vivo contigerat.*

Author.

NVMMVS CASTRENSIS,

ORDINVM CONFOEDERATORVM

Belgij, cuſus fruſtrà tentatâ pace in conventu Brædæ celebrato: Anno Chriſti 1576.

REQUESENIUS Hiſpanici exercitus ſummus præfectus aliquot ſuorum ducum victorijs nullo modo ferocior factus, animum ſemper ad pacem inclinavit, proque illâ tractandâ conventum Brædæ haberi voluit. Comparuit in eodem Maximiliani Imperatoris legatus, Comes Schwartzenburgicus: qui præmiſſis non paucis de ſolicitudine Cæſaris, ne motus iſti Belgici in exitium totius aliquãdo Imperij erumpant, petijt tandem, ut duo vel plures ex omni numero deligantur, qui acceptis mandatis ſecum ad Cæſarem contendant: & conditiones pacis tolerabiles & æquitati conſentaneas proponant. Fore viciſſim, ut nullum omninò laborem ſtudiumque ad hanc cauſam feliciter conficiendam, Cæſar intermittat. Ex eo tempore, de pace ineundâ deliberatio, multis diebus hinc Hiſpanos, illinc confœderatas provincias atque urbes fruſtrà occupatas tenuit, commiſſariis Regiis in Romanæ Eccleſiæ doctrinâ ſolâ retinendâ obfirmatis; Aurantianis, reformatorum ritus quos amplexati fuerant, conſtanter tuentibus. Conventus itaque ſolutus, & belli conſilia reſumpta fuêre. *De pileo libertatis ſymbolo nonnihil dictum ſuperius: illud vero quod exemplorum comprobatur authoritate, nullos facilius opprimi, quam qui Palpo infidæ pacis circumventi, imparati ſunt ad reſiſtendum? Dinothus Author,*

NVMMVS CASTRENSIS

MAXIMILIANI II. IMP. ELECTI

Regis Poloniæ: expeditionem suscepturi contra Stephanum Battorium à parte adversâ Regem designatum: cusus Anno Christi 1576.

POloniæ Proceres cum Regis Henrici reditum frustrà aliquandiù expectassent, de novo tãdem creato Rege Warsaviæ conventus indicitur. In suffragia diversi Reges ac Principes venerunt: Maximilianus II. Rom. Imp. Ernestus ejus filius, & Ferdinandus frater Archiduces Austriæ: Joannes tertius Rex Sueciæ: Sigismundus eius filius, Dux Finlandiæ: Stephanus Bathorius Princeps Transylvaniæ: Alphonsus Atestinus Dux Ferrariæ: Joannes Basilij, Magnus Dux Moscorum. Cum legationes etiam Varsaviam venissent Gregorij 13. Pontif. Max. & Amurathis Turcarum Imperatoris, Polonorum vota in varias sententias distrahebantur: donec tandem Jacobus Uchanius Archiepiscopus Gnesensis, instante magna parte senatus Maximilianum Imperatorem renunciat & proclamat Regem Poloniæ. Pauci, rursus, alij è proceribus, duce Petro Sborovio Palatino Cracoviensi, Regem ex sanguine & genere Polonorum creandum censentes, Annam defuncti Regis Sigismundi sororem, virginem quinquagenariam fermè, Reginam eligunt: additâ conditione suscipiendi regni, ut maritum sibi sumeret Stephanum Bathorium Transylvaniæ Principem non alium: Illum, hâc ipsâ conditione, ut Annam uxorem duceret, Regem Poloniæ & Ducem Lithuaniæ creant. Bathorio qui favebant Maximilianum Imperatorem hortantur per literas, ne paucorum senatorum & Nobilium suffragijs fretus Regni Polonici, suscipienda sibi gubernacula putet. E contra qui Maximilianum elegerant, Stephanum de spe regni potiundi deijciunt: splendidissimam interim legationem ad Maximilianum Viennam mittunt, ut articulos, à priore Rege Henrico juramento confirmatos, aliosque, de quibus inter Regni ordines, & Cæsareæ Majestatis legatos convenerat, iure iurando confirmaret, & quampri-

primum in Regnum Poloniæ iter maturaret. In æde igitur D. Augustini sacra suscipit Imperator, atque Polonis oratoribus jurat, se, pro legibus ac institutis Polonorum, in eo regno gubernaturum: cumque omnia viderentur ad arma & acerrimum bellum contra se spectare, indicit comitia Ratisbonam Proceribus Imperij, in quibus de apparatibus adversus vires Turcarum ageretur, deque Polonio regno, si cedere Bathorius nollet, vi occupando. Sed ecce cum in his totus cæptis est ac consilijs Imperator, è vivis excedit; quo mortuo omnis de regno Poloniæ & Lithuaniæ Ducatu controversia simul extincta est, Battorique res quietæ ab Imperio, & tranquillæ sunt relictæ. *Vetus Laurentiûm lex erat, ne quid alienum tollerent in armum. Id cum insuper haberet Bathorius: occuparet regnum alij designatum, indignatur Imperator: prosternit corrivalem hunc suum, lanceâq; transverberat: sic puniendum ostendens eum, qui aliena invadit. Comes Natalis. Author*

NVMMI LVGVBRES, CUSI
MAXIMILIANO SECUNDO ROM.
Imperatore rebus humanis exempto, in comitiis Ratiſbonenſibus: Anno Chriſti 1576.

MAXIMILIANUS Secundus Imperator, ſive curis confectus, ſive longâ ægritudine debilitatus, ſive quod calculos graviſſimos, & cordis palpationem non levem pateretur: 4. idus Octob. decimam

cimam circiter antemeridianam optimè meritam de Republica animam, in Comitijs Ratisbonensibus, & quasi inter ordinum Imperij manus, Deo reddidit, cum 49. annos exegisset: Imperium 12. annis tenuisset. Princeps æquitate animi, prudentiâ, & iustitiâ insignis, & in quo ad summam fortunam nihil meritò desiderares, nisi valetudinem firmiorem. Exequijs ejus ritè cum magnâ pompâ celebratis suffectus est eius filius Rudolphus in Comitijs ijsdem, qui ad concordiam in Imperio stabiliendam Inducias octennales cum Amurathe Turcarum Imperatore fecit, omnesque solonos, in carcere Aredalæ detentos, liberos dimisit. *In nummo postremo* (neque enim superiores obscuritatis aliquid habent) *luctus sunt indicium coronæ tres Imperij una, Castitiæ & Arragoniæ reliquæ, cum spinea permutatæ. Rursus ærumnam hanc solatur fulgens ex iride & stellis corona: boni certaminis certati, & consummati cursus præmium. Natalis Comes Author.*

NUMMVS MEMORIÆ SACER:

CUSUS COMMUNI IN BELGIO

militantium consensu, pace Marchæ-fœminæ initâ: conditoque Edicto perpetuo: Anno Christi. 1577.

CUm una in re videbatur summa pacis componendæ in Belgio consistere, ut Hispani eâ è regione expellerentur, inque hoc ipso consilio non fœderatæ modo provinciæ, sed è regijs Gubernatoribus, civitatibus, tribunalibus, præfectis publicis plærique consentirent, tandem etiam Johannes Austriacus (is paulò ante Requesentio defuncto in Gubernatione Belgica successerat) multis rationibus motus concordiam ratam habet, Hispanorumque è Belgio discessum comprobat. Partibus itaque utrinque sic animatis, & legatorum Cæsaris, aliorumque Principum operâ deputatis Marchæ-fœminæ simul congregatis pax sancitur, confirmatur, Bruxellis, & Antuerpiæ promulgatur novendecim cum potissimum comprænhensa articulis: qui *edicti perpetui* nomen accepêre. Confirmat, quod pactum transactum fuerat, ipse quoque Rex Philippus: Belgij ordines militibus, conquisitâ pecuniâ ex parte satisfaciunt: Hispani, Itali, Burgundi arces & propugnacula deserunt: captiutrinque dimittuntur: demum peregrini omnes, Mansfeldio Lucenburgi, Gubernatore itineris securitatem præstante, In Italiam præmissis thesauris, divites ovantesque tendunt. *In nummis, quod explicatione egeat, non reperio.*

Meteranus.

NUMMUS MILITARIS

FRONSPERGII ET MILITVM Germanorum, à confœderatis Belgiæ ſtatibus Brædæ obſeſſorum: cuſus Anno Chriſti 1577.

ANtuerpiâ mirabiliter metu periculoque ſecundæ deprædationis liberatâ, Fronſpergius ad reliquos ſuos milites Bredam: Fuggerus Bergoſomam confugit. Obſeſsâ ab ordinibus Bredâ, cum præſidiarij nullam ſubſidij ſpem ſupereſſe viderent, Fronſpergium & Kinſeckum, quorum culpâ non tantum ſtipendia differri, ſed & irrita prorſus reddi ſentiebant, catenis puteo alligatos, in ipſo oppidi foro, totâ nocte tenent: ſummoque iure cum eis agi volunt: ac tandem, de ſtipendij ſatisfactione cum ordinibus pacti, urbem & Fronſpergium, aliosque Coryphæos in ordinum poteſtatem vinctos tradunt: qui tamen paulò poſt factâ compoſitione, vinculis emittuntur. *Meteranus.*

NUMMI MILITARES

CAMPENSIS CIVITATIS A STA- tibus confœderatis Belgicis obſeſſæ. Anno Chriſti 1578.

RENNENBERGIUS, poſtquam Tranſiſſulana gubernatio ipſi à confœderatis Belgiæ ſtatibus demandata fuerat, cogitabat quâ ratione vicinas urbes, partim vi, partim inſidijs in ſuas partes pertraheret. Campenſem civitatem primò adortus, caſtra ad urbem ponit, ad quæ Theodoricus Sonnoius Nordholandiæ Gubernator, vir rei militaris experientiſſimus, cum aliquot militum ſignis acceſſerat. Signa Domini Nicolai in Bollweil / quæ per ſexennium in præſidjo urbis illius fuerant, ab initio hoſtibus ſuis fortiter reſiſtebant: excurſionibus armenta defendebant. Rennenburgius autem majoribus ſex tormentis, ab Ultrajecto civitate miſſis, creberrimis ictibus ita mœnia concuſſerat, ut introitus ipſi 33. paſſuum longitudine patêret. Magiſtratus & ciues ruinam murorum. & ingraveſcens periculum cernentes, præterea & Joannem Caſimirum Palatinum cum validâ manu adventantem pertimeſcentes, Urbem 20. Julij certis conditionibus dedunt. Germanis præſidiarijs, cum facultatibus liberè diſcedendi copia datur. Et hâc ratione munita illa civitas, omnibusque rebus neceſſarijs benè instructa, quæ multò longiorem & duriorem obſidionem ferre poterat, in Belgicorum ſtatuum poteſtatem redacta fuit. Ab eâ poſtea ad Daventriam itum eſt. *Meteranus.*

NVMMVS CASTRENSIS

JOANNIS CASIMIRI COMITIS Palatini: cusus expeditione in Belgium susceptâ, Anno Christi 1578.

IOANNES Casimirus Comes Palatinus à confœderatis Belgiæ statibus in auxilium vocatus, coactis copijs prolixam facti sui rationem publico scripto edidit, ad quod benevolum Lectorem remitto. Indictâ profectionis die omnes copiæ in unum convenêre, versusque Belgium iter suscepêre: cumque in Geldriæ finibus aliquandiu hæsissent, ægrè tandem, stipendijs non solutis, ultra Mosam Rymenautam usque in ordinum castra pertrahuntur. Quemadmodum vero nullus militis est usus deficiente stipendio: sic quia nervus belli desideratus, magna erat ordinum in castris miseria, magna rerum omnium confusio: magna militum inobedientia. Casimirus nihilo minus capto Devantero ad oppidum Diestum, à Joan: Austriaco prius occupatum, contendit, & castris fossis, aggeribusque diligenter munitis, tormenta promovit, mœniaque diverberavit. Qui in præsidio erant, viribus suis diffisi non expectatâ oppugnatione, urbem in eius potestatem tradidêre. Nec erat, qui dubitaret, quin ordinum copiæ, per Casimiri militem auctæ plurimum, loca etiam alia occupaturæ fuissent, nisi contentiones inter Gandavenses & Walones, insuper Zelotypiæ ac diffidentiæ inter Andegavensem & Casimirum maximè autem pecuniæ defectus potentissimum hunc exercitum irritum & inutilem reddidissent: ita ut Archistrategus Bossuvius, alijque militiæ præfecti nihil consultius reputarint, quam exercitum procul ab hoste diducere. Id quamprimum factum Casimirus cum comitatu suo aulico in Angliam trajicit, à Regina perhumaniter exceptus & paulò post in Equitum Anglicorum ordinem cooptatus. Absente Casimiro milites eius, acceptis salviconductus à Parmensi literis, dilabuntur: Ordinibus

dinibus frustrà eos detinere conantibus. *Quatuor in Principis hoc nummo virtutes adumbrantur; patientia in adversis palmâ denotatur: pacis studium modo periculo illa careat, oleâ: constantia in dictis factisq́; adamante: dextrarum nodo,*

—— Justitiæ soror,
Incorrupta fides, nudaq́; veritas.

Meteranus. Author.

SEBASTIANI REGIS PORTUGALliæ ſuſceptâ infelici in Affricam expeditione: cuſi Anno Chriſti 1578.

MULEIUS Machometes è regno Mauritaniæ, ob tyrannidem Patris, ab Abdemelecho Patruo eiectus, Sebaſtiani Portugaliæ Regis (cujus hæc facies anno ætatis 16.) auxilia implorat: condicit hæc Rex Juvenis, & ad arma pronus, eâ tamen conditione: ut Philippus Hiſpaniarum Rex in ſocietatem belli veniat. Mittuntur itaque legati ad Hiſpanum: qui expeditionem hanc quidem non diſſuadet: verùm ne Sebaſtianus ipſe proficiſcatur in Africam, ſed per legatos rem gerat, obnixè rogat: rogando nihil proficit: dum Rex præceps & belli cupidus ſalutaria avunculi ſui conſilia ſuſpecta habens, moræque omnis impatiens, ad cædem ſuam, laxatis quaſi habenis, properat. Traductis namque trans mare copijs Abdemelechum obvium habet: gravi exortâ pugnâ ſuperiores evadunt Mauri: cadunt non tantum ad 15. Chriſtianorum millia: verum ipſe etiam Sebaſtianus, cum jam tres equos inter certandum ſuffoſſos amiſiſſet, à ſuis tandem deſertus occumbit. Sed neque hoſtilis exercitus ſine clade inſigni victoriam obtinet: Abdemelechus in ipsâ pugna apoplexiâ extinguitur: Muleius Mahametus in fugâ cœnoſis Lariſſæ aquis ſubmergitur: ita ut uno die, unoque in prœlio tres Reges perierint. Regnum Feſanum Abdemeleci Frater Muleius Aametus obtinet, confeſtim à pugna Rex electus ac confirmatus. *Spem optimam conceperat Rex juvenis fore: ut profugum Feſſæ regulum non modo in regnum ſuum reducat: ſed & ipſe hoc fœdere belli res ſuas evidenter augeat. Eſt ſquillæ namq; ſeu cancri marini hoc ingenium, ut cibi causâ ſocietatem ineat cum conchâ, dapis, cujus partem aufferat, aſſectator. Habet itidem hoc concha, ut cum luna creſcente creſcat: deficiente imminuatur: fuſcum contrahat colorem, cælo nubilo: niteſcat cum claritate matutinâ. Unde Plinio teſte, major ej cum cælo, quam cum mari cognatio. Chronicon Bucholtzeri. Author.*

NVMMI VOTIVI

MATTHIÆ ARCHIDUCIS AUstriæ: recusi susceptâ in Belgium profectione: Anno Christi 1578.

MATTHIAS Archidux Austriæ (Sacratissimus nunc Romanorum Imper:) vigesimo ætatis suæ anno, vehemente iterataque ordinum Belgicorum sollicitatione, ad provinciarum administrationem postulatus, tandem eo animo, eâque spe conditionem accepit, ut res illic turbidas & in motu periculoso positas, ad pristinam serenitatem quietemque reduceret; qui etiam eo profectus, & pro gubernatore generali constitutus, Belgicis Statibus humanissimum & clementissimum se exhibuit. Verum cum diu multumque in rebus tranquillandis sudasset, animadvertissetque, Proceres illos & Populum à Rege suo aperte alienatos, adeoque incassum se laborare: accederent insuper Imperatoriæ Maiestatis Rudolphi Secundi fratris revocationes, cum bonâ Belgarum veniâ 29. oct. Anno 1581. maximis à Statibus muneribus acceptis, honorificentissimè illinc discedit. *Fieri nummum alterum curavit Invictissimus Cæsar, cum ad regni Ungarici accederet gubernacula. Andromeda namque Ungaria est, regio pulcherrima, & aliarum facilè Princeps. Vastata eadem à Turcá veluti*

câ, veluti ceto quodam grandi atque horrendo, spem bonam concipit fore, ut Matthiæ seu Persei manu ac solicitudine liberetur. Quod si vero eandem fabulam ad Belgium accommodâris, perinde suavi analogiâ sibi cuncta respondent. Epigraphen similem nummus alter: agalma diversum habet. Est conspicuâ sita in rupe symbolum victoriæ, corona: sed ea alata, & prepete pennâ, ni custodiatur, ad hostes revolatura. Cautè itaque habenda, quod ferme fit (Livij effatum) *ut res secundæ negligentiam creent: aut ut vulnus aliquod* (Taciti verba) *per nimiam fiduciam accipiatur. Dinothus. Author.*

NVMMVS CASTRENSIS

STEPHANI REGIS POLONIÆ,

Cuſus rebus in Moſcovia feliciter geſtis:
Anno Chriſti 1579.

STephanus Battorius Poloniæ Rex, bellum adverſus Ruthenorum Ducem ſuſcepturus, menſium trium ſpatio collectis quadraginta equitum, & ſexaginta peditum millibus, paulatim ad fines Moſcoviæ accedit. Præmiſſus eſt Suiro primum Nicolaus Ratzivilius, Palatinus Vilnenſis cum quibusdam equitum peditumque Lithuanorum copiis, certusque Vngarorum numerus cum Caſpare Beckeſchio itinerum claudendorum cauſa; ne præſidia in Polotiã à Moſcovitâ ſubmitterentur: cum tamen biduò ante nonnulli pedites & equites fuiſſent ingreſſi. Rex paulò poſt cum exercitu & tormentis bellicis

atque impedimentis subsequitur. Interea verò à copijs quæ præcesserant tres arces Kozian, Crasna & Sithno per excursiones celeriter occupatæ, & incendio deletæ sunt. Rege insuper cum omnibus copiis appropinquante, Polotia tribus locis obsidione cingitur: munitionibusque propius ad ipsas arcis portas promotis, omni conatu ad arcem expugnandam incumbitur. Obsessi non minus vicissim acerrimis animis vique tormentorum pugnabant adversus conatus regiorum, tantâque pertinacia vim illatam repellebant, incendiaque extinguebant, ut se telorum tormentorumque iniuriis certatim offerrent: & succumbentibus aliis, alii confestim succederent. Post pluvias assiduas die primo, qui serenior illuxerat, Regij milites in fossas se demiserunt, superatoque Polotta flumine, & arduo clivo, cui erat impositum propugnaculum, inter infestissima tela hostium ignem ar ciintulerunt. Idem cũ postero die in aliis munitionis partibus factum esset: nec ullum quiescendi spatiũ hosti concederetur, urbs deditione tandẽ in Regis potestatem pervenit. Magna auri & argenti, & rerum pretiosarum ibi copia inventa est, quæ omnia prædæ militum cessêre. Inventa & globorum ferreorum, tormentorum, & pulveris tormentarii tanta copia, quanta in arce aliqua christiani orbis, his rebus bellicis instructissima, reperiri potuisset. Touculia itidem & Socola, oppida & arces in Polocensi ditione, expugnantur: Sussa munitissimum Moscovitarum castellum deditione capitur. *Nummi posterioris characterem mutuatus videtur Stephanus ex Numismate Vespasiani & Titi Impp. Romanorum, qui Judaâ, aliisq; provinciis in suam redactis potestatem, simili epigraphe sunt usi. Omnia in eo tristia: Regi vir simlis plorans, nihil sibi arma contra vim hostilem profuisse: fœmina ejulans olim se liberam, nunc captivam: puer plangens & capillos evellens, propter orbitatem. Quod in nummo altero, de vigilantia ac solicitudine belli duces, aliosq; celso natos loco admonet. Pauci enim Timothei, quibus dormientibus civitates captæ ultrò in nassam sese insinuant. Vox servi in Rudente Plauti:*

> *Vigilare decet hominem, qui vult sua tempori conficere officia.*
> *Non enim illum expectare oportet, dum herus se ad suum*
> *suscitet officium,*
> *Nam qui dormiunt libenter sine lucro, & cum damno quiescunt.*

Quanto vero magis hanc sibi legem dicet summus Imperator: qui ubi

> *——— non adest ad exercitum*
> *Citius quod non facto st usus fit, quam quod facto st opus.*
> *Papaver inducendi somni vim habere, noto notius.*

Comes Natalis. Author.

NUMMI MEMORIÆ DICATI:

CVSI OBSESSIS VRBIBVS TRAIE-ᴄti ad Mosam & Steinvici: Anno Christi 1579. & 1580.

ALexander Farnesius Parmæ Dux, postquam Gallo-Belgas suam in potestatem redegisset, ad expugnandum Trajectum Mosæ (vulgò Mastrich) animum adiicit: sineque mora omni duos pontes Mosæ fluvio imponit: unum citra, alterū ultra urbem: Mondragonius castra sua ad latus Wickæ collocat. Erant in urbe mille stipendiarij circiter: mille & ducenti cives bellicosi: rusticorum ad duo millia, qui eò cum uxoribus ac liberis confugerant. Non pluribus recenseo, quâ sævitiâ urbem Hispani oppugnarint: quâ fide & alacritate oppidani eandem defenderint, Herlæo Belgâ & Tappino Gallo Archistrategis & Tribunis usi: ne ab Historicis copiosissimè tradita otiosè repetere adeoque actum, quod ajunt, agere velle videar. Obsessi (de exitu ut dicam) frustrà subsidia expectantes, & laboribus, vigiliisque fracti in resistendo remissiores fiunt indies. Hispanis animus additur, qui quarto tandem mense urbem expugnant. Cæsi sunt omnes qui armati in urbe reperti, multique ex civibus atrocitatem victoriæ sensêre. Hispani sic urbe potiti non-

nullos dies Mastrichij morantur, dum reficerentur partes devastatæ, muniretur que urbs adversus hostes, si quis fieret impetus à copiis statuum.

Fortunam (seu ut Christianè loquamur) Deum magis propitium habuere Steinwicenses, qui à Comite Rennenbergensi obsessi, & non tam armis, quam labore assiduo, cibariorumque penuriâ fracti ad ordines & Aurantium miserunt, rogantes, ut sibi ab hostibus circumventis properè subveniretur: Precibus eorum Ordines & Aurantius morem gerentes copias pedestres & equestres subsidio illis misêre, quæ maxima ex parte ex Anglis constabant, ductore Norritio viro impigro. Hic post varia levia certamina cum hoste conserta, ad solvendam obsidionem coegit Hispanos, cum per 4. menses durasset. *Meteranus. Dinothus.*

NVMMI MEMORIÆ DICATI:

CVSI A CONFOEDERATORVM Belgij Statuum Proceribus. Anno Christi 1580.

SVB anni 1580. initium Conventus Ordinum Delphi Holandiæ agebantur; in quibus Aurantius Delegatis Provinciarum scriptum exhibuit, quo eos monebat, ut populis, à quibus erant missi, declararent, diligentiùs & attentiùs rebus bellicis incumbendum: potentes & bellicosos hostes esse, vigilantes, industrios, omnique occasioni intentos, atque Belgis libertatis amantibus infensissimos. Consentientibus animis communibusque suffragiis ordinum decretum, pacis conditiones, ab hostibus propositas, ut iniquas nequaquam recipiendas, & belli consilia necessariò resumenda, quod aliter communem libertatem, facultates singulorum, honores, liberos & uxores tueri non liceat. Supremum etiam consilium ex viris singularis peritiæ & notæ probitatis constituendum, exercitumque conflandum ex veteranis militibus, & bello induratis, qui hostibus formidabiles esse possint, & patriam à periculis tutam & securam præstare. De his Ordinum Delegatos admonere se voluisse, quod id officij sui esse putaret, qui populi necessitatibus providere cuperet, & quod fideliter in tempore admonenti, venturarum ob socordiam & negligentiam cladium, culpa imputari non possit.

Nummi qui præfixi sub id ipsum temporis eusi. *Nervi atq; artus sapientiæ sunt, non temerè credere. Penitius hoc sapientis effatum Belgæ imbiberant: Eâque propter licet in pacificatione Gandavensi, congressu Coloniensi, & alibi pax sibi offerretur: suam insuper reconciliationi authoritatem Pontifex ipse interponeret: attamen, ne, qui dextrâ* oleam porrigit, sinistrâ capistrum *occultet, metuebant. Liber itaq; revinciri Leo Batavus pernegat. Atqui ligatus ad palum jam esse videtur: impar viribus maximo regnatori terrarum, quiq; latius imperitat, quam unquam cujusquam Regis sese potentia propagavit? Vinctus, sed jam solvendus ab Auriaco, qui licet viribus impar hosti, salutem nihilominus Belgarum expediturus videbatur. Neq; enim semper in arena pares viribus Athletæ congrediuntur: musculus apud Aesopum accedit ad laqueos, illisq; corrosis magnum leonem periculo liberat: & in venatione*

A cane non magno sæpè tenetur aper.

Hinc Leo Selandicus in undis ad Holandos: Vos terra, ait: at ego excubo ponto. Ergò exoritur propedim dies ille, qua nos qui militamus, laboramus, angimur, consumimur libertatis bono (pileus in hasta eius symbolum) fruamur. Cadat alea, ut velit, ait Belga: si non nobis, saltem posteris. Sic enim laborant senes in iis (Tullius) *quæ sciunt nihil omninò ad se pertinere: serunt arbores, quæ alteri seculo prosint, ut ait Statius in Synephebis. Dinothus.*

Author.

NUMMVS ICONICVS

CVM DVOBVS VOTIVIS PHIlippi Secundi Hispaniarum Regis: cusi ante & post partum regnum Portugalliæ, Anno Christi 1580.

PHILIPPUS Secundus Hispaniarum Rex magnos hoc tempore ad occupandum Lusitaniæ regnum apparatus bellicos faciebat. Cum enim frustrà diu fuisset disputatum de successore ejus legitimo, multique Jurisconsultorum regnum illud ad Philippum Regem iure pertinere contenderent, Antonius vicissim Ludovici filius idem ad se spectare æquius arbitraretur, consecutusque esset studia popularium, cæptum est ad arma pro viribus spectare. Rex Albanum Ducem cum summo Imperio illi expeditioni præficit: qui multis triremibus alijsque navibus præsidiariis, præcipuè autem veteranis bellique expertibus præfectis, qui in Belgio militaverant (inter quos Sancius Davila arcis Antuerpianæ olim præfectus) multas Portugalliæ urbes vi cæpit: suæque classi imperat, ut flumen ac portus Lisbonæ occupent: post ipse cum suo exercitu advenit, & Antonium Regem imparatum ac incautum prævertit, prœlioque, non procul ab urbe Lisbona superat. Antonius duobus vulneribus acceptis fugâ evadit: post plurimos casus ac pericula

cula

cula Portugalliam relinquit: & navi quâdam Enchufianâ in Galliam venit. His modis Philippus non regno modo Portugalliæ vi potitur: sed etiam appendices ipsius regni, Indiæ nempè Orientalis Africæque urbes permultas diversasque Insulas capit: solummodo circa Azoras difficultatis nonnihil patitur. *Equus effrenis cursuq; concitus stimulum gloriæ præfert in nummo, quo rex haud secus atq; Miltiadis trophæis Themistocles, excitatus non quieturum sese profitetur, dum Indiam Orientalem sibi subiiciat: non contentus Occidentalem ex patrimonio se habere. Partâ eâdem per Albanum gloriatur, aut ipsius potius assentatores,* (vix enim fastus eiusmodi in Regis moderationem cadit) *reliquum orbis terrarum sibi deberi. Meteranus. Author.*

NUMMUS MEMORIÆ SACER

AUGUSTI ELECTORIS SAXO-niæ: cuſus libro chriſtianæ concordiæ edito: Ec-cleſiarum verè Lutheranarum ſym-bolo: Anno Chriſti 1581.

QUod laudibus Principis Auguſti, Electoris Saxoniæ ſuperius aſcripſimus; id hoc ſub nummo repetendum: ſeriò eum ſeduloque id penſi habuiſſe: ut recta ſynceraque cæleſtis verbi doctrina in Eccleſijs ſuis ſcholiſque floreret: quicquid ab hâc diverſum eremodicij damnaretur. Hinc cum diſſenſio de quibusdam fidei chriſtianæ articulis, qui in Auguſtana confeſſione comprehenſi ſunt, in Eccleſijs incidiſſet, putarentque nonnulli Theologi ab Auguſtana confeſſione nonnihil receſſum eſſe, non quievit prius Heros inclytus, quàm per Theologos quosdam formulam doctrinæ, à confeſſione Auguſtana nulla ex parte diſcrepantem, ſed antiquam illam ac γνησίως Lutheranam fidem complectentem, ſcripto comprehendi curaſſet. Quin & zelo eiusdem, curâ, labore, ſumptibusque eò tandem redacta res eſt, ut liber ille (dictus formula concordiæ) typis excuderetur publicis, & à reliquis etiam duobus Electoribus: Principibus verò ac civitatibus plurimis approbaretur. Venit cum primis in ſocietatem laudatiſſimi huius facti, Joannes Georgius Elector Brandeburgicus: quem dum viveret, æquè atque Auguſtum

religionis negotium fatigavit. *Instituti votiq; sui compotes fa gratias Deo e-cti, gerunt Principes Illustrissimi, complexuq; mutuo suum in religione consensum, qui veræ stabilisq; concordiæ basis ac fundamentum est, testari voluerunt. Præmij verò quid retulerunt? Ut ob dilectam Domini legem solidâ conscientiæ pace fruerentur: tranquillatos viderent Principatus suos: sospites liberos: florentes subditos. Augustinus. Brunnius*

Author.

NVMMI MISSILES

GANDAVENSIVM ET ANTUERpiensium: Francisco Alenzonio, Galliæ Regis Fratre, in Ducem Brabantiæ, Comitem Flandriæ, & Belgicarum Provinciarum Protectorem electo, proclamato: Anno Christi 1582.

CUm de adventu Francisci Valesij Ducis Alenzonij certò iam constaret, Auraicus Princeps cum Espinoio, navem conscendit: Flissingam usque Duci it obviam: exeuntem cymbâ primus excipit, magnâ & cultus & sermonis comitate. Postridiè Alenzonius Middelburgum invisit: inde nonaginta navibus militari instructis modo Antuerpiam contendit, exceptus à civibus multis arcubus Triumpha-

 libus

bus: variis theatris & imaginibus erectis, elogiisque affixis. Propè extremos arcis muros ſtabat theatrum ſumptuosè apparatum, & aureâ ſede ornatum. Huc Dux deducitur à Brabantiæ & ordinum Proceribus: prælectis jurisjurandi capitibus, Dux Brabantiæ & Marchio S. Imperij creatur. Omnibus ceremoniis ſolenniter ac ritè peractis, Brabantiæ, Limburgi, & Lotharingiæ feciales clarâ voce proclamant Vivat Dux Brabantiæ, perſonantibus tubarum clangoribus: ſparguntque promiſcuè in vulgus nummos ſupra deſcriptos: *è quibus elegantior ille, qui ab una parte Ducis effigiem, ab alterâ ſolem habet, nebulas ſimul diſcutientem, terrasq; foventem. In eam namq; ſpem erecti ſtabant cum populo proceres, fore: ut Principis huius ductu auſpicioq; afflictæ Belgarum provinciæ è calamitatibus ſuis emergant, frigoreq; quaſi enectæ clementiâ eiusdem ac vigilantiâ ceu grato calore ſolis, refocillentur.*

Meteranus. Author.

NVMMI AVSPICALES

RUDOLPHI II. IMPERATORIS

cusi Augustæ vindelicorum, in comitiis ibidem habitis: Anno Christi 1582.

COmitia imperii prima Ratisbonæ celebravit Rudolphus Imperator: in quibus actum præcipuè desumptibus ad fines Ungariæ defendendos. Tempore eodem ac durantibus Comitijs misit Gregorius XIII. Pont. calendarij correcti exemplaria Augustam: receptàque est emendatio ab ijs imperij statibus tantum, qui Pontifici addicti erant. Jussit autem Papa in mense Octobri à 4. usque ad 14. Octobr. præteriri dies

decem: ita ut quartus mensis dies haberetur pro decimo quarto die: quo æquinoctiorum & solstitiorum dies reducerentur ad antiquas illas metas, quas in concilio Niceno determinarunt SS. Patres. Quin & nummi (uti fieri solet) ijsdem in comitijs cusi ac distributi. *Ad solis radios, cum & hominum & Animalium cæterorum hebescant oculi, visum suum exacuit Regina volucrum Aquila: quin & pullos suos ungue suspensos radijs solaribus obijcit: quosq; videt obtutum non flectere, genere suo dignos iudicat. Aquila in nummo Rudolphus est, beatissimæ memoriæ Cæsar: qui ad illum iustitiæ solem conversus, vota pro salute communi, feliciq; Reip. statu nuncupat.* Nisi enim Dominus custodierit civitatem, frustrà vigilat qui custodit eam. *Nummus ab hoc proximus literis initialibus proponit, quot, & qui è familiâ Habspurgicâ laureâ Imperatoriâ fuerint conspicui. Bucholtzerus.*

Author.

NUMMUS ICONICUS CUM CASTRENSI ANTONII I. ELECTI REGIS LUſitaniæ: ſuſceptâ in felici contra Philippum Hiſpaniarum & Luſitaniæ Regem expeditione, cuſi Anno Chriſti 1582.

ANTONIUS, quem in Galliam profugum ſupra diximus, cum Inſulas Azoras, quæ Gubernatoris beneficio in eius adhuc fide permanſerant, defendere ſe poſſe ſperaret, Catharinam Franciæ, & Eliſabetham Angliæ Reginas eò deduxerat, ut paribus tum opibus, tum viribus claſſem armarent: cui hæc quidem Franciſcum Dracum: illa Philippum Strotzum præfecerat. Solvens ultimo Junij ſecundo vento ad S. Michaelis inſulam appulit: quæ ſe extemplo in Antonij fidem dedit, Hiſpanis munitiora loca occupantibus. Sed neque Marchio S. crucis Regiæ claſſis Archithalaſſus de fide ſuâ ac vigilantiâ aliquid remiſit. Fortuna belli tentanda prælio videbatur: quod conatu acerrimo commiſſum fuit ſeptimo Cal. Auguſti. Utrinque enim naves conjunctæ tantâ militum alacritate invicem proruerunt, ac ſi pro terrarum orbis Imperio decertandum fuiſſet. Stabant, qui tormenta intenderent: latè carinas finderent: ferreamque teſtudinem terebrarent: quas obiectæ iterum rates tuebantur. Marchio cum delectis inter primos aderat: Antoniani, adverſo vento impulſi, vix curſum regere poterant, vacillantesque, & ne demergerentur

rentur, ſollicitì milites nautarum miniſteria turbabant, nec tela quidem vibrare amplius poterant, cum prior ſtandi ſine periculo, quam hoſtem inceſſandi cura eſſet. Regij ingentem telorum vim globoſque ſulphureos infudêre navibus: quæ ignem concipientes novam pugnæ imaginem faciemque præferebant. Tum enim ſalutis immemores alius alium adhortari, inque hoſtem ruere: ac vix ulla navis ſupererat, quæ non pluribus ſpiculis perforata eſſet. Tandem itaque Antoniani, quibus evadendi ſpes exciderat, naves ſeque dedunt Marchionis arbitrio, dum quinque horarum ſpatio ſe Regijs oppoſuiſſent. Interempti in eâ pugnâ Philippus Strozius claſſis Præfectus, comes Vimioſius, Beaumontius, octo cohortium ductores, præter gregarios. Antonius claſſe rurſus profligatâ profugas reliquias colligens, poſtquam fruſtrà verſus Maderam Inſulam curſum direxiſſet, iterum in Galliam conſilii inops navigavit: cum prius Emanueli Sylvio vices ſuas demandaſſet. *Nummi Character petitus à cruce Chriſti, quæ Conſtantino Magno in cælo apparuit.* Nota Hiſtoria: non eam appono. *Laurent. Beyerlinck.*

NUMMUS SOCIALIS HENRICI III. GALLIARUM ET Poloniæ Regis: renovato cum Helvetiis & Ræthis fœdere: cusus Anno Christi 1582.

HENRICUS Tertius Galliarum Rex pacis tractatione ultimâ, Anno 1577. susceptâ, præcipuas aliquot regni sui civitates pignoris loco protestãtibus Principibus, ne de fide sua dubitarent, ad certum tempus tradidit: elapso autem tempore constituto repetiit. Navarræus excipiens tempus quidem præfinitum effluxisse, dicebat: conditiones autem pacis non impletas fuisse, cum interea multæ tam clandestinæ, quam apertæ machinationes, pactis conventis omninò repugnantes ac contrariæ, innotuerint. Movit hoc Regem pacis amantissimum, ut in edicti per aliquot annos prorogationem facilè consentiret: videns autem capita Ligæ ægerrimè ferre, quod Protestantibus in Gallia Principibus civitates multas concesserit, eamq; ob rem alienato erga se esse animo, ad defensionem sui fœdus antiquum cum Helvetiis & & Ræthis cum solennitate, *percussisq; in huius rei memoriam nummis*, renovavit, quo in omnem eventum operâ ipsorum uti possit. *Comes Natalis.*

NVMMVS ICONICVS CVM CASTRENSI GEBHARDI TRUCHSESII ARCHIepiſcopi & Electoris Colonienſis: Bonnâ ab Erneſto Bavaro obſeſſâ, Anno Chriſti 1583.

CAuſam duplicem habuit Pontifex, cur Gebhardum Truchſeſium Archiepiſcopum Colonienſem fulmine excommunicationis percuteret: & quod Agnetam uxorem duxiſſet, è perantiquo illuſtrique Mansfeldiorum ſtemmate ortam: & quod utriusq; religionis exercitium, iuxta pacem religionis in Imperio datam, ſubditis ſuis permiſiſſet. Excommunicato eidem & Epiſcopatu dimoto Erneſtus ſubſtituitur, Ducis Bavariæ filius, Epiſcopus Leodienſis: bellum utrinque apparatur: prœlijs ſæpè dimicatur. Servârat autem ad ſui defenſionem Gebhardus Bonnam, oppidum haud malè munitum: quod cum à copiis Erneſti graviter obſideretur, Carolus Gebhardi frater id ipſum maiori animo, quam viribus tuebatur. Nam quamvis à frumento & vino minimè laborarent præſidiarij, tamen cæterarum rerum, ad vitam neceſſariarum, ſumma in oppido penuria erat, ac ligni inprimis, ita ut tigna, canterios aliamque materiam igni nutriendo idoneam, diſturbatis ad fœditatem ædibus, per vim rapere cogerentur. Erant in Caſtris Erneſti nuper Electi Colonienſis Archiepiſcopi, & Electoris, IV. lectæ Sequanorum equitum turmæ, ductore Toraſio: VI. Italorum, quibus Nicol. Baſta præerat, & V. Eburonum; peditum ſigna XL. Germanorum Boemorum, & Eburonum

Eburonum egregiè inſtructoram. Exadverſo urbis trans Rhenum extrui curaverat Bavarus munimentum, ad prohibendam commeatus in urbem ſubvectionem, in quod, majoribus tormentis comportatis, navem prætoriam, quæ ante oppidum erat, crebris ictibus perforatam poſtremò depreſſit. Multa & inde damna obſeſſis illata. In hoc oppidi ſtatu omnis ſpes Gebhardi, ab externis auxiliis pendebat: iis accerſendis Adolphus Nuenarius Comes, & Edelus Henricus Brunſuicus nothus invigilabant: qui ad triginta peditum ſigna, & octo equitum turmas tumultuariò cogunt, magnisque itineribus Bonnam ducunt: hoſtibus verò ijdem proditi, ac ab illis circumventi, magnâ clade acceptâ, relictisque impedimentis Tuitium & Mülemum ſe recipiunt. Hoc caſu cum omnem ſpem de defendendâ Bonnâ Gebhardus amiſiſſet, mittit, qui obſeſſos ſpe ſtipendij, & auxiliorum brevi venturorum, ad durandum hortarentur. Cùm verò multorum menſium ſtipendia præſidiarij efflagitarent, quæ à Carolo exolui non poterant, tradendæ tandem Erneſto Urbis, ſi ſtipendia prius ab ipſo perſolverentur, conſilium cæperunt: ducemque ſceleris nacti Michaëlem Bircklerum (fuit is, qui in bello Alſatico Anno 1592. proditionis ſuæ pœnas capite luit) Carolum Truchſeſium, duosque Capitaneos Chriſtophorum Bruin, & Balthaſarum Kochnerum, una cum urbe, in hoſtium manus perfidiosè tradiderunt. Durante obſidione nummus cuſus inferior. *Thuanus. Author.*

NUMMUS ICONICUS

JOHANNIS EPISCOPI ARGENTINensis: Alsatiæ Landgravij, & Comitis in Manderscheid, &c. cum monitorio Canonicorum protestantium: cusi Anno Christi 1584.

Rectè Historicorum quidam, novi belli incendium in Alsatia, è Coloniensis belli cineribus excitatum fuisse, scribit. Cum enim per Episcopum Vercellensem non Gebhardus modò, sed tres cum eo Canonici, Georgius Comes Witgensteinius: Hermannus Comes Solmensis, & Johannes Baro à Winnenberg à communione Ecclesiæ fulminatione Pontificiâ, separati, suisque dignitatibus exuti fuissent: ijdem verò Cathedralis Ecclesiæ Argentinensis Collegio essent ascripti, satis superque causæ oblatum sibi censuerunt Pontificiæ religionis Canonici, cur sodales hosce suos, cumque iis Ernestum Comitem Mansfeldensem, partes eorum tutantem, collegio suo exturbarent. Itaque non

non solum Coloniâ accersiverunt Fridericum Saxonem Lavenburgicum, Gebhardo in Decanatus munere surrogandum; sed & prædictos quatuor excommunicatos beneficiis suis, reditibus, sessionibus, votis privarunt. Hi possessione suâ eiecti, publicas collegij ædes, Notario ac testibus adhibitis, adeunt, iisque reseratis de frumento in iis recondito sibi ipsis, quod deberi aiebant, solvunt. Unde ortæ alterius partis graves querelæ, & coram senatu agitatæ: qui, quod statim ab initio controversiæ hujus fecerat, ad concordiam Canonicos hortatur, & ut provideant, ne quid detrimenti Respublica capiat, monet. Responso isto non contenti Pontificij, cum ornamentis Ecclesiæ magni pretij thesaurum capituli exportant, alioque transferunt. Rursus cū Evangelici vacuas capituli ædes occupassent, Pontificij inde eos expelli petiissent, senatus præcavendorum motuum causâ, ac ne ius publici transitus per ædes illas impediretur, aperiendas curavit, publicoque præsidio viginti sclopetariorum munivit. Initiò *Episcopus Argentinensis Johannes Manderscheidus (cujus hic imago)* à causæ cognitione sese excusavit: pòst vero, convocatis ditionis suæ ordinibus, ut partes suas interponerent, solicitè petiit. Cùm verò componendi dissidij hujus causâ multa quidem à Principum etiam vicinorum delegatis, sed frustra tentarentur, divinare quivis sine ariolo poterat, mentes dissidentium non modò in maius odium indies exarsuras: sed inde etiam bellum tandem exoriturum, quod non posset, nisi funesto atque exitiabili fine terminari: quemadmodum tanto fervore ac conatu susceptum pacis negotiū adeò inutiliter evenisset. *Nummus alter retecta quædam secretiora esse consilia arguit; monet vigilandum cavendumq́, ne periculum, quod paucos aliquot tangere videtur, incautos ac stertentes plurimos corripiat. Veritatis* namque *hieroglypton lux sive dies est: unde de iis, quæ liquidò patent, apertamq́ in se veritatem habent, meridianâ luce dicimus clariora. Historia Alsat. Author.*

NUMMUS CASTRENSIS
ALEXANDRI FARNESII, PARMÆ
Ducis: Supremi Regis Hisp. in Belgio Præfecti: cusus durante obsidione Antuerpiensi: Anno Christi 1584. & 1585.

CUM Antuerpia, celeberrimum totius Belgij Emporium, quod præclarè & naturâ loci, & opere munita esset, vinci vix posse videretur, curas omnes viresq; suas in eam domandam contulit Farnesius. Obsessi, ad eludendos hostium conatus, multis locis crepidines, quibus, ut fert illius tractus conditio, franguntur æstus Oceani adlabentis, interscindunt: eoque facto circumjacentem Antuerpiæ terram Scaldi fluvio longè lateque cooperiunt. Vicissim non cessit fiducia atque solertia Alexandro, qui non modo propugnacula hinc inde extra urbem excitat: eaque tormentis maximis instruit: sed etiam è trabium, arborum cæsarum, fascium, vallorum congerie pontem navalem cõficit, longam pedes bis mille: eumque clavis, funibus, similibusque armamentis arctè compingit: compactam altè in aquas defigit. Obsessi cum tanto apparatu civitatem coerceri viderent, omni ingenio & conatu molitiones Alexandri disturbare conantur: magnâ comprimis navi ædificatâ quam, cum nihil ei impervium existimarent. *Finem belli* appellarunt. Crebræ insuper, præter hunc cercurum, naves dimissæ, præ se attemperatum fomitem portantes concepto igne: ut ubi ad molem illam natalem perventum esset, incenso pulvere saxa ingentia vi ejactarentur; hæc pontem, si fieri posset, rumperent, atque everterent. Parmensis nihil tantis obsessorum conatibus commotus, perficiundis operibus constanter insistit: quin imò *hostem se despectui habere, & fiduciâ urbis potiundæ jam certâ quasi atq; indubitatâ frui, nummi (quem cernis amice Lector) monstrat Epigraphe.* Tantum vicissim à deditione faciendâ sub id temporis obsessi aberant: ut juramenti formulam, quâ cavetur, ne quis de pace verba faceret, renovarint: spemq; certam

tam animo conceperint, fore: *ut Leo Batavus antiquâ virtute & fide libertatem suam tueatur, ac protegat.*

Cum vero iam quarto decimo mense nihil penè obsessis processisset ex voto: petita sæpius à sociis auxilia emansissent: navigium illud magnitudinis insanæ in hostium potestatem venisset: excursiones crebræ magnam militum partem devorassent: insessæ denique omnes viæ essent, per quas commeatus subveheretur, tædio tandem obsidionis urbs fracta, fameque domita in Farnesij potestatem certis conditionibus pervenit. Annum & diem factæ deditionis hoc quidam chronodisticho expressit:

VIrgo LegIt spICas, AntVVerpIa CoLLa PotentIs
PrIncIpIs HIspanI sVbIIcit ImperIo.

Meteranus, Author.

NVMMI VOTIVI:

CVSI IN HONOREM ELISABETHÆ Angliæ Reginæ: confœderatos provinciarum Belgicarum in protectionem ſuam recipientis: Anno Chriſti 1586.

Confœderatorum Belgij Ordinum Proceres, cum fruſtra de auxiliis ſibi ferendis Galliarum Regem Henricum Tertium appellaſſent: is verò eâ tempeſtate à Guiſianâ & Hiſpanicâ factione impediretur, quo minus deſolatis Belgij Provinciis ſuccurrere, &, quod quidem in votis habebat, opem iis ferre poſſet: nihilominus tamen Angliæ reginæ, & Navarræo regi ſe illos commendaturum promiſit. His rationibus adducti ſtatus Belgici legatos ſuos, ex omnibus ſibi confœderatis Provinciis, in Angliam ablegant: qui magnificè excepti, in tutelam ac patrocinium, contra Hiſpaniæ regem, ſe ſe recipi petebant. Conſiliarij reginæ ad illorum partes prorſus quidem erant propenſi, multa tamen occurrebant, quæ rem ambiguam facerent: Regem admodum potentem eſſe Hiſpanum: Hugenotas Gallicos auxilia itidem flagitare, utriſque commodè ſuccurri vix poſſe. Vicit tandem tamen eorum authoritas, qui *Leoni Selandico ſtrenuè luctanti, eq; undis ſuis emergere cupienti* opem ferendam eſſe ſuadebant: id quod non ſine prægnantibus cauſis fieri, Apologiâ, initiò Octobris, in lucem emiſsâ declararunt. Quibus permota

Eliza-

Elizabetha confœderatorum defenſionem ſuſcepit, acceptis in fidem maritimis aliquot urbibus, Uliſſingâ ſcilicet, Walacriæ oppido munitiſſimo, arce Rammekens, & Brilâ: quæ loca Anglico præſidio firmavit, tenore freta contractus 10. Auguſti cum legatis initi. Ad perennem hujus rei memoriam æneos nummos Zelandi in vulgus ſpargebant, formâ & Epigraphe ſupra delineatâ; *Richardus Dinothus. Petrus Opmeerus Amſtelrod. in op. chronographico.*

NUMMUS HONORARIUS ROBERTI DVDLÆI LECESTRIÆ Comitis, è Belgio in Angliam revertentis: cum paraenetico Ordinum confœderatorum: cusi, Anno Christi 1586.

Obertum Dudlæum Comitem Lecestrium, ab Elisabethâ Angliæ Regina, ad moderandas urbes sibi oppignoratas, in Belgium missum: honorificè ab incolis exceptum: donatum Gubernatoris Generalis (ægrè id ferente Reginâ) honore ac titulo, non eum latet, qui historiam Belgicam à limine, quod aiunt, salutavit. Cùm vero spei de se conceptæ non eum ad modum, quem animo Belgæ præceperant, satisfaceret, atque insuper ad rationes de pecuniâ bellicâ, & nonnullis aliis reddendas posceretur: non iniquè tulit, se in Angliam, ob res ibi turbatas, revocari. Discedens nummum hunc in auro distribuit amicis: in quo *cani fido se se confert, qui ægrè à grege avellitur curæ custodiæq́, suæ commisso:* & ut constaret, quis suus sit in Belgas animus, *non gregem se relinquere innuit, sed ingratos, hoc est, parum agnoscentes, quod brevi illo tempore, quo vixit in Belgio, disciplinam militarem restaurarit: Duysburgum occuparit: cum Parmensis exercitu feliciter dimicarit: valla ac propugnacula Zutphaniæ obsederit, cœperit.* Nummi insequentis characteres ex historiâ ipsâ eruendi.

Certus

Certus jam eundi Leceſtrius, generalem quidem authoritatem provinćias gubernandi, ord[illegible]it conſilio: ſed eam poſtea ita reſtrinxit atque coarctavit: ut ſibi, licet abſenti, in provinciarum, urbium & arcium præfectos, poteſtatem, multaque alia, quibus juri ac privilegiis Belgicorum Magiſtratuum plurimùm derogaretur, reſervarit. Hinc igitur Belgæ Leceſteræi imperij vel pertæſi jam, vel ut ad eam, quam volebant, normam dirigeretur, cupidi, nummum hunc cudi fecerunt: in quo *monent, non ita amandam libertatem, ut amore eius nimis anxio incommoda accerſantur; jugo ſervili vel paria, vel etiam majora: curamq; hanc ſedulò curandam, ne fumum fugientes flammam in ipſam decidant.* Id enim adagij de iis uſurpari ſolitum: qui minus malum evitaturi, in majus ſe conijciunt.

Meteranus. Author.

NVMMI CASTRENSES

MAXIMILIANI ARCHIDVCIS AVſtriæ, & Sigismundi Sueciæ Principis, de Regno Poloniæ diſceptantium: cuſi, Anno Chriſti 1587.

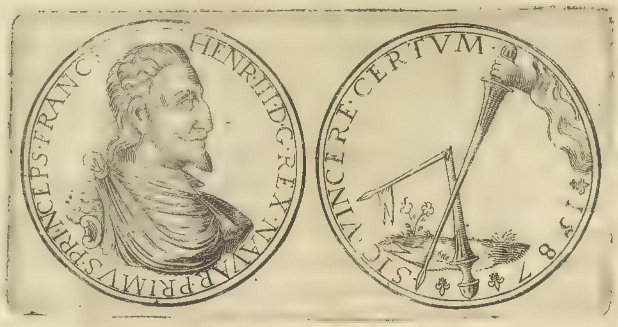

STephano Bathoreo Poloniæ Regemortuo, cum ordines Regni de novo Regé varia agitarent conſilia, &, poſt aliquot Compeditores excluſos, ſupereſſent Maximilianus Archidux, & Sigismundus Sueciæ Princeps, ille propter familiæ Auſtriacæ potentiam: cum præcipuis orbis terrarum Principibus propinquitatem: benignitatem animi atque comitatem multos habens fautores, ab una parte ſuffragantium, tam Polonorum, quam Lituanorum Rex legitimè renunciatur. Alij verò Auſtriaco nomini minus faventes, ſibi indulgentes, ſine tamen Lituanorum aſſenſu, citraque magnum ſenatorum numerum, & ordinis equeſtris ſcitum, Sigismundum Sueciæ Principem, ex vetu-

ex vetustâ Iagelloniâ stirpe ratione matris orto, regem proclamare non dubitarunt. Electi igitur Reges duo, uterque salutatus, & ad capessendum Regnum accitus. Maximilianum quidem priorem cum exercitu venientem cives, qui à Sueco steterunt, recipere detrectarunt, & eruptionibus aliquot factis acerrimè conflictum est: variante utriusque partis fortunâ. Sueco autem Petricoviam appulso, Maximilianus Cracoviensem obsidionem solvens, illuc, cum adversario de summa rerum dimicaturus, movit: sed hostium exercitum multò potentiorem intelligens, & quod in crebris cum Polonis & Suecis levioribus prœlijs magnum suorum numerum amisisset, retrò se contulit, Cracoviam denuo, sed frustra, tentavit. Interim ad famam Cancellarij Polonici cum lectissima duodecim millium manu Wielunum versus proficiscentis, Maximilianus cum copiis suis Bitschenium, Brigensis in Silesia ditionis oppidum, se recepit, quorsum Cancellarius magnis itineribus contendens cum Austriacis pugnam conseruit: Maximilianum Pitschenij obsedit, oppidumque oppugnavit: quod cum Maximilianus propugnando tueri nequiret, se dedidit, inque Poloniam abductus est. Tandem causâ inter Sigismundum, & Archiducem à Pontificis & utriusque partis legatis Bithoniæ congregatis transactâ pax inter serenissimam familiam Austriacam & Polonos, certis conditionibus, iterum coijt. Nummos cum aspicio, arma eos (ut tempora illa ferebant) non pacem spectare video. *Positis castris, cum P. Helvio Pertinace Imp. Romano* MILITEMUS *inquit Archidux serenissimus, quæq; iure ac legibus obtinere haud licet, vi ferroq; parare conemur.* Vt enim temerè in acie versari, & cum hoste confligere, immane quiddam, & beluarum simile est: sic, qui non offendit, nec obsistit, si potest iniuriæ, tam est in vitio, quam si parentes, aut patriam, aut socios deserat. *Non absimilis priori Sigismundi nummus est: Regis munus præcipuum statuentis Regni jura & populi incolumitatem stricto ense tueri. De fœmina in tertio, sive ea Pallas, sive Bellona est, quod certò pronuntiem, non habeo. Jacobus Schrenck à Notzingen. Author.*

NVMMVS TRIVMPHALIS

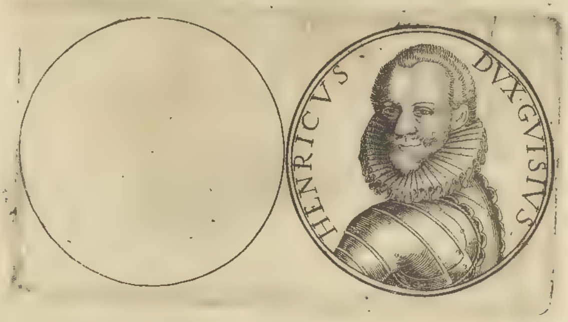
HENRICI NAVARRÆ REGIS, VIctoriâ de Ioicusio, Duce Exercitus Ligæ, partâ: cusus, Anno Christi 1587.

Sanctæ Ligæ Pontificiæ duo summa erant capita: prius, Religionem unicam eamque Chatholicam conservandam, contraque omnes hæreses strenuè defendendam: alterum, neminem è Principibus, quamvis sanguine proximorum, nisi Catholicus fuerit, ad regni successionem admittendum esse. His similibusque rationibus moti Principes Catholici, totis viribus contendebant, eoque studia sua omnia dirigebant, ut caverent, ne Navarræus, sed Carolus Borbonius eius patruus, ad regni gubernacula perveniret. Edicuntur huius rei comitia: in quibus articuli fœderis renovantur: & Carolus Borbonius Cardinalis primarius fœderis princeps; Lotharingus eius Vicarius; Dux Guisius Imperator exercitus; Nemourius iunior Magister equitum levis armaturæ: Dux Mœnius equitum Præfectus, & Bironius Marescallus declaratur. Navarræus sibi vim & iniuriam factum iri arbitratus, vicissim necessariam sui defensionem suscipit, & permissu Reginæ Angliæ; Principumque Germaniæ quorundam Protestantium; in ditione eorum aliquot equitum turmas colligit. Quæ in Alsatia eodem mense Julio ad diribitionem & reliquum exercitum Helveticum magnis itineribus contendunt, pluresq; ibi hebdomadas commorantes, direptionibus, incendijs, ac cædibus grassantur. Tandem iter ingrediuntur, viamque sibi per Lotharingiam vi & virtute sua aperiunt. Occurrit illis ad Mosellam hostis Guisius, remoram eis, ne cum Navarræo coniungantur, iniecturus. Nuntio ad Navarræum delato, confestim, desiderio excipiendi copias flagrans, advolat, & in itinere cum Duce Joicusio vestigijs suis à tergo semper insistenre, seque ad prælium provocante, decimo Octobr. ad Contrasium dimicat, Victoria penes Navarræum fuit, Ioicusio pereunte, & cum eo Claudio Fratre: multis Gallorum Principibus: gregariorum numero haud

haud exiguo. *Merito* itaque *insperatam quasi hanc victoriam Deo fert acceptum victor inclytus: sic, inquiens, vincere certum, cum Dominus exercituum ipse dimicat: cum arcus conterit: arma confringit: cursus igni comburit.*

Cæterùm, uti anceps plærumque & varia fortuna Martis est, sic res lætas Navarræi mox tristis casus interturbavit. Interea namque Henricus Guisius Germanico exercitui, qui magnis laboribus ac sumptibus ad ferenda Navarræo subsidia collectus fuerat cum copijs suis obviam procedit ad Mosellam; eumque in oppido Aneau die 24. Novembris invadit, cædit, & in fugam compellit. Germani per Sabaudiam in patriam redeunt: sed pauci, & omnium rerum egeni. *Iansonius in Merc. Gallicobelgico. Author.*

NVMMVS DICATVS MEMORIÆ SIXTI V. PONTIF. MAX. SECVritate Italiæ, profligatis & extinctis Banditis, restitutâ; cusus, Anno Christi 1587.

SIXTO Quinto, cui prius Felici de Monte alto nomen erat, sedem Pontificiam occupante, tantus eorum numerus Italiam inundaverat, quibus aquâ & igni interdictum fuerat (vulgò Banditas vocant) ut tutò iter facere nemini penè liceret, viis obsessis, crebrisque homicidijs defœdatis. Rem itaque se dignam facturum ratus Pontifex, si malo huic remedium adferret, Centuriones terra marique dimittit, qui illuvie istâ Italiam repurgarent: potestate simul factâ omnibus ac singulis subditorum in prædones huiusmodi ac piratas grassandi: addito præmio CC Ducatorum, quod sit numerandum ei, qui caput interfecti in pontem Castelli S. Angeli deponeret. Quin & edicto sancivit, se præter pecuniam, quâ caput latronis præmiaretur, veniam insuper & reditum ei Banditæ largiturum, qui alterius Banditæ caput ad se detulisset. Hic lupum vidisses lupo commissum, ac Vrsum Vrso: dum quisque & veniam culpæ suæ, & aurum venaretur. *Factum hâc Pontificis curâ ac providentiâ: ut peregrinanti, cum prius motæ, ad lunam arundinis umbram trepidaret, tutò nunc onus suum deponere liceret, suaviterq; sub quâvis arbore somnum capere.*

Author.

NVMMI SOCIALES

ARGENTINÆ, TIGURI, ET BERnæ civitatum inter ſe confœderatarum: Cuſi Anno Chriſti 1588.

FOedere, quod Anno Chriſti 1530. tres inter ſe pepigerant Reſpublicæ, Argentinenſis, Tigurina, & Bernenſis, id agebatur: ut ſua cuique libertas ſalva maneret, quæque ex his per vim hoſtilem durius aliquid pateretur, reliquarum parata haberet auxilia. Etſi vero ab eo usque tempore nihil intervenisſet vel diffidentiæ, vel querelarum; pactis conventis ritè ſervatis: attamen cauſæ nõnullæ erant, cur hoc anno fœdus illud renovandũ, novisq; aliquot legibus ſtabiliẽdũ videretur. Fortè & illa: quod crebræ ſub id tẽporis in Alſatiam Gallorum fierẽt excurſiones: Hiſpanus etiam cum Pontificiæ religionis Helvetijs ſocietatem iniiſſe diceretur. Miſſi itaque Argentinam Caſparus Thomas Conſul Tigurinus, & Antonius Gaſſer Bernenſium vexillifer, cum decenti plurium Senatorum comitatu; ut Superiorum ſuorum nomine fœderis revocati pa-

cta iurejurando confirmarent. Argentinâ viciſſim in Helvetiam ablegati fuerunt, Johannes Philippus à Kettenheim Prætor: Nicolaus Fuchs Conſul: Joh. Fridericus Brechter, & Matthias à Gottesheim, è Tredecim & Quindecim virorum ordine: è numerò Scabinorum Gothefridus ab Hohenburg/ & Laurentius à Unßenheim: quibus ut humanitatem ac benevolentiam ſuis exhibitam, quovis ſtudij, honoris, officij, comitatis genere Tigurini ac Bernates compenſarent nihil fecerunt reliqui. *In rei etiam hujus memoriam nummi ſunt percuſsi, quos hic ſpectandos exhibemus. Author.*

NVMMVS DICATVS MEMORIÆ CUM DUOBUS ICONICIS LUdovici & Friderici Ducum Wirtenbergicorum: hi antè & post Annum Christi 1588. ille eo ipso Anno cusus.

CUm Evangelici Principes monendum Henricum III. Galliæ Regem censerent: ne, à Guisio aliisque confœderatis seductus, permitteret, ut minus ijs sub conditionibus viverent reformatæ religionis homines, quas paulò prius ultrò ipsis largitus fuerat: placuit istud legationis munus demandare Friderico Comiti Wirtembergico & Mompelgardensi: qui in Gallias, cum splendidissimo comitatu profectus, quo solicitius expedivit ea, quæ curæ suæ fideique erant concredita: eo majus odium Borbonij, Guisij, Mœnij, aliorumque in se concitavit. Guisius, profectò, ut vindictæ aliquatenus igniculos restingueret, Anno hoc 1588. in comitatum Montisbelgardensem magno cum exercitu irruit: irruptioni hoc prætendens siparium, quod Equitum Navarræorum pulsas è Gallia reliquias, persequeretur. Sævitum miserè à milite in oppidanos, inopemque rusticorum plebeculam: stupratæ in conspectu suorum uxores ac liberi; pecora partim abacta: partim pe-

dibus amputatis mutilata: direpta ſupellex: concrematæ villæ ac pagi: quæſitum aurum in refoſſis defunctorum ſepulchris: nihil non patratum, quod hoſti acerbiſſimo barbarorum aliquis faceret. Quin & oppidum ipsũ hoſtis iam tentaverat: verùm tormentis ſtrenuè repulſus, & quod Principem Wirtembergicum, Comitesque Palatinos iam in armis eſſe audiret: reducto milite ad obſidionem arcis Jamais ſe convertit. *Schemati ſuo gentilitio ſententiam magnificam adijcit Ludovicus: quo & Stoicorum damnat fatum, qui neceſſariò cuncta fieri contendebant: & Epicureorum reprobat ſecuritatem: qui temerè ferri quæq; putabant, in tanto rerũ ordine: & ſapientum ſeculi huius infringit ſolertiam: qui ſua non raro divinis prævalere volunt conſilia.* Certè quantò Deus ſapientiâ ſuâ ac potentiâ anteſtat omnibus: tantò confidentius in eum ſpes tuas colloca: tanto humilius beneficia agnoſce: tantò æquius adverſa perfer ac tolera. *Sed & Principum decus Fridericus Draconem tibi exhibet tranſfixo gutture & jam jam animum exhalaturum, cum lemmate:* INSPERATUM. *Gratulatur ſibi Heros de hoſte ſublato fractoq; majore vi, quàm humanâ. Quem deſignet, me latet: id neminem latere poteſt, pie factum quod non tam ſibi quàm Deo hanc aſſcribit hiſtoriam. Author.*

NVMMVS CASTRENSIS CUSUS ARCE JAMAIS A CAROlo Duce Lotharingiæ obſeſsâ: Anno Chriſti 1588.

AB Agro Montisbelgardico ad obſidionem arcis Jamais (quæ Bullionæos Dominos agnoſcit) ſe convertit Carolus, Dux Lotharingiæ. Cum verò arx validiſſimo præſidio munita eſſet, & præſidiarij crebris excurſionibus ac velitationibus obſidentes laceſſerent, factum ut aliquot Lotharingorum millia in ea obſidione perierint. Ex quotidianis inſuper tormentorum exploſionibus arcis mœnia ita conquaſſabantur, ut ex ruinis præſentiſſimum periculum, cũ undique ab hoſtibus premerentur, obſeſſis immineret: donec Schelandræus tandem arcis Præfectus ſe ſuosque non ſolum commeatus penuriâ laborare: verum etiam omni ſubſidio deſtitutum videns; arcem Marchioni Pontano Lotharingiæ Ducis filio ſeniori circa finem menſis Julij Anni 1589. his conditionibus tradit: ut obſeſſis liber cum omni ſupellectile, exceptis munitionibus diſceſſus permitteretur. Sperabat quidem Præfectus à Navarræo Rege auxilium: cum verò is proprijs rebus diſtineretur, non aliò vires conferre poterat, quibus ipſe indigeret. *Chronicon Gall. incerti Authoris.*

NUMMUS MONITORIUS
CVM HONORARIO, CONFOEderatorum Belgij Ordinum: cusi ante classem Hispanicam in Anglia deletam: Anno Christi 1588.

CUM Regina Angliæ, præter arces & oppida, quæ ex prima cum Holandis conventione acceperat, nonnulla loca alia præsidiis munienda curaret, non id ferendum putarunt Ambstelrodamum, Leyda, Delphtum, & civitates his vicinæ: metuentes, ne quod Antuerpiæ Alentzonius, idem Angli apud se molirentur. Mauritius insuper graviter conquerebatur, sibi & domui Nassovicæ maximum in proventibus urbium patrimonialium damnum dari: seque inhumaniter admodum ac iniquè apud Reginam delatum esse, quasi præsidium Anglicum Ulissingâ expellere conatus fuerit: petens pro his injuriis honestâ ratione sibi satisfieri, & quicquid detrimenti cœpisset, sarciri. Anglam, ne ab Ordinum & Mauricij postulatis voluntatem suam abjungeret, hac quidem periculum movebat, quod sibi à classe Hispanica, propediem anchoras soluturâ, immineret: illac consilium prudens nummi charactere datum, quem eâ tempestate Holandi percusserant. *Frangimur, clamant ollæ fluctibus marinis agitatæ, si collidimur. Frangimur & nos, ô Regina, cla-*

mant

mant Belgæ, si animis diffidemus: præda Hispano, cui armis iunctis pares, aut etiam superiores esse quimus, obiicimur. Vt igitur bos bovem in arando non studet antevertere: sed pari passu cum socio ambulat: sic mutuâ armorum consiliorumq; coniunctione, libertati utrinq; servandæ, patriæ tutandæ, iucumbamus. Mota his Regina perquam amanter respondet Mauricio: disertè professa, nullo se modo approbare aut ratas habere prætentiones, quas Angli, aut milites alij, sub nomine sui servitij, protulissent, ut motæ seditionis prætextum aliquem haberent. Agebatur eodem tempore de vocando Lecæstrio: sed is iam fatis concesserat: unde Holandi belli molem atque Imperium totum ad Mauricium deferunt, in laudem Patris & Auorum magis quotidiè, magisque assurgentem: eundemque Marchionatus Vehræ titulo condecorant. *Juncta gentis Nassoviæ arma cum Marchionatus prædicti signis ac titulis, Nodum faciunt indissolubilem*: nec non

Paratas auget opes felix concordia; magnas
ceu dissipat discordia.
Meteranus. Author.

NVMMVS TRIVMPHALIS
REGINÆ ANGLIÆ, ET STATUUM
Belgiæ Confœderatorum, classe Hispanicâ superatâ, submersâ: Cusus Anno Christi 1588.

PHILIPPUM Hispaniarum Regem tædium iam pridem fatigabat diuturni, parumque felicis belli, quod tot annis labentibus adversus Belgas gesserat; illud etiam usu edoctus secum reputabat, perexiguam sibi spem ostendi fore: ut unquam vi bellicâ domiti ad veteres dominos redeāt, quamdiu unionem inter se, & pacta fœdera cum vicinis proceribus, maximè verò Angliæ Reginâ, sācta inviolataq; conservarent. Hinc consilio inito placuit uno eodemq; prælio de rei summa decertare. Ingentē itaq; Classem navibus undiq; petitis adornat, totumq; triennium in eâ instruendâ consumit. Constabat ea centum & triginta navibus militaribus, ad quamvis & vim, & contumeliam ferendam paratis. Summum Imperium Alphonso Peresio Medinæ Sidoniæ Duci, à Rege delatum: Admiralis Joannes Martinus Recaldus Cantaber renunciatus fuerat. Hâc ergò mole universam Angliam obruere, milite in continentem posito, & Farnesianis copijs augendo, Rex cogitabat. Instruxerat vicissim Regina plurium navium, quas suis partim finibus, partim ex Holandiâ Zelandiâque acceperat, classem: sed mole sua imparem illi, aptitudine tamen loci, tempestatibusque Oceani superiorem. Præerat huic Carolus Howardus Baro, & Franciscus Dracus: qui, classem in duo cornua dividentes, Regias naves magnâ aviditate expectabant; quæ ubi cōvenetunt, Prætoria DCC. doliorum capax & LXII. machinis æneis bipartito ordine munita, dum suo robore freta à reliquis seiungitur, hostibus præda, & subsecuturæ victoriæ omen fuit. Die postero, qui primus Augusti fuit, tanta tranquillitas maris extitit, ut se loco movere non possent; quare die altero, dum ventus esset intensior, hostem Angli antevertunt, navesq; suas

ſuas equorum inſtar circum rotantes, dum nullo negotio tormentorum pulſu, nunc dextrum, nunc lævum Hiſpanorum latus concutiunt, plurima eis damna inferunt. Nihilominus claſſis Regia, flante Favonio in Caleti portu, quoad promiſſas Farneſius copias ſubmitteret (quæ partim adverſis ventis, partim Zelandicæ claſſis, ad portum Flandriæ excubantis metu, adeſſe non poterant) commorari fixis anchoris conſtituit. Hæc in itinere velitationibus ab Archiralaſſo Angliæ ſalutatur: cui una cura erat, antennas malosque perrumpere, carinas tormentorum eiaculatione findere, nautarumque miniſteria turbare. Quin, cum viribus ægrius poſſet, actu ſubvenit. Dum namq; Sidoniæ Dux in Caletano portu conſtitiſſet cũ univerſâ penè claſſe, Dracus intempeſtâ nocte, octo navigia maiora, pice, reſinâ & ſulphure illivit, uncisque ac hamis ferreis inſtruxit: quæ valido aſpirante vento accendit, & in claſſem fundo affixam immiſit. Turbati Hiſpani ac veriti, ne & naves ſuæ flammam conciperent, fugâ ſalutem petere contenderunt, ricisisque rudentibus navem in eam partem quo ventus ferebat converterunt. Tum mare acrius concitatum fluctus ciêre, & inter ſe navigia collidere. Jamque ſcindi cæperant vincula, quibus connexæ Galeones fuerant, ruereque carinæ, & cum ingenti fragore in profundum Regias opes militemque ſecum trahere. In oculis duo navigia omnium maiora ſubmerſa ſunt: quædam in vada expulſa immobilia ſubſtitêre, mox præda futura hoſti: gubernaculi aliud impatiens vi tempeſtatis Brielam iactatum, in manus Holandorum pervenit. Reliqua claſſis turbatis nautarum militumque officijs, Africo dies aliquot continuos flante, ad extremæ Daniæ & Norvegiæ fines propulſa, tandem multis denuò navibus ad Hiberniæ littora amiſſiis, in Hiſpaniam ſine gloria rediit. *Victoriâ inſigni adeo memorandâq; partâ cum primis victores Angli gratias agunt Deo, qui ſolus magnus: ſolus magna facit: ſolus diu meditata hominum conſilia, auſusq; minaces*

Perdit repente funditus:
Adeps opimæ ut victimæ
Vaneſcit in fumos leves.

Laurentius Beyerlinck. Author.

NVMMI MEMORIÆ SACRI

HENRICI III. GALLIARUM ET Poloniæ Regis: & Henrici Regis Navarræi, cuſi Duce Mayno, cum ſociis, regnum turbante, Anno Chriſti 1589.

VT Henricus III. Rex Galliarum, in comitijs Bleſſenſibus, Henricum & Ludovicum Guiſios, eò quod non tantum regnum turbarent, ſed etiam in Regis vitam conſpirarent, è medio tolli curarit, fuſius commemorant, quorum, in rebus geſtis poſteritati transmittendis labor conſumitur. Sublatis hisce Pontificiæ Ligæ confœderati undiquaque fremere atque indignari: plerique Proceres ac Civitates deficere: Meynium caput ac ducem belli contra Regem deſignare. Sed neque Rex commodis ſuis deeſt: complura loca ſibi infeſta recuperat: Fœderatorum copias, quarum Duces Briſaacus, Covetius, Eſcaffonius, Tubeffus, ad Faloizam multis trucidatis, captis plurimis, diſſipat. Cum verò Pariſienſes quoque, Aureliani, Lugdunenſes fidem Regi datam fregiſſent, ante omnia Ducem Maynium, & Anmelium fratres patrueles publicè proſcribit, bonis eorum fiſco adiudicatis: urbes verò à rebellione ad obedientiam ſcriptis publicis revocat. Redire ad officium recuſantibus de adaugendis viribus ſuis Rex cogitat ſolicitè, præterque opinionem multorum cum Henrico Rege Navarræo (cuius fidem probè jam cognoverat) inducias ac fœdus init.

Navarræus eâ conditione oblatam à Rege pacem accipit: ut libera ſit religio utraque ijs in locis, quæ iam antè Evangelium acceperant, usque ad Synodum. Dum hoc modo junctis viribus rebelles invadunt, & iam ad obſidendas Lutetias Pariſiorum propius accedunt, ecce à monacho quodam Jacobino Rex confoditur, cum paulò ante obitum Henricum Navarræũ ſororium ſuum, regni hæredem ac ſucceſſorem legitimum deſignaſſet. *Quod in nummo ſuperiore, totum allegoricè accipiendum est.* Etſi enim ſalutem publicam unicè curæ ſibi cordique eſſe Henricus oſtenderet: etſi non verbis ſaltem, ſed re factoque declararet ſuum, in religionem catholicam, animum conſtantem & integrum: etſi Ligæ ſanctæ caput ſe profiteretur, Guiſium legatum ſuum faceret: etſi Hugonotos ab omnibus officiis publicis removeret, commeatum jis ſalvum denegaret: etſi (quod duriſſimum erat) omnes miniſtros Evangelicos, intra menſis unius ſpatium regno exire iuberet: *non tamen ſolem hunc lucemq; præſentem agnoverunt duo Veſpertiliones, qui Regi vel duo fuêre Guiſij*, ut multi autumant: *vel confœderati omnes, Regis imperium excutientes. Henrici Navarræi Numiſma* (plura ſequentibus annis monſtrabuntur) *quî rectius explicem, quam aureolo illo Maximiliani Primi Imp. diſticho?*

Ich bin ein Mann / wie ein anderer Mann /
Ohn das mir Gott die Ehre ghan.

Author ex Chron. Gallico.

CAROLI EMANUELIS DUCIS Sabaudiæ, Marchionatu Saluzensi suam in potestatem redacto: cusi Anno Christi 1588.

CUm causas iustas habere se putaret Carolus Emanuel Dux Sabaudiæ, ob quas Marchionatum Salutzensem à Rege Galliæ repeteret, non opportunitati indormiendum esse existimavit, quæ sibi, per res Galliæ tum temporis admodum turbatas, & Guisijs magis, quam Rege imperante, offerretur. Cum exercitu itaque in Marchionatum prædictum movet: capit Carmagniolam Galliæ armamentariũ Tramontanum: Rauelâ, cum alijs locis, vi partim, partim corruptis præsidiariis, potitur. De iure dominij disceptatum diu inter utrumque magnatem fuit: quæsitum Pontificis arbitrium: qui suspensâ sententiâ, cum Regis, tum Ducis offensionem studet effugere. Bello tandem repetitur hic Marchionatus ab Henrico IV. ut è seculo insequẽti patebit. *Video in nummo* OPPORTUNE *jaculantem Centaurum, qui Sagittarij inter astra signum refert. Apodosin Lector Benevolus ex Historiâ ipsâ petat. Chron. Gallicum.*

Author.

NUMMUS ICONICUS

CVM TRIVMPHALI CAROLI DVcis Lotharingiæ: quorum hic cusus fuit dissipatis Navarræi copiis auxiliaribus. Anno Christi 1589.

HEnricus Navarræus, legitimus Regni Gallici Heres nuncupatus, mirùm, quam fœdum, quamque inquietum tempestatibus regnum susceperit: quâ vi, quibus machinis, domesticis pariter & externis, fuerit exagitatus. Ille vicissim gubernatoris vicem induens, scisso velo ruptisque antennis navigantis, animo non frangitur: distibuit per Provincias quem secum habebat militem: Maynio viribus longè impar, nullatenus cedit: conquirit interim solicitè auxilia: sed magnâ eorum parte frustratur. Quas enim equitum peditumque copias conscribi in Germania per Sanseium curaverat, Dux Lotharingiæ Carolus inter Benfeldam & Marckolsheimium assequitur: securosque periculorum, nec hostile quicquam metuentes cædit, profligat, dissipat: paucis exceptis, qui iuxta Basilæam iter suum instituerant. Mitior longè tamen in milites Dux ipse cum suis fuit, tribus eorum vexillis in fidem suam receptis, quàm ad Rhenum & Ellam habitantes rustici: qui miserè in pedites dispersos ac palantes sævierunt: hos quidem trucidando: illos aquis submergendo. Dux, ut victoriam persequeretur, in Burgundiam cum exercitu movit. *In nummo*, qui paulò ante hoc tempus cusus fuerat, *quid manus exerta designat: quid gladius vaginâ vacuus: quid circumducta epigraphe?*

phe? Non ſuturum, innuit Princeps Carolus, *ut in ſe aut ſuis ſpes illa gloriaq; expiret, quam ſibi militari virtute gentis ſuæ, Simones, Mathæi, Rudolffi pepererunt: Friderici, Caroli, Iohannes adauxerunt: Nicolai, Renati, Antonij, Franciſci conſummarunt. In altero nummo cauſam belli iuſtam & æquam Caput Bonæ ſpei eſſe innuit, quod Principem ducat ad terras Triumphales.*

Merc. Gallicobelg. Author.

NVMMVS TRIVMPHALIS CUSUS BREDANA ARCE ATQUE URBE à Mauritio, ſtratagemate captis: Anno Christi 1590.

HEros Mauritius, cum de recuperandâ urbe Bredâ, ad avitum patrimonium ſuum ſpectante, ſolicitiùs cogitaret, ſtratagemate id potius, quàm apertâ oppugnatione tentandum eſſe, ſtatuit. Profectus ſub finem Februarij, cum Comite Holachio, & exercitu Sevenbergam, Montes Gertrudis obſidere ſe velle ſimulat: & iamhic rumor vicina loca pervaſerat, fore, ut urbs ea obſidione cingatur. Gubernator urbis Bredanæ eò profectus, omnia ad defenſionem præparat: id quod peropportunè accidit Naſſovio, qui abſente Gubernatore conſilium ſuum maturandum eſſe duxit. Erat nauta quidam, qui cespites (quibus nutriendis ignibus utuntur) ex more in arcem Bredanam advehere ſolebat, cum quo ita egit Naſſovius, ut navis ipſius tecto depreſſo tegeretur, ad milites 70. recipiendos: eidem deinde cespites arefacti, in formam laterum, ordine & altè imponerentur: militum præfectus eſſet Carolus Heraugirius, vir nobilis & bello acer. Nauta, vento contrario repulſus, biduo tardius Bredam veniebat, quam ſperabatur: tertio demum die ſub veſperam in arcem navem ſubvehens. Hyems quia aſpera erat, ceſpitibusque in arce egerent, ſtatim navem exonerare cæperunt præſidiarij, usque dum nox immineret, ceſpitibus reſiduis in navi relictis. Quin & nauta ſe ex itinere defeſſum dicens, iubebat ut tantum ſumerent cespitum, quantum eâ nocte in excubiis, ſuisque ſtationibus egerent: reliquum poſtridiè exportarent. Conſilium namque nautæ erat, hoc modo baiulos removere, ne exoneratâ penitus navi fraus detegeretur. Militibus, qui ſub cespitibus latitantes, ubi gentium eſſent, ignorabant, præfectus conſilium ſtratagematis exponit, & ut ſe viros præberent exhortatur: Eſſe namque eos in loco ubi ante auroram inſignem pararent victoriam, prædamque opulentiſſimam reportarent. Profundâ nocte, cum præſidiarij omnes exceptis ſolitis excubiis, altum ſterterent, milites navi egreſſi, facili negotio, paucisque deſideratis, omnes vigilum ſtationes occupant, toto paulo poſt caſtro in poteſtatem ſuam redacto. Cum inſuper Naſſovio & Holachio ſignum, de quo

inter ipſos convenerat, daretur, extemplò ſubſidia venêre. Holachius primo ſumma celeritate advolat, eum Naſſovius ſequitur, & per poſticum in arcem intromittitur. Eruptione deinde in urbem factâ, Itali qui in ea erant, improvisâ arcis occupatione territi, non expectatâ pugnâ, turpiterque urbe relictâ aufugiunt: cives certis conditionibus Naſſovio ſe dedunt, quibus mulcta pecuniaria, ad ſolutionem militum, imperatâ eſt. *In nummi præfixi anticâ milites exhibentur è navi ſuâ, quodam quaſi Equo Trojano, in continentem proſilientes: poſticâ facinoris elogium continetur. Merc. Gallicobelg. Author.*

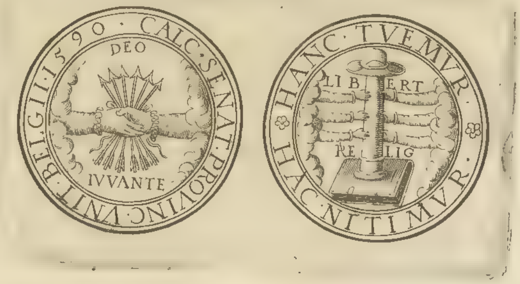
NVMMVS TRIVMPHALIS HENRICI IIII. GALLIARUM REGIS, cuſus poſt victoriam propè pagum Ivry partam: cum effigie Caroli Ducis Maynij: Anno Chriſti 1590.

HENRICO Galliarum & Navarræ Regi ſatis feliciter belli alea, ſub anni huius initium, ceciderat. Deducto namque ex hybernis milite in Normanniam pervenit, occupatisque Provinciæ illius plerisque oppidis non niſi Rothomagum pertinacius reſiſtens habuit: vice versâ Dux Maynius, cum & ſuo, & fœderis nomine Farneſium obteſtari non ceſſaret, promiſſa ante hac ſubſidia maturaret: paratas prœlio copias ſub imperio Philippi Comitis Egmō[illegible]dani, eò procedere iuſſit. His cum ſuas Maynius iunxiſſet, ad Navarræi caſtra, quæ tunc circa Druidum Normanniæ urbem habebat, magnis itineribus contendit. Quod dum cognoviſſent Regij fortunam pugnæ [illegible]periri ſtatuunt, priusquā omnes confœderatorum vires coirent. Navarræus ſigna canere, clamorem tolli, ac pedites primum, deinde equites, quanto maximo poſſent impetu, in hoſtem irrumpere jubet. Fit atrox pugna, cadunt utrinque multi, laxatæque machinæ, multum terroris tumultusque in Maynij caſtra inferunt, mediamque aciem dividunt. Equitatus Domini de Saures, Comitis Egmondani, & album Maynij vexillum, fortiter pugnarunt, ſed tandem cum Egmondano, qui Regis perſonam aggreſſus fuerar, cæſi (unt fugatique. Peditatus quoque trucidatus, captus, & in fugam actus. Deſiderati ſunt è confœderatis Egmondanus, Chaſtinezaijus, Dar-

conaquius, Caveronius Bonderfautius: captus Boisdalphinius Maÿnius, hâc acceptâ clade, Lutetiam fugiens ad renovandum bellum vires reparabat. Rex vero memorabili hâc potitus victoriâ Melodunum etiã occupat: Druitium, quod Gubernatorem regium eiecerat, expugnat. *In nummo cœlitus palmæ demittuntur, victoriæ Symbolum, cum lemmate: Omnis victoria à Domino. Sic namq; & tu Machabæe fortissime extendis manus in cœlum, prodigia facientem Dominum invocans, & pro ut ipsi placet, dantem dignis victoriam. Non tu itidem Aiax Oilei: qui à patre admonitus, ut cum auxilio Deorum hostes vinceres, ignavos, respondisti, ope divinâ indigere: te verò etiam absq; eâ victoriam & gloriam reportaturum. Laurent. Beyerlinck. Author.*

NVMMVS MEMORIÆ DICATVS STATUUM CONFOEDERATOrum Provinciarum Belgij: cuſus in teſtimonium benevoli, erga Imperium, animi: Anno Chriſti 1590.

CUm aliquot annis tam Regis, quam ordinum milites, continuis excurſionibus ſuis Principum vicinorum Provincias eſſent depopulati, circulus Weſtphaliæ, & inferiorum Provinciarum, multum apud Imperij Principes de hâc injuriâ conqueſtus fuit. Quare initio Junij conventus habitus eſt Coloniæ: ſed nihil concluſum, niſi Imperij principes, maximè vero Electorem Moguntinenſem rogandum: ut conventum in aliqua Civitatum Imperialium indicere velit. Morâ, dum id fieret, non exiguâ intercurrente Moguntinus, Palatinus, Juliacenſis, & Weſtphali cum cæteris inferioris Rheni Principibus, legatos ſuos Bruxellas primò ad Parmenſem, deinde ad Ordines Belgicos miſerunt: qui in Holandiam venientes, & ad colloquium admiſſi, quod in mandatis haberent, expoſuerunt. Principes namque ſuos pro veteri amicitiâ petere, ut utraque pars, tam Rex, quam ordines reddant oppida, arces, & propugnacula, quæ in Rheni utraque ripâ, & in ſolo Imperii Romani ſubdito, vel occuparant hactenus, vel ipſi extruxerant. Imperium enim quotidianis præſidiariorum excurſionibus damna cladesque intolerandas accipere. Ad hæc Ordines reſponderunt (de Parmenſis quippe reſponſo non ſatis conſtat) quod licet durante hoc bello digna indignaque perpeſſi ſint, ſibi tamen priſtina illa indoles, & innata bonitas remanſerit, ut nihil ſibi gratius atque antiquius ſit, quam cum vicinis Principibus amicitiam colere. Hinc valdè moleſtum eſſe ordinibus, ſe malè audire & inſimulari, quaſi ſint ij, qui pacem tranquillitatemq; priſtinam turbarint: cum nõ niſi extrema neceſſitate compulſi arma, ſumpſerint. Se inſuper neque occaſiones ullas dediſſe, neque mandaſſe, neque permiſiſſe, ut vicinorum Principum regiones à ſuis infeſtarentur: contrarium enim & mandata publica, & de prævaricatoribus ſumpta teſtari ſupplicia. Hoſtes autem ſuos Hiſpanos diverſis locis Imperio ſubditis ad Rhenum oppida & munitiones occupaſſe, & adhuc occupare: non ut ſe defendant,

ſed ut pomeria ſua proferant. Tandem concludentes addebant, ſe paratos eſſe ad loca omnia, quæ in Imperiali ſolo occuparent, & hoſtibus ſuis extorquere adhuc poſſent, legitimo ſuo Domino reſtituenda, ut antiquum cum vicinis ſuis Germanis fœdus, priſtinaque amicitia confirmari atque augeri queat. Cæterùm, quod ad ſui purgationem aſſumpſerant Belgæ, *Juſtum eſſe bellum, quibus neceſſarium: & pia arma, quibus nulla niſi in armis ſpes relinquitur:* id in nummo quoque paulò ante eam legationem percuſſo, extare voluerunt. *Vt* enim *liber religionis eſt ſymbolum: pileus libertatis, manus ſex provinciarum Geldriæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Friſiæ, Tranſiſulanæ & Ultraiectenſis: ſic ſagittæ complicatæ conſenſum concordiamq́ denotant. Quid verò pulchrius, quam religione niti: libertatem tueri: ſociatas in periculo manus iungere: nec tamen viribus ſuis, ſed præpotentis Dei auxilio confidere?*

Mercur. Gallicobelg. Author.

NVMMVS DICATVS MEMORIÆ CVM TRIVMPHALI, STATVVM Vnitarum Provinciarum Belgij: cusi partim, Legatis Cæsareis petentibus, ut pacem cum Hispano ineant: partim, Oppidis aliquot in potestatem suam redactis: Anno Christi 1591.

RUdolphus II. Imp. ac Princeps pacis amantissimus, in parte curarum suarum haud infimâ posuerat, quo pacto Belgicas Provincias cum Rege suo reconciliaret: unde, quam Anno 1578. compositionem, sed conatu irrito susceperat, cum bono Deo rursus tentandam esse putavit. Sub finem itaque Anni superioris Legatos in Holandiam miserat, qui mentem suam Ordinibus declararent, eosq; ad pacem, tranquillitatem, nec non restitutionem munitionum, in Imperio occupatarum, hortarentur. Ordines postquam audissent Legatos, multa, quod ad restitutionem munitionum, in medium adferunt: hostibus se eas suis & quidem impensis non exiguis ademisses: facere ad defensionem sui: neque Hispanum, quæ in Imperio tenet, relicturum. Tandem tamen spem aliquam faciunt, se eas aut imperio, aut legitimis Dominis restituturos. Insuper Cæsaream Majestatem se rogare, ne deinceps frustraneo labore defatigare sese velit. Pacem se habere: aliam cum Hispano inire, Reipublicæ non fore salutare. Neque se de pace agere salvo honore, salvâq; conscientiâ posse, nisi fortè & vicinis, & amicis omnibus fabula esse velint.

Vulgus

Vulgus amabili pacis nomine posse decipi, ut exoptet id, cujus pernitiosum exitum ignorat. Compertum jam satis esse præcedentibus de pace colloquiis, nunquam Hispanos synceram pacem obtavisse: sed omnes ejusmodi negotiationes dolo & insidiis plenas fuisse. Literas quoque Regis Hispaniarum ad Legatum suum Guilhelmum de S. Clemente, in aulâ Cæsaris nunc degentem, missas, & interceptas manifestè satis demonstrare, illum non veram, sed fictam: non perpetuam sed citò violandam pacem aucupari. His potissimum argumentis freti, Ordines pacis oblationem repudiantes nummum percusserunt, qui non inelegans. *Sedet in sepi viminea Virgo Batava: secura: periculi expers: armis nudata: suaviter somnum capiens. Hic* PAX PATET INSIDIIS: *fracto repagulo confertim hostes insiliunt: incautam opprimunt. Rursus in sæpi residet viminea Virgo Batava, quantum homo potest excubans: circumspecta: sobria; gladio instructa: vigilibus septa: præsidiariis cincta. Hic* TUTA SALUS BELLO EST: *clauso repagulo vel nullæ apparent, vel fractæ hostium machinationes: paucisq; vigilantibus reliqui sorbent dormientes* (cum Plauto ut loquar) *& magnum naso clamant.* Optimus interim Cæsar non destitit, authoritate quoque aliorum Principum negotium pacis urgere: quam ob causam Dominum Reitium, cui Legationem hanc dederat, tam diu in aulâ detinuit, usque dum naturæ debitum persolveret. Belgæ vicissim rerum suarum satagentes hosti indies se magis magisque reddunt formidabiles: dum Daventriam, Zutphaniam, Hulstum, Noviomagum recipiunt: castella plura alia forti manu capiunt. *Merc. Gallic. Author.*

NVMMVS VOTIVUS CREGORII XIIII PONT. CUSUS FRANCI-ſco Sfrondatio contra Regem Galliæ cum copijs miſſo: Anno Chriſti 1591.

CUM nova Henrico IV. Galliæ & Navarræ Regi auxilia ex Anglia pariter atque Gallia ſubmitterentur: non vice verſâ deſerendum Maynium cæterosque Sanctæ Ligæ aſſeclas cenſuit Gregorius XIIII: Vrbano VII. paulo ante nominatus ſucceſſor. Primo itaque Italorum Helvetiorumque millia ſex: cataphractos equites mille quingentos in Galliam mittit: ſummum ijs Ducem præficiens Comitem Franciſcum Sfrondatium, ſuum ex fratre nepotem: additis ei conſiliarijs Marchione Corniæ, Virginio Vrſino & Octavio Cæſio. Deinde vero Marcellum Landrianum ablegat bullis novis literisque monitorialibus inſtructum, quibus Principes & alios hortatur, ne Henrico Borbonio hæretico, & coronæ regni geſtandæ inhabili atq; incapaci deinceps adhæreant, vel quoquo modo faveant. *Cernis ut in nummo Pontifex nepoti ſuo vexillum Eccleſiæ tradit: deq; re benè gerenda admonitum cum benedictione prolixâ à ſe dimittit. Author.*

NVMMVS CASTRENSIS ALEXANDRI FARNESII PARMAE DUCIS:

Hispaniarum Regis in Belgio Gubernatoris: cusus (uti videtur) captâ Gaudebeckâ in Gallia: Anno Christi 1592.

NUmmum hunc ab inclyto Duce Parmensi cusum fuisse conijcio (si erro, errori veniam dari peto) cum alterâ vice è Belgio in Galliam accersitus, Gaudebeckam obsedit ac cæpit. Submittebat namque aliquoties Rhotomagensibus militem & commeatū, sed non eâ quantitate, ut urbi tam populosæ sufficeret. Non enim terrestri itinere, sed navigijs commeatus in urbem inferendus erat: id vero quo minus commodè fieri posset, Gaudebecka, portum gratiæ & Rothomagum interiacens, quod à Navarræi milite occupabatur, impediebat. Necessum igitur erat, ut Parmensis hoc oppidum expugnaret. Obsessum, dispositisque machinis contentione maximâ oppugnatum, in potestatemque confœderatorum venit. Navarræus Argevillæo movit, ut obsessis subveniret: sed cum in itinere esset, Gaudebeckam hosti iam deditam ex suis cognovit. *Caballo insidens Dux laudatissimus ad pugnam, ut vides, paratus est: memor vero imbecillitatis humanæ Deum in auxilium contra hostes suos vocat.* Piè omnino sapienterque. cui enim Rex ille Regum, & Dominus exercituum militat, ei, sicuti olim pro Theodosio, totus etiam

——————Militat æther:
Et conjurati veniunt ad classica venti.
Historia Gallico belgica. Author.

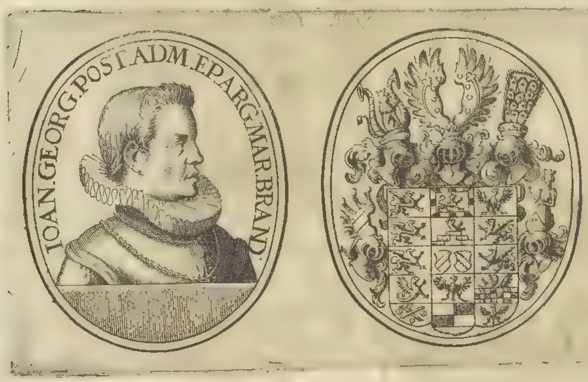
NUMMUS MISSILIS IN FESTIVITATE NUPTIALI SIGISMUNdi tertij, Poloniæ Regis; & Annæ Austriacæ, sparsus. Anno Christi 1592.

POloniæ Rex Sigismundus nuptias Annæ, filiæ Caroli Archiducis Austriæ, Rudolphi Cæsaris patrui, hoc tempore ambibat. Erant nonnulli inter ordines Poloniæ, qui, nescio quam ob causam, domui Austriacæ infensiores matrimonium hoc non dissuaserunt modò: sed Regi, ut ab eo abstineret, imperare velle videbantur. Sperabant vicissim plærique matrimonio hoc effectum iri, ut antiqua illa necessitudo & amicitia, quæ inter domum Austriacam & Regnum Poloniæ semper fuerat, iam verò duabus ultimis electionibus inter utrosque Maximilianos Imp. patrem, & Maximilianum filium nonnihil erat labefactata, resarciretur. Horum itaque sententiis Rex confirmatus celebrem, in Boëmiam, legationem adornat, voti sui atq; affectus explicandi gratiâ, cuius principes erāt Cardinalis Radziuilius, Episcopus Vladomiriensis, & complures alij, magnæ authoritatis nominisque viri. Hi quâ fide & prudentiâ munus suum obierint: ut per Archiduces Mathiam & Ernestum Regi sit soror desponsata: quo comitatu in Poloniam deducta: quâ comitate à Rege excepta: quo sumptu, quâ pompâ, quibus epulis spectaculisque festivitas nuptiarum consummata fuerit, recensere pluribus supersedeo, ne actum, quod aiunt, agere videar. Ad nummum, qui eâdem celebritate nuptiarum in plebem sparsus, me converto. *AEgyptio Scytham non invidere proverbio dicitur: quod non nisi ea, quæ proxima, vitij huius afflat, contrectatq; malignitas: est malevolus* (Salomonis effato) *vicinorū oculus: nec peregrinū, sed vicinum pecus* (iuxta Nasonē) *grandius uber habet. Næ vero longè dispar atq; diversa amoris est conditio: ut qui non proximorum saltem, sed & longius à se invicem remotorum animos coniungit atq; conglutinat: pronubâ ac illice, potissimum, virtute: cuiusvis ea, ut sui causâ absentes etiam, quosq; nunquam vidimus, aut visuri sumus, diligamus? Hinc non secus atq; palmæ duæ lato à se invicem seiunctæ flumine, ramos nihilominus suos connectunt ac copulant: sit decus illud fæminarum Archiducissa, pretiosis familiæ, corporis, cumprimis vero animi sui dotibus corripit, & ad se trahit COR Sigismundi, nullâ impediente locorum distantiâ ac intercapedine. Aquilæ* porrò *Imperij, Regniq; Poloniæ dum insignia domus Austriacæ utrinq; apprehendunt, sociatos matrimonio eos denotant: quorum animos paulò prius nō tam causæ quædam privatæ, quam Ordinum in suffragando dissensus atq; divortium discerpserat.*

Author ex contin: Sleid.

NVMMI ICONICI REFERENTES IMAGINES ET Emblemata Principum: quorum in subjectâ belli Alsatici Historia fit mentio: cusi Anno Christi 1592. & circiter.

IOhannes Georgius Marchio Brandenburgensis, Joachimi Friderici Administratoris Primatus & Archiepisc. Magdenburgensis filius, Avo Johanni Georgio Electori ὁμώνυμος, cum adolescens Argentinæ studiorum gratiâ versaretur, à Canonicis Argentinensibus, qui ob reformatæ religionis studium, inprimis verò (ut dictum superius) ob navatam Gebhardo Truchsesio Archiepiscopo Coloniensi in suo bello, operam, per Episcopum Vercellensem nuncium Pontificium prius excommunicati, & ob id à cæteris Pontificiis exclusi, primi Curiam fratrum sive ædes Capituli in urbe occuparant, 20. Maij Administrator Episcopatus Argentinensis electus est, Joanne Episcopo, Comite Manderscheidio, paulò prius apoplexiâ extincto. Hi per Joachimum Carolum Ducem Brunsuicensem Præpositum, die ad Electionem novi Episcopi prius constitutâ, Pontificios Argentinam, utpote locum ordinarium, & antiquitus ad id destinatum vocavêre quidem: at Decanus & Canonicorum Pontificiorum pars major Tabernis Alsaticis (vulgò Zabren) convenêrunt: tutum non esse arbitrantes electionem Argentinæ fieri; Imperatorem vero de morte sui Episcopi certiorem factum rogârunt, sibi ut curam hujus Diæceseos commendatam haberet. Cæsar rescribit se brevi legatos missurum, qui illam administrent, donec novus Episcopus eligatur, utque omnia oppidula, arces & loca munitiora Diæceseos diligenter custodiant, nec cuiquam absque suo consensu eadem patefaciant, imperat. Brandenburgensis econtra, electione acceptatâ, post biduum ad omnia loca Episcopatui subjecta scribit, obedientiam incolis sibi ut Episco-

po debi-

po debitam mandans: dein tertio Junij à Senatu Argentinenſi quatuor peditum ſigna (quæ ſuæ urbis cuſtodiæ cauſa conſcripſerant) impetrat, eademque, inclinante jam die, adjunctis 60. equitibus & 17. tormentis bellicis Vrbe educit, iisq; arcem Epiſcopalem in monte Cõcordiæ (vulgò Kochers-berg) ſitam oppugnat, quâ occupatâ ad Dachſteinium caſtrum munitiſſimum copias promovet, idque non majori negotio capit. Canonici Pontificij his perceptis, ne quid Diæceſis detrimenti caperet, ſibi vigilandum eſſe arbitrati, novæ electioni 9. Junij diem conſtituerunt, non obſtante, quod Cæſar, ſe patruum ſuum Ferdinandum Tirolis comitem, ipſis Adminiſtratorem miſſurum ſcripſerat. Initis igitur ſuffragiis unanimi conſenſu Illuſtriſſimum Principem Carolum Lotharingiæ Ducem: Sac. Rom. Eccleſiæ Cardinalem, Epiſcopum Metenſem eligunt; cujus electionis rationes Fran-

ciſcus Baro in Kriechingen, Decanus, nomine capituli, longo programmate, Coloniæ & alibi impreſſo, reddidit. Lotharingicus autem Cardinalis dignitatem oblatam acceptans, caſtra & oppida ad Diæceſin ſuam pertinentia à Brandenburgicis expugnata repoſcit: cum autem videret, Brandenburgicum cum ſuis in propoſito perſeverare, nec ab armis recedere velle, aliquot etiam cum equitum, tum peditum cohortes cogit: Tabernas, Molshemium, Benfeldium firmis præſidiis munit, crebriſque excurſionibus Argentinenſium ditionem hoſtiliter invadit, omnia depopulatur, & ad mœnia usque Vrbis excurrit: die verò 27. Junij exercitum Kocherspergam ducit, eamque triduò ſine intermiſſione oppugnat. Arce vi expugnatâ præſidiarij (uno, qui centurionem ſtrangulaverat, excepto) ſclopetorum ictibus trucidantur: Arx flammis ſubiecta ita devaſtatur, ut nihil nunc, præter rudera quædam, ibi conſpiciatur. Captâ Kocherſpergâ arce, Dachſteinium verſus exercitum Lotharingi moverunt, majoribusque tormentis mœnia verberarunt. Illius cuſtodia Bubenhovero Centurioni nobili erat demandata: qui metu plenus 4. Julij caſtrum rebus neceſſariis inſtructiſſimum ac firmiſſimum hoſti dedidit. Quam ob rem, in urbem reverſus, una cum Vicario ſuo cuſtodiæ aliquandiu mandatus, tandem dimiſſus fuit. Lotharingi interim Waſslenhemium, Argentoratenſium Vicum amœniſſimum, cum Caſtello deditione capiunt, ipſam arcem ſubditorum bonis repletam ſpoliant, ac ædificiorum tertiam partem, vallem ſive montis tranſitum reſpicientem, amplioris proſpectus causâ incendunt, ſedemque ſuis excurſionibus ac deprædationibus ibidem figunt. Poſt aliquot velitationes hinc inde commiſſas, tertio Calendarum Auguſti, tria millia Helvetio-

rum, in Tigurinorum ac Bernensium agro collecta, Argentinam advenêre, qui confœderatorum auxiliarij, 3. Augusti cum reliquo equitatu & peditatu urbe educti, Molshemium obsederunt. At 15. Augusti commeatus pro toto exercitu, nec non stipendia pro tribus peditum signis, cum Imperio centurionis *Hanssen von Nürenberg* in castra mittenda erant. Vademontius Comes, & ipse Dux Lotharingiæ, qui se cum suis copijs Cardinali fratri junxerat, hæc resciscens, magnâ celeritate hosti obviam proficiscitur,

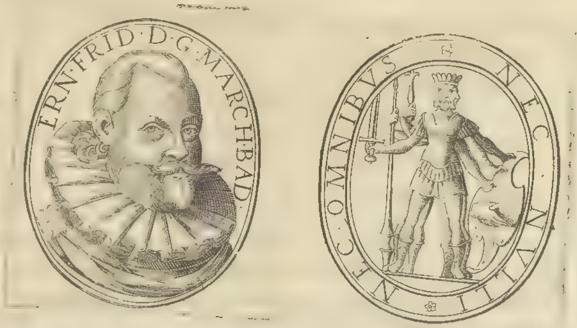

cumque non procul à pago Dippichen conspiciens, mox signo dato in eius equitatum fertur, trucidatis nonnullis ordines peditum turbat, pedites fugam arripientes partim cæsi sunt, partim templum & cæmiterium pagi occupantes, cum viribus hosti impares essent, tandem ejus se commiserunt arbitrio. Captus est in eo conflictu Iohannes Zeylolphus, militum stipendiis Præfectus cum omni commeatu, ac prædâ non contemnendâ. Currus & alia impedimenta, quæ secum abducere non potuerunt, subiecto igne concremarunt; Capitaneum vero supra nominatum ob profectam ætatem cum signifero suo, in urbem remiserunt. Dum hæc in Dippichen gerebantur, præsidiarij Molsheimenses eruptione factâ tribus penè horis cum hoste velitarunt, eumque distinuerunt, ne periclitantibus socijs opem ferre posset. Hoc tristi nuncio in castra allato, cum commeatus magna esset penuria, obsidionem solverunt Brandenburgici, & cum omni apparatu bellico Argentoratum sunt reversi. Equites & Helvetij in urbem quidem recepti fuêre, at alia octo Germanorum signa in suas stationes priores reducta sunt. Interea cum Germani, qui sub Christiano Anhaltino Principe in Galliam ante annum profecti erant, peractâ expeditione sua manipulatim ad suos dilaberentur. Brandenburgicus & socij belligerantes trecentos ex equitibus sacramento sibi, sub Imperio Köteritij, obligarunt: coegerunt & Gallos equites, quibus ad excursiones uterentur. Quin & Principem Anhaltinum per literas & internuntios solicitarunt, ut ipse belli curam suscipiat: qui Argentoratum cum 200 equitibus veniens, Præfectus totius exercitus declaratus, quotidiè plures undique milites contrahebat.

Vigesimo

Vigesimo quinto Augusti Anhaltinus Princeps, lectis ex toto exercitu peditibus & equitibus aliquot centenis, Lotharingos ad pugnam provocavit, qui viso hoste & ipsi ad arma prosiliunt. Ventum est ad manus, pugnatum acriter, donec tandem Lotharingi fugam ducentis circiter ex suis desideratis arriperent. Idem, postquam novum diribitorium hostium turbasset, collectis omnibus copiis Molshemum obsedit; obsessi magnâ sese contentione defenderunt. Perierunt in huius oppugnatione Ioann Vlricus Baro in Hohen Saxen, militari scientia ac fortitudine percelebris, unius legionis chiliarcha: Daniel Dinais Argentinensis legionis Lantinianæ, & Christophorus Wolffius legionis Hohensaxianæ vicarij, alijque non infimæ notæ milites. Obsessi cum sibi pulverem tormentarium, aliaque ad diuturniorem obsidionem ferendam defuturum cernerent, certis conditionibus oppidum 15. Novemb. dedêre. Per eosdem dies Ernestus Fridericus Marchio Badensis, cum mille equitibus & bis mille peditibus optimè instructis, Argentoratum venit, cumque honorificè exceptus esset, Anhaltino se junxit.

Inter alias hostiles velitationes & excursiones cum Anhaltinus Princeps 2. Decemb. Molshemum profecturus Dachsteinum hostile oppidum obviam haberet, ducentorum equitum comitatum secum ducens, fortè fortuna in Lotharingos equites & pedites sic incidit, ut neutra pars alteri cedere potuerit. Pedites Anhaltini iam longiusculè præcesserant; inter equites agnitus Anhaltinus à quodam Lotharingo ictu, sed irrito petitus fuit, Princeps non segnis, impetu in eum facto, ad plures abire iussit. Ferebantur

b antur omnes in Anhaltinum, qui certè non parum periclitabatur, donec Molsheimenses mali aliquid suspicati citatis equis accurrerent, & Lotharingos in fugam conijcerent. Desiderati sunt ex illis quindecim: ex Anhaltinis David Comes Mansfeldius, lethaliter vulneratus Argentinæ obijt, ut & nonnulli alij.

Monetâ, quâ stipendia militibus, hoc durante bello, solvebantur, tribus insignibus, Administratoris, Capituli, & urbis notatâ utebantur socij bellatores, cuius valor eo tempore viginti: dimidia autem decem baciorum erat. Decimo nono Decemb. Argentoratum venerunt Legati Cæsarei: Gallus Adamus Poppelius, Christophorus à Stadion, & Doctor Michael Textorius amplissimæ dignationis & eximiæ virtutis ac prudentiæ viri, cum Heroldo & aliquot equitibus: ut pacem inter Brandenburgensem & Lotharingum conciliarent, denunciatoque Magistratui Cæsaris mandato, ut arma deponeret, ad Lotharingum profecti sunt. Defatigatis tandem utrinque animis & intercedentibus legatis Cæsareis aliqua spes pacis cæpit suboriri. Brandenburgensis enim & Capitulares cum Magistratu urbis, quamvis ob numerosum exercitum hostibus se iam num superiores facilè futuros arbitrarentur, mandatis tamen Cæsareis se parituros, & ab armis recessuros promittunt. Neque Lotharingi vicissim à pacis tractatione animus abhorrebat: unde cum ultrò citròque legatorum sermones commearent, communi tandem consensu inter partes his conditionibus convenit: utrinque armis discederent: militem exauthorarent, dimitterent: pacem & amicitiã colerent: primariam litis causam arbitrio sex prædictorum Principum decidendam relinquerent. Interea Dux Carolus Cardinalis Metensis in Alsatia Tabernas retineret: Benfeldiam, Satrapias Bernsteinium, Kochersperggam, Schirmeckium, superiores Mundatas Ruffach, & circumiacentia loca ad Episcopatum pertinentia: sed & Molshemium illi ab Argentinensibus redderetur. Vicissim Marchioni Brandenburgensi cederet Satrapia Dachsteinium cũ arce, pagis & subditis, Aëdes capituli & sedes Episcopalis cum granario in urbe Argentinâ: proventus in oberehenheim: Marlenheim cum suis appertinentiis: Satrapiæ quoque Wantzenovia, Reichstetten, Weihersheim ad turrim, Marckelsheim, Oberkirch ultra Rhenum: Ertenheim & Gravenhusen. Civitati vero Argentinensi restitueretur Wasslenheim, & tormenta bellica ibidem inventa. His conditionibus utraque pars subscripsit, & pax per tres Tubicines, magno cum subditorum gaudio, promulgata fuit. Atque hæc eorum, quæ bello Alsatico gesta, summa quasi capitum sunt fastigia: Emblemata, quæ in nummis tribus conspiciuntur, paucis attingamus. *Arcus cum sagittis* ut belli amoris, pœnitentiæ,

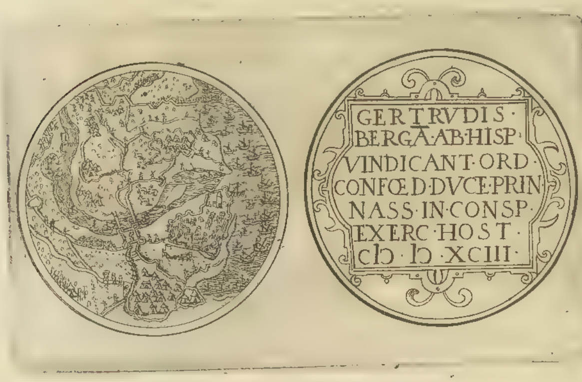
velocitatis

velocitatis, cordis atque consilij: sic *mutui quoq; auxilij* hieroglypton est. Hujus forte Franciscus extare monumentum voluit, strenuè Fratri, in bello Alsatico, navatam operam. Quid si & illud Mysta innuit, quod *prudens armorum tractatio non nisi labori unita ac tolerantiæ, (cujus palma symbolum) coronis triumphalibus victorem condecoret?* In nummo altero princeps inclytus Anhaltinus præ se ferre videtur: quod *fato quodam de bello in bellum abducatur, quasiq; renuens, præcipitetur. Quod si verò gladius non dimicationem bellicam duntaxat: sed quamvis aliam denotat, quæ labore, curâ, anxietate, periculo haud caret, quam verè* EX HOC IN HOC *trahitur Principum illud decus ac columen: dum boni publici causâ, perpetuis sese curis macerat: laboribus frangit: molestijs exponit: periculis objicit?* De *Geryone*, quem Marchionis Ernesti nummus refert, pulchrè Alciatus:

> Tergeminos inter fuerat concordia fratres,
> Tanta simul pietas mutua, & unus amor:
> Invicti humanis ut viribus ampla tenerent
> Regna, uno dicti nomine Geryonis.

Id voluit namq; Princeps Illustrissimus, juncta, fœdere legitimo potentum arma animosq;, tot tantasq; vires habere: ut vix ferè vinci ac domari queant, etsi præ se ferat debile quid ac imbecillum, nempè ubi singulorum habetur ratio. Quod apertè docuit Scilurus ille Scytha: cum morti jam vicinus, ex telorum fasciculo colligato, ac rursus soluto, invictam concordiam filijs commendavit. Ergo fœdera & societates cum quovis copulandæ? *Negat id nummi epigraphe* NEC NULLI, NEC OMNIBUS: *venustè Pythagoræ illud monitum corroborans:* Non cuivis dextram injiciendam esse: *& illud alterum Solonis:* Amicum ne CITÒ pares: quem autem paraveris ne reijce. *Ex Historia Alsatica Author.*

NVMMVS TRIVMPHALIS STATUUM UNITARUM BELGII PROVINciarum: cuſus Gertrudisbergâ à Prin: Naſſovio expugnatâ: Anno Chriſti 1593.

COnfœderati Belgicarum Provinciarum Ordines cum minus rectè ordineque in caſtris hoſtium multa fieri animadverterent, oblatâ opportunitate utendum eſſe duxerunt. Collecto itaque exercitu, pluribus navigijs, ratibus, pontonibus, majoribus tormentis, aliarumque rerum neceſſariarum ad maximam obſidionem copiâ, ſimulant, ſe Dünckernam velle obſidere: ſed ſumma uſi celeritate Montes Gertrudis navigant, urbemque 28. Martij terra marique arctiſſimâ obſidione cingunt. Qui in urbe erant, fortiſſimè ſeſe defendunt, ſperantes, Regios ſibi opem laturos. Sed dum illi cunctanter agunt, Mauritius cum ſuis urbem ab eâ parte, qua continentem ſpectat, foſſis adeo latis firmisque vallis ac propugnaculis cinxit, ut caſtris eum exuere, rerum difficilimarum una eſſe videretur. Nec vero commeatus poterat metuere inopiam, cum in conſpectu eſſet Dordracum, cum totâ Holandiâ, unde breviſſimus erat in caſtra trajectus, quem Regij nequaquam impedire poterant. Oppidanis cum trium iam menſium ſpatio obſidionem ſuſtinuiſſent, regia tandem ſubveniunt auxilia, Duce Mansfeldio Seniore: qui ut Mauritium caſtris exueret, obſeſſis ſubveniret, nullum non movebat lapidem. Velitatione deinde unâ alteràve interiectâ, quæ ferè iuſtæ pugnæ faciem repræſentaret, res utrinque multò atrocius agi cæpta. Expugnato propugnaculo in agro Stelhoviano, juſſu Mauritij tormenta omnia disploduntur, & ſclopis denſiſſimis glandium imbres in ſubjectas plateas ex propugnaculo demittuntur: fragore tanto ac crepitu, ut cælum rumpi, terra dehiſcere videretur: obſeſſi, ad colloquium admitti cupientes, terque tympanum pulſantes, audiri non potuerint: donec tandem disiecto nonnihil fumo, pileis, haſtis ſuis impoſitis, ſignum deditionis oſtenderent. Mauritius confeſtim tres obſides ſibi in caſtra mitti iubet, ipſe viciſſim duos in urbem

in urbem remittit. Horæ vix integræ ſpatio de conditionibus actum: gladijs tantum accincti urbe exirent præſidiarij, impedimentaque omnia ſua ſecum auferrent. Cæterum cum Heros inclytus omnes egregios eſſe milites videret, reputaretque ſecum, quam Regi ſuo fidem præſtitiſſent, juſſit omnia ijs arma reſtitui, atque ſic eos dimitti. Cum autem extra urbem primum tranſirent propugnaculum, Mauritius ſedecim eis ſigna militaria ademit: dicens, ſe illis arma, non ſigna donaſſe: tribus inſuper in conſpectu reliquorum ſuſpenſis, qui Parmenſi urbem vendiderant. *Author ex hiſtoria Gallico Belgica.*

NVMMVS ICONICVS
EXHIBENS PALOTTAM, CHRISTIAnis à Sinane Bassa ereptam: Anno Christi 1593.

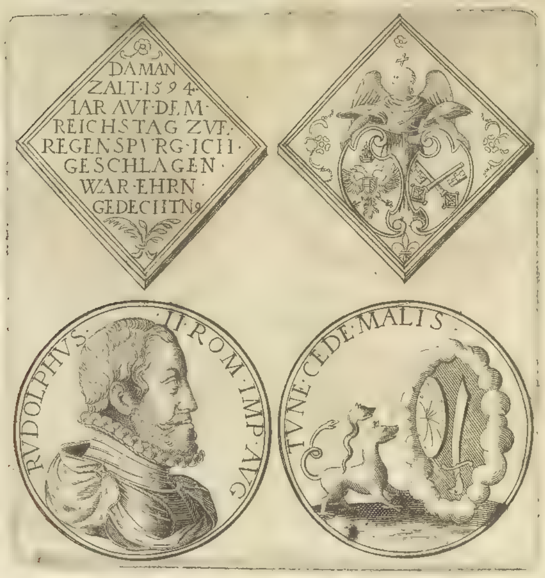
DUbijs admodum incertisque passibus Martem ambulare: rectè iccirco ab Homero ξυνὸν communem appellari, hic, si præteritorum aliquis in Ungariâ annus demonstravit. Victoriam insignem, & nullo non seculo deprædicandam retulêre Thomas Erdedi: Andreas Aversperglus: Melchior Redererus: Rupertus Eggenbergius & alij viri Nobiles: ingenti Haran Bassæ exercitu ad Siseccum trucidato partim: partim in Colapin præcipitato: Vice versâ Sinanes Bassa Verires, ducto ex Thracia milite, sub finem septemb. Ungariam ferro & igne depopulatur: Vesprinum cui Ferdinandus de Samaria & Georgius Andreas de Hoffkirchen præerant, arctissimè obsessum die 6. Octob. expugnat: inde Palottam movet, eamque arcem tanto furore concutit, totque oppugnationibus præsidiarios fatigat, ut cum nulla spes esset eam defendendi, Petrus Ornandi Ungarus, qui loco præerat, cogeretur cum hoste paciscì, arcemque tradere. Cumque vitam & fortunas iam ab hoste impetrassent, certisque conditionibus, sacramento confirmatis, hostes admissi essent, Barbarus nihilominus capto præfecto, cum duobus alijs, reliquos omnes crudeliter trucidat.

Rur-

Rurſus Chriſtophorus à Teuffenbach Baro Meyrhofiæ: adductis ſecum circiter viginti mille militibus, in vicinam Turcarum regionem impreſſionem facit: Zabatziam; interfectis præſidiarijs omnibus; expugnat: Villeckum arcem & loci naturâ, & opere humano inſigniter munitam, incolis & præſidiarijs Turcicis dimiſſis, occupat: arces Deuinum, Seczienum, Hollockum, Dregellam, aliasque, diverſis annorum ſuperiorum intervallis Turcarum Imperio ſubiectas, recuperat: multa chriſtianorum millia, Deo benè aſpirante, liberat: prædâ inſigni atque opimâ onuſtus ad ſuos redit. *Ex Hiſtoria Vng. Author.*

CUSI IN COMITIIS A RUDOLPHO Secundo Imp. celebratis Ratisbonæ: Anno Christi 1594.

DUm in Ungaria Strigonium arctè à Christianis obsidetur, Comitia secundùm Ratisbonæ celebrat Rudolphus Secundus Imp. in quibus congregatis Electoribus, Principibus, & reliquis Imperij ordinibus non sine mœrore animi exponit: quod licet cum Turcarum Imperatore Anno 1591. octo annorum pepigerit inducias: ipse tamen contra datam fidem non Hungarorum duntaxat, sed vicinas quoque ditiones hostiliter depopuletur: arces ac castella munitissima capiat: Oratorem etiam suum in vincula conjecerit: qui Belgradum abductus summis in miserijs, fætidiq; carceris ærumnis, vitam finierit: petens, in decernendis justis auxilijs, non tam sui, quam totius orbis christiani rationem haberi. His cum nonnulla de bello Belgico: matriculâ Imperij: dicasterij supremi revisione: lege monetariâ subjecisset, excipientes petitionem eius Status Imperij, ad conferenda contra Turcam auxilia paratos sese ostenderunt: vicissim rogantes Cæsarem, ut quod fecerit hactenus, facere deinceps pergat, inque id incumbat, quo elegantissima Belgarum natio calamitatibus ac miserijs, quas longa continuatio bello-

rum

tum civilium intulit, quæque ad Imperij exitium redundatura videtur, tandem aliquando liberari poſſit. Nummus ſuperior in ipſis, ut inſcriptio habet, cuſus fuit comitijs: alter, ut conijcio, paulo prius, & tum fortè, cum tumultuari Turca, ruptoque fœdere chriſtianos invadere cœperat. *Monſtrum* quippe *quod lupi formâ: caudâ ſerpentinâ: erecto circa humeros colubro, pedibus uncis conſpicitur, Sulthanus Amurathes eſt: contra cuius furorem fraudesq́, ſemetipſum alloquitur atq́ exuſcitat Imperator verſu Virgiliano:*

Tu ne cede malis: ſed contra audentior ito.

Audentior, *quia Parma te conteget patientiæ ac tolerantiæ:* audentior, *quia hoſtem feriet gladius vindictæ:* audentior, *quia in nube apparens Dei gloria, ſanctorumq́ Angelorum te cinget ac circumdabit præſidium. Author.*

NUMMUS VOTIVUS ERNESTI ARCHIDUCIS AUSTRIAE: CUſus gubernatione Belgicâ ſuſceptâ, Anno Chriſti 1594.

ALEXANDRO Farneſio rebus humanis exempto, Philippus Hiſpaniarum Rex, Belgicas Provincias Erneſto Archiduci Auſtriæ gubernandas committit: hic, quod in Vngaria tenebat Imperium, Fratri Matthiæ reſignat. Norimbergam primò, indè Herbipolim cum veniſſet, paulò poſt Rhenum traijciens, ubi Erneſtum Colonienſem Electorem ſe expectantem invenit, unà cum illo in Belgium profectus eſt. Bruxellas ingreditur 30. Janua:, multos in comitatu ſuo habens Principes, Comites, Barones, Nobiles, Hiſpanos, Italos, Germanos, Belgas. Jucundiſſimum erat videre eximiam & ſingularem pompam, quâ fuerat ſuſceptus: arcus item triumphales, diverſis elogiis inſcriptos: theatra varia, in quibus novem laudatiſſimi Cæſares, è domo Auſtriacâ prognati, repræſentabantur. Triumphi, ludi, epulæ, ſpectacula, ubi deferbuiſſent, Archidux Ordines Provinciarum ad palatium Regium convocavit, ibique literas & mandata Regis, quibus gubernatio ſibi demandatur, prælegendas curavit. Mansfeldius (cui poſt mortem Alexandri Farneſij adminiſtratio interim concredita fuerat) lectis literis ſe officio & magiſtratu abdicavit, eumque Archiduci tradidit. Proceres deindè Erneſtum acceptarunt, omnem ei fidem & obedientiam pollicentes. Mittit idem ad Ordines literas, quibus ad pacem amplectendam, & obedientiam Regi Hiſpaniarum præſtandam, eos hortatur. Verum Ordines, rationibus plurimis adductis, pacem reſpuunt, ſeque patriæ ac libertatis defendendæ gratiâ bellum contra Hiſpanos perſecuturos, confirmant. *Symbolum, quo, in Belgium veniens, utebatur Archidux Sereniſſ: felicioris gubernationis ſpem ampliſſimam faciebat incolis.* Id erat, DABIT INDOLE DIGNUM. *Et dediſſet profectò dignum aliquid indole generoſâ: dignum prudentiâ: dignum fortitudine: dignum humanitate ac clementiâ, quâ pollebat: niſi Deo placuiſſet ſpem hanc bonis, in ipſo gubernationis limine, præcidere: nobileq; pignus illud cælo patrio redonare, quod aliquandiu terris*

ris

ris commodaverat. Sed non minus familiare Principi laudatissimo *symbolum* erat, *quod palmæ atq; oleæ ramulis inclusum videmus. Neminem, nisi in suo gloriari oportere, scribit in epistolis Seneca. Quid vero habet homo suum? quid quod non à Deo acceperit? Quare*

Soli vera Deo sit GLORIA : vana facessat
Gloria : sit SOLI GLORIA vera Deo.

Merc. Gallicobelg. Nico. Reusnerus in hoc symbolum.

NVMMI TRIVMPHALES HENRICI IV. GALLIARUM ET NAvarræ Regis: cusi Provinciis ac civitatibus aliquot, ut & Lutetiâ Parisiorum, receptis: Anno Christi 1594.

POstquam Henricus IV. precibus partim ac querimoniis, partim pollicitationibus Gallorum victus, à reformatâ religione ad Pontificiam deflexisset, multorum, hâc mutatione, animos simul immutavit: paratiora exinde, & ad vota sua obsequentiora plæraque habuit. Exiguo namque interlabente

labente tempore Rex Galliæ à Parlamentis agnitus: proclamatus: solennique ritu inauguratus fuit. Inde Lugdunum, Galliæ Narbonensis urbem florentissimam recepit: cui & Aurelia, Biturigés, Melodunum, Laudinum, Ambianum, Cameracum, Normandia tota, & regiones aliæ subinde accessêre. Quin & Lutetiam Parisiorum, hostibus Hispanis, eorumque ducibus sese dedentibus, liberéque cum impedimentis suis dimissis, absque omni seditione & cæde occupavit. Rebus hunc ad modum comparatis Nummi, quos exhibemus, divulgati: quorum *Primum* non à Rege ipso, sed in honorem Regis à subditis percussum arbitror. Licet enim non humilia & se inferiora cogitaret Henricus, non eousque tamen fastus atque insolentiæ typho abripi se se passus fuerat: ut totius terrarum orbis imperium sibi polliceretur. Virtutes sanè ei non deerant, moderandis longè latéque populis, necessariæ: *animus ad magna suscipienda, tolerandáve infractus: quem clava Herculis: sapientia juncta facundiæ, quem Mercurij Caduceus* denotat. In *nummo altero* cernis, *ut è radiis coruscantibus, & micantibus stellis pugio demittatur, tangatq; gladios, coronas, lauri palmæq; ramos.* In hâc quid arcani hierographia? *Sperat Henricus fore, ut, sicut divino prorsus beneficio, legitimâq; juris viâ regnum Galliæ sit adeptus: sic tutelâ ejusdem ac præsidio idipsum quiete possideat: videatq;*, post *longam dimicationem, dies aliquando pacatiores.* AGGREDIAR inquit Rex *in Nummo Tertio, Lutetiam urbem: posthabito, quod à confæderatis arctè clausa custodiatur: sed & INGREDIAR vi patefactâ viâ, si restiterint hostes: placido & amœno passu, si cives promissa servarint*, portam *aliquam mihi clanculum reserando.* Posterius factum. *Ex Historia Gallica Author.*

NUMMI TRIUMPHALES & HONORARII, ORDINUM BELGICARUM PROVINciarum: cusi, Urbe Grœningâ ad pristinos Dominos redire jussâ: Anno Christi 1594.

MAuritius Nassovius, Coverdâ obsidione liberatâ 21. Maij Grœningam Frisiæ Metropolin, obsidione cingit: cives deditionem negantes machinis quotidiè infestat: loca palustria versus Septentrionem pervia reddit: munitiones excitat, quibus civium excursiones impedirentur. Castra denique ipsa à meridie, qua in Drentam itur, extra teli jactum collocat. Interim Wilhelmus Nassovius cum octo signis peditum, ex legionibus Westfrisiæ delectis, munitionem Auricensem expugnavit, præsidiariorum cæso numero haud exiguo: quæ res maximam in urbe trepidationem concitavit. Mauritius interea valla, fossasque ad urbem promovere: pluteos vineasque extruere: machinarum bellicarum ingentem numerum disponere: sine intermissione muros, turresque civitatis disturbare, ita ut brevi spatio 18000. majorum globorum in urbem misisse dicatur. Nocte quoque pyrobulos, candentesque pilas in civium ædes ejaculatus est, quibus incendium nonnunquam excitavit, animosque civium magno metu perculit. Hæc autem minimo cum periculo facere potuit, eò quod cives nullum in urbem præsidium admittere vellent: quinque tantum signis peditum in suburbio collocatis: quibus, non nisi vocantibus civibus, in urbem aditus patebat. Quotidianis attamen excursionibus magnâ clade hostium castra affecerunt oppidani, ita ut ordinibus minimè incruenta fuerit huius urbis recuperatio. Cuniculis tandem actis eò deventum, ut multi oppidani pulvere subterraneo incenso graviter læsi, perque aërem disjecti perierint. His urgentibus necessitatibus 22. Julij Vrbs certis conditionibus in statuum Belgicorum manus pervenit.

Repa-

Reparatis Grœningæ ruinis, novoque Senatu electo, regionis illius præfectura Wilhelmo Nassovio ab Ordinibus demandatur. Mauritius verò victoriæ tam illustris gloriâ decoratus, & 19. Augusti Amstelredamum ingressus, ad forum ubi venisset; multis scaphis navigiisque à Magistratu magnificentissimè exceptus fuit. Erectum erat medio foro theatrum, ubi mutis personis exhibebatur Rex David, manu tenens caput Goliathi, filiæque Sion ludentes variis instrumentis musicis: Davidem autem exercitus Israel sequebatur. *In summitate theatri depicta erant Nassoviorum insignia, subq; illis arbor malis aurantiis onerata cum inscriptione:* TANDEM FIT SURCULUS ARBOR. Inventio Emblematis elegans admodum, plenaque solertis ingenij est. *Fuit namq; arbor verè ferax & fertilis Guilhelmus Princeps Aransiorum, non glandes proferens, ut quercus; non Conos, ut abies; non fungos, ut pinaster; non unedones, ut arbutus; sed mala aurea; aureas scilicet illas boni Principis virtutes ac notas, pietatem in Deum; amorem in patriam; fortitudinem in periculis: moderationem in rebus secundis; magnitudinem animi in adversis. Hâc arbore præter spem, præterq; meritum recisâ; hoc est Guilhelmo infandi percussoris manu trucidato, surculus, Dei beneficio, remansit Heros Mauritius, adolescentiæ sub mortem patris annos ingrediens. Hic quia interea è surculo parvo in arborem excrevisset: quod gestavit onus Parens, in se reciperet: quam asseruit libertatem, solicitè custodiret; quæ cum potentissimis hostibus bella gessit, pari alacritate susciperet: pari felicitate patraret: meritò Belgæ sibi gratulantur, & quoscunq; possunt benefactori huic suo honores nuncupant. Ex Historia Belgica Author.*

NVMMVS CASTRENSIS
HENRICI IV. GALLIARUM REGIS:
cuſus bello Hiſpaniarum Regi indicto: Anno Chriſti 1595.

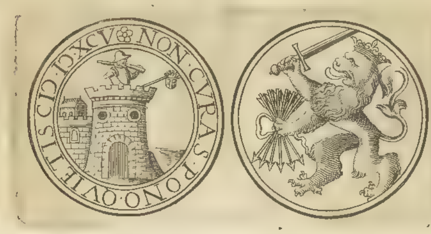

REx Galliæ & Navarræ Henricus (cujus paulò prius facta mentio) videns ſe Hiſpanum expellere non poſſe Galliâ: proprias autem provincias magis quotidiè bello vaſtare, de militiâ è regno ſuo in Regis Philippi ditiones transferendo, belloque Arteſiæ, Hannoniæ, & agro Lutzenburgico inferendo, cogitabat, quò hâc ratione hoſtem regno cedere, & ſuis auxiliari cogeret. Communicato igitur cum Holandis & confœderatis ſociis conſilio, placuit, utrinque certas quasdam copias eò mittere: quibus Bullionius Mareſcallus Regni cum Imperio præeſſet. Cæterùm, ne contra jura publica agere videretur, bellum adverſus Hiſpanos terrâ marique apertum denuntiare, & in finibus omnium provinciarum, ad tubæ ſonitum, exclamare juſſit; ineunte Januario. Rex Philippus hæc percipiens, ad 17. Martij ſimile edictum ſcribi, & Bruxellis publicari juſſit: bellum & omnem hoſtilitatem Gallis denuncians. Rex Galliarum, nullâ interpoſitâ morâ, Bullionæum Viceomitem Turonium cum exercitu in Ducatum Lutzenburgenſem mittit: qui, ſociatis ſibi Philippi Naſſovij armis, Juodium Oppidum parvo negotio occupat: nonnulla alia etiam loca, ut Montmedium, Virtonium, & La Frette, quia munita non erant, diripit. Naſſovius per eos dies in quatuor centurias equitum Regis Hiſpaniarum incidens, infeliciter cum illis conflixit; & non paucis è ſuis deſideratis, ipſe vulnere accepto cum cæteris elapſus eſt: cum propter aquarum inundationem Bullionæus ei ſuccurrere non poſſet. Qui tamen, cum poſtridie alias aliquot equitum alas ſibi obvias haberet, cum iis manum conſerens, damnum acceptum reſarcivit. *In Nummo quodnam Duellum? Struthio cameli cum Accipitre:* addito lemmate,

PRO-

PROVOCATUS PUGNO. *Est Regibus plerisq́ una & vetus causa bellandi* (verba Salustij) *profunda cupido imperij, & divitiarum. Utramq́, hoc emblemate, à se removet Navarræus: posit â eâ quæ justitiæ proximior. Est justum namq́ bellum, cum damnum & contumeliam à te tuisq́ arces: &, (Tullius in Milonianâ) hoc ratio doctis; necessitas barbaris: mos gentibus: feris natura ipsa præscripsit: ut omnem semper vim, quacunq́ ope possent, à corpore, à capite, à vitâ suâ propulsarent. Historia Gallic. Belg. Author.*

NUMMUS MEMORIÆ DICATUS, CONFOEDERATORUM BELGII STATUUM: cusus, rejectâ pace, quam ipsis Hispaniæ Regis subditi quidam obtulerant. Anno Christi 1595.

STatus Belgici, qui Hispaniarum regi adhuc parebant, multis necessitatibus adducti, pacem à Statibus Holandicis petierunt: eoque tandem per literas & internuncios rem deduxerunt: ut Mittelburgi Conventus indiceretur. Legati Regij eo cum venissent, cum Principe Mauritio, & quos ille secum haberet, de pacis negotio agere cœperunt: exponentes initio, quantâ lætitiâ perfusi sint Ordines Provinciarum Regi parentium, cum adversæ partis optimam de pace conciliandâ voluntatem intellexissent: ideoque se comparuisse, ut nomine Regis, & Provinciarum ejus imperium adhuc agnoscentium, in colloquium venirent cum fœderatis, quibus conditionibus pax componi posset. Ad quæ Mauritius: Confœderatorum voluntatem ac mentem à pace, cum ipsis Provinciis ineundâ, non abhorrere; non autem cum Rege Hispaniarum, quem omninò exclusum velint, propterea quod aliis Principibus sint confœderati. Quin etiam se non ignorare Regis animum adeò in confœderatos exacerbatum: ut iniuriæ sibi illatæ memoriam nunquam sit depositurus. Regij cum multis argumentis docuissent, iniquam esse Ordinum de Rege excludendo postulationem, excepit Mauritius, postremam hanc Confœderatorum definitionem esse: cum Rege pacem non faciendam. Quod hic conventus habeatur, id eo fine fieri, ut Provinciæ Belgicæ omnes simul conserventur, nec aut per Gallos, aut per alios separentur. Et si Ordines regis Imperio subditi, bonâ fide in pacis deliberationem venire cupiant, Confœderatos nunc etiam ad pacem propensos esse sibique nil gratius fore, quam ut bellum in otium, tranquillitatem, & amicitiam convertatur. Legati Regij cum negarent, se alia mandata habere, quam ut de pace inter Regem suosque subditos & confœderatos tractaretur, soluto congressu ad suos quisque redijt. Ordines, quoties pacem denegarunt Hispano, toties ferè populo ut displicesceret, voluerunt: commodissimè nummis percussis id fieri posse existimantes. *Cum itaq; rursus conclamatum esset pacis ne-*

tis negot [illegible] *urri collocato: protensâ trullâ ferreâ: armato leone* [illegible] *nus Hispano prodesse: nihil magis rationibus suis* [illegible] *compositionis fuco, bellum continuare: quod sub illo,* [illegible] *ur: sub hoc, tranquillioris status beneficio per-fruantur sine cura, sineq; metu.* Ex *Historia Gallicobelg. Author.*

CUSI REBUS FELICITER GESTIS IN VNgaria: ereptoque Turcis Strigonio: Anno Christi 1595.

CAROLUS Mansfeldius, Comes Petri Ernesti filius, cum multos annos Regibus Hispaniarum & Galliarum fideliter militasset, eam nominis sui famam atque celebritatem excitavit, ut Rudolffus Imperator cum licentia Regis è Belgio in Vngariam evocatum, consuetis ceremonijs Equitis Aurati dignitate & titulo Principis Imperij insigniverit, Vicariumque Archiducis Matthiæ (qui supremus exercitus Cæsarei adversus Turcas Imperator constitutus erat) creaverit. Is militis, ex hybernis collecti, signa recenset, auctusque suorum, quos è Belgio adduxerat numero, ad Wiselburgum castrametatur: Iaurinum paucis comitatus lustrat, ac obsidionem eius moliri sese simular. Vtque firmiorem simulationi fidem faceret, locum figendis castris designat, cunctosq; signo dato, operi manus admovere imperat. Ipse etiam primus ligone terram fodit, & nunc in medio, nunc circa finem munimẽta excitantibus adest. Nobiles aliquot cum iniunctum sibi opus detrectarent, & ligneos fasciculos, Ducis sui exemplo, comportare ad aggeres erigendos recusarent, unum, ut erat veste armisque indutus, è propinqua arbore suspendi iubet: quæ severitas deinceps promptos & alacres, cuiusvis etiam ordinis alios, reddidit. Turcæ repentinâ obsidione territi, præsidio undique evocato, Iaurinum cum amplissimo commeatu contendunt: dũ Carolus nocte mediâ celeriter Strigonium, iam præsidio vacuum, movit: dispositisque castris, ne, qui excesserant Iaurinum ocyus redirent ad urbem, munitiones Marte secundo, juncto pontibus Danubio, expugnat. Eâ rerum facie territi oppidani, quique arcem tenebant, Sinani, quo discrimine premerentur, denunciant. Sinanes se non passurum aiebat, ut propugnaculum, quod 50. annis obtinuerant Turcæ, se vivo occuparetur. Numero igitur suorum confisus ad castra pervenit, eadem uno impetu obruturus. Venerat opportunè ad Carolum Ioannes Medices, Florentiæ Dux, cum

cum expeditis Italorum turmis: qui collem, qua hosti transeundum, occupavit, tormentisque munivit. Sed & Schwartzenburgius Germanicâ legione machinisque campestribus alias insuper fauces obsedit, locisque aptis insidias disposuit. Ergò ad ulteriora Sinanes pervenit, validaque manu in dispositos casses ingressus, utrinque expeditioribus locis impeditus fuit, ita ut non sine crudeli iactura ex angustiis se retrahere potuerit. Inde ad alias stationes: quas Walones propugnabant, devenit: qui primò quidem non contemnenda difficultate pressi, dum reliquus superveniret exercitus, & iam utrinque collatis signis universa coirent agmina: postmodum tamē virtute sua hostem superarunt, prostratis 50. millibus, inter quos Osmanes Bassa Iauriensis cum sex Begis repertus fuerat: signis militaribus viginti: septem tormentis campestribus: triginta sex & duobus Begis captis: castrisque universis ingenti cum præda in potestatem suam redactis. E christianis vix 50. cæsi periêre. Carolus dum Strigonii deditionem petit, infirmitate compulsus, Comorram secedit, ubi 14. Augusti dysenteriâ extinguitur in ipso gloriæ limine, annos natus LII. Intestina Comorræ, pompâ Principe dignâ terræ mandata: Cadaveris reliqua in Belgium transmissa sunt. Non minus verò calidè, mortuo Principe Mansfeldensi, ad Strigonium

res geritur: cumprimis oppidum inferius seu aquaticum tribus diversis locis oppugnatur. Legioni Bavaricæ prima impressio fortè obtigerat; quæ, cum cedere cæpisset, Suevici pedites illis subvenerunt: maximum sepimētum convulserunt: fossas impleruntː omnia impedimenta sustulerunt: Turcarum impetum eousq; sustinuerunt, donec sex signa Burgavica succederent. Ioannes Medices cum Italis suis omnibus locis aderat, fessisque recentes milites sub..tuebat: ipse cominus eminusque pugnans, nunc ducis, nunc gregarij militis munere fungebatur. Hunc ad modum cum arx

prædicta duorum mensium spatio, maximâ tormentorum frequentiâ graviter fuisset concussa, ac præsidiarii eiusdem, de suppetiis à Turcarum imperatore ferendis, prorsus desperarent: tandem mutuâ adhortatione salubre consilium, quod præsens tempus melius ostendebat, secuti, urbem dedendam constituunt; misso in castra, qui id Mathiæ Archiduci, supremo militiæ capiti nunciaret. Ita urbs & castrum, quod 53. annis sub crudeli imperio Turcarum fuerat, libertati christianæ restitutum est. *Non est ferè, qui, uti alios, sic bellicos frustra suscipiat: quin hic etiam*

ipse decor recti facti si præmia desunt,
Non movet: & gentis pœnitet esse probum.

Hoc interest saltem inter sordidos & generosos animos: quod Marti sese illi mancipant spoliorum gratiâ: hi virtutis ac gloriæ. Hinc præmium laborum sibi contigisse gaudet Mansfeldensis, quod, (juxta Plautinum illud) *probis pretium est, Gloriam & Gratiam. Gloriam, quod prodigus vitæ, pro Christianâ libertate audiret: Gratiam, quod apud Rudolffum Cæsarem interioris esset admissionis & consilij: declaratus Princeps Imperij: factus Dux summus exercitus Vngarici dicere cum Vate posset:*

Principibus placuisse viris laus ultima non est.

Illud namque perantiquum & maximè celebratum, in liberalissimæ benignitatis, & largitionis effusissimæ signum cornu copiæ figurari: neq; absimilis typi sceptrum atque corona est. *Capricorni signum* (ad Nummum Rudolffi Imperatoris ut progrediar) *summam, sub se natis, denuntiare felicitatem scribitur: à Platonicis Deorum porta vocatur, quasi per eam animæ, corporis solutæ compagibus, in cœlum, ceu sedem antiquam, remigrent, ubi divinæ naturæ participes redderentur. Quoniam itaq; felici admodum prosperoq; rerum successu utebatur in Vngaria Imperator: erat* VIS SOLIDA, *quæ Strigonium, alia castella limitanea Turcarum manibus extorqueret:* FULGET (inquit Rudolffus) CÆSARIS ASTRUM: *procul dubio ad Augustum Imp. respiciens: qui tantam fati fiduciam habuit*) verba Tranquilli in ejus vita) *ut thema suum vulgârit; nummumq; argenteum, notâ syderis Capricorni, quo natus est, percusserit.* De Nummo Tertio non habeo quod liqueat. *Num enim penes Cæsarem summam potentiam esse innuit Medices: an verò eidem soli curas se suas, labores, sudores, vitam deniq; ipsam consecrare? Neq; enim inconsuetum, summo Iovi (cujus symbolum iacula fulminea) Imperatores, aliosq; Monarchas comparare. Laurentius Beyerlinck. Author.*

NVMMVS TRIVMPHALIS ANTVERPIENSIUM: OB LIRAM, QUÆ A fœderatis Belgicis iam occupata erat, receptam, conservatam: Anno Christi 1595.

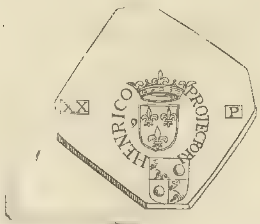
EST in Brabantia Lira oppidum, tribus Antuerpiâ milliaribus dissitum, naturâ situque munitum: ex quo faciles in omnem circum Regionem excursiones fieri possunt, totique Brabantiæ vis inferri. Ad hanc opprimendam confæderati consilia inierunt: missisque, qui cæcæ noctis beneficio scalas admoverent, quâ fossæ minus altæ. Sub auroram 14. Octob. urbem pauci ingressi sunt, cæsisque custodibus portarum claustra effringentes, reliquam cohortem, quæ foris signum eventus expectabat, immiserunt. Hi effusè admissi, licet aliquoties ab oppidanis, qui tum fortè numero pauciores ob evocata præsidia repellerentur, medio foro signa defixére. Alphonsus de Luna præfectus erat urbi, & rei novitate primum territus, sumpto animo cum paucis portæ Lisperensis molem occupat, adductisque machinis bellicis stationem undique tuetur dolijs, carris, alijsque quæ se obiecerant, impedimentis hosti aditum præcludens. Inde vicinis Antuerpiensibus, Mechliniensibusque nunciavit, quo in discrimine urbs versaretur: qui nullâ morâ interpositâ, tympanæ sonitu omnes arma capiunt, & Antuerpiæ quidem Centuriones Quindecim ad hanc sese expeditionem accingunt: pauciores Mechliniæ: qui omnes in agro Lirano iuncti circa meridiem ad portam, quam adhuc Alphonsus obtinebat, convolant, adiunctisque sibi 150 Hispanis, qui ex arce Antuerpiensi accesserant, urbem invadunt. Octo horæ intercesserunt, ex quo ab hoste urbi occupata, desperatâ iam penè salute, pristinæ sorti & incolumitati restituitur. Quippe enim hostis nec in publicum egredi, nec intra muros subsistere audebat: cedenti portarum obices obiecti erant: manentem hostilis mucro dilaniabat: contectum civilis furor publicum faciebat. Itaque in circumfluas fossas præcipitem se dare, aut hostilem clementiam, quæ eâ tempestate immitis esse solet, experiri. *Magistratus Antuerpiensis, qui potissimum hanc sibi gloriam vendicabat, numis-*

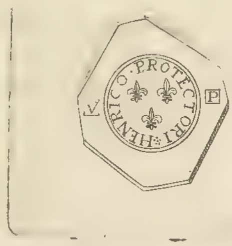
mi Centurionibus, tantiq; potissimum stratagematis ducibus, formâ, quam supra exhibemus, memoriæ, munificentiæq; pignus, impartivit. Lirensis vero Senatus hanc servatæ urbis incolumitatem disticho sequenti, quod annum, mensem, & diem exprimit, celebravit, ac suæ curiæ frontispicio omnibus conspiciendum præfixit:

HeV deCIMa qVarta oCtobrIs: ſed fata tVLerVnt:
HoſtIbVS eXpVLsIs, Capta, reCepta LIra eſt.

Petrus Opmeerus Chronographus.

NVMMI OBSIDIONALES DVRANTE OBSIDIONE CAMERAcensi à Balignio cusi: Anno Christi 1595.

Cameracum libera civitas, & imperio subjecta tempore benè longo Archiepiscopo, qui se Ducem Cameracensem salutari voluit, parebat: usque dum Incius arcis præfectus, motâ seditione, hunc ipsum Archiepiscopum Ludovicum Barlaymontium ex urbe ejecit, Francisci Alanzonij sese virib. muniens, in cujus potestatē urbs tandē pervenit Anno Christi 1581. Incio postea à quodam rustico glande trajecto, Alanzonius Joannem Monlucium Dominū Balignium Episcopi Valentiæ nothum, & urbi & arci præesse voluit: qui mortuo Alanzonio Reginæ imperium eludens, & tyrannidem arripiens, vitæ necisque potestatem in cives sibi vindicavit: in multos supliciis gravissimis sævijt: proventus ac vectigalia in proprios usus convertit. Vocatus ad Comitia ab Henrico III. non comparuit, metuens insidias: Civili bello Gallico confœderatis se addixit: rursus multis corrasis opibus, ad Navarræum transijt: à quo Princeps Cameracensis creatus, fortunæque secundæ flatu insolentior factus, Atrebates & Hannonios ferro flammâque infestare cæpit. Fontanus, precibus Barlemontij exulis & vicinorum motus, Cameracum obsedit: Balignium, inopinatâ obsidione consternatum, Ludovicus Gonzaga Dux Nivernensis transmisso ad eum, cum aliquot equitum cohortibus, filio non parum recreavit. Interim verò Princeps Chimæus publicas ulturus injurias, suum quoque militem ad obsidionem adducit, Fontaniq; exercitij jungit: Balignio obsesso succurrit Dux Bulionæus, misso Vichio veterano militum ductore, qui cum suis per noctis silentia in urbem irrepit. Hoc subsidio accepto terrori civibus esse cæpit, fiduciæ plenus quam & publicè jactitavit dicens, Navarræum cum maximis copiis brevi affuturum. Ipse interea, ut auro suo parceret, *areos nummos supra delineatos procudi jussit, quibus stipendia militibus persolvit, mortem civibus interminatus, si illos, nullius pretij nummos, repudiarent: quos finito bello se auro redempturum pollicebatur: quod tamen postea cum maximo civium damno non præstitit.* Tandem propu-

propugnaculo aliquo à Bourlutio occupato, & oppugnatione universali imminente, Helvetij præsidiarij, qui ob stipendia, æreis nummis persoluta, animo erant alieniore, civibus sese conjunxerunt: inconsulto Balignio deditionis signum sustulerunt, effractisque portis validam Hispanorum & Belgarum manum in Vrbem receperunt. Balignius rebus deploratis frendens, sese cum suis vix in arcem receperat, aliquot dierum inducias petens, quas non impetravit, sed statim cum Gallis abire jussus fuit, arce Cameracensi Fontano 9. Octob. traditâ. Ob hanc victoriam eidem ab Arthesiæ Ordinibus pretiosus aureo capulo gladius, cum hac inscriptione, oblatus fuit:

ArX CaMeraCensIs, FVntelo sVbdIta gaVdet
OCtobrIs nonâ LVCe eXCedente Tyranno.

Mercur. Gallobelg.

NVM-

NVMMVS SOCIALIS

REGINÆ ANGLIÆ, GALliæ Regis & Statuum confœderatorum Belgij: cusus post Caletum ab Hispaniæ Rege captum, Anno Christi 1596.

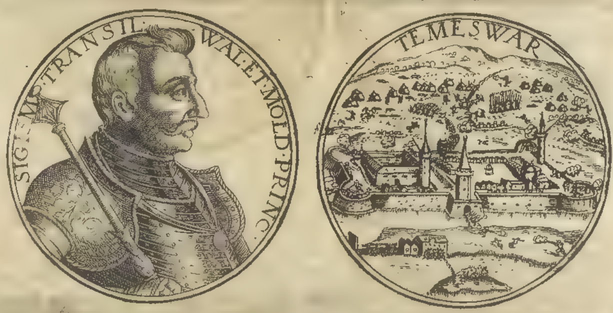

Occupato ab Hispanis Caleto ingens terror, nec immeritò Anglos invasit: siquidem hostem infensissimum iam suis incumbentem littoribus in conspectu haberent: eique hanc opportunitatem oblatam viderent: ut classem quam in Hispania construebat, securius emittere, & à tempestate pariter, atque impetu hostili defendere posset, in portus huius sinum receptam. Non minus interim Heroina Angla cum suis ad resistendum sese parat: & quia periculum ab Hispano impendere Gallos quoque, & Belgas concernere videbatur, ad fœdus ineundum eos solicitat: paratos invenit. Concipiuntur confœderationis aliquot capita: quæ Regis Vicarius Mareschallus Turrenius in Angliam traijciens à Gallis inviolata fore, iure iurando sancit: vicissim Comes Salebriensis Rhotomagi Elisabethæ nomine eodem sacramento fidem devicit: inque arctioris nexus symbolum Ordinis Poplitarij cingulum Regi offert. His ordines Batavorum non ægrè se iungunt: cum rebus suis præclarè consultum animadverterent, si vires Hispani quaqua versus allidefentur. *Atq; hoc vinculũ illud arctum est, tenax, indissolubile, quod nummi facies antica monstrat: postica neq; conatibus hisce ceptisq; præclaris defuturum Iehovam arguit: sed di-*

Sed dispersa submersaq; hostium classe vocem illam cælitus demissurum : qua Sauli Ecclesiam Christianam persequentis fervorem corripuit: Quid me persequeris? E Gallico Belgicâ Historiâ.

Author.

NVMMI ICONICI, HONORARII, CASTRENSES: CUSI DURANTE EXPEDITIONE CONTRA Turcas susceptâ, Anno Christi 1596. & 1597.

SIGISMVNDUS Transylvaniæ Princeps, sumpto de hostibus suis, comprimis Balthasaro Batoreo, proditorum suorum Principe, digno supplicio, per totam regionem suam publico edicto omnibus ac singulis potestatem facit, propriis sumptibus suis arma contra Turcam sumendi: prædam, quam ex hostibus referrent, eis donans ex solido. Hâc Principis oblatione provocati Transylvani certatim sese armant, & ad quadraginta millia confluunt: Danubium versus primam expeditionem instituentes. Vbi in primo suo adventu felici auspicio naves aliquot Turcicas, omni commeatus, merciumque genere, auro quoque & argento oneratas, invenerunt, primoque impetu septem ex illis interceperunt: octava, quæ Prætoria erat, in tutum enavigavit. In his navibus inæstimabilem penè prædam sunt adepti: : Turcis plurimis trucidatis, septem signa militaria ad Principem suum retulerunt. Partâ hâc victoriâ Transylvanus Temesuarum obsedit: sed intellecto Tartarorum ad sua redeuntium adventu, ut â suis finibus eos averteret, relicto Temesuaro, in Transylvaniam reversus est. Idem ut res suas stabiliret, fœdus cum vicicinis provinciis Valachiâ, & Moldaviâ, maximè autem cum Imperatore Romanorum inijt. Icto fædere varias, variis in locis, de Turcis victorias consecutus est: Tergovistam post aliquot menses captam præsidio firmavit, ac Sinanem Bassam tertiâ vice in fugam vertit; triginta Turcarum millibus occisis, Iennâ etiam occupatâ maximæ prædæ fit compos.

Non minus invictissimus Imperator Rudolffus II. cum variis literis, nuntiis, exploratoribus, & captiuorum confessionibus intellexisset, Sultanum Turcicum omnia iterum ad bellum parare, ipse quoque, quâ potuit celeritate & diligentiâ, arma, auxilia, & pecuniam undique in futurum bellum conquisivit: nihilque non fecit, quo testaretur, sibi unicè curæ cordique esse, ne se imparatum aut negligentem hostis inveniret. Placebat etiam Cæsari, totiusque Imperij Proceribus, ut Archidux Maximilianus exercitui summo cū imperio præesset. De legato seu vicario illi dando nonnihil disceptatum fuit, plærisque tandem eam in sententiam abeuntibus, ut Dux Ferrariensis, id quicquid est muneris, obiret hâc conditione, ut Italorum octo millia secum in Vngariam adduceret, eosque ad tempus suis expensis aleret. In huius ergo expeditionis memoriam Cæsar supra delineatum nummum conflari iussit, boniq́ue omInis loco offerri ijs voluit: quorum iam pridem in bello hoc sacro virtus atque integritas emicuisset.

Maximilianus Archidux, factus huncadmodum Cæsariani exercitus Imperator, adjunctis sibi Sigismundi Principis Transylvaniæ, & Christophori Baronis Teuffenbachij copiis, in eo totus erat, ut Christianis Agriæ obsessis auxilium ferret: verùm continuis pluviis, atque inde itinerum difficultatibus impeditus, ad arcem jam ab hostibus occupatam, serò nimis pervenit. Mox ergo in conspectu Turcarum castris positis, quotidiè leves fiunt excursiones, donec 21. Octobris res ad justum prælium protracta fuit. Christiani enim in Turcarum cuneos, quà confertissimi erant, irruentes, disjectis ordinibus, universam aciem perrumpunt; fugientibus machinas eripiunt: inde prædæ intenti relictis signis castra pervagantur. Cicala Mamaluccus, cum pabulabundos videret, recentibus copiis in eos illatus, prædâ graves sternit, fugat, cædit: atque ita pulcherrimam è Christianorum manibus victoriam extorquet. Multa millia utrinque in hoc conflictu ceciderunt, Turcarum tamen cæsorum major fuit numerus. Non multò post etiam Nicolaus Palfyus Baro, arcem Ungariæ Tottam, portâ noctu tormēto Petartæ ruptâ & effractâ, sine ullâ suorum clade expugnavit, & præsidiariis promiscuè trucidatis, recuperavit. Hæc ad Historiam: nummos Emblematis exornatos paucis attingo. *Pio more* (sæpius dixi) *fit à Principibus: ut præcipuum in periculis bellicis auxilium à Deo flagitent, expectent. Confisa eodem Aquila Romana telum unguibus librat: mox in Turcas, quorum exitium meditatur, idem contortura. Leo, quem in Nummo sequenti vides, Maximilianus est, qui (verbis hic potius Clarissimi Jacobi Typotij, quam meis utar)* in captivitate etiam retinuit

animum invictum, & missis, à quibus erat vocatus in regnum, attractus in carcerem, Turcis, quos non injuria fortes appellat animo Leonino sese objecit toties, majori virtutis, quam fortunæ gloriâ. *Ad characteris alterius explicationem partim illum Propertij versiculum assumas, licet:*

> *Frangit & attollit vires in milite causa:*
> *Quæ nisi justa subest, excutit arma pudor.*

vel illa, modo à nobis laudati Typotij, verba. Mysticè Pallas frangit hostem, id est sapientia: cujus illa præses est: temeritatem in dictis & factis tollit: & attol-

lit, in luce collocat: digno statuit loco rectè consulta & fortiter facta. *ac paulò post.* Per Leonem, Turcam intelligit. Per Suem, ecquem? Alios percunctare. Ego enim à convitiis calamum meum libenter abstineo. *Ex Historia Vngarica Author.*

NVMMI MEMORIÆ SACRI AC TRIUMPHALES CVM STATVVM BELGII, RENOVATO inter se fœdere : tum Mauritij Nassovij, partâ ad Tornhautum victoriâ, oppidisque aliquot receptis : Anno Christi 1596 & 1597.

Familiare ac tralatium erat Belgicis ordinibus, fune arctius contorto, seu Nodo quodam Gordiano [illegible] arcte quam solido inter se fœderis ac societatis vinculo colligati, ad mutua ferenda auxilia, rebus sic poscentibus; teneantur. Characterem similem nummus præfixus refert; quem licet anno superiore percussus sit, hic apponere placuit. Monent namque Belgæ hoc symbolo, *vix fieri posse, ut divellantur eorum animi, aut vires supprimantur: qui servitutem letho peius oderint: proq; patriâ, causaq; bonâ mortem oppetere pulcherrimum esse augurium arbitrentur.* Hoc certè animo Princeps Mauritius sub initium anni 1597. ad facinora nova, Belgis suis edenda, se accingit.

Cum enim Albertus Archidux Austriæ Dertolam, unam ex insulis Zelandicis, tentare statuisset: detecto vero instituto copias Turnhutum misisset, ibi tum Princeps Nassovius mirâ celeritate ad 6000. lectissimorũ militum colligit; qui Dordraci, & ad Montem Gertrudis, 22. Januarij, eâdem penè horâ centum & quinquaginta navibus advecti, convenêre. Exposito in terram milite, & assumptis majoris generis duobus tormentis, duabusque machinis campestribus, iter ingreditur, noctem diei continuans. Peditatum universum in octo manipulos dividit: sic ut dextrum cornu Angli: sinistrum Scoti: medium Prætoriani tenerent ductore Notio: Anglis Brederodius, Scotis Heraugerius imperaret: subsidiarias cohortes Lacordius duceret, adiunctis classiariis, unà cum machinis, plaustris, & reliquis impedimentis. Aciem hanc equitatus præcedebat sex turmis distinctus: dextro cornui præerat Hohenloius & Solmenses Comites: agmen Mauritius claudebat. Hoc ordine sub signis noctu progressi, secundâ vigiliâ ad pagum Rauels perveniunt, ibi tantisper commorantes, dum peditatus insequeretur; indè rectâ Tournhutum contendunt. Varrasius comperto hostium adventu, castra & munitiones deseruerat, & Herentalem se cum copiis recipere studebat. Nassovius hostiles copias jam longius progressas esse, quam ut à peditatu eis nocere possit, solo equitatu hostem invasit. Dum levia utrinque prælia conseruntur, & Varrasius quantum potest integris Ordinibus progreditur: Hohenloius & Solmensis circuitis lateribus primam hostium aciem antevertunt: ubi locis æquis constitêre, à Mauritio datur pugnæ signum. Non tulerunt primam impressionem Varrasiani equites, sed veluti locum idoneum capturi, ordines deseruêre. Ita in nuda primæ aciei peditum Germanorum látera, Nassoviani equites invecti, magnam stragem dederunt. Eodem penè momento, Verius, Sidneius, Baxius ultimam aciem Neapolitanorum perrumpunt, disijciunt. Restabat media, in qua Lamoltani & Burlotiani milites veterani plærique omnes; sed & hi in fugam effusi, passim aut cæsi, aut capti sunt. Peditibus profligatis Hispani equites prælium redintegraturi sese recolligunt, & Nassovianos prædæ intentos petunt: attamen vix tentatâ pugnâ, duobus millibus suorum desideratis (inter quos Varrasius Dux ipse ceciderat) diffugere. Partâ tam insigni victoriâ Mauritius Turnhutum oppugnatum præsidio firmat. Erepta sunt Hispanis signa militaria peditum novem & triginta: equestre vexillum unum. *Idem Heros cum Reinbergam, Mærsiam, Alpenum, Grollam, Bredefortium, Enschedam, Oldenselam, Oetmarsum, Goëram, Lingam denique Ordinum potestati subjecisset, idque trimestri ferè spatio, voluit nummo titulum insculpi, quem triumpho Pontico, inter pompæ fercula, præferri sibi curavit* Augustus Imperator: *vocabulum* VICIT, *ut Christianum decebat, piè immutans. Ethnico quippe ignotum erat: nostro Principi notissimum, persuasissimum, quod apud Salomonem legitur*; Paratur ad pugnæ diem equus: sed à Deo est victoria *cap.21. Et illud 1.Mach.3.* Perinde facilè est Domino, in paucis, ac in multis vincere.

Casp. Ens in Hist. Belg. Author.

NVMMI FELICIS AVGVRII, CUSI CHRISTIANO IV. IN DANIÆ Regem electo, coronato: Anno Christi 1597.

FRidericus Daniæ Rex, cum Anno Regni trigesimo, ætatis verò quinquagesimo sexto, à nato Christo 1588. Andersoæ in Selandia fatis concederet, è Sophia, Ulrici Ducis Megapolitani filiâ, septem reliquit liberos: Christianum, Ulricum, Joannem, Elisabetham, Annam, Augustam, Hedwigen: è quibus Christianus Quartus puer undecennis patri in regno successit, adjunctis illi è Senatu Regni quatuor consiliariis præcipuis; Nicolao Kaas Cancellario: Georgio Rosenkrantz/ Petro Munck Amiralio: Christophoro Walckendorph Thesaurario: penes quos summa consiliorum ac gubernationis, donec Rex adolesceret, authoritas esset. Cum verò jam Christianus pleniores ingressus esset adolescentiæ judiciique annos, administrationem Regni, hæreditariumque Provinciarum ipse adire, & in se suscipere decrevit. Convocatâ igitur omni nobilitate, cum insigni equitatu in Ducatum Sleswicensem profectus Septemb. die 10. Flensburgũ nobile emporium ad Eoum mare ingressus, prostridie Regni Ordines in arce convenire jussit; in quorum consessu hujus conventus causam animique propositum de Regno

administrando declaravit: immunitates, privilegiaque singularum Provinciarum solenni jurejurando confirmavit, omniaque fecit, quæ à Regibus novis solent postulari. Quibus peractis nobilitas cæterique ordines fidem suam Regi vicissim, interveniente solenni jurejurando, obstrinxerũt, tandemque Christianum Regem suum maximâ cum solennitate, gaudio, & pompâ renuntiarunt. Intererant huic tam celebri inaugurationi Regina mater vidua: Ulricus Dux Megapolitanus; Henricus Julius Dux Brunsuicensis, eiusque uxor Christiani Regis soror, alijque proceres, & primarij Regni Senatores. *Nummi eâdem festivitate percussi typos elegantes habent: Epigraphes elegantiores.* Quid *Elephas* in priore signat? quid *armatis hominibus referta turris? vexillum* quid *exertum? Num firmius præsidium reponent Reges ac Regna in vero Dei timore, cultu, veneratione: quam militum manu? quam Elephantûm robore? Num pietatem, Elephanti symbolo, prudens expressit antiquitas: quod id genus animalis,* Solino teste, *Luna splendente gregatim amnes petit: mox aqua respersum, Solis exortum certis gestibus salutat: inde ad suos saltus revertitur? Ut ut sit,* PIETATEM *inculcat Rex Serenissimus, quæ* REGNA FIRMAT. FIRMAT, *quod Pallas, quæ est prudentia* (nummum alterum intuere) *nullâ instructâ pietate, cæca est partim, ac fatua: partim in artes illas Doctoris Florentini prona: spernere religionem: fortunam pro Deo habere: fallere, simulare, peierare, si prosit.* FIRMAT, *quod mansuetudinem instillat: jubet ut justicia clementiâ temperetur,* DORMIAT GLADIUS, *usq; dum vel insanabilis hominum malitia, vel extrema hostium injuria vigilare eum atq; ferire jubeat.*

NVMMVS IRENICVS CLEMENTIS VIII. PONT. MAX. PACE cum Cæsare Estense factâ: cusus Anno Christi 1598.

ALphonsus Ferrariæ Dux, cum heredem non haberet, jam pridem cum Pontifice & Cardinalium collegio, magnâ vi pecuniæ repræsentatâ egerat, ut Cæsari Estensi, fratris sui filio notho, successio dignitatis confirmaretur. Voto suo excidens author Cæsari fuerat, ut prius omnia tentaret, quam ditionibus opulentissimis sese deijci pateretur. Mortuo itaque Alphonso pro Duce se gerit: & populum in sua verba adigit: cumque facilè intelligeret à Pontifice se interpellatum iri, magnam vim annonæ Ferrariam importat: præsidia disponit: undique auxilia conquirit. Pontifex de his certior factus, purpuratis rem exponit, qui edicto Cæsarem Romam venire jubent.

Cæsar cum dicto non pareret, sed ad vim se pararet, opulentissimâ hæreditate hominis per se generosi spiritus augente: Pontifex annua primum spiritualia expedit, eumque excommunicationis fulmine percutit: inde exercitum quã celerrimè cõscribi mandat. In vicinis Italiæ Principibus varij animorũ motus extitêre: quibusdã huic, aliis alteri parti, modò apertè, modò occultè faventibus: tandem verò plærorumq; studiis, ad Pontificẽ juvandum, inclinantibus. Interea Cæsar pecuniâ cum Pontifice decidere tentat: missis Romam, qui cum eo transigerent Legatis. Verum cum nihil proficeret, ad arma perventum est, sed unus tantum cõflictus ad Bononiam editus, in quo ex utrâque parte nonnulli, sed è Pontificiis aliquanto plures cecide-

ceciderunt. Cæsar tandem secum cogitans, quam in ancipitem se Martis aleam dimissurus esset, cui non cum Pontifice tantum, verum etiam multis aliis potentissimis Principibus bellum esset gerendum: de pace seriò cogitare cœpit: à quâ nec Pontifex abhorruit, metuens, ne incendium hoc in media Italia excitatum, latius serperet. Missis ergo ultrò citroque legatis, reque multum disceptatâ, in certas conditiones conventum fuit, quas inter haud postrema, ut Pontifex Rom. Ferrariam haberet: Cæsar, Regium Lepidi, Mutinam & alias urbes retineret: qui etiam à Rudolpho Imp. Princeps Imperij, & Dux Regij, Mutinæ & Carpi, eodem transactionis tempore creatus fuit. *Typum Emblematis Pontificij nemo non ductum videt è Psalmo 85.* Audiam, *cum inquit vates Regius*, quid loquatur DOMINUS DEUS: quoniam loquetur pacem ad plebem suam: ut misericordia & veritas obveniant sibi; justitia & pax osculentur se. *Ex Merc. Gallico Belg. Author.*

fol.

NVMMI HONORARII RUDOLPHI SECUNDI IMPERATORIS, & Matthiæ Archiducis Auſtriæ: Cuſi in Comitiis Ratisbonenſibus, Anno Chriſti 1598.

CUM amiſſis Jaurino & Agria, Rudolphus II. Imperator, quanto in diſcrimine non ſua tantum regna, verum etiam univerſa Reſpublica Chriſtiana verſaretur facilè intelligeret, Comitia Ratisbonam indicit: miſſoq; eò Matthiâ fratre, cum egregio præclariſſimorum virorum comitatu. Ubi cum Ordinum legatis prolixâ oratione exponeretur, ingẽtem vim pecuniæ ſuperioribus annis in apparatus bellicos abſumptam: multò minores eſſe copias, quam quibus aperti certaminis alea, contra tantam hoſtium multitudinem committi poſſet: dum æſtivis tantum menſibus ſub ſignis miles haberetur, multos plærumque rei præclarè gerendæ elabi occaſiones: contra hyeme, ubi iam omnia gelu obriguerunt, pabuli inopiâ hoſtibus ad interiora regionum compulſis, multas utiliter ſuſcipi perficiq; expeditiones poſſe, tandem ſumma petitionis eò rediit, ut quinq; proximis annis ſingulis tricenum menſium auxilia ſtatus penderent: duodecim peditum: quatuor equitum millia parata haberent quibus, veluti ſubſidiariâ cohorte, & exercitus ſuppleri, & fortè offenſione acceptâ ingruenti periculo obſiſti, partâ verò victoriâ hoſti inſiſti, ac bellum latius ſpargi poſſit. Ab iisdem ſtatibus petitum, ut Viennæ & hoſtibus vicinæ, & neceſſariò ad defenſionem apparatu, tot expeditioni-

peditionibus nudatæ, curam gerere vellent. Secundùm hæc Martinus Episcopus Segoviensis, exhibito legationis suæ diplomate, ad Imperij Senatū verba fecit: multa de Turcarum immanitate conquestus, ac dolenter admodum, Stiriæ, Carinthiæ, ac Carniolæ regionum, quarum legatum agebat, miserias deplorans, opemque Imperij rebus penè perditis exposcens. Post aliquot dierum disceptationem Cæsari triginta: Stiriis, & finitimis duorum mensium auxilia sunt decreta: ad illud item, quod de subsidiis petitum fuerat, assensus est præbitus. In sacratissimi Rudolphi nummo *Cæsaris stella semilunæ Turcarum opponitur: quin & ea, licet minor, hanc obscurat, afflante sereniore aurâ, cœlesti nimirum gratiâ.* Epigraphe, *hominis voluntatem voluntati divinæ subjectam semper esse oportere, monet. Improvida namq; mortalium est voluntas: inconstans: affectibus obnoxia: suæ non rarò cladis appetens. Divina voluntas semper optima: & nihil aliud quam lex ipsa Dei, vel potius ipse Deus, uti loquitur magnus ille Ecclesiæ Doctor Augustinus. Aquila sagittam ejaculans quid signet, dictum superius.* In nummis serenissimi Archiducis Matthiæ ænigmatica non pauca. *Victoriæ signum pila, seu orbis, seu vexillum est convolutum: petitâ è veterum Impp. triumphis imagine. Tenent id manu partim: partim humeris sustinent hinc quidem Nymphæ: illinc Angeli. Nam sine cœlesti tutamine parum tuta est Victoria. Nudæ sunt Nymphæ: hoc est, à curis aliis liberæ. Satis namq; habet quod agat, cui acer & infensus est hostis. Fortitudine est opus, non minus post, quam ante pugnam: cum non rarò victis in præcordia virtus redeat. Arma, eius signum: indicium palma patula. Tandem & vigilantia requiritur. Ea in Grue adumbrata: cujus proprium noctu excubare: inniti corpore crurum alterutri: altero adducto comprehensum lapillum tenere: retinendo somnum pellere. Statim enim ut remiserit, decidens calculus excitat dormitantem: arguit negligentem. Mercur. Gallobelg. Author.*

NVMMI IRENICI HENRICI IV. GALLIARUM NAVARræque Regis: factâ pace cum Philippo II. Rege Hispaniarum: cusi: Anno Christi 1598.

DVm Belgii pacandi rationes ineuntur, matrimoniisque inter Archiducem Albertum (qui Cardinalis habitu deposito ad sæcularem paulò post redierat) & Isabellam Hispaniarum Infantem leges scribuntur: Clemens VIII. Pont. Maximus in pacem Gallicam faciendam magno studio incumbit. Non enim mutuis tantum inter se cladibus florentissimæ regiones atterebantur: sed universæ Christianæ Reip. civilibus discordiis convulsæ ruinam & interitum moliebatur immanis ille Asiæ Tyrannus. Ita Pontifice sequestro, internuntio Bonaventurâ Calatagirone Ordinis Franciscani ministro generali, de utriusque Regis consensu dies dictus est Veruini in Veromanduis, ubi de pace tractaretur. Sancita pax mense Junio Lutetiæ Parisiorum, inque aliis Galliæ locis: in Hispania, Belgio & Sabaudiâ magnâ solennitate, & incredibili penè omnium lætitiâ promulgata est: licet in eam Regina Angliæ, & confœderatæ Belgici provinciæ non consenserint. *In nummo inferiore Pax alma laudis sacrificium Deo peragit: conjecto in ignem annulo, qui fidei hieroglypton: ut & circulus symbolum æternitatis.*

Superiores aliàs à nobis explicati.

Author.

NVMMVS TRIVMPHALIS.

IAVRINO CASTRO A CHRISTIANIS recuperato, Anno Christi 1598.

ADolphus Schwartzenbergius Baro laude bellicâ celeberrimus, viris rei militaris peritissimis assumptis, aliisque rebus necessariis adhibitis pulcherrimum facinus aggreditur. Comorrâ profectus Danubium cum universis copiis trajecit præmissâ parte equitatus, quæ iter exploraret: obvios interciperet. Cum jam haud procul à Jaurino abessent, consilium suum de castro tentando aperit: Fabacurtio mandat, ut machinarū unâ clatros ligneos, qui ante portam, effringat. Caujaco negotium datum, ut majorem machinam quam posset occultissimè admoveret, ejusque vi foribus portæ disjectis aditum patefaceret. Inde locus cuique designatus, ad quem se, oppido occupato, reciperet. Ex Hussaris quinque Turcici Idiomatis periti subornantur, quibus Turcarum res satis cognitæ essent. Eos Turcæ excubitores inclamant: respondent Budâ se venire, & literas ad Araonis Agæ Budensis sponsam, aliaque nonnulla in mandatis habere: pontem ergò dimitterent, quo, ab hostibus Christianis tuti, commeatus ante lucem importari possent, callidè hâc ratione Turcis imponentes. Cæterum caligo densa, è Danubio ascendens, ita cœlum texit; tantaque vis venti exorta fuit: ut omnem strepitum adventantis exercitus à Turcarum auribus avertit. Nostri muros oppidi subeunt: pontem demissum præter spem reperiunt: mox magnâ cum celeritate machinam ad portam interiorem (exterior enim, quod clausa non fuisset, ad primam nostrorum manum patuit) admovent. Ibi demum vigiles, quid ageretur, animadvertentes clamorem edunt, & sclopetorum ictibus, tres è nostris conficiunt. Cum enim ingenti cum fragore porta dissiliisset, aditumque nostris præbuisset, mox effusi nostri in urbem milites, obvios quosque contrucidant: loca munita & tormenta capiunt: reliquas portas obsident. Hinc Turcæ subitò tumultu lectulis suis exciti, trepidare, discurrere, inermes, feminudi arma capere: illinc nostri pertinacissimè pugnantes cedere, fugientibus instare, non sexui, non ætati parcere. Quinque duravit horas hic conflictus, in quo tantâ contentione à no-

â nostris pugnatum est, ut arma frustrà experti Turcæ, ultrò nostris mactandos se catervatim obiicerent. Inprimis Bassa Vrbi Præfectus, utrâque manu acinacem vibrans, vitam cum armis projecit, cujus caput abscissum, in loco maximè conspicuo defixum fuit. Trecenti circiter Janizari, in munimentum aliquod, in quo magna vis pulveris asservabatur, sese abdiderant inde cum extrahi non possent, & nostri ad eos conficiendos confertim accurrerent, eorum quidam, pulvere incenso, se suosque eâdem cum hostibus flammâ involverunt. Partâ victoriâ Schwartzenbergius prædam omnem comportare jubet, sed mandato Cæsaris (præter tormenta, & apparatum bellicum) in milites divisa fuit.

Mercur. Gallobelg.

NVMMI FESTIVI

CUSI JUNCTIS ALBERTI ARCHIDUcis, & Isabellæ Claræ Eugeniæ, Hispaniarum Infantis: Philippi itidem III. Hisp. Regis, & Margarethæ Austriacæ connubiis: Anno Christi 1598.

Hispaniarum Rex Philippus Secundus, cum pacandi Belgij vix ulla alia spes superesset, consilium, quod de Belgicis rebus cæperat, literis suis Brabantiæ primum: inde aliarum ditionum Ordinibus aperiendum censuit: videlicet ut Belgicas Burgundicasque Provincias filiæ suæ traderet, eamque Alberto Archiduci, tum Cardinali & Archiepiscopo Toletano de Pontificis consensu & dispensatione, in matrimonium elocaret: quod etiam Philippus III. Hispaniarum comprobavit. Monet igitur omnes & singulos ordines, ut Alberto & filiæ suæ Isabellæ Claræ Eugeniæ, tanquam Magistratui suo legitimo, pareant, & debitam utrique obedientiam præstent.

Non minus Rex idem de Filij Principis Philippi matrimonio ſolicitus, nurum ſibi eligit Margaritam, Caroli Archiducis filiam: petens, ut eam Albertus in Hiſpaniam deduceret, ibique geminis celebratis nuptiis, ſuam inde ſponſam infantem, in Belgium transportaret. Albertus in Hiſpaniam cogitans, profectionis initium religiosè auſpicatur. Omnibus namque ad iter comparatis ad Hallenſem Virginem ſalutandam conceſſit, & de bono ac felici itineris ſucceſſu eam comprecatus, Cardinalatus ſui habitum ibidem depoſuit. Cæterum in ipſo penè itineris procinctu nuncius eum de morte Regis oppreſſit: ſed nihilominus progrediendum ſibi ratus, per Niveliam & Namurcum, Luxenburgum contendit. Hinc per agrum Trevirenſem, Palatinum, Wirtenbergicum in Bavariæ fines: inde ad Tirolenſem Comitatum pervenit: quacunque tranſierat, munificè hoſpitaliterque exceptus. Oenipontem tranſvectus, & aliquot milliaria progreſſus, Margaritæ Auſtriacæ occurrit, quæ cum matre Mariâ Bavarâ, & quingentorum hominum comitatu, è Pannonia ſuperiore venit. Conjunctis itaque copiis Tridentum petentes, Venetorumque ditiones prætergreſſi, reliquum, quod ſupererat ad Ferrariam iter, multis paſſim civitatibus luſtratis, perficiunt. Ferrariæ Pontifex Clemens VIII. primò Albertum Archiducem Auſtriæ, nomine ac mandato Philippi III. Regis Hiſpaniæ, cum Margarita novâ Reginâ: Ducisſiam verò de Seſſa, nomine ac mandato Iſabellæ, cum Alberto Archiduce Auſtriæ: ſummâ ceremoniarum feſtivitate conjungit ac copulat: pompâ nuptiali tridui ſpatio, plurimorum ſpectaculorum varietate, ſplendidiſſimè peractâ. Poſt celebratas imaginarias haſce nuptias, Mantuam: Mantuâ per Cremonam Mediolanum contendunt, iter hîc ſuum aliquandiu inhibituri, donec, quid Rex fieri vellet,

cognoſcerent: & navigationi commodum tempus redderetur. *Dum* itaque *Mediolani commorantur, Velaſchius Reipublicæ illius Gubernator, præter alia obſervantis humilisq; ſtudij officia, Reginæ ſuæ portam honorariam excitari curat: additâ commorationis causâ: quod ibidem aliquandiu ſubſiſtat, dum* LENES AUSTRI SPIRARE *incipiant. Sic Hiſpaniam anhelabat ſponſa Margarita: Sponſus Philippus calido Sponſæ torquebatur deſiderio: idq; ipſum, non niſi ſpe appropinquantis adventus eius, reſtinguebat. Anchora* in nummo *ſpei ſymbolum: corolla, futuri nuptiarum ſacri.* Nummus Alberti *Jaſonem repræſentat,* VELLUS AUREUM *aufferentem: Dracone ſubjugato ſemper vigili, & tauris ignivomis edomitis. Vſurpare Emblema hoc cœpit, poſteaquam* ASSIDUITATE *ſuâ, rebusq; in Belgio & Vngariâ præclarè fortiterq; geſtis, promeruerat: ut, cum maximi Regis filiâ, Ducatu Burgundico, Provinciisq; Belgicis donaretur.*

Caſp. ab Ens. Author.

NVMMVS CASTRENSIS ANDREÆ CARDINALIS AUSTRIACI: Belgij Gubernatione susceptâ, & munimento S: Andreæ extructo: cusus: Anno Christi 1598.

PRofectionem in Hispaniam instituturus Albertus, Archidux Austriæ, Principem Andream Austriacum Cardinalem suo nomine Belgicis rebus cum imperio præesse jussit: Ordinesque universos, ut eum opera & consiliis adjuvare vellent, seriò est cohortatus: belli verò administrationem Francisco Mendozæ Arragonio Thalassiarchæ demandavit.

Post Archiducis abitum non modò non res quietiores in Belgio fuerunt; sed in maius etiam bellum exarserunt. Mendoza enim, Rinbercâ captâ, validissimo exercitu ditiones Imperii invadit, & exercitum Hispanorum, pabuli alimoniæque inopiâ confectum, in hyberna, sed non in hosticum quidem, ut Andreas Cardinalis jusserat, sed in Cliviam, Westphaliam, Marchiam, diæcesin Monasteriensem deducit: oppida plurima & arces partim vi, partim deditione occupat; nullũ non erga devictos crudelitatis genus exer-

exercet: & ex hâc causâ Germanorum arma & odium in se concitat. Interim Cardinalis edictum Infantis Hispaniæ nomine promulgat, quo omne commercium cum Holandis & sociis prohibebatur: idem faciunt Vnitarum Provinciarum Ordines. Hispanis deinde ipsius mandato, ex Imperij ditionibus in hosticum deductis, Bommeliam frustrà obsidet, Mauritio se obijciente: ubi collatis signis aliquoties velitatum. Durante obsidione illâ Germanus quidam, castrorum metandorum peritus, ad Cardinalem venit, locumque castello ædificando valdè opportunum ei commonstrat, in Isthmo quodam Insulæ, ad pagum Rossemum, inter Mosam & Vahalim, quo utriusque fluminis navigatio impediri, vicinisque locis, veluti compedes inijci possint. Cardinalis igitur ipse cum præcipuis ducibus ad inspiciendum locum profectus, consilium probat, operisque initium quàprimum fieri jubet. Sic ad quintum diem Junij prima, Regij propugnaculi, jacta sunt fundamenta, & ab ipso Cardinali primus positus est lapis. Magno certè & incredibili propè labore sumptuque Castelli illius constitit exædificatio, pomeriis, ad instar oppidi, sanè quam latis descriptis, tum moletrinis, pistrinis, idque genus ædificiis, ut & Sacello, D. Andreæ ab ipso Cardinali consecrato, ornati. Extrema pomeria quoque contra hybernos fluctus, lorica crassa, aggeris instar, obiecta, nihilque penitus omissum fuit, quod ad loci defensionem ullo modo pertinere videretur. Castellum hunc ad modum extructum, & præsidio satis amplo munitum, S. Andreæ, quod & Cardinalis, nomen accepit, Alberto postea cum Infante, ex Hispania in Belgium redeunti, ad D. Virginem Hallensem obviam factus Andreas, gubernationem sibi commissam resignavit. *Cæterum in nummo suo Deo & Regi se inservire arguit Mendoza vigilando: intrepidè res periculosas aggrediendo: nihil procrastinando. Curæ ac circumspectionis symbolum, Grues; celeritatis Delphini: fortitudinis Leo. Quid candela? Alludit ad illud: Inserviendo aliis consumor. Meteranus: Casp. ab Ens. Author.*

NVMMVS CASTRENSIS CAROLI DUCIS SVECIAE, CUSUS EXPEditione susceptâ contra Sigismundum Poloniæ & Sueciæ Regem, Anno Christi 1599.

SIGISMUNDUS III. Sueciæ & Poloniæ Rex, classe multarum navium comparatâ, mense Augusto expeditionem in Sueciam, ad res in regno avito & patrio turbatas componendas, suscepit. Non minorem vero regiâ potentiam & authoritatem in Suecia obtinebat Carolus Sudermaniæ Dux, Sigismundi patruus, peneque unus obstare videbatur, quo minus præfectis Regiis, quantam vellent, obedientia præstaretur. Ad famam classis Regiæ appulsæ pauci Suecorum Proceres ad Regium exercitum se adiungunt. Interea Carolus cum exercitu Stecoburgum se Regi obijcit; & pacis conditiones offer. Rex tridui consultatione frustrà habitâ, de nocte Lincopiam versus cōtendit; discedentem Carolus quantâ potest celeritate consequitur, & collatis castris, denuò caduceatorem de pace mittit: sed Rex diem locumque constituit, ubi prœlio decerneretur. Cum totum eum diem Regia acies in procinctu stetisset, Sueci vero sui copiam non fecissent, Poloni in castra læti revertuntur, & armis positis, equisque alligatis securè agunt. Interea trepidum de Suecorum adventu in castra nuncium allatum semisopitos excitavit. Poloni Suecos fortiter primum excipiunt; sed multitudine oppressi tandem in fugam vertuntur. Rex suis laborantibus Suecos aliquot equites subsidio miserat; verum illi vix viso eminus hoste, sunt dilapsi. Promoventibus aciem Suecis Rex pontes deijci iubet, quæ res Polonis omnem ad suos reditum interclusit. Hâc clade acceptâ inducias à Carolo petens impetravit, habito colloquio Dux Regem Lincopiam comitatur, & in Regium palatium unà cum eo divertit. Paucis diebus Rex Stecoburgum, inde Calmariam versus vestigia relegit, ubi conscensis navibus ad Dantiscum eijcitur magis quàm exponitur, conatibus eius ubique adversante fortunâ. Rege Calmariâ digresso, quam firmo Germanorum & Heiduccorum præsidio communicaverat, Carolus urbem & arcem statim terra marique obsidet,

&fame ad deditionem cogit. Inde extracti primores quidam capitali ſupplicio afficiuntur, Heiducci, & Poloni cibo refect. incolumes in Pomeraniam traiecti; Germani verò ſtipendio conducti ſunt. *Antica nummi pars Jehovæ nomen exhibet, quo totum Trinitatis myſterium deſignando, innuere voluit Carolus, ſe præcipuè numinis divini auſpiciis incertam belli aleã experiri: neq; gloriam inde partam cum quacunq; re creatâ communicare velle. Poſtica mergetem repræſentat, familiare Stemmatis Suecorum gentilitij ſymbolum*

Ex Merc. Gallicobelg. Author.

NVMMVS ICONICVS RUDOLPHI SECUNDI IMPERATORIS Romani: profligato Cardinale Bathorio, & Tranſylvaniâ recuperatâ: cuſus Anno Chriſti 1599.

CUm Andreas Bathorius Cardinalis, Tranſylvaniæ principatum, inito cum Turcis fædere, aſſumptoque in ſocietatem belli Moldaviæ Palatino, invaderet, ad eum reprimendum Michael Valachiæ Vaioda, qui totus tum à Cæſaris partibus ſtabat, triginta hominum millia conduxit, & in Tranſylvaniam progreſſus, Cronſtadium vi occupavit: relicto eâ in urbe forti præſidio; quo Polonis iter procluderet, quos metus ne Cardinali opem ferrent. Inde Zeccleris, ſpe gratiæ, & recipiendorum privilegiorum, in Cæſaris verba adactis, Hermanopolim contendit. Ac licet varijs perſuaſionibus ab inſtituto eum avertere conaretur. Nuntius Apoſtolicus, unà cum Gogari Membarſio, & Moyſi Zecklero, denegatis attamen auribus incæpto pergit Vaivoda, inque Cardinalem, non procul Cibinio, impetum facit. Inito prœlio ſtatim ad Vaivodam victoria inclinat; Bathorianis ad internecionem occiſis.

Inde Valachi Tranſylvanorum caſtra diripiunt (in quibus multum prædæ repertum, interque cætera machinæ quadraginta quinque) & Viſeburgum profecti, magno civium gaudio, & congratulatione excipiuntur. Vaivoda poſt pugnam, ſtatim vias obſidere jubet, & in omnes partes mittit, qui Cardinalem è fuga retraherent. Interea Bathorius Iſtvan Cardinalis agnatus copias, quantas poteſt, contrahit, quas opponeret Vaivodæ: præcipuã in Polonis ſpem reponens: quæ tamen ei citò, poſtquam Rex per univerſum regnum edixiſſet, ne quis contra Cæſarem arma ferret, erepta fuit. Nemine ergo reſiſtente, Vaivoda Clauſeburgum, mox Hoſtam deditione capit: unde Iſtvan elapſus, Somblij poſtea à Georgio Baſtâ fuit interceptus. Sola reſtabat Vinaria præcipuum iis in locis munimentum, magnoq; præſidio firmatum: quod & ipſum tamen labore non magno fuit receptum. Tandem Cardinalem Bathorium Valachi, qui ad eum perſequendum miſſi fuerant, in fuga cum ſeptem familiaribus trucidarunt: & caput cervicibus abſciſſum, lanceæque infixum, ad Vaivodam retulerunt: qui confeſtim corpus perquiri, & Viſeburgi magnifico ſepulchro, quod Cardinalis fratri ſuo, Sigismundi Bathorij juſſu, interfecto fecerat, inferri juſſit. Idem brevi tempore universâ regione potitus, Tranſylvanos in Cæſaris fidem recipit, & ab eis viciſſim, ut Cæſaris Legatus, eâ lege recipitur: ut in Cæſaris ditionem

ipſi

ipsi concederent, Cæsar libertatem & privilegia sua ne impediret. Cum magna itaque ad Cæsaris fortunas accessio facta esset, regione tam opulentâ ad imperium adjectâ, majoribus viribus bellum contra Turcas geri posse videbatur. *Nummus unâ facie imaginem Rudolffi Imperatoris referens, ex alterâ verò Triumphalis est. Videre hic namq; licet, sub virginali schemate, victoriam: sinistrâ coronam lauream efferentem: dextrâ facem Bellonæ atq; turbarum extinguentem: Conspiciuntur catenis vincti hostes, mox ante currum triumphantis ducendi in opprobrium: exhibetur speciosa armorum ac manubiarum ostentatio, non infimum pompæ triumphalis decus. Ex Merc. Gallicobelg. Author.*

NVMMI IVBILÆI
PONTIFICVM ROMANORVM HVIVS SECVLI

Alexandri VI Pont. A° 1500 cusi

Clementis VII Pont. A° 1525

Pauli 3tij et Iulij 3tij Pontificum Rom. A° 1550

Gregorij XIII Pont. Max A° 1575

UT lacunæ alibi aliæ tibi occurrunt, amiciſſime Lector, ſic in nummis hiſce Jubilæis (qui conjungendi mihi potius, quam diſperſim ponendi videbantur) quo loco Alexandri Sexti ponendum erat donativum, vacuum deprehenditur. Natalis quaſique origo nummorum hujuſmodi ex Hiſtoricis tibi nota: & dicetur à me nonnihil in centenario antecedente 1400, cujus jam pars maxima, à me non affecta ſaltem, ſed etiam confecta.

QUia & hi nummi Belgici ante annos triginta à Jacobo Barlæo congeſti diverſos annorum habent numeros, ad finem eos reſervare placuit. Non vero eorundem addere explicationem, verſibus ab eodem Barlæo comprehenſam: ne fortè, cum toto hoc in opere curarim ſedulò, ut cujusvis, & gentis, & hominis à me illæſa maneret dignitas, atque exiſtimatio, in ipſo, quod ajunt, portu impegiſſe videar.

FINIS

LECTORI BENEVOLO S.

Votum mihi erat, Lector benevole, ut numismatica hæc mea quam emendatissima in lucem prodirent. Verum, cùm maximè etiam circa hæc diligentibus ac curiosis illud eveniat Plautinum. Qui cavet, vix cavet. Cum etiam cavet, sæpè is cautor captus est; fieri facilè potuit, ut, me ab operis typographicis absente, errata & hæc & alia irreperent. Levioribus omissis præcipua sic emendo.

	Folio.	Linea.			
In titulo dedicationis.	2	6	Matthiæ Secundi	Lege	Primi.
In Carminibus gratulatoriis.	10	1	amare		avare
	12	2	Zoylum		Zoilum
	3	13	afficio		supplicio
	6	3	Cortuba		Corduba
	6	7	Mganus.		Magnus
	6	31	Franusc:		Franciscus
	14	12	Vincentium		Vincentinum
	40	8	fomitum		fomitem
	50	22	capta		cæpta
	58	20	Mediolensi		Mediolanensi
	64	14	Alpestestri		Alpestri
	71	10	Ignos		Ignes
	74	15	Quieciardus		Quicciardinus
non in omnibus est emendatum	77	11	Gustanus Daniæ Rex		Gustavus Sueciæ Rex
	ibid.	13	Christiernus erat Sueciæ Rex		Christiernus erat Daniæ Rex
	79	8	Vure		Iure
	90	9	Pedemontario		Pedemontano
	98	2	Carolo V.		Caroli V.
	92	11	servilia		serv:tia
	106	6	omissum est		offenderat
	107	18	Viri		viri
	108	4	1644		144
	1:7	22	restentibus		resistentibus
	147	5	Batæna		Balæna
	149	25	ac obsidione		ab obsidione
	154	1	Promisimus		præmisimus
	156	3	cogebantur		cogebatur
	161	ultima,	vi		ut
	169	verte folium,	pone		170.
	174	2	Medici		Medices
	176	2	Caroli		Caroli V. Imp.
	177	2	Hispania		Hispaniarum
	178	2	& cm ipsi		& cùm ipsi
	194	22	Elisabethum		Elisabetham
	197	11	Ambulla		Ampulla
	199	14	facte Pontifico		facto Pontifice
	207	14	Hugonothæ		Hugonotæ
	Ibid.	14	Ipsa		Ipse
	208	19	adorant à tergo		Orientem à tergo
	210	17	pacis		Victoriæ
	225	5	agatu		agatur.
	229	16	evocatur		evocatis
	eodé	19	Nassoniensis		Nassovienses
	231	34	Principium		Principum

Folio

Folio.	Linea.			
233	21	Gangolphus Quirinus à Geroltzeck	Lege	Gangolphus Quirinus, Dominus in Hohen Geroltzeck.
235	14	exuaniri		exinaniri
245	17	successi		successu
258	19	successius		secessius
Ibid.	24	Monposerij		Mompenserii
260	24	Quod		Quot
262	6	Polonio		Polonico
274		fiimilis		similis
287	3	in felici		infelici
302	8	compeditores		competitores
304	3.29.31.	loicusio		loiesio.
305	3	Cursus		Currus
308	5	Vnsenheim		Vessenheim
311	1	Castrensis		Obsidionalis
313	6	prætentiones		prætensiones
315	15	ricisisq;		recisisq;
Eodē	25	amissiis		amissis
317	11	esi		etsi
319	12	distibuit		distribuit
eodē	20	iamen		tamen
324	8	Aiax Oilei		Aiax Telamonis
327	18	ademisses		ademisse
328	3	obtanisse		optavisse
329	20	dimittijt		dimittit
349	11	Aransiorum		Auransiorum
356	7	Qui uti alios		labores alios
Ibid.	10	& gralis		& gratis
366	10	Epigraphes		Epigraphas.

Pagina numeros Cameracenses exhibens Anno 1595. referenda ad folium 357.
Pagina Nummos Honorarios continens Rudolphi II. Imp. & Archiducis Matthiæ, Anno 1598. cusos, folio 365. inserenda.

LUCKIUS
SYLLOGE
NUMISMAT.
ELEGANT.

1620.